Biblioteca Polirom

Anchee Min

Autoarea bestsellerurilor
Împărăteasa Orhidee şi *Ultima împărăteasă*

Perla Chinei

POLIROM

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37 ; P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MIN, ANCHEE

Perla Chinei/Anchee Min ; trad. de Mihaela Negrilă. – Iaşi : Polirom, 2010

ISBN 978-973-46-1816-3

I. Negrilă, Mihaela (trad.)

821.581-31=135.1

Printed in ROMANIA

Anchee Min

Perla Chinei

Traducere din limba engleză
de Mihaela Negrilă

POLIROM
2010

Anchee Min s-a născut pe 14 ianuarie 1957 la Shanghai, în timpul regimului comunist condus de Mao. La doar nouă ani, s-a înrolat în Micile Gărzi Roşii (o organizaţie de tineret iniţiată la începutul Revoluţiei Culturale, menită să susţină regimul maoist), iar la şaptesprezece ani, în timp ce se afla într-o tabără de muncă, a fost recrutată pentru a juca în unul dintre filmele realizate de celebrul studio cinematografic al doamnei Mao. A emigrat în America în 1984, cu ajutorul actriţei Joan Chen. Aici şi-a scris cartea de memorii, *Azaleea Roşie* (1994; Polirom, 2009), care a devenit un bestseller internaţional tradus deja în treizeci şi două de limbi. I-au urmat *Cum am devenit doamna Mao* (2001; Polirom, 2009), *Împărăteasa Orhidee* (2004; Polirom, 2008) şi *Ultima împărăteasă* (2007; Polirom, 2008). În prezent, Anchee Min trăieşte la San Francisco şi Shanghai.
Conceput ca o biografie ficţională a renumitei scriitoare americane Pearl Buck, romanul *Perla Chinei* (2010) cucereşte încă de la primele pagini prin ineditul perspectivei, lirismul imaginilor şi intensitatea cu care descrie realităţile dure ale unei Chine în tranziţie. Bazându-şi întregul roman pe prietenia fictivă dintre Pearl Buck şi Salcia Yee, Anchee Min relatează evenimentele marcante din viaţa scriitoarei din perspectiva acesteia din urmă. Ea zugrăveşte cu naturaleţe copilăria micuţei Pearl în orăşelul Chin-kiang, ca fiică a unor misionari prezbiterieni, perioada studiilor din Shanghai şi Statele Unite, eşecul căsătoriei cu Lossing Buck şi tragedia bolii incurabile a unicei sale fiice. Un loc special îl au în roman refugiul în literatură, povestea de dragoste cu renumitul poet chinez Hsu Chih-mo şi durerosul exil, impus de autorităţile comuniste, ce o sileşte să rămână până la moarte departe de China, locul care pentru ea înseamnă acasă. *Perla Chinei* este o minunată apologie a prieteniei şi a imensei iubiri a scriitoarei pentru această ţară exotică şi pentru locuitorii ei, care se face simţită în toate cărţile sale şi care i-a adus un binemeritat Premiu Nobel.

Lui Pearl S. Buck

„Aparţin Chinei, căci am trăit acolo din copilărie până la maturitate... Ferice de mine, deoarece în loc de viaţa limitată şi convenţională a albilor din Asia, eu am trăit alături de chinezi şi le-am vorbit limba înainte să o vorbesc pe a mea, iar copiii lor au fost primii mei prieteni."

Pearl S. Buck,
My Several Worlds

„În spatele ochilor calmi, hotărâţi, ai unei chinezoaice simt o căldură puternică. Eu şi ea am fi putut fi prietene, dacă ea nu ar fi decis că eram duşmanca ei. Ea ar fi decis, nu eu. Nu am fost niciodată înşelată de chinezoaice, nici măcar de fetele frumoase ca nişte flori. Ele sunt cele mai puternice femei din lume. Părând întotdeauna a se supune, nu se supun niciodată. Bărbaţii lor sunt slabi în comparaţie cu ele. De unde vine această forţă feminină? Este forţa pe care le-au dat-o veacurile, forţa fiinţelor nedorite."

Pearl S. Buck,
Letter from Peking

Partea întâi

Capitolul 1

Înainte să fiu Salcia, am fost Buruiana. NaiNai, bunica mea, a insistat că era mai bine să mi se pună numele de Buruiana. Credea că zeilor le-ar fi fost greu să-mi facă viața să decadă și mai jos dacă eram deja la fund. Tata nu a fost de acord. „Bărbații vor să se însoare cu flori, nu cu buruieni.“ S-au certat și în cele din urmă s-au învoit să aleagă Salcia, care era considerată „îndeajuns de delicată pentru a plânge și suficient de rezistentă pentru a fi transformată în unelte agricole“. M-am întrebat întotdeauna ce ar fi crezut mama dacă ar fi trăit.

Tata m-a mințit în legătură cu moartea mamei mele. Și el, și NaiNai mi-au spus că mama a murit la naștere. Însă eu aflasem deja altceva din bârfele vecinilor. Tata își „închiriase“ nevasta bordelului din oraş ca să-și plătească datoriile. Unul dintre burlaci a lăsat-o gravidă pe mama. Eu aveam patru ani când s-a întâmplat asta. Ca să o scape de „sămânța bastardă“, tata a cumpărat pudră de rădăcină magică de la un negustor de plante medicinale. A amestecat pudra cu ceai şi i-a dat să bea. Mama a murit odată cu sămânța. Tatei i s-a frânt inima, căci intenționase să omoare fetusul, nu să-și omoare nevasta. Nu avea bani să cumpere altă soție. Tata s-a supărat pe negustor, însă nu putea face nimic – fusese prevenit în legătură cu otrava.

NaiNai se temea că va fi pedepsită de zei pentru moartea mamei. Credea că în viața următoare va fi o pasăre bolnavă, iar fiul ei va fi un câine fără picioare. NaiNai ardea tămâie

și îi implora pe zei să-i reducă pedeapsa. Când rămânea fără bani de tămâie, fura. Mă ducea în piețe, temple și cimitire. Nu acționam decât când se lăsa întunericul. NaiNai mergea ca un animal, în patru labe. Intra și ieșea din crângurile de bambus și coridoarele de cărămidă, din spatele dealurilor și pe lângă heleșteie. Sub lumina sclipitoare a lunii, NaiNai își întindea gâtul lung. Capul ei părea să devină mai mic. Pometii i se ascuțeau. Ochii ei oblici străluceau în timp ce scruta templele. NaiNai apărea, dispărea și reapărea ca o fantomă. Însă într-o noapte s-a oprit. De fapt, s-a prăbușit. Îmi dădeam seama că era bolnavă. Din cap îi cădeau smocuri de păr. În răsuflarea ei se simțea un miros de putred. „Du-te și caută-l pe tatăl tău, mi-a poruncit ea. Spune-i că mi se apropie sfârșitul."

Tata era un bărbat chipeș de treizeci și ceva de ani. Avea ceea ce o ghicitoare ar descrie drept „înfățișarea unui rege antic" sau „energia asemenea a cerului și pământului", adică avea o frunte pătrată și o bărbie lată. Avea ochi sfioși, nas în formă de usturoi care îi stătea pe față ca un deal lin și o gură întotdeauna gata să zâmbească. Avea părul des, de un negru mătăsos. În fiecare dimineață îl pieptăna și îl împletea, dându-l cu apă pentru a-și face coada netedă și strălucitoare. Mergea cu spatele drept și capul sus. Vorbind mandarina cu un accent imperial, tata își purta vocea ca pe un costum. Însă când se enerva, vocea îi scăpa. Oamenii erau uimiți când domnul Yee căpăta brusc o voce ciudată. Ignorând părerea lui NaiNai cum că ambițiile lui nu se vor realiza niciodată, tata visa că într-o zi va lucra ca sfătuitor pentru guvernator. Frecventa ceainăriile, unde își etala talentul la poeziile clasice chineze. „Trebuie să-mi păstrez mintea ascuțită și talentele literare în formă", îmi spunea el adesea. Nimeni nu ar fi ghicit din felul în care se prezenta că tata era un culi sezonier.

Noi locuiam în Chin-kiang, un orășel aflat departe de capitala Peking, pe latura sudică a Fluviului Albastru, în

provincia Jiangsu. La origine, familia noastră era din provincia Anhui, o regiune aspră, în care supravieţuirea depindea de un şir neîntrerupt de munci fizice istovitoare. Generaţii la rând, familia mea a muncit solul subţire şi nefertil al regiunii şi s-a luptat cu foametea, inundaţiile, lăcustele, bandiţii şi recuperatorii de datorii. NaiNai se lăuda că ea era cea care a adus „noroc“ familiei Yee. A fost cumpărată de bunicul meu când el avea patruzeci de ani. Nimeni nu avea voie să pomenească de faptul că târgul a avut loc într-o casă de toleranţă locală. Când era în floarea vârstei, NaiNai avea o siluetă zveltă, un gât de lebădă şi ochi de vulpe, cu colţurile ridicate. Îşi picta faţa în fiecare zi şi îşi aranja părul în stilul împărătesei imperiale. Se spunea că sângele bărbaţilor fierbea când zâmbea ea.

La vremea când familia a traversat Fluviul Albastru şi a migrat spre sud, NaiNai dăruise familiei Yee trei fii. Tata era cel mai mare şi singurul care a fost trimis la şcoală. Bunicul aştepta un profit din investiţia sa. Tata trebuia să devină contabil, astfel încât familia să poată lupta cu colectorii de impozite ai guvernului. Însă lucrurile nu au ieşit cum trebuiau – bunicul şi-a pierdut fiul din cauza educaţiei.

Tata credea că era prea bun ca să muncească pe post de culi. La şaisprezece ani, avea obiceiurile şi fanteziile costisitoare ale celor bogaţi. Citea cărţi despre reforma politică a Chinei şi mesteca frunze de ceai pentru a-şi îndulci răsuflarea usturoiată de ţăran. Le spunea altora că o viaţă ideală ar fi „să compui poezii sub prunii care înfloresc“, departe de „lacoma lume materială“. În loc să se întoarcă acasă, tata a călătorit prin ţară, obligându-şi părinţii să-i plătească facturile. Într-o zi a primit un mesaj de la mama sa. Mesajul îl informa că tatăl şi fraţii săi erau grav bolnavi, pe moarte, din cauza unei boli infecţioase care se abătuse peste oraşul lui natal.

Tata s-a întors acasă degrabă, însă înmormântarea se terminase deja. Destul de curând, casa i-a fost luată de

creditori. NaiNai și tata au căzut în sărăcie și au ajuns culi. Deși a jurat să redobândească prosperitatea anterioară, NaiNai nu mai era sănătoasă. Când m-am născut eu, suferea de o boală incurabilă de intestine.

Tata s-a zbătut să își păstreze „demnitatea intelectuală". A continuat să scrie poezii. A compus chiar una intitulată „Mirosul dulce al cărților" pentru înmormântarea mamei mele. Invocând o spiritualitate nou-descoperită, a stăruit că vorbele sale vor constitui daruri mai bune decât bijuteriile și diamantele pentru a o însoți pe soția lui în viața următoare. Deși tata nu era cu nimic diferit de un cerșetor în ceea ce privește averea, avea grijă să nu îl umple păduchii. Își îngrijea înfățișarea aranjându-și barba și nu scăpa nici o ocazie de a pomeni „trecutul lui onorabil".

Trecutul onorabil al tatei nu însemna nimic pentru mine. În primii ani din frageda mea viață, mâncarea a fost singurul lucru din mintea mea. Mă trezeam înfometată în fiecare dimineață și mergeam la culcare înfometată în fiecare seară. Uneori gheara din stomac mă împiedica să dorm. Nevoită să scormonesc permanent după resturi, existam într-un delir. Norocul neașteptat sau o recoltă bună puteau aduce mâncare pentru o vreme, însă foamea revenea întotdeauna.

Până în 1897, când aveam șapte ani, lucrurile nu făcuseră decât să se înrăutățească. Deși sănătatea lui NaiNai continuase să se deterioreze, ea era hotărâtă să facă ceva pentru a ne fi mai bine. Apucându-se din nou de vechea ei meserie, a început să primească bărbați în partea din spate a casei. Când mi se dădea un pumn de boabe de soia prăjite, înțelegeam că era vremea să dispar. Alergam, prin câmpurile de orez și de bumbac, spre dealuri și mă ascundeam în crângurile de bambus. Plângeam, pentru că nu suportam gândul de a o pierde pe NaiNai în același fel în care o pierdusem pe mama.

Cam în această perioadă, eu și tata munceam ca lucrători agricoli sezonieri. El planta orez, grâu și bumbac și căra

bălegar. Treaba mea era să plantez boabe de soia de-a lungul marginilor câmpurilor. În fiecare zi, eu și tata ne trezeam înainte de ivirea zorilor ca să mergem la lucru. Copil fiind, eram plătită mai puțin decât un adult, însă eram bucuroasă să câștig bani. Trebuia să concurez cu alți copii, în special băieți. Întotdeauna mă dovedeam mai rapidă decât băieții când era vorba de plantatul boabelor de soia. Foloseam un bețișor ca să fac găuri și aruncam soia în fiecare din ele. Împingeam pământ în gaură cu piciorul și o sigilam cu degetul mare.

Piața de culi de unde ne făceam rost de slujbe se închidea când se termina sezonul plantatului. După aceea nu mai puteam găsi nimic de lucru. Tata își petrecea zilele mergând pe străzi în căutarea unei slujbe. Nimeni nu-l angaja, deși era primit politicos. Îl urmam pe tata prin tot orașul. Când l-am găsit colindând pe dealurile din jur, am început să pun la îndoială seriozitatea lui în legătură cu găsirea unei slujbe.

— Ce priveliște grozavă! s-a minunat tata în timp ce privea zona rurală care se întindea la picioarele sale. Salcia, vino să admiri frumusețea naturii!

Am privit. Fluviul lat curgea liber și sărea pe alături în mici canale și pâraie care alimentau ținutul sudic.

— Dincolo de văi se ascund vechi temple care rezistă de sute de ani. Glasul tatei s-a ridicat iar: Trăim în cel mai bun loc de sub soare!

Am scuturat din cap și i-am spus că demonul din stomac îmi mâncase bunul-simț.

Tata a oftat nemulțumit:

— Ce te-am învățat eu?

Am dat ochii peste cap și am recitat:

— Virtutea te va întări și va triumfa.

În cele din urmă, virtutea nu a reușit să-l întărească pe tata. Demonii din stomac au preluat controlul – a fost prins furând. Vecinii nu au mai vrut să aibă nici o legătură cu

el. Nenorocirea era că, de fapt, tata nu a avut niciodată succes ca hoț. Era prea neîndemânatic. Nu o dată am fost martoră când era bătut de oamenii de la care fura. Era aruncat în canalizarea deschisă. Le spunea prietenilor lui că se „împiedicase de un buștean". Râzând, ei îl întrebau : „Același buștean de care te-ai împiedicat ultima dată ?". Într-o zi, tata a venit acasă ținându-și brațul, care îi fusese dislocat. „Am meritat-o, a zis el, blestemându-se. N-ar fi trebuit să fur de la gura unui prunc.

Când aveam opt ani, eu eram deja o hoață iscusită. Am început prin a fura tămâie pentru NaiNai. Deși mă critica, tata știa că familia ar muri de foame dacă aș înceta. El vindea lucrurile pe care le furam.

La început șterpeleam lucruri mici, precum legume, fructe, păsări și cățeluși. Apoi m-am apucat să fur unelte agricole. După ce vindea ce furam, tata dădea fuga la un bar după vin de orez. Sorbea încet, închizând ochii, ca și cum s-ar fi concentrat asupra gustului. Când obrajii începeau să i se înroșească, recita poeziile lui preferate. Deși prietenii îl părăsiseră de mult, își închipuia publicul.

Marele Fluviu Albastru aleargă spre ocean,
Fără să se întoarcă niciodată, așa cum s-au dus și zilele glorioase ale dinastiei.
Când va veni din nou vremea eroilor ?
Deși continuă să cânte muzica, repede și triumfătoare,
Reforma a dat greș, reformatorii au fost decapitați,
Trupele străine au cotropit țara
Majestatea Sa a fost închisă pe insula Yintai.
Unde au fost răspunsurile zeilor ?
Plânge omul cel învățat,
Cu inima zdrobită, disperat...

Într-o zi, un bărbat a aplaudat. Era așezat într-un colț. S-a ridicat să-l felicite pe tata. Era înalt, un uriaș în ochii chinezilor. Era un străin cu păr castaniu și ochi albaștri, un misionar american. Era singur, cu o carte groasă și o

ceașcă de ceai în față. I-a zâmbit tatei și l-a lăudat pentru frumoasa lui poezie.

Numele său era Absalom Sydenstricker. Localnicii îl numeau „străinul nebun cu nasul ca un plug și ochi de demon“. Se afla în oraș dintotdeauna, de când țineam eu minte. Nu numai că era înalt până în tavan, ci avea și păr care îi creștea pe antebrațe și pe mâini precum buruienile. Cât era anul de lung, Absalom purta o robă chinezească gri. Pe spate îi atârna o coadă despre care toată lumea știa că e falsă. Veșmintele îl făceau să arate ridicol, însă lui nu părea să-i pese. Își petrecea vremea vânând oameni pe stradă. Încerca să-i oprească și să le vorbească. Voia să ne facă să credem în Dumnezeul lui. Noi, copiii, eram învățați să-l evităm. Nu aveam voie să spunem lucruri care i-ar fi rănit sentimentele, cum ar fi „Cară-te“.

Tata îl știa pe Absalom Sydenstricker, de vreme ce și el își petrecea timpul colindând străzile. A tras concluzia că acesta își strângea credit, astfel încât Dumnezeul lui să-i ofere un bilet spre rai când va muri.

— Altfel de ce să-și părăsească propriul cămin pentru a hoinări printre străini? întreba tata.

Tata bănuia că Absalom era un infractor în țara sa. Din curiozitate, în ziua aceea a ascultat ce avea de spus străinul. Apoi l-a invitat acasă, pentru „alte discuții“.

Entuziasmat, Absalom a venit. Nu l-a deranjat coliba noastră murdară. S-a așezat și și-a deschis cartea.

— Ai vrea o istorisire din Biblie? a propus el.

Pe tata nu-l interesau poveștile. Voia să știe ce fel de zeu era Isus.

— După felul în care a fost torturat, înjunghiat de moarte, legat și bătut în cuie de stâlpi, trebuie să fi fost un infractor de viță regală. În China, o asemenea tortură publică elaborată ar fi aplicată numai infractorilor de rang înalt, precum fostul prim-ministru imperial Su Shun.

Emoția a umplut vocea lui Absalom. A început să explice, însă chineza lui era dificil de înțeles.

Tata și-a pierdut răbdarea. Când Absalom a făcut o pauză, l-a întrerupt:

— Cum poate Isus să-i apere pe alții, când nu a fost în stare să se apere nici măcar pe el însuși?

Absalom a fluturat din mâini, a arătat cu degetele în sus și în jos și apoi a citit din Biblie.

Tata a decis că era timpul să-l ajute pe străin:

— Zeii chinezi au mai mult sens, a zis el. Sunt mai prietenoși cu credincioșii...

— Nu, nu, nu, a clătinat Absalom din cap precum comis-voiajorul unui negustor. Nu mă înțelegi...

— Ascultă, străine, sugestiile mele te-ar putea ajuta. Îmbracă-l pe Isus și dă-i o armă. Uită-te la zeul nostru al războiului, Guan-gong. Poartă o armură grea de general și o sabie puternică.

— Ești un om deștept, i-a zis Absalom tatei, însă cea mai mare greșeală a ta e că știi multe despre toți zeii în afară de Dumnezeu cel adevărat.

Am băgat de seamă că fața lui Absalom era un strat mare de opiu, cu un nas lung, așezat în mijloc ca o masă. Sprâncenele îi erau două cuiburi de pasăre și sub ele se aflau niște ochi albaștri, senini. După această discuție cu tata, s-a întors pe străzi. Eu m-am ținut după el.

— Dumnezeu este cel mai mare noroc al vostru! le cânta Absalom oamenilor care se opreau în fața lui.

Nimeni nu-i acorda atenție. Oamenii își legau șireturile de la pantofi, ștergeau mucii de pe fețele copiilor și plecau mai departe. Absalom își întindea în aer brațele lungi ca două mături. Când l-a văzut din nou pe tata, a zâmbit. Tata i-a zâmbit și el. I-a luat destul de mult timp să priceapă ce încerca acesta să spună.

— Am vărsat sânge în mod nedrept, zicea Absalom fluturând Biblia prin fața tatei. Poate în mod nevinovat,

însă pata rămâne asupra noastră. Omenirea nu o poate îndepărta decât prin rugăciuni și fapte bune.

Am descoperit unde locuia Absalom. Casa lui era un bungalow situat în partea mai de jos a orașului. Vecinii lui erau culi și țărani. M-am întrebat ce-l făcuse să-și aleagă locul acela. Deși Chin-kiang era cel mai mic oraș din provincia Jiangsu, era un port important încă din Antichitate. De la marginea apei, străzi pavate cu piatră duceau la magazine și apoi în centrul orașului, unde se afla Ambasada Britanică. Aceasta ocupa cel mai înalt punct, cu o priveliște largă asupra Fluviului Albastru.

Deși nu era primul misionar american care venea în China, Absalom pretindea că era primul care a venit în Chin-kiang în perioada de la sfârșitul secolului XIX. Potrivit bătrânilor, curând după ce a venit, a cumpărat o bucată de pământ în spatele cimitirului, unde a construit o biserică. Intenția lui era să evite „să-i tulbure pe cei vii", însă pentru chinezi tulburarea morților era cea mai cumplită crimă pe care o putea comite cineva. Umbra înaltă a bisericii se întindea peste cimitir. Localnicii au protestat. Absalom a trebuit să abandoneze biserica. S-a mutat la poalele dealului și a închiriat un magazin drept noua sa biserică. Era o încăpere cu tavan jos, căpriori îndoiți, cuie care cădeau și ferestre sparte.

Majoritatea oamenilor îl considerau pe Absalom un prostănac inofensiv. Copiilor le plăcea la nebunie să se țină după el. Principala atracție o constituiau labele picioarelor lui, fiindcă erau imense. Când i-a comandat pantofarului o pereche de pantofi chinezești, acest lucru a făcut senzație. Oamenii vizitau atelierul doar ca să vadă de cât de mult material va fi nevoie și dacă pantofarul o să dubleze prețul.

Când era întrebat de motivul pentru care venise în China, Absalom răspundea că se afla aici pentru a ne salva sufletele.

Oamenii râdeau:

— Ce e un suflet?

Absalom ne-a anunţat că lumea se va sfârşi şi că vom muri cu toţii dacă nu îl urmam pe Dumnezeu.

— Ce dovadă ai? l-a întrebat tata.

— Pentru asta există Biblia, i-a făcut străinul cu ochiul şi a zâmbit. Dumnezeu explică singurul adevăr.

Tata zicea că era destul de dezamăgit de descrierea făcută de Absalom iadului occidental. Iadul chinezesc era mult mai înspăimântător. Îi plăcea să-l provoace pe acesta în ceainării şi baruri. Îi plăceau enorm mulţimea care se strângea şi popularitatea lui crescândă. Pe la spatele lui Absalom, recunoştea însă că se ţinea după el pentru mâncare, mai ales pentru fursecurile făcute de Carie, soţia lui.

În comparaţie cu NaiNai, Carie era o femeie voinică. Avea ochi de un căprui deschis şi o faţă rotundă, albă, catifelată şi ridată. Purta o pălărie cu formă caraghioasă, pe care o numea „bonetă". În această pălărie avea îndesat părul şaten şi ondulat. Se îmbrăca în aceeaşi rochie închisă la culoare tot timpul anului. Avea nuanţa algelor marine. Fusta era atât de lungă încât mătura pământul.

Carie îl avertiza pe soţul ei în legătură cu tata. Nu avea încredere în el. Dar Absalom continua să-l trateze ca pe un bun prieten, deşi refuza să participe la slujba lui de duminică în mod regulat.

Ca un adevărat artist, tata îl prostea prefăcându-se că era interesat. Îmi oferea ocazia de-a fura. A doua zi după ce am luat preşul din uşa bisericii, am auzit-o pe Carie ţipând:

— Nu e nevoie de menaj, pentru că nu mai există nimic!

Capitolul 2

Când Absalom a ţinut în sus desenele sale cu poveşti din Biblie, l-am întrebat despre bărbaţii cu barbă care aveau cercuri aurii deasupra capetelor:

— De ce merg prin deşert înfăşuraţi în cearşafuri?

Absalom nu ştia că puneam întrebări doar ca să-i distrag atenţia, ca să-mi pot vedea mai departe de furat.

Îi venea greu să se concentreze. Era mereu întrerupt de ţipetele oamenilor:

— Când putem să mâncăm, stăpâne Absalom? Îl rogi pe Dumnezeu să ne aducă de mâncare acum?

În timp ce îşi continua discursul, copiii îl trăgeau de mâini şi îl împingeau:

— Cine e Fecioara? Cine e Maria?

— Cine e Madona? am întrebat eu tare, ţinându-mă de el ca o lipitoare. Aveam mâinile băgate în buzunarele lui.

Până să mă binecuvânteze Absalom cu un „Isus te iubeşte", îi luasem portofelul.

Strecurând portofelul în buzunarul meu, am apucat grăbită pe o stradă lăturalnică şi mi-am croit drum în afara oraşului. Aveam senzaţia că sunt urmărită şi mi-am compus un itinerar în zigzag. Cu toate astea, simţeam ochii albaştri în spatele meu. Îi aparţineau unei fetiţe albe, cu pielea ivorie, care purta o căciulă tricotată de culoare neagră. Era puţin mai mică decât mine. Stătea întotdeauna în colţul încăperii bisericii, cu o carte legată

în piele neagră în mâini. Ochii ei păreau să spună : „Te-am văzut".

De-acum știam cine era – fiica lui Absalom și a lui Carie. Servitoarea familiei o strigase Pearl[1]. Vorbea cu servitoarea în dialectul din Chin-kiang. Tatăl și mama ei păreau să nu aibă niciodată nevoie de ea. Era întotdeauna singură și întotdeauna citea.

Ca să scap de ea, am alergat cât de repede am putut spre dealuri. Am trecut de câmpurile cu grâu și bumbac. După câteva sute de metri m-am oprit. M-am uitat în jur și m-am bucurat că nu se mai vedea. Am respirat adânc și m-am așezat. Eram entuziasmată de recolta mea.

Când m-am apucat să deschid portofelul, am auzit un zgomot.

Se apropia cineva.

Am înlemnit și mi-am ținut răsuflarea.

Am întors încet capul.

În spatele meu, în tufișuri, se zăreau ochii aceia albaștri.

— Ai furat portofelul tatălui meu ! a strigat Pearl.

— Nu, nu l-am furat.

Îmi imaginam mâncarea care se putea cumpăra cu banii din portofel.

— Ba da, l-ai furat.

— Dovedește-o !

— E în buzunarul tău, a zis punând cartea jos și încercând să bage mâna în buzunarul meu.

Am împins-o la o parte cu cotul.

Ea a căzut.

Țineam strâns portofelul.

Ea s-a ridicat. Mânia îi făcea să tremure buzele trandafirii.

Stăteam față în față. Vedeam cum îi apăreau broboane de sudoare pe frunte. Avea pielea albă, de parcă ar fi fost decolorată. Nasul avea vârful ascuțit. Precum coada falsă

1. În limba engleză, acest cuvânt desemnează atât un substantiv propriu, cât și substantivul comun „perlă" (n.t.).

a tatălui ei, căciula neagră tricotată îi ascundea părul blond și ondulat. Purta o tunică chinezească, brodată cu flori indigo.

— Ultima șansă ca să înapoiezi portofelul sau o încasezi, m-a amenințat.

Mi-am umplut gura cu salivă și am scuipat.

În timp ce mâinile ei se ridicau ca să-i apere fața, am fugit.

Ea s-a ținut după mine pe câmpuri, apoi în susul și în josul unui deal. Până să mă prindă, ascunsesem deja portofelul. Am ridicat ambele brațe și am spus:

— Vino și controlează-mă.

A venit, dar n-a găsit portofelul.

Am zâmbit.

Gâfâia și și-a dat jos căciula tricotată. Cârlionții aurii i-au căzut pe față.

Din acel moment m-a urmărit pretutindeni. Nu eram în stare să fur. Petreceam zi și noapte gândindu-mă cum să scap de ea. Am aflat că avea o singură soră în viață, mai mică, pe nume Grace. Servitoarea chineză care avea grijă de fete, Wang Ah-ma, era cu familia de multă vreme.

— Pearl și Grace vor foarte mult să arate ca fetițele chineze, sporovăia ea cu prietenele cu care tricota.

Stăteau în fața casei, la soare. Wang Ah-ma făcea căciuli noi pentru Pearl și Grace. Acestea le acopereau părul blond, astfel încât să poată semăna cu fetițele chineze. Wang Ah-ma spunea că trebuie să tricoteze repede, fiindcă fetițele au purtat căciulile vechi până le-au stricat.

— Săraca Pearl, mă imploră în fiecare zi să găsesc o cale care s-o ajute să-i crească păr negru.

Femeile au râs:

— Ce i-ai spus?

— I-am zis să mănânce semințe de susan negru și a început să ronțăie la ele în prostie. Mama ei a crezut că înghite furnici.

Înainte de sezonul plantatului de primăvară, fermierii veneau la oraş să-şi cumpere cele trebuincioase pentru tot anul. În timp ce bărbaţii cumpărau îngrăşământ şi îşi duceau uneltele la reparat şi la ascuţit, femeile cercetau animalele. Intrând şi ieşind din prăvălii cu alimente şi magazine cu provizii, vânam ocazii de-a fura. Nu mai mâncasem o masă ca lumea de săptămâni întregi.

Tata amanetase aproape toate obiectele de mobilier pe care le aveam. Masa, băncile şi patul meu dispăruseră. Dormeam acum pe o saltea de paie, pe podeaua din pământ bătătorit. Miriapodele mi se târau pe faţă în toiul nopţii. NaiNai suferea din cauza unei infecţii ce nu se vindeca. Abia putea să se ridice din singurul pat pe care îl mai aveam. Tata petrecea tot mai mult timp cu Absalom, încercând să se angajeze.

— Absalom are nevoie de ajutorul meu, zicea el în fiecare zi. Nu ştie cum să spună poveşti. Îi adoarme pe oameni. Eu ar trebui să fiu cel care spune poveştile din Biblia lui. Aş putea să-i transform afacerea într-una înfloritoare.

Numai că pe Absalom îl interesa doar să salveze sufletul tatei.

Într-o noapte l-am auzit pe tata şoptindu-i lui NaiNai:

— Dota ar fi frumoasă.

Mi-a trebuit ceva timp să-mi dau seama ce voia să spună. Unul dintre prietenii lui îi făcuse o ofertă ca să mă cumpere pe post de concubină.

— Nu o s-o vinzi pe Salcia! a zis NaiNai lovindu-şi pieptul cu pumnul. E doar un copil.

— E nevoie de bani ca să faci bani, a pledat tata. În afară de asta, trebuie să-ţi cumperi medicamente. Doctorul a spus că starea ta se înrăutăţeşte...

— Cât timp răsuflu, nici măcar să nu te gândeşti la asta! a izbucnit ea în plâns.

Dacă murea NaiNai? Mi s-a făcut frică. Pentru prima oară am aşteptat cu nerăbdare duminica, ziua când puteam

să merg la biserică, unde Absalom vorbea despre rai, iar Carie împărțea de mâncare. Tata și NaiNai voiau să mi se alăture, dar se jenau să-și arate disperarea în fața străinilor.

Biserica era o cameră plină cu bănci. Pereții aveau culoarea noroiului. Absalom zicea că Dumnezeul lui era un zeu umil, căruia îi păsa mai mult de credincioșii săi decât de înfățișarea templului său. Mai zicea de asemenea că era în plină strângere de fonduri pentru a construi o biserică potrivită.

Voiam să-i spun că pe oameni nu-i interesa nici Dumnezeul, nici biserica lui. Mâncarea era motivul pentru care veneam acolo. Așteptam ca Absalom să termine de predicat. Trebuia să răbdăm. Eu țipam de bucurie când venea timpul să ne împreunăm mâinile și să spunem „Amin".

După masă ne simțeam bine. Cântam cântece pentru a-i mulțumi Dumnezeului lui Absalom. Carie ne-a învățat Imnurile și Oratoriul. Primul cântec pe care ni l-a cântat se numea *Amazing Grace*[1]. Vocea ei puternică a surprins pe toată lumea. Era profundă ca un gong chinezesc. Încăperea a răsunat. Sunetul era asemenea unui torent de primăvară revărsându-se din munți. Chipul rotund și delicat al lui Carie s-a topit într-o expresie blândă. Trimitea notele în sus, prin tavan, fără nici un efort.

M-am îndrăgostit de *Amazing Grace*. Cântecul mă emoționa într-un fel ciudat. Am crescut cu opere chinezești, însă cântecul lui Carie a fost cel care m-a făcut să mă gândesc la propria mea mamă. Niciodată înainte nu putusem să-mi imaginez cum arăta. Cântecul mi-a adus-o în minte, viu și clar. Mama era la fel de frumoasă ca o zeiță chineză. Mai că-i puteam simți parfumul. Chipul ei avea

---

1. Imn religios compus de poetul și clericul englez John Newton (1725-1807), foarte popular în Statele Unite și Marea Britanie; în traducere aproximativă – „Minunată grație divină" (n.t.).

formă de ou, iar ochii îi erau blânzi și luminoși. Era minionă, însă avea un trup împlinit. „Vino, copila mea, o puteam auzi spunând. Îmi era dor să te văd."

Ochii mi se umpleau de lacrimi. Am observat că nu eram singura care se îndrăgostea de *Amazing Grace*. NaiNai voia să învăț imnul, astfel încât să-l pot cânta la înmormântarea ei.

Carie avea un instrument monstruos pe care îl numea „pian". Cânta adesea la el ca să se acompanieze. Degetele ei dansau pe clape în timp ce ea ședea pe un taburet, cu poalele rochiei acoperind pământul. Petreceam împreună multe după-amiezi de duminică. Cuvânt cu cuvânt, Carie m-a învățat *Amazing Grace*. M-am dus acasă și l-am repetat în fața lui NaiNai și a tatei.

Grație divină,
Ce dulce-i sunetul
Care-a salvat un amărât ca mine.

Cântam la fel cum aș fi cântat o operă chinezească. Vocea mea era puternică și emoționată.

Cândva eram pierdut, acum sunt regăsit,
Eram orb, dar acum văd.

Tatei și lui NaiNai le plăcea cântecul și așteptau cu nerăbdare să continui. A trebuit să le spun că asta era tot ce reușisem să învăț până acum.

Tata a tăcut o vreme și apoi a zis:

— Deși *Amazing Grace* e un cântec străin, este despre noi, căci noi suntem pierduți, confuzi și speriați.

NaiNai a fost de acord.

— Salcia, a spus ea întorcându-se spre mine, să înveți de la Carie tot cântecul, căci aș putea să mă duc în orice clipă.

Am întrebat-o pe NaiNai dacă se ducea în rai și, în caz că da, dacă ea și mama se vor întâlni. NaiNai a dat aprobator din cap:

— Mamei tale i-ar plăcea foarte mult să te audă cântând *Amazing Grace.*

M-am dus la Carie și am implorat-o să mă învețe restul cântecului. A fost încântată. M-a așezat lângă ea la pian și a început.

Dumnezeu mi-a promis binele,
Cuvântul Lui îmi întărește speranța;
El îmi va fi pavăză și soartă,
Atâta timp cât viața va dăinui.

Vocea lui Carie s-a schimbat. Tonul i-a devenit mai blând, amintindu-mi de un pârâu lin care curge pe o pajiște.

Viața pământească va înceta;
Vei avea învăluit în giulgiu,
O viață de bucurie și pace.

Am aflat de la Wang Ah-ma că Carie pierduse patru copii de la sosirea în China.

— Nu cunosc nici o femeie care să fi trecut prin ceva mai rău, patru băieți, a oftat ea ridicând patru degete.

După spusele lui Wang Ah-ma, Carie avea sculptate pe tăblia patului numele fiilor ei morți.

— Stăpâna vorbește cu spiritele lor în fiecare noapte înainte de-a se culca.

Lumea se întreba cu ce fel de mâncare se hrănea familia lui Absalom și ce gust avea.

— Brânză cu unt, a zis Wang Ah-ma, apoi și-a băgat un deget pe gât și s-a aplecat, imitând vomitatul. Are gust de tofu stricat.

— Dar Pearl? am întrebat eu.

— Pearl e altfel. Are stomac chinezesc, a zâmbit ea aprobator. Mănâncă ce mănânc eu. E puternică întocmai ca un taur.

— Vrei să spui că ea n-o să moară ca frații ei? am întrebat.

Wang Ah-ma a coborât vocea până când a devenit o șoaptă:

— Nu mi se pare logic că patru dintre copiii lui Carie au trebuit să moară. A fost aceeași boală. Adică băieții au suferit de același lucru ca și copiii chinezi. De ce au supraviețuit copiii chinezi? Corpul lui Pearl a învățat să lupte cu boala ca un chinez. Pentru numele lui Buddha, a reușit!

Cei care ascultau au dat din cap cu admirație.

— Ai făcut bine pentru stăpâna ta, Wang Ah-ma!

Chipul lui Wang Ah-ma a înflorit precum un lotus de vară.

— Pearl mănâncă porții duble. Una în bucătărie, cu servitorii, iar cealaltă cu părinții ei. Copilul are o poftă de mâncare nemaipomenită. Îi plac la nebunie boabele de soia, semințele de lotus și algele prăjite. Mâncarea ei preferată sunt clătitele cu ceapă verde, pe care le cumpăr în fiecare săptămână special pentru ea.

Când m-a prins Pearl, ar fi trebuit să prevăd asta. Aveam gura plină cu clătita pe care o furasem de la Wang Ah-ma. Pearl aștepta momentul. S-a asigurat că are un martor. Eram cu mâna în coșul lui Wang Ah-ma, deși aceasta nu-și dăduse seama ce se întâmplă.

Pearl m-a târât la Carie, care era așezată în fața pianului.

Orașul ne-a urmat.

Au fost chemați tata și NaiNai.

— *Normal că un șobolan știe cum să sape o groapă*, strigau copiii. La ce să te aștepți, când tatăl dă exemplul?

— Am prins-o în timpul faptei, a anunțat Pearl.

Carie nu s-a uitat la fiica ei. S-a întors spre mine.

— Nu ai făcut-o, nu-i așa, Salcia? m-a întrebat închizând capacul pianului.

Temându-mă că tata și NaiNai își vor pierde reputația în fața orașului, am mințit cu îndrăzneală:

— Nu, nu am făcut-o.

Carie s-a ridicat să-i întâmpine pe tata și pe NaiNai. Le-a spus cu glas blând:

— Îmi cer scuze, fiica mea a făcut o greșeală.

— Mamă! a intervenit Pearl. Am prins-o pe Salcia în toiul faptei! S-a întors către servitoare: Ah-ma, te rog să-i spui mamei adevărul...

— Stăpână, a zis aceasta făcând un pas înainte. Pearl nu a făcut nici o greșeală...

Carie a ridicat mâna dreaptă ca s-o oprească și i-a spus:

— Ah-ma, supa de pe plită fierbe.

— Nu fierbe, stăpână. Tocmai m-am uitat.

— Du-te să te uiți din nou, a zis Carie.

— Bine, a răspuns Wang Ah-ma dând din cap, plec acum. Dar, stăpână, Pearl avea dreptate în legătură cu clătita. Salcia a furat-o.

— Nu, Salcia n-a furat-o, a repetat Carie fără să se uite la cineva.

NaiNai și tata au schimbat priviri ușurate.

— Mamă! a strigat Pearl cu lacrimile șiroind pe obraji. Dacă vei cerceta răsuflarea Salciei, vei simți mirosul de ceapă verde!

— Destul, Pearl, a fluturat Carie din mână.

— Jur pe Dumnezeu, a început aceasta să plângă.

— Du-te să ajuți la punerea mesei pentru cină, a zis Carie. Tatăl tău trebuie să ajungă acasă.

— Mamă, nu eu sunt cea care a mințit!

— Nu am spus că ai mințit, Pearl.

În după-amiaza aceea mi-a fost foarte greu. Îmi simțeam gâtul înțepenit, ca apăsat de o piatră pentru măcinat. M-am dus sus pe dealuri și am stat singură. Nu m-am mișcat decât când a apus soarele și s-au întors barcagiii. Începea să se împrăștie ceața pe malurile fluviului. Umezeala era densă în plămânii mei. În seara aceea mi-a pierit

somnul. Eram profund ruşinată. Chipul înlăcrimat al lui Pearl mi-a plutit înaintea ochilor toată noaptea. M-am sculat şi le-am mărturisit tatei şi lui NaiNai că eu luasem clătita.

Nu s-au mirat.

Capitolul 3

Ceainăriile sărbătoreau primăvara găzduind petreceri. „Oamenii cuvintelor“ se strângeau în jurul cameliilor, piersicilor și prunilor care înfloreau și compuneau poezii. Tatei îi plăceau foarte mult petrecerile, în timp ce mie îmi plăceau florile de piersic care semănau cu niște nori trandafirii. Apoi a venit sezonul umed din aprilie. Ploaia din sudul Chinei nu venea în averse. Venea ca o ceață deasă care se împrăștie. Când scoteam un braț afară, nu simțeam picături. Însă de îndată ce ieșeam din casă, umezeala mă învăluia. După zece minute de mers, îmi pătrundea prin haine. Dacă îmi ștergeam fața cu mâna, se lua apă. Foarte încet, părul mi se lăsa în jos. Șuvițele mi se lipeau de cap.

Într-o lună, fluviul creștea câțiva centimetri. Apa și cerul căpătau aceeași culoare cenușie. Peste tot se găseau broaște râioase, țipari, râme și lipitori. Cărarea de pământ devenea vâscoasă. Bambusul creștea repede. Până când sosea vara, acoperea pantele sudice ale dealurilor.

Aveam dinții verzi de atâta mestecat susai. Tocmai împlinisem nouă ani. Devenea tot mai greu să rezist nevoii de-a fura. Mă gândeam întruna la un băiat care ne vizitase în timpul Anului Nou chinezesc. Era o rudă îndepărtată și avea șaptesprezece ani. Îl chema San-bao. Era ucenic la fierarul din oraș. Lucrul la care mă gândeam de fapt erau boabele de soia prăjite pe care mi le promisese. Mă întrebam când îmi va aduce darul.

Picioarele m-au purtat până la atelierul în care lucra San-bao. Îmi doream să fi avut haine mai drăguțe. El a fost surprins să mă vadă. Purta un șorț murdar și avea umerii goi. Era un bărbat puternic și vesel, care avea maxilare de cal. Îi vedeam venele subțiri, ca niște viermi, de sub piele. Punând jos barosul, m-a întrebat ce mă aducea în vizită.

Nu puteam să-i spun adevărul. Nu puteam să-i mărturisesc că venisem pentru boabele de soia prăjite. I-am spus că treceam pur și simplu pe acolo. Mi-a zâmbit cu voioșie.

— Ai mâncat? m-a întrebat el după o clipă.

— Nu.

Mi-a fost jenă că am răspuns prea repede.

— Ce-ai vrea să-ți iau?

Înainte să mă pot opri, limba mea a rostit:

— Ar fi bune niște boabe de soia prăjite.

— A, da, boabe de soia prăjite, și-a adus San-bao aminte de promisiunea lui și, spunându-mi să aștept, a intrat în atelier. Când a ieșit, mi-a zis: O să facem o plimbare și o să-ți iau boabele de soia prăjite.

De îndată ce a plătit boabele de soia prăjite, am întins mâna după pungă.

— Nu, nu încă, m-a oprit el, trăgând punga. Nu vreau să sară pe tine copiii cerșetori. Trebuie să găsim un loc liniștit ca să ne așezăm.

L-am urmat. Am ajuns în spatele curții bisericii vechi, unde buruienile erau înalte până la brâu. Ciori negre țâșneau spre cer. Șoarecii-de-câmp alergau prin tufele în care creșteau tot felul de fructe de pădure. Ne-am așezat. San-bao m-a privit cum mâncam boabele de soia prăjite. Când am terminat, și-a pus brațul în jurul umerilor mei.

— Sunt bun cu tine, nu-i așa? m-a întrebat el.

Am dat din cap, simțindu-mă un pic stânjenită.

— Fă-mi o favoare a zis trăgându-mi mâna și punând-o între picioarele lui.

Am fost şocată.

— Nu trebuie să fii atât de serioasă, a rânjit el.

— Mă duc acasă, San-bao.

— Haide, Salcia.

— Nu, San-bao.

— Îmi ești datoare.

A renunțat la zâmbet și vocea lui a devenit rece.

Eram înspăimântată. M-am ridicat să fug, însă el m-a prins.

— Chiar crezi că aş lăsa o rață gătită să-şi ia zborul?

M-a împins jos.

M-am luptat să mă eliberez.

El m-a prins de gât și mi-a răsucit capul într-o parte.

— Am plătit pentru boabele tale de soia prăjite.

— O să-ți dau banii înapoi!

— N-ai nici un ban.

— O să găsesc o cale.

— Îi vreau chiar acum!

— Nu-i am.

— Ba da, îi ai. Ai ceva care-mi place. Tot ce trebuie să faci e să mă lași să ating...

Și-a strecurat mâna în hainele mele.

— San-bao, te rog!

— Salcia, nu-mi face greutăți.

— Dă-mi drumul!

— Nu mă face să te rănesc.

— Nu!

— Curvo!

— Nu!

Mi-a apăsat fața în jos ca să mă împiedice să țip.

M-am zbătut și l-am lovit, însă era prea puternic.

Hainele mele erau sfâşiate.

L-am implorat să înceteze.

Refuzând, s-a urcat cu forța pe mine.

Pierzându-mi puterea, am izbucnit în plâns. Nu aveam cum să scap. Îmi regretam prostia.

Când San-bao mi-a împins fața într-o parte, am zărit o umbră. În spatele unei plăci comemorative din piatră se ascundea o siluetă.

O căciulă neagră, tricotată, familiară mi-a dezvăluit cine era.

— Ajutor! am țipat.

Înainte ca San-bao să poată reacționa, Pearl a alergat spre noi și l-a lovit cu o piatră mare.

El s-a răsturnat imediat și a rămas nemișcat.

— O, Doamne! s-a tras Pearl înapoi. L-am omorât?

M-am ridicat gâfâind.

Pearl s-a aplecat și a pus un deget sub nasul lui San-bao.

— Nu e mort! a zis ea. Să-l mai lovesc?

— Nu, nu mă mai lovi! s-a rugat acesta încercând să se ridice.

— Meriți să mori! am urlat eu.

Pearl a apucat din nou piatra.

— Nu!

San-bao s-a ridicat și a fugit.

Pearl a alergat după el până când a dispărut.

Pieptul mi s-a umplut de recunoștință.

Pearl s-a întors și a scuturat țărâna de pe hainele mele.

— Îți mulțumesc că m-ai salvat, prietena mea, am zis eu.

— Cine e prietena ta? s-a răstit ea, întorcându-mi spatele. Mincinoaso!

— Te rog să mă ierți, Pearl. O să fac orice ca să mă revanșez.

— Te aștepți să am încredere în tine? m-a întrebat, privindu-mă dezgustată. Ai luat portofelul tatălui meu și i-ai cheltuit banii; ai furat clătitele lui Wang Ah-ma și ai mințit-o pe mama... Ticăloasă mică!

A coborât dealul legănându-și coșul.

Am încercat să-mi rețin lacrimile.

Cânta un cântec chinezesc pe care îl știam bine. Dealurile răsunau. Florile sălbatice viu colorate din coșul ei săltau în lumina strălucitoare a soarelui.

Floare de iasomie, gingașă floare de iasomie
Frumusețea și parfumul tău sunt cele mai bune primăvara
Aș vrea să te culeg și să te port în păr
Însă mă tem că te-ai supăra și n-ai mai veni înapoi la anul.

Biserica de duminică era plină de zgomote. Bărbații schimbau păreri despre vreme și despre metodele pentru combaterea dăunătorilor. Femeile tricotau, cârpeau, brodau și pălăvrăgeau. Cineva țipa din celălalt capăt al încăperii. Copiii aruncau cu semințe de pin unii în alții. Mamele își alăptau pruncii și strigau la copiii mai mari. Absalom n-a reușit să potolească mulțimea până când tata n-a scuturat dintr-un un clopoțel de negustor.

— Oameni buni, călugărul din Vest are nevoie de ajutorul nostru, a zis el pe un ton ridicat. După părerea mea, Absalom oferă nu o alternativă, ci un târg mai bun. Iată, ne-am hrănit zeii și ei sunt grași și fericiți. Dar ce-au făcut ei pentru noi? Nimic. Acum, oameni buni, aș vrea să vă uitați cu atenție la Dumnezeul lui Absalom, Isus Cristos. Numai uitați-vă la înfățișarea lui. Oricine nu e orb își poate da seama că muncește mai din greu decât zeii chinezi. Așa că ascultați, oameni buni, ascultați-l pe Absalom.

Acesta a profitat de ocazie:

— Astăzi vom afla despre Botezul lui Cristos. A scos desenul în culori și a arătat cu degetul: Cei doi bărbați sunt Domnul Isus și Ioan.

Am văzut două siluete care stăteau într-un râu, îndeplinind o ceremonie. Ioan și Isus aveau trăsături aproape orientale, cu nasuri mai mici și ochi ușor oblici. Absalom acceptase în cele din urmă sfatul tatei. Le atenuase ochii occidentali, adânciți în orbite, și le aplatizase nasurile ascuțite. Cristos avea acum lobii urechilor mai lungi, asemănători cu ai lui Buddha.

Tata mi-a spus că la început Absalom insistase să prezinte un Cristos cu barbă mare. Abia când i-a dovedit că

nici un chinez nu va venera un zeu care seamănă cu o maimuță, a fost de acord să tundă barba.

— Chipul lui Buddha s-a modificat când a călătorit din India în China.

Tata i-a arătat lui Absalom diferența dintre Buddha timpuriu din India și Buddha chinezesc de mai târziu. Ochii lui au devenit mai mici când a ajuns în China, pielea i-a devenit mai deschisă la culoare și mai netedă. Sculptorii chinezi l-au făcut să pară bine hrănit. Cu ochii săi pe jumătate închiși, Buddha pare că e pe cale să tragă un pui de somn după o masă îndestulătoare.

Când Absalom l-a botezat pe tata, a fost o zi mare pentru oraș. Toată lumea voia să vadă cum tata era cufundat în fluviu ca o găluşcă umplută în sosul de soia. A fost prima oară când eu și Pearl am stat împreună. Amândouă încercam să-i ajutăm pe taţii noştri să atragă cât mai mulţi oameni.

Aceştia stăteau faţă-n faţă în fluviu, cu apa până la brâu. Absalom era îmbrăcat în roba lui gri închis, în timp ce tata purta roba lui din bumbac, albită de atâta spălat. Era roşu la faţă şi părea agitat, pe când Absalom era serios şi solemn.

Vorbind în chineza lui cu accent, a explicat:

— Coborârea în apă implică mărturisirea vinei şi rugămintea pentru iertare.

Tata a repetat cu voce tare după el.

— Fă un nou început! a strigat Absalom. Vino în lumina Crucii!

Tata a încercat să stea nemişcat, însă n-a reuşit.

— Când să trag aer în piept? a întrebat el.

Absalom l-a ignorat şi a cântat:

— „Ia-mă şi aruncă-mă în mare", zice Isus.

— Spune-mi când, a vorbit din nou tata.

— Aşteaptă.

Absalom l-a ţinut.

— Mi-e frică de înec, a zis tata. Zău că mi-e.

— Încrede-te în Dumnezeu.

Cu blândeţe, Absalom l-a împins pe spate până când capul i s-a scufundat sub apă. Mulţimea şi-a ţinut respiraţia.

— Domnul Isus poartă toată virtutea! a strigat Absalom.

Mulţimea a ovaţionat.

Tata părea împietrit de groază. A ieşit din apă şi imediat s-a scufundat din nou.

— Tată, ce faci? am ţipat eu.

— Acceptă moartea lui Cristos, a zis Pearl încet.

— Pentru ce?

— Pentru păcatele lui şi pentru păcatele omenirii.

Tata a ieşit din nou din fluviu, împrăştiind apă ca o fântână. Nu s-a sufocat. Eram uşurată. Am văzut-o pe NaiNai în mulţime, ştergându-şi lacrimile. Cu o seară înainte ne zisese că îi plăcea ideea că fiul ei obţinea o curăţare.

— Dumnezeu spune cu glas răsunător: „Acesta este Fiul Meu cel iubit!“, a strigat Absalom. „Aceasta este prevestirea morţii Lui pe Cruce şi a Învierii Sale!“

Condus de Absalom, tata a ieşit din fluviu.

— Îl simt pe Dumnezeu şi Voia Sa! i-a vorbit el mulţimii. Isus m-a făcut să mă lepăd de o viaţă ratată. Trebuie să încep una nouă!

Eram sigură că făcuse asta pentru ca Absalom să-i mulţumească.

De parcă ar fi fost mişcat de transformarea tatei, Absalom şi-a înălţat braţele spre cer, rostind tare:

— Domnul fie lăudat!

Vorbind amândoi odată, ca şi cum ar fi cântat un duet, tata şi Absalom stăteau duminica unul lângă altul în biserică. Oamenii au devenit curioşi când au auzit despre noul noroc al tatei de-a fi binecuvântat de zeul străin. Au venit să vadă dacă puteau dobândi aceeaşi protecţie.

Tata a susţinut o reprezentaţie nemaipomenită pentru Absalom.

— Trăim într-un infern plin cu demoni, a început el cu același entuziasm pe care îl manifesta când își recita poeziile chinezești. Noi, cei care ardem tămâie, culii, ratații, cartoforii, bețivii, hoții, surzii și orbii. Nu vă mai fie frică, fiindcă Isus e aici pentru a vă ajuta. Tot ce trebuie să faceți este s-o luați de la început, alăturându-vă lui Absalom.

Tata a întrebat-o pe Floare de Liliac, văduva în vârstă de șaptesprezece ani din oraș, care era vânzătoare de ouă:

— Am dreptate să bănuiesc că Buddha n-a răspuns la rugăciunile tale?

— Da, cu siguranță, a răspuns Floare de Liliac.

— Îți pierzi credința în el?

— Mă tem să spun asta, dar da.

— Ești dezamăgită.

— Nu vreau să-l jignesc pe Buddha, dar sunt.

— Floare de Liliac, te duci la templu de când te-ai născut. Din tămâia pe care ai ars-o s-ar putea face un deal. S-a schimbat viața ta în bine? Ai fost cumpărată și vândută de două ori. Ai fost măritată cu un bărbat bolnav, care era pe moarte. Ai fost silită să dormi laolaltă cu recolta pentru a-i echilibra elementele *yin* și *yang*. Abia ai scăpat de socrii tăi. Ai venit la Chin-kiang lipsită de prieteni și de familie și ești încă la fel. L-ai pus vreodată la îndoială pe zeul pe care îl venerezi?

Floare de Liliac a scuturat din cap și a început să plângă.

— Ei bine, consideră dezamăgirea ta o investiție! a zis tata.

— O investiție? a repetat Floare de Liliac și ochii ei mari s-au făcut și mai mari.

Absalom s-a încruntat. Limba tatei nu fusese niciodată atât de alunecoasă în timp ce cuvintele i se revărsau:

— Această investiție te avertizează să nu mai faci alte alegeri proaste, ca să nu sfârșești prizonieră pentru totdeauna a spiritelor rele!

— Dar ard tămâie! a protestat Floare de Liliac. Nu merit ghinion pentru totdeauna!

— Te-ai întrebat vreodată din ce motiv ghinionul te urmărește încă? a iscodit-o tata.

Floare de Liliac a clătinat din cap.

— De ce tu și nu altcineva?

— De ce?

Pentru a-și sublinia ideea, tata și-a lovit palma stângă cu mâna dreaptă strânsă în pumn:

— Motivul e zeul greșit pe care l-ai venerat!

Floare de Liliac a rămas înmărmurită.

— Dumnezeul creștin mă asigură, Floare de Liliac, că meriți șansa unei vieți mai bune. Da, tu, Floare de Liliac! a strigat tata, dominând scena ca un cântăreț de operă. Dumnezeu îmi spune că Floare de Liliac merită aceeași șansă ca Fiul Său cel iubit, Domnul Isus Cristos! Acum pune-ți dorința și roagă-te pentru ea!

— În mod sigur mi-aș pune dorința aceea, a zis Floare de Liliac cu glas scăzut. Dar cel mai mult și mai mult îmi doresc ca ouălor mele să le fie acordată șansa de-a deveni pui.

O admiram pe Floare de Liliac fiindcă nu se plângea niciodată de nenorocul ei. Era mereu veselă și cumsecade. Serviciile ei pentru clocitul artificial al ouălor erau rezervate în totalitate dinainte de sosirea iernii. În anul acela s-a gândit că eram destul de mare ca s-o ajut să separe ouăle bune de cele rele. M-a angajat. Ce m-a surprins a fost că Pearl era și ea acolo. Am aflat că Pearl o vizita pe Floare de Liliac de când era mică. Spațiul în care aceasta punea clocitorile era terenul ei de joacă. Floare de Liliac o adora pe Pearl fiindcă era un ajutor de nădejde. Carie i-a spus lui Floare de Liliac că fiica ei avea voie acolo, ca parte a experienței sale de învățare. Pearl se distra atât de tare, că uita să meargă acasă. Wang Ah-ma trebuia să vină să o târască înapoi la sfârșitul zilei.

La rugămintea lui Floare de Liliac, Pearl mi-a arătat cum mergeau treburile. Am aflat că dura cam o lună și

jumătate până să iasă pui din ouă. Pearl m-a învățat cum să separ ouăle din coșul principal. Îndepărtam ouăle care erau prea mici sau care aveau coaja prea subțire, pe cele care aveau gălbenușul spart sau pe cele care se aflau la păstrare de prea mult timp.

Pearl mi-a spus că lucrul care îi plăcea ei cel mai mult era să lumineze ouăle. Asta se făcea după ce Floare de Liliac închidea bine peste tot, lăsând doar o găurică în ușă. Eu și Pearl țineam cu rândul ouăle în fața găurii prin care strălucea lumina soarelui. Asta se numea „prima privire". Scopul era să vedem dacă gălbenușul avea o granulă. Dacă avea, găina fusese vizitată de un cocoș, ceea ce însemna că oul se va transforma în pui.

După examinare, puneam ouăle bune în coșuri calde, căptușite cu bumbac. Floare de Liliac lua coșurile și le depozita sub patul ei mare, din cărămidă, din spatele cuptorului. Trebuia să așteptăm patru zile ca să aruncăm „a doua privire".

Scopul celei de-a doua priviri era să vedem dacă granula se umflase. Floare de Liliac ne-a învățat să ținem oul în palmă. Apoi îl răsuceam spre soare pe toate părțile. Căutam o umbră, granula. Nu era o sarcină ușoară și necesita un ochi experimentat. După aceea îndepărtam ouăle în care granula nu se umflase. Puneam din nou ouăle bune în coșurile căptușite cu bumbac și le aranjam sub patul lui Floare de Liliac.

Repetam procedura la patru zile. Era ceea ce Floare de Liliac numea „a treia privire" și „a patra privire". Când umbra devenea clară pentru ochii noștri, scoteam toate coșurile cu ouă de sub patul mare al lui Floare de Liliac și le mutam în vase din ceramică. În acestea era un amestec de pământ și paie. Semăna cu o peșteră fierbinte. Sub vase se făcea un foc mic, ca să se păstreze o temperatură caldă. După Floare de Liliac, acesta era pasul cel mai important. Dacă era prea cald, ouăle se coceau. Dacă nu era suficient de cald, granula nu se transforma în pui.

Succesul sau eșecul anului ei se hotăra în câteva zile. Floare de Liliac își invoca toți zeii de pe pereți. Aprindea tămâie și îndeplinea ritualuri, rugându-se fierbinte să fie binecuvântată. În anul acela a atârnat o imagine a lui Isus Cristos.

Eram tentată să trag cu ochiul în vase, însă Pearl a refuzat să-mi țină isonul. A urmat instrucțiunile lui Floare de Liliac cu fidelitate. Ca o cloșcă, Floare de Liliac nu-și părăsea ouăle. Zi și noapte, veghea vasele, ințețind sau domolind focul de paie. Nu mai vorbea, ci șoptea – îi era teamă să nu tulbure ouăle.

O urmăream pe Pearl desenând-o pe Floare de Liliac, care dormea cu gura larg deschisă. Aceasta vorbea, înainte să adoarmă, despre cum o să facă bani frumoși din ouăle care vor scoate pui. În ultimele două săptămâni Floare de Liliac slăbise. Nu avea timp să mănânce sau să doarmă. Se temea că temperatura va fluctua și îi va distruge recolta. Ochii i s-au înroșit și obrajii i s-au tras. Eu și Pearl evitam să vorbim cu ea, fiindcă era țâfnoasă și agitată.

Când Floare de Liliac a stins focul, am știut că iarna s-a sfârșit. În doar câteva zile aerul s-a încălzit. Primăvara a venit cu umezeală și trebuia să ne războim cu umiditatea excesivă.

Toate trei am scos ouăle din imensele vase de ceramică să le aerisim. Le-am așezat pe patul de cărămidă al lui Floare de Liliac, pe pernuțe din bumbac. Floare de Liliac ne-a trimis pe mine și pe Pearl să-i anunțăm pe fermieri că sosise timpul să vină să-și ia puișorii.

Am fost emoționate când am văzut apărând ciocurile micuțe. Puii spărgeau coaja și își croiau drum afară. Pearl a numit asta o petrecere de aniversare grandioasă când au ieșit în sfârșit toți puii.

— Ce frumuseți ! a țipat ea uitându-se la puișorii care țopăiau pe mâinile ei.

Floare de Liliac era prea obosită ca să sărbătorească. Sforăia, rezemată de perete, în timp ce eu și Pearl număram puii. Am pus puii în coșuri ca să fie luați. Floare de Liliac râdea și țipa în somn. Chipul îi strălucea de plăcere.

— Ce trebuie făcut vara, nu faci primăvara! a strigat ea. N-am dreptate?

— Ai perfectă dreptate, Floare de Liliac! i-am răspuns noi.

Eu și Pearl am ajutat-o să se bage în pat, unde avea să doarmă zile în șir.

Capitolul 4

Era începutul lunii septembrie. Aerul fierbinte și plăcut îmi umplea plămânii. Eu și Pearl alergam pe dealuri. Am trecut pe lângă niște copilași care se jucau cu țărână și râme, apoi pe lângă bătrânul orașului, care moțăia la umbra unui copac. Eram entuziasmată, căci Pearl mă invitase în sfârșit la ea acasă.

— Mama nu știe că te aduc cu mine, a zis Pearl emoționată.

— O să se... supere? am întrebat neliniștită. La urma urmei, am mințit.

— O, a uitat asta de mult.

— Da?

— Mama a spus că uneori oamenii nu pot fi ținuți răspunzători pentru ceea ce fac, fiindcă nu-l cunosc pe Dumnezeu.

M-am oprit.

— Dacă își aduce aminte? Dacă îmi spune: „Nu vreau o mincinoasă ca oaspete“?

— O, te cunoaște și întotdeauna i-a plăcut de tine.

— De unde știi?

— Salcia, mama nu se putea să nu te adore.

— De ce?

— Pentru că ești în stare să cânți.

M-am uitat la ea.

— Salcia, mama încearcă de mult să organizeze un cor de copii, însă nu reușește să descopere copii care pot sau care vor să cânte.

— Ştie că vreau, am spus eu. Dar nu ştiu dacă crede că pot să cânt suficient de bine.

— Da, poţi.

— Vocea mea nu e în stare să ţină notele cele mai înalte. Se dogeşte.

— Mama o să te înveţe cum să susţii notele înalte. În plus, cântecele bisericești nu sunt opere chinezeşti. Sunt mult mai uşor de cântat.

— O să cânţi şi tu, Pearl?

— Da, îmi place la nebunie să cânt, deși nu prea am voce. Dar nu contează. Pot să cânt la nesfârşit *Iasomie, gingașă iasomie.*

Ea a început cântecul şi eu m-am alăturat îndată. Când am terminat, Pearl s-a apucat să cânte din nou, cu accentul din Yangchow, şi eu am urmat-o. Am cântat, de asemenea, cu accentul din Soochow şi cu cel din Nanking.

— Ai o operă chinezească preferată? am întrebat-o după ce am epuizat toate accentele.

— *Amanţii fluturi.*

— Asta e şi preferata mea!

— Versiunea din dinastia Ming sau cea din dinastia Qing? a întrebat Pearl.

Am fost mirată de cunoştinţele ei.

— Versiunea Qing, desigur.

Ea a dat aprobator din cap şi apoi am început.

Eu trăiesc lângă Fluviul Albastru, aproape de izvoare,
Pe când tu locuieşti departe, lângă gurile lui de vărsare.
Tu şi eu bem apă din acelaşi fluviu chinez,
Nu te-am văzut niciodată, deşi în fiecare zi te visez.

Oare când apa acestui fluviu să curgă va-nceta?
Oare când nu te voi mai iubi aşa cum te iubesc?
Numai ca inimile noastre să bată ca una îmi doresc,
Şi ca tu să nu mă dezamăgeşti în dragostea mea.

Ținându-ne de mână, ne plimbam pe malul fluviului. Am întrebat-o dacă acasă avea voie să cânte operă chinezească.

— Glumești? a zis ea ironic. Absalom nu permite nici un alt sunet în afară de al lui Dumnezeu.

Am întrebat-o dacă se înțelege bine cu părinții ei.

— Părinții mei folosesc cuțitul și furculița, eu folosesc bețișoare.

Și Absalom, și Carie erau plecați când am ajuns noi, așa că Pearl mi-a făcut un tur complet al casei. Era un bungalow cu trei camere, construit din cărămidă și scânduri de lemn. Încăperea din mijloc servea drept cameră de zi și loc pentru luat masa. De o parte și de alta se aflau dormitoarele. Pearl îl împărțea pe al ei cu Grace, sora sa mai mică. În dormitorul părinților se afla un pat mare din lemn. Așternuturile erau înălbite și confecționate din pânză aspră. Petele de pe perete dădeau în vileag un acoperiș care curgea. Locul era extrem de curat. Până și mobila foarte uzată strălucea. Pearl a arătat spre draperiile roz:

— Le-a făcut chiar mama, din material adus din America.

Pe o latură a casei se aflau două vase mari din ceramică, în care era apă din fluviu. Am fost mirată că familia trăia exact ca noi.

— Mama lasă ușa casei noastre deschisă tot anul, a zis Pearl.

— Primește pe oricine bate?

— Părinții mei sunt încântați de orice ocazie de a-l prezenta pe Isus Cristos.

— Dar lui Carie îi pasă de oameni, nu-i așa?

— Da, mamei îi pasă foarte mult, spre deosebire de tata, căruia îi pasă doar de Dumnezeu.

— Nu știu dacă e bine să lăsați ușa deschisă tot timpul, am spus eu. Ar putea intra cerșetori și ar fi greu de scos afară.

— Oamenii care vin sunt, cum spune mama, „prea săraci ca să-și permită o funie cu care să se spânzure". Ei o numesc „Stăpâna Străină, Carie TaiTai" și cerșesc de mâncare.

— Mama ta trebuie să suporte multe.

— Asta nu-i nimic în comparație cu ceea ce suportă din partea soțului ei.

Pearl mi-a povestit că Carie încercase să-l convingă pe Absalom să plece din China pentru a-și salva copiii pe moarte.

— Mama ta încă mai vrea să plece din China? am întrebat eu.

— Nu, a renunțat. Pearl s-a oprit puțin și apoi a continuat: Vizitatorii care o bucură cu adevărat pe mama sunt marinarii din America. Le face fursecuri și ei o iubesc pentru asta. După mâncare și vin, mama și marinarii cântă împreună *Departe de casă*. Cu toții râd și plâng în același timp.

Așa cum a prezis Pearl, Carie a fost încântată în clipa în care a aflat că vreau să fac parte din corul ei de copii. M-a dus la pian și eu am cântat *Amazing Grace*.

Carie mi-a arătat cum să fur respirații atunci când cântam notele înalte. Am învățat să nu-mi forțez vocea. Ca să mă învețe, a început să cânte alte melodii. Îmi plăcea foarte mult vocea ei, deși habar nu aveam ce cânta. Am promis că voi veni din nou pentru lecții. Carie credea că vocea mea se va schimba în bine prin exercițiu. După câteva luni, chiar am devenit mai bună. Eram în stare să iau notele înalte fără efort. Puteam să imit vocea lui Carie și, de asemenea, aveam capacitatea de a memora un cântec după ce îl cânta ea. Curând, Carie m-a invitat să cânt la slujba de duminică a lui Absalom. Am cântat cântecul clar, cu emoție, ca și cum înțelegeam versurile.

Pearl era mândră. Fața îi strălucea atunci când mama ei a zis:

— Mulțumesc lui Dumnezeu pentru Salcia!

Absalom a fost și el impresionat.

— Continuă lucrarea cea bună întru Domnul, m-a încurajat el.

Știam că, în inima lui, tatei nu-i prea păsa de Dumnezeu, deși pretindea că-i pasă. M-am gândit că aș putea să fac la fel. Ceea ce îmi plăcea era să stau lângă Carie când cânta la pian. Carie nu m-a iscodit niciodată în legătură cu cunoștințele mele despre Dumnezeu. Eram recunoscătoare că nu o deranja că stăteam lângă ea în tăcere. Spunea că un copil n-ar trebui să fie lipsit de bucuria muzicii. Cânta orice melodie care îi venea în minte. În glasul ei auzeam anotimpurile. Sunetul primăverii era precum Fluviul Albastru când umplea golfulețele. Sunetul verii era ca mângâierea soarelui. Toamna era alcătuită din culorile care vibrau și îmi înălțau simțurile. Vocea iernii era profundă, o poveste despre zăpadă.

În timp ce stăteam lângă Carie, simțeam fericire. Însă din când în când cuvintele îmi umpleau inima de tristețe. Se întâmpla adesea în toiul repetițiilor mele. Mă sufocam și izbucneam în plâns. Ea mă cuprindea cu brațul:

— Hai să luăm o pauză, îmi propunea. O să-ți cânt melodia mea preferată.

Muzica ei reușea întotdeauna să mă înveselească. Atunci când era în toane bune, Carie cânta duete cu mine. Îmi plăcea la nebunie sunetul pe care îl cream amândouă. Dacă am început să-mi fac o idee despre rai, a fost cântând împreună cu ea.

— Salcia, cât de mult aș vrea să te pot duce să vezi America, a zis Carie într-o zi.

Mi-a vorbit despre țara ei natală. Mi-a spus că nu intenționa să trăiască în China pentru totdeauna. Era datoria ei de soție creștină să-l urmeze pe Absalom în China și să se stabilească în orășelul Chin-kiang. Nu era alegerea ei, a subliniat ea.

Am întrebat-o pe Pearl dacă împărtășește sentimentele mamei sale.

— Păi, China mi se pare mult mai acasă decât America, a răspuns ea pe un ton realist, fiindcă nu mai fusese în țara ei de când avea trei luni. America este căminul adevărat al mamei și ea zice că e și al meu. S-a oprit puțin și apoi a adăugat : America este locul de unde vine mama și unde și-ar dori să se poată întoarce.

— Dar tu ? am iscodit-o eu.

— Habar n-am unde voi ajunge până la urmă.

Am întrebat-o dacă îi era dor de America. Ea a râs :

— Cum ar putea să-mi fie dor de ceva despre care n-am habar ?

Am întrebat-o dacă își cunoștea rudele din America.

— Le știu numele, a răspuns ea, dar nu le cunosc personal. Părinții mei vorbesc despre mătușile, unchii și verii mei. Pentru mine sunt niște străini. Singurii oameni pe care îi cunosc în afară de părinții mei și de sora mea sunt poporul tău. Mi-e teamă că într-o zi tata va hotărî să ne întoarcem în America. Nu-mi pot imagina cum e să plec din China.

M-am uitat la ea, încercând să-mi închipui momentul unei asemenea plecări.

— Într-un fel, e trist că mama nu este ca soțul ei, a continuat Pearl după o vreme. Căminul lui Absalom se află acolo unde este munca lui Dumnezeu. Nu-i pasă unde locuiește, în America sau în China. Mama trăiește cu inima frântă. În ceea ce o privește, viața ei este un exil. Se agață de pianul ei pentru că e de acasă de la ea.

Băgasem de seamă felul în care Carie avea grijă de pianul ei. Picioarele lui erau vârâte în papuci – Carie a ridicat pianul de pe pământul bătătorit ca să-l protejeze de umezeală. În Chin-kiang, apa intra în camere la sfârșitul fiecărui anotimp ploios. Mobila din lemn trebuia pusă pe cărămizi. Întindeam scânduri din cameră în cameră atunci când apa ajungea prea sus. Cea mai mare grijă a lui Carie era că mucegaiul o să-i distrugă până la urmă pianul.

Exersam pentru spectacolul de Crăciun. Carie tradusese versurile din engleză în chineză. Deși eram analfabetă în

ambele limbi, îmi plăcea mai mult versiunea englezească. I-am spus lui Carie că *Silent Night* nu sună în chineză la fel de frumos ca în engleză. Ea a răspuns:

— Frumusețea unui cântec nu ar trebui să conteze la fel de mult ca mesajul lui.

Absalom a avut parte de cea mai mare prezență de până atunci – cântecele copiilor au atras oamenii de pe străzi în seara de Ajun. Pentru prima oară, am văzut un zâmbet larg pe chipul lui. Pentru a sărbători, s-a descotorosit de coada lui falsă și și-a lăsat liber părul șaten, lung până la umeri. Mulțimea a avut nevoie de ceva timp pentru a se obișnui cu noua lui înfățișare de occidental. Tata i-a spus lui NaiNai că Absalom avea nevoie de succes. Se întorsese de curând dintr-o călătorie dură. În timp ce predica într-un sat învecinat, Absalom a fost bătut de oamenii care nu văzuseră un străin niciodată în viața lor și care au crezut că se afla acolo ca să facă rău. Câinii au fost lăsați liberi ca să-l alunge.

Pearl mi-a arătat grădina lui Carie.

— Mama e hotărâtă să creeze o grădină americană. A adus plante din America. Ăsta e sânger, iar ăla e un trandafir Lincoln, preferatul mamei.

— Ăsta seamănă cu floarea-fluture chinezească, am arătat eu spre sânger. Iar trandafirul Lincoln trebuie să fie un văr de-al bujorului.

— Sunt sigură că există un soi de legătură. Mama a zis că Dumnezeu a creat natura în același fel în care a făcut oamenii. Ceea ce vedem e generozitatea lui Dumnezeu.

— Tu crezi cu adevărat în Dumnezeu, Pearl? am întrebat eu.

— Da, a zis ea. Dar mă știi pe mine. Eu sunt și chinezoaică. O parte din mine nu poate vorbi cu părinții mei, nu că lor le-ar păsa.

— Și tu devii confuză? am întrebat eu cu grijă. Vreau să zic, în legătură cu Dumnezeu?

Ea a lovit cu piciorul o piatră de pe drum.
— Mă doare faptul că Dumnezeu nu răspunde la rugăciunile mamei.
— Mama ta e supărată pe Dumnezeu?
— Mama e supărată pe tata, nu pe Dumnezeu, mi-a explicat Pearl. Este încă incapabilă să accepte moartea celor patru frați ai mei.
— De aia nu predică ea, deși chineza ei este mult mai bună decât a lui Absalom? am întrebat eu.
Pearl a încuviințat din cap.
— Mama vrea să aibă încredere în munca tatei, însă nu se poate convinge pe ea însăși. Mi-a spus că-i este greu să fie optimistă.
— Mama ta ne arată bunătatea lui Dumnezeu.
— Mama zice că îi ajută pe ceilalți pentru că asta o ajută să se vindece.
— O femeie își ascunde brațul rupt în mânecă, am răspuns eu, repetând ceva ce zisese NaiNai. Mama ta și-a părăsit părinții pentru soțul ei nebun.
Eu și Pearl am descoperit că Dumnezeu avea un mod ciudat de a face ca lucrurile să meargă bine pentru Carie. La început, ea nu a fost în stare să-i convingă pe oameni să se alăture bisericii lui Absalom, dar când s-a apucat să-i ajute pe localnici, să-i îngrijească pe bolnavii și pe muribunzii lor, să administreze medicamente occidentale pentru oameni și animale, refuzând banii sau darurile, localnicii au început să umple biserica.

Carie era preocupată că am devenit un mijloc de distragere a atenției lui Pearl de la studiu. Absalom n-a fost de acord. El i-a spus:
— Pearl îi face un mare serviciu Domnului atunci când profită de prilejul de a-și influența prietena.
Pentru a încuraja prietenia dintre mine și fiica lui, Absalom îmi făcea daruri, de pildă un portret al lui Cristos desenat de propria sa mână. A pus-o pe Pearl să lucreze cu mine, folosind propria lui traducere după Biblie. În

schimb, noi ne prosteam. Lui Pearl îi era greu să se concentreze să facă munca lui Dumnezeu. Doar atunci când vedeam umbra lui Absalom trecând pe lângă fereastră, recitam din Biblie cu voci puternice, teatrale.

Carie a stabilit reguli noi pentru Pearl legate de petrecerea timpului cu mine. Avea voie să se joace numai după ce termina cu învăţatul. Carie o educa ea însăşi pe fiica ei acasă. De asemenea, Pearl lua lecţii de chineză de la domnul Kung, un chinez slab ca un băţ, de vreo cincizeci şi ceva de ani. Eu stăteam lângă uşa camerei şi aşteptam răbdătoare. Am observat că Pearl o lua adesea înaintea domnului Kung. A terminat romanul *Toţi oamenii sunt fraţi* înainte chiar ca lecţia să înceapă. Pearl îmi spusese că romanul era despre un grup de ţărani săraci care au fost împinşi în situaţii disperate şi au devenit bandiţi. În poveste, ei caută dreptate şi devin eroi. Domnul Kung a fost impresionat că Pearl a memorat cele o sută opt caractere ale romanului, însă a criticat-o aşa cum ar fi făcut orice profesor chinez:

— O persoană cu adevărat deşteaptă..., domnul Kung a făcut o pauză şi şi-a netezit barba de ţap cu degetul mare şi arătătorul înainte de-a continua, ...este genul de persoană suficient de inteligentă pentru a-şi ascunde deşteptăciunea.

— Da, domnule Kung, a răspuns Pearl umil şi mi-a făcut cu ochiul.

Tata a sărbătorit ziua în care Absalom l-a făcut „cleric".

— Credeam că cel mai mare noroc al meu va fi să devin portarul bisericii, a zis el plângând în timp ce stătea în prag.

NaiNai a fost copleşită de fericire.

— Fiule, promite-mi că-l vei cinsti pe Absalom înfruntând greutăţile împreună cu el.

Tata a promis ca un fiu al adevăratei pietăţi. I-a spus lui NaiNai că Absalom începuse să-l pregătească pentru a fi şeful bisericii din Chin-kiang.

— Ce va face stăpânul Absalom când vei prelua tu conducerea? a întrebat NaiNai.

— Va lucra la extindere. Plănuiește să pătrundă adânc în zona rurală.

Tata i-a spus lui NaiNai că, deși se simțea onorat, îi venea greu să i se dedice lui Dumnezeu.

— Absalom a desemnat un câine să se ocupe de prinderea șoarecilor, a oftat NaiNai.

Se temea că fiul ei îl va dezamăgi pe Absalom.

Tata a încercat din răsputeri să-și joace rolul. A zis că nu va recunoaște niciodată că s-a băgat în asta pentru bani. I-a spus lui NaiNai că promovarea lui era rezultatul luptei lui Absalom cu un alt om al lui Dumnezeu.

— Există încă un om al lui Dumnezeu? am întrebat eu și NaiNai.

— Un misionar nou care își zice baptist, ne-a explicat tata.

— Absalom e și el baptist? am întrebat noi.

— Nu, e prezbiterian.

În privința diferenței, a zis că și el era nedumerit, deși Absalom i-o explicase.

— Din punctul de vedere al lui Absalom, orașul Chin-kiang e teritoriul lui, a conchis tata.

Baptistul era un roșcat voinic, chior de un ochi. Venea adesea la biserica noastră și spunea mulțimii că Absalom nu făcea nimic bine. Sublinia, de exemplu, că doar stropea capetele convertiților săi, când ar fi trebuit să le cufunde în apă.

Asta avea logică pentru chinezi. Raționamentul era că, dacă un pic de apă era bună pentru suflet, mai multă apă ar trebui să fie și mai bună și că o cufundare adâncă ar trebui să fie cea mai bună.

Absalom era convins că baptistul se afla acolo pentru a-i distruge munca, furându-i convertiții.

— Sădește îndoieli cu privire la mine în capetele lor, i s-a plâns el tatei.

Nu am ştiut cum să procedez cu baptistul când l-am întâlnit în fața bisericii. Dacă aş fi plecat, l-aş fi insultat. Aşa că am aşteptat până când şi-a terminat predica despre cufundare. Întâlnirea noastră l-a supărat pe Absalom. A jurat răzbunare.

NaiNai a prezis destul de bucuroasă:

— Pescarul profită când un crab și un homar sunt încleştați în luptă.

Prin pescar, se referea la tata.

Tata a fost de acord:

— L-am auzit pe Absalom țipând la soția lui, ne-a povestit el, imitându-l: „Am dăscălit, am muncit și am suferit toate necazurile insuflării elementelor esențiale ale creştinismului la păgâni! Nu e nimic altceva decât furt religios când viitorii mei membri sunt adăugați gloriei baptiste!“.

— E serioasă treaba asta? a întrebat NaiNai.

— O, da, pentru Absalom, a zis tata. Cum altfel aş primi promovarea ca cleric? Absalom nu e prost.

— Mai bine nu te-ai amesteca, l-a prevenit NaiNai.

Tata a zâmbit:

— Aș profita mai mult dacă lupta lor ar continua.

NaiNai a clătinat din cap și a zis:

— Când eşti un măgar șchiop care merge pe un pod rupt, mai devreme sau mai târziu o să cazi.

— Nu mai sunt acelaşi ticălos pe care îl știai, a răspuns tata. Nu voi fi cel care va aduce ruşinea asupra bisericii lui Absalom. Absalom va învinge.

— Vreau doar să pot avea conştiința curată când voi muri.

Ochii lui NaiNai s-au umplut de lacrimi.

Tata a scos niște bănuți de cupru și i-a așezat lângă perna lui NaiNai:

— Absalom m-a plătit pentru medicamentul tău, mamă.

NaiNai și-a cuprins fața în palme și a început să plângă.

— Unde e Absalom acum? l-am întrebat pe tata.

— Călătoreşte prin zona rurală. Poate că e în toiul unei ore de studiu.

— Predă?

— Da.

— Ce predă?

— Absalom predă istoria Bibliei, filosofie, religii, greacă şi ebraică. Răspândeşte Evanghelia.

— Acceptă discipoli femei?

— Nu, discipolii lui sunt numai bărbaţi.

— Cât de departe călătoreşte?

— Cât de departe poate să ajungă. S-a oprit o clipă şi apoi a adăugat: Omul e ambiţios. Nu am nici o îndoială că Dumnezeul lui creştin va cuceri China într-o bună zi.

Tata mi-a spus că era uimit de faptul că tinerii chinezi educaţi erau dornici să-l urmeze pe Absalom.

— A convertit până şi musulmani chinezi, a zis el scărpinându-şi ceafa a neîncredere. Cred că felul în care Absalom duce războiul lui Dumnezeu îi atrage pe tineri. Este absolut devotat şi încăpăţânat. Un fanatic, ca să zic aşa. Cei tineri îi venerează energia şi hotărârea. Mai mult decât orice altceva, Absalom vinde victoria lui Dumnezeu. Oamenii vor să urmeze un om puternic, un lider.

— Cum poţi să fii cleric dacă nu crezi în Dumnezeu sută la sută? l-am întrebat.

— Vorbeşte mai încet, fiica mea, a zis tata jenat. Fii păstrătoarea secretului meu. După spusele lui Absalom, Dumnezeu mă va chema.

— Aştepţi?

— Da, şi trebuie să fiu răbdător.

— Sper că vorbeşti serios.

— Da, a jurat tata.

Iarna anului 1899 a fost groaznic de rece. Cerul şi dealurile se contopeau într-un singur vârtej înverşunat de vânt şi zăpadă, ceea ce era rar în sudul Chinei. Dimineaţa văile erau tăcute sub pătura de alb. Vremea l-a ajutat pe tata

să obțină prezența pe care i-o promisese lui Absalom. Atrași de focul cald din biserică, săracii se adunau sub portretul lui Isus Cristos și se rugau.

Felul în care tata predica din Biblie era diferit de cel al lui Absalom. Istorisea episoade din Biblie așa cum ar fi făcut cu o poveste chinezească. Își pregătea materialul cu atenție, astfel încât acesta să aibă întotdeauna un început incitant și un final mulțumitor.

Când s-a întors din călătoriile sale, Absalom a fost deranjat de exagerările și invențiile tatei. Mai ales când l-a comparat pe Isus cu eroii populari chinezi, până și cu fictivul Rege Maimuță. A susținut că Regele Maimuță avea aceeași inimă bună ca Isus. Țelul tatei era să facă orice pentru ca publicul să revină.

— De acum încolo, limitează-te la Biblie, i-a ordonat Absalom. Accentuează faptul că drumul credincioșilor se va întinde de-a lungul unei vieți de sărăcie și sacrificiu.

Tata l-a convins să-i permită cel puțin să pomenească de budism.

— Voi folosi conceptul ca instrument pentru a deschide oamenii către creștinism, a promis el. Răspunzând îndoielilor lui Absalom, a zis: Nimănui nu-i place să i se spună că religia sa e rea și prostească.

Oamenii frecventau biserica, însă nimeni n-a consimțit la convertire. Apelând la istețimea sa, tata a devenit inventiv. Inspirat de ghicitoarea din oraș, a copiat desene din Biblie pe cărți de joc, cu care juca împreună cu localnicii. Recompensele pentru cei care deveneau membri ai bisericii și îi dădeau ascultare lui Dumnezeu aveau să fie recolte bune, fii și longevitate. Drept pedepse, le-a înfățișat scenarii împrumutate din iadul chinezesc, unde bărbații și femeile erau tăiați în bucăți și dați ca hrană fiarelor.

Pearl a izbucnit în râs când tata a schimbat numele zeilor chinezi cu ale sfinților creștini. De exemplu, Guan-ying cu Fecioara Maria.

— Absalom o să-i smulgă părul pentru asta, a spus ea.

Am întrebat-o dacă îi era dor de tatăl ei atunci când era plecat. Mi-a răspuns că nu.

— Nu-l cunosc îndeajuns ca să-mi fie dor de el.

Îl adora pe tata și credea că e amuzant și creativ. Lui Pearl îi plăceau mai ales cupletele şi ghicitorile de Anul Nou pe care le născocea. Frazele erau din Biblie. Tata oferea Bețişoare din Biblie pentru ca oamenii să le deseneze – o idee pe care a furat-o din templul budist, unde desenarea bețişoarelor norocoase făcea parte din ritualul de venerare.

Absalom a continuat să se plângă şi chiar a amenințat că-l va concedia. Însă a fost impresionat de rezultate. Prezența la biserică a crescut foarte mult. Biserica din Chin-kiang era acum renumită în toată provincia, deşi nu existau încă suficienți convertiți.

Taţii noştri ne-au spus mie şi lui Pearl să-i influențăm pe tovarăşii noştri de joacă. Nu mă simţeam în largul meu vorbind despre un zeu străin. Pearl îmi împărtăşea sentimentele. Ne mituiam prietenii cu jocuri și mâncare în schimbul promisiunii că vor veni duminica la biserică. Problema era că, de îndată ce copiii ajungeau să cunoască foarte bine poveştile din Biblie ale tatei, voiau altele, altfel încetau să mai vină. Între timp a sosit primăvara, iar lucrătorii au plecat de acasă ca să muncească la câmp.

Tata îşi făcea griji că, atunci când se va întoarce din călătorie, Absalom va găsi un număr mai mic de oameni. Nu voia să-şi piardă slujba. În fiecare seară muncea din greu la împrospătarea poveştilor din Biblie.

Vreme de câteva duminici, eu și Pearl am stat în fundul bisericii, ascultându-l cum vorbeşte unei încăperi aproape goale. Pearl nu părea să fie deranjată de numărul de oameni în scădere. Continua să-şi îngroape fața în cărțile ei.

Mă întrebam ce o să ne facem dacă tata își va pierde slujba. Boala lui NaiNai se agravase în timpul iernii. Medicamentul nu mai avea nici un efect. Pe NaiNai nu prea o trăgea inima să cheme un doctor, de teamă să nu se înglodeze şi mai mult în datorii. Gândul că aş putea să o pierd îmi aducea lacrimi în ochi. Când am ridicat bărbia ca să-mi împing lacrimile înapoi, am băgat de seamă că se întâmpla ceva ciudat cu tavanul bisericii. Căpriorii erau acoperiţi de pete maro. M-am dus la Pearl şi i-am arătat ce am văzut. Ea s-a întrebat dacă petele erau gândaci.

În următoarele câteva zile, le-am urmărit amândouă. Gândacii nu se mişcau. După o săptămână, am descoperit că gândacii se umflaseră şi se transformau în frunze verzi.

— Cresc frunze!

Eu şi Pearl ne-am uitat una la alta emoţionate.

Într-o săptămână, frunzele verzi ocupau tot colţul tavanului. Au început să se întindă spre fereastră şi apoi pe deasupra tocului uşii. Ne-am chemat toţi prietenii să vină să vadă. Au venit. S-au dus acasă şi le-au povestit părinţilor despre miracolul verde de pe tavanul bisericii.

Până la urmă am aflat că frunzele erau lăstari de salcie. Căpriorii fuseseră făcuţi din trunchiuri de salcie. Deşi trunchiurile erau dezgolite, primăvara caldă le readusese la viaţă.

Vestea că zeul străin dădea semne ale existenţei sale i-a făcut pe oameni să se întoarcă în grabă. Tata a numit tavanul Grădina lui Dumnezeu. Locul era ticsit în ziua în care s-a întors Absalom. Căpriorii de salcie erau înfloritori. Noii lăstari aveau între un metru şi jumătate şi doi metri lungime. Din cauza brizei de la fereastră, frunzele se legănau prin încăpere precum mânecile unor dansatori.

Cu Absalom alături, tata a citit din Apocalipsa Sfântului Ioan. Mulţimea asculta, bucurându-se totodată de miracolul lui Dumnezeu în plină desfăşurare. Albine, fluturi şi păsări intrau şi ieşeau din încăpere, înnebunindu-i pe copilaşi.

Capitolul 5

A sosit o trupă de operă, Ariile Wan-Wan. Cânta *Amanții fluturi* pentru Festivalul de Primăvară dedicat Lunii. Din clipa în care am auzit vestea, eu și Pearl n-am mai avut astâmpăr. Pearl a implorat-o pe Carie să-i dea voie să meargă cu mine și cu NaiNai, care zicea că era ultimul spectacol pe care voia să-l vadă înainte de-a muri.

Ne-am gătit pentru reprezentație. Eu purtam o rochie albastră din bumbac cu model floral, iar Pearl era îmbrăcată într-o rochie purpurie din mătase, brodată cu fluturi roz. Pearl și-a îndesat cu grijă părul ondulat sub căciula neagră tricotată. Din spate, păream surori gemene. Ne-am făcut coliere din muguri proaspeți de iasomie. Ținându-ne de mână, am pornit spre malul fluviului, unde trebuia să aibă loc spectacolul.

Scena se afla chiar lângă mal. Era un templu părăsit cu patru coloane. Mulțimea a început să se adune la asfințit. Unii veneau cu bărcile, alții se uitau de pe acoperișuri. De asemenea, erau oameni care priveau de pe un deal îndepărtat. Stând de o parte și de alta a lui NaiNai, ne-am împins prin mulțime. Ne-am instalat în apropierea scenei. NaiNai a scos niște boabe de soia prăjite, pentru ca eu și Pearl să le împărțim în timp ce așteptam să se ridice cortina.

Tobele au început în sfârșit să bubuie. Inimile noastre băteau cu putere. Aclamam împreună cu mulțimea. „Ariile Wan-Wan! Ariile Wan-Wan!“

Cortina s-a dat la o parte. Au intrat animatorii. A urmat un șir de acrobații. Cântăreții din cor au început

povestea. După o clipă au apărut actorii. Actorul principal, care juca rolul iubitului, chipeșul Liang, era o fată. Machiată puternic. Era îmbrăcată într-un costum splendid, de culoarea soarelui, cu mărgele lungi din jad. Vocea ei avea ceea ce iubitorii de operă numeau un „sunet de cupru", considerat cea mai de seamă calitate la o voce masculină tânără. Aria ei Wan-Wan a adus lacrimi de fericire în ochii lui NaiNai.

Ochii mei urmăreau fiecare mişcare a lui Liang. Iubita lui, Yin-tai, era o frumuseţe neasemuită. Actriţa era înfăşurată într-un costum roz din mătase, cu mâneci lungi. Se mişca precum o zeiţă care coboară din nori. Deşi respiraţia ei părea un pic îngreunată, vocea îi era armonioasă. Întunericul înserării a devenit mai profund. Scena era luminată strălucitor cu lampioane. În fața ochilor noştri se derula povestea de dragoste. Iubiţii îşi declarau pasiunea și se luptau cu forța feudală care încerca să-i despartă. Şi eu, şi Pearl am plâns la final – iubiţii îşi luaseră viața în fața brutalităţii societăţii.

Mai târziu, Pearl mi-a spus că a învăţat versiunea chinezească din *Romeo şi Julieta* înainte de-a auzi de numele lui Shakespeare.

Iubiţii morţi au revenit la viaţă sub formă de fluturi. Ei s-au reunit şi au trăit fericiţi până la adânci bătrâneţi. Era o tragedie cu final fericit. Întinzându-și aripile imense, iubiţii dansau și cântau:

Visele m-au luat în stăpânire.
Am colindat şi în cele din urmă am ajuns unde erai tu.
Stăteam pe verandă
Şi tu cântai vechea arie melodioasă.
Apoi m-am trezit,
Fără nimeni lângă mine.
Luna strălucea pe cer,
Luminând petalele moarte,
Făcându-mă să mă gândesc că ai murit.

După spectacol, am însoțit-o pe NaiNai acasă. Eu și Pearl ne-am întors la scenă și am așteptat la ieșire, sperând să le zărim pe actrițe. Ne fascina faptul că întreaga distribuție era feminină. O femeie cheală, cu față de țestoasă, răspundea de fete. Îl interpretase în operă pe bărbatul bogat și rău. Pearl le-a recunoscut pe actrița care îl jucase pe Liang și pe fata care o interpretase pe Yin-tai, partenera ei. Fără machiaj și costum, aceasta părea foarte slabă, numai piele și os. S-a dus și s-a așezat pe un taburet. Și-a sprijinit capul de perete. Era palidă și părea bolnavă. Liang a ajutat-o să-și dea jos cizmele și apoi a împăturit costumele și le-a împachetat în valize.

Am aflat că trupa locuia în două bărci ancorate în josul malului. Acela era locul unde se aruncau murdăria și gunoiul de noapte. Deși aerul duhnea, nu am vrut să plecăm până când femeia cu față de țestoasă n-a amenințat că o să trimită după părinții noștri.

Pe drumul de întoarcere, eu și Pearl am discutat despre operă. Ne-am delectat cu aria Wan-Wan și cu laitmotivul operei. Am dansat ca fluturii, legănându-ne brațele în sus și în jos.

A doua zi după-amiază, ne-am întâlnit din nou. Am vizitat trupa înainte să plece în orașul următor. Am fost martore la ceva la care nu ne-am așteptat: fetele din trupă erau silite să-și exerseze acrobațiile pe pavajul de piatră. Eu și Pearl ne-am simțit norocoase că părinții noștri nu ne vânduseră.

În cele din urmă am găsit-o pe Liang, care spăla o găleată lângă apă. Pearl s-a prezentat și a exprimat admirația noastră. Liang a dat recunoscătoare din cap, însă a lăsat ochii în jos. Am văzut lacrimi curgându-i pe obraji.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat-o Pearl. Unde e Yin-tai, prietena ta?

— E bolnavă.

— Poate că e doar epuizată, a consolat-o ea. Las-o să se odihnească o zi. Sunt sigură că o să-și revină.

— Nu, nu e nici o speranță.

— Ce vrei să zici?

— Moare de tuberculoză, a suspinat actrița.

A tras mai aproape hainele pe care le spăla și ne-a arătat o pată de sânge.

Eu și Pearl am fost șocate.

— Nu trebuie să joace diseară? am întrebat noi.

— Spectacolul tocmai a fost anulat, a răspuns actrița izbucnind în lacrimi. Doctorul a zis că n-o să treacă de noaptea asta.

N-am știut ce să mai spunem.

Frumoasa actriță a murit. Neavând bani pentru o înmormântare cum se cuvine, femeia cu față de țestoasă a aruncat trupul în fluviu. Cum fata fusese vândută trupei la o vârstă fragedă, nici părinții, nici alte rude nu au fost anunțați de moartea ei. După ce Pearl i-a povestit lui Carie ce se întâmplase, ea i-a chemat pe Absalom și pe tata. Amândoi s-au dus la fluviu și au scos trupul. Absalom a ținut o ceremonie modestă și actrița a fost îngropată în spatele vechii biserici. NaiNai, Wang Ah-ma și Floare de Liliac au spălat-o pe tânăra actriță și au îmbrăcat-o în rochia pe care o purtasem eu la operă. M-am simțit consolată văzând că rochia mea i se potrivea perfect.

Liang a venit să-și ia adio. Era copleșită de durere. Pentru o clipă, mintea mea s-a întors la scena din operă, când el își exprima iubirea nepieritoare pentru ea, în timp ce ea zăcea pe moarte.

Pearl nu se putea opri din plâns. După câteva săptămâni, s-a dus la Absalom, cerând un răspuns. „De ce nu a făcut Dumnezeu ceva?“

Absalom i-a spus că „trebuie să muncești pentru a dobândi protecția lui Dumnezeu“.

Îndurerată, Pearl a venit la NaiNai. A dus-o la templul budist și a rugat-o să citească un capitol din scriptura budistă. Titlul era „Morțile cerești și cercul vieții“. După aceea, eu și Pearl am ars tămâie și ne-am rugat pentru sufletul actriței.

— Învăț deopotrivă ce e vesel și ce e îngrozitor, a zis Pearl ca pentru ea. O să accept ideea budistă că tot ceea ce este real e frumos.

Dizenteria a luat nenumărate vieți în Anul Șobolanului. NaiNai s-a aflat printre cei bolnavi. Doctorul a refuzat să-i lase pe Absalom și pe Carie să o trateze cu medicamentele lor occidentale. A insistat că efectul plantelor medicinale chinezești prescrise de el va fi perturbat.

Tata și-a cheltuit toate economiile. Starea lui NaiNai continua să se înrăutățească. Eram pe dealuri cu Pearl când a venit un vecin și mi-a spus că NaiNai trăgea să moară. Când am ajuns la căpătâiul ei, era aproape inconștientă.

— Carie..., murmura ea întruna.

Am ieșit ca vântul din casă și m-am dus la Carie. Fără să spună o vorbă, ea și-a luat trusa medicală și m-a urmat.

— Mama e posedată de spirite rele, a prevenit-o tata, cuprins de panică. Dacă o atingi, ghinionul se va ține după tine acasă.

— Ce rușine că soțul meu te-a convertit! a spus Carie scârbită. În mod sigur nu vorbești ca un creștin. Deschizându-și trusa medicală, i-a poruncit tatei: Dă-te la o parte!

Scoțând un ac și un tub, Carie i-a făcut o injecție lui NaiNai.

— Doza își va face treaba, ne-a liniștit ea. Dacă nu, anunțați-mă. O să-l aduc pe doctorul de la ambasadă.

Până să vină miezul nopții, NaiNai a cerut apă. La răsăritul soarelui, a zis că îi e foame.

Pe când tata îngenunchea ca să-și exprime recunoștința față de Carie, Absalom a spus că era voința lui Dumnezeu faptul că NaiNai trăia.

— Nu are nici o legătură cu soția mea, a stăruit el. Dumnezeu a răspuns la rugăciunea colectivă a membrilor bisericii.

Dacă tata era un fals creştin, din acel moment s-a schimbat. La fel şi NaiNai, care a spus oficial adio micuţei statuete a lui Buddha din camera ei. A înlocuit-o cu o statuetă din lut a lui Cristos, un dar de la Absalom.

Totuşi, unele lucruri nu s-au schimbat niciodată. În raiul creştin al lui NaiNai, îngerii luau formă de flori de piersic, fluturi şi păsări colibri. Dumnezeu însuşi trăia într-un peisaj chinezesc, unde norii se oglindeau în lacuri, iar bambusul şi pinii acopereau munţii. Ceea ce ne amuza cel mai mult pe mine şi pe Pearl era că Dumnezeul creştin al lui NaiNai călătorea pe spinarea căprioarelor şi zbura pe un cocor dacă parcurgea distanţe mari.

Când am împlinit unsprezece ani, Pearl cunoştea aproape pe toată lumea din Chin-kiang. Preferatul nostru era bărbatul cu floricele de porumb, care venea în oraşul nostru în prima săptămână a fiecărei luni. Omul vorbea un dialect din nord şi avea pielea de culoarea cărbunelui. Părul îi era îngroşat de ţărână şi purta ani la rând aceleaşi haine din pânză aspră, cu petice cusute unele peste altele. Deşi nu zâmbea niciodată, n-ar fi putut fi mai de treabă. Nasul în formă de evantai îi era tot timpul mânjit cu praf de cărbune. Împingându-şi cotiga, colinda din sat în sat.

În cotiga lui se afla un vas din fier în formă de tun. Cutia pentru foc era făcută din conserve de tablă. De fundul cutiei pentru foc erau legate nişte foale din lemn cu o ţeavă de aluminiu. Un coş mare cu lemne de foc era aşezat într-o parte. Deasupra lemnelor se găsea un sac din bumbac. Ne entuziasmam când omul începea să încălzească tunul. Urmăream flăcările ridicându-se. Păstram distanţa, căci adulţii ne preveniseră că tunul ar putea exploda.

Eu şi Pearl stăteam lângă omul cu floricele de porumb şi priveam ore în şir. Învârtea tunul cu mâna stângă şi manevra foalele cu dreapta. Nu avea nevoie de ceas ca să ştie când era timpul să pocnească porumbul. Când simţea

că temperatura e numai bună, lua sacul din bumbac și acoperea tunul cu el. Folosind o țeavă de fier, deschidea tunul. Urma bubuitul unei explozii. Asta era ceea ce așteptau copiii.

— Poc! striga omul chiar înainte de explozie.

Pe când copiii mai mici își acopereau urechile, iar unii închideau ochii, eu și Pearl savuram zgomotul exploziei. După zgomot urma un miros delicios. Sacul din bumbac se umplea imediat. Pentru noi, asta era magie pură – o cană de porumb sau de orez putea fi înmulțită de multe ori față de dimensiunea inițială.

Eu și Pearl am sărit în sus de bucurie în ziua când Carie s-a învoit în sfârșit să ne dea o cană de porumb uscat. Era deja întuneric și omul cu floricele de porumb plecase. L-am prins din urmă și l-am implorat să ne facă porumbul. Bărbatul a clătinat din cap și a zis că închisese deja cuptorul. L-am implorat întruna. Ne-am oferit chiar să-l ajutăm.

Am fost în culmea fericirii când, în cele din urmă, el s-a arătat de acord. Eu învârteam tunul, în timp ce Pearl trăgea și împingea foalele. Flăcările ardeau cu putere. Pearl se uita întruna la bărbat – nu voia ca tunul să explodeze. După vreo zece minute, a sosit momentul. Bărbatul a preluat treaba.

Am auzit bubuitul grozav al exploziei. Era ca și cum am fi putut să surzim.

În seara aceea, floricelele de porumb au avut un gust mai bun ca niciodată.

A devenit pasiunea noastră să ne ținem după omul cu floricele de porumb. Parcă eram două nebune, zicea Carie. Ținta noastră era vasul ei cu orez. Nu după multă vreme, Carie a descoperit că îi goliserăm treptat rezerva de grâne. Când a venit omul cu floricele de porumb, s-a ivit și ea. L-a făcut șarlatan. Vocea ei ca de operă a răsunat

în tot orașul. L-a apucat pe om de braț și i-a cerut să plece.

Eu și Pearl eram jenate. O țineam amândouă pe Carie, în timp ce omul își strângea lucrurile.

Carie țipa, fluturându-și pumnul:

— Să nu care cumva să te întorci să furi de la copiii mei!

Bărbatul a plecat zorit, târându-și cotiga.

Zile în șir, eu și Pearl am fost triste. N-am putut să-l uităm pe omul cu floricele de porumb. Ne simțeam vinovate de ruinarea negoțului său.

Capitolul 6

Absalom muncise din greu pentru a-l converti pe nouvenitul în oraș, Chan Tâmplarul. Avea șaisprezece ani și era de loc din Canton. Șchiopăta puțin. I-a spus lui Absalom că fusese bătut de fostul lui stăpân. Nu avea slujbă, nu avea casă și avea datorii. Absalom l-a luat sub aripa lui, angajându-l pe Chan să-i construiască biserica în schimbul hranei și adăpostului. Știa exact ce fel de biserică voia. Avea un plan și cumpărase deja terenul. Era un lot nivelat de pe strada principală, aproape de piață.

Încăpățânarea lui Chan Tâmplarul și concepția lui ciudată despre stil au fost ceva la care Absalom nu se aștepta. Deși bărbatul era deștept, se dovedea incapabil să urmeze proiectul lui, fiindcă i se părea urât. Chan crescuse construind temple chinezești și era mândru de meșteșugul lui. Strămoșii săi se aflau printre cei care construiseră Orașul Interzis pentru împărat. Specialitatea lui era Tokung, tradiționala structură din lemn îmbinat. Se simțea ofensat că nu i se dădea prilejul să-și folosească măiestria. Chan Tâmplarul profita de fiecare ocazie pentru a-l convinge pe Absalom să modifice proiectul. Îi spunea adesea :

— Cea mai bună arhitectură chineză are întotdeauna stilul Tokung. E un simbol al puterii, bogăției și nobleței.

— Aș vrea să nu am nimic din toate astea, îi răspundea Absalom hotărât. Biserica e un loc unde sufletele se adună întru Domnul. Nici un suflet nu este deasupra sau sub

oricare altul. În loc de putere, bogăţie şi nobleţe, aş vrea să ilustrezi simplitate, umilinţă şi căldură.

Absalom voia ca noua lui biserică să urmeze un model occidental, să fie primitoare și nu intimidantă.

— De ce nu vrei să mă laşi să-i ofer lui Isus ce e mai bun din îndemânarea mea? întreba Chan Tâmplarul nedumerit. Ar trebui să-i construiesc un templu, nu o casă.

Cei doi s-au luptat pentru fiecare cui. Chan Tâmplarul era politicos şi supus, însă în clipa în care Absalom se întorcea cu spatele, punea la loc ceea ce i se poruncea să dea jos.

Absalom l-a ameninţat că o să-l dea afară. A cerut ca toate ferestrele să fie schimbate:

— Faceţi cercevelele mai înguste, cu ogive ascuţite, le-a poruncit el lui Chan şi echipei sale. Sau vă trimit pe toţi la plimbare!

Chan Tâmplarul a fost nefericit când în cele din urmă s-a conformat. Pentru el, faţada din piatră neprelucrată era o insultă adusă reputaţiei sale.

Absalom a numit lucrarea o capodoperă şi l-a lăudat pentru măiestria sa.

Când a început să lucreze la interior, Chan Tâmplarul şi-a invitat prietenii, artişti şi sculptori locali, să vină cu idei.

— Înţeleg că sunteţi maeştri în redarea zeilor chinezi, însă eu nu vreau ca Intrarea lui Isus în Ierusalim să semene cu Buddha Kuang-yin, i-a avertizat Absalom în loc să-i salute. Vă este interzis să faceţi expresia lui Isus vicioasă, ca a zeului chinez al porţii. Să nu-i înfăţişaţi dinţii. Cât despre Isusul de pe altar, nu vreau să semene cu zeul chinez al bucătăriei. Şi – ferească Dumnezeu – să nu-l faceţi pe Isus gras.

Când i-a fost prezentat lui Absalom, Isus avea o burtă de Buddha.

— Nici un chinez n-ar venera un zeu care seamănă cu un culi numai piele şi os, l-a povăţuit tata.

Absalom s-a supărat. A luat un şpaclu şi a îndepărtat el însuşi grăsimea de pe burta lui Isus.

La slujba de duminică, Chan Tâmplarul a cunoscut-o pe Floare de Liliac, fata cu ouăle. S-a îndrăgostit de ea la prima vedere. Lui Floare de Liliac îi plăcea de el, însă o necăjea şchiopătatul lui. Ştiind că ea era deja o creştină convertită, s-a convertit şi el, pentru a-i face plăcere. Asta l-a făcut fericit pe tata, fiindcă putea să mai adauge încă o persoană în registrul său. Între timp, Absalom a început un alt proiect – să înfiinţeze o şcoală. Chan Tâmplarul a fost angajat să construiască o anexă în spatele bisericii.

Tata a fost desemnat să se ocupe de strângerea de fonduri. Deşi Absalom era impresionat de eficacitatea şi entuziasmul lui, îl supărau metodele sale. Tata le spunea negustorilor din oraş că apăruse o oportunitate de investiţie – Dumnezeu avea să-i răsplătească prin noroc şi prosperitate.

Sub nasul lui Absalom, umfla numărul celor care frecventau biserica. Devenea îndrăzneţ. Îi înscria ca membri ai bisericii pe cei care intrau accidental şi oferea mai multă mâncare pentru a atrage cerşetori din satele învecinate.

Îşi începea predica folosind aceeaşi frază:

— Vedeţi preşul pe care aţi păşit când aţi intrat în această biserică? Acela e preşul pe care fiica mea, Salcia, a încercat să-l fure înainte să fie salvată de Dumnezeu. Da, acelaşi Dumnezeu care vă va schimba şi vouă viaţa.

Pearl nu voia să-mi spună ce o supăra. NaiNai bănuia că se întâmpla ceva în familia ei.

— Absalom e într-un mare necaz, ne-a spus tata când a venit acasă. E anchetat de conducerea creştină din America.

— Ce-a făcut? a întrebat NaiNai.

— A fost bănuit de înşelăciune.

— Cu privire la ce? am întrebat eu.

— Numărul convertiților, a oftat el.

Am rămas tăcute. Știam că tata era vinovat.

— Poate că ar trebui să-ți pui pielea la bătaie pentru el, a zis NaiNai.

— Problema e că Absalom nu știe exact ce am făcut. Crede atât de mult în munca mea, încât le-a recomandat anchetatorilor să vorbească direct cu mine.

— O, nu!

Îmi era teamă pentru el.

— Ai de gând să-l lași baltă pe Absalom, a clătinat NaiNai din cap.

În lumina lumânărilor, ochii oblici ai tatei s-au îngustat, preschimbându-se în niște fante. Ofta întruna.

— Cum ai putut să-i faci asta? a întrebat NaiNai ștergându-și ochii plini de lacrimi.

— Nu am vrut decât să ajut, a răspuns tata. Jumătate din oamenii pe care i-am ajutat să se convertească sunt într-adevăr convertiți.

— Absalom poate în mod sigur să conteze pe mine ca pe un membru serios, a fost de acord NaiNai. Fiule, vreau să îndrepți lucrurile.

Tata a mers din ușă-n ușă să stea de vorbă cu convertiții.

— Trebuie să fim pregătiți să-l apărăm pe stăpânul Absalom, stăruia el, descriind ancheta. Poartă-te ca un creștin adevărat când vei fi chestionat. Dă-ți silința să ții minte elementele-cheie, cum ar fi că Isus a coborât păcatele lumii în adâncurile Iordanului și că și-a început activitatea publică luând locul păcătoșilor.

Nu-i lăsa pe oameni să doarmă până când nu puteau să răspundă corect. La miezul nopții toți erau epuizați. Îi dădeau întruna răspunsuri greșite.

— Ce i-a spus Isus echipajului de pe corabie? a întrebat tata din nou.

— Nu țin minte...

— *Luați-mă și aruncați-mă în mare!* a țipat el în locul lor.

— Ce înseamnă cuvântul *botez* pentru Isus? i-a pisat tata în continuare.

— Moartea lui! au scandat oamenii. Chiar moartea lui Isus!

În dimineața următoare a venit Pearl.

— Nu a mers, ne-a anunțat ea. Absalom a fost dat afară.

— Nu poate fi adevărat, a țipat NaiNai.

Pearl a izbucnit în lacrimi.

— Un nou preot e pe drum ca să-l înlocuiască.

Tata a fost șocat.

— Ce face mama ta?

NaiNai era îngrijorată.

— Mama e supărată. Mi-a spus că tata o să-și piardă salariul.

Lui Carie i-a trebuit ceva timp ca să ne facă să înțelegem ce se întâmplase. Absalom nu acordase niciodată multă atenție contabilității sale. Tata îl făcuse să creadă că ține un registru de contabilitate. Necazul era că Absalom nu putea să prezinte registrul. Tata cheltuise toate fondurile bisericii fără să se sinchisească să țină o evidență detaliată. Fusese învățat de Absalom că atâta timp cât banii erau cheltuiți făcând lucrarea Domnului, avea dreptul. Pentru a ajuta la mărirea numărului de convertiri, împrumutase cea mai mare parte a banilor bisericii familiilor ale căror cămine fuseseră distruse de inundații și furtuni.

— Familia ta o să moară de foame fără salariul lui Absalom? am întrebat-o pe Pearl.

— Nu știu, a răspuns ea. Mama le-a spus deja servitoarelor că s-ar putea să nu le poată păstra.

— Orașul nu-l va lăsa pe pastorul său și pe familia lui să moară de foame, a zis NaiNai, apoi s-a întors spre Pearl. Spune-i mamei tale că v-am invitat să vă mutați aici și să locuiți cu noi.

În următoarele câteva săptămâni, orașul Chin-kiang s-a unit în apărarea lui Absalom. Anchetatorul de la conducerea creștină l-a acuzat pe tata că e un om corupt, cu antecedente de hoție. Absalom a răspuns că Dumnezeu îndreptase sufletul tatei.

— De la convertirea sa, domnul Yee este un creștin model pentru comunitate.

Absalom a recunoscut că munca sa avea nevoie de îmbunătățiri, însă a refuzat să admită că folosise greșit fondurile bisericii.

Noul pastor a sosit pe un vapor din America. Era un bărbat tânăr, cu părul roșcat. Avea un cap mic și fața albă. Dacă Absalom ar fi fost un leu, acest om ar fi fost un țap. N-a vrut să stea de vorbă cu tata, care încerca să negocieze.

— Dumnezeu nu negociază, i-a spus tânărul pastor.

La următoarea slujbă de duminică, tata i-a prezentat noului pastor o petiție. Era semnată de tot orașul Chin-kiang. Solicita repunerea în funcție a lui Absalom. În caz contrar, toți membrii bisericii aveau să plece.

Tânărul pastor n-a putut să creadă ce citea. Când a evitat subiectul și a început să predice, oamenii s-au ridicat și au plecat. Copiii s-au ținut scai după noul pastor.

— Absalom ! Dă-ni-l înapoi pe Absalom ! țipau ei.

Tânărul bărbat s-a îmbarcat pe același vapor cu care venise și a plecat înapoi în America. Nu s-a mai întors niciodată.

Înainte să se încheie luna, Absalom a fost reinstalat.

La biserică s-a ținut o slujbă. Cutia pentru donații dădea pe dinafară. Absalom a fost rugat, de asemenea, să celebreze cununia lui Chan Tâmplarul cu Floare de Liliac. Într-un an, li s-a născut o pereche de gemeni. Chan Tâmplarul și Floare de Liliac l-au rugat pe tata să găsească nume pentru băieți. După ce a discutat despre asta cu Absalom, tata i-a numit David Noroc Dublu și John Noroc Dublu.

Orașul Chin-kiang a fost liniștit până când Chan Tâmplarul a dat de necaz cu o căpetenie războinică puternică.

Deși avea doar puțin peste douăzeci de ani, căpetenia războinică era faimoasă de-a lungul Fluviului Albastru. Porecla sa era Împăratul Țopârlan. Teritoriile lui includeau majoritatea canalelor din provincia Jiangsu. Avea doi frați de cruce, pe care localnicii i-au poreclit Generalul Homar și Generalul Crab. Până atunci principalii lor inamici fuseseră alte căpetenii războinice.

S-a întâmplat atunci când Împăratul Țopârlan a intrat în oraș și i s-au aprins călcâiele după Floare de Liliac. A pretins că Chan Tâmplarul i-a furat amanta. Cei doi bărbați s-au luat la bătaie și Împăratul Țopârlan a jurat răzbunare.

La întrebările tatei, Floare de Liliac a mărturisit adevărul. Avusese o aventură de-o noapte cu căpetenia războinică și consimțise să-i fie concubină înainte de a-l cunoaște pe Chan Tâmplarul.

— Absalom știa povestea mea, i-a zis Floare de Liliac tatei. Mi-a spus că Dumnezeu ne va ierta și ne va apăra atâta timp cât îl acceptam pe Isus ca mântuitorul nostru, iar noi am făcut asta! Am crezut că necazurile mele s-au sfârșit.

Tata i-a consolat pe Floare de Liliac și pe Chan, spunându-le să-și pună încrederea în Dumnezeu.

Împăratul Țopârlan s-a întors a doua zi cu soldații lui. A amenințat să dea foc bisericii dacă Floare de Liliac îl refuza.

Tata și-a ieșit din minți, fiindcă Absalom nu era în oraș. Se afla într-un tur de predici. Tatei i s-au dat trei zile pentru a preda perechea.

Intrând în panică, a trimis un mesager să-l găsească pe Absalom.

Eu și Pearl i-am vizitat pe Chan Tâmplarul și pe Floare de Liliac, care se ascunseseră în fundul bisericii. Crezând

că nu vor supravieţui, cei doi se ghemuiau unul într-altul şi plângeau în hohote. Lui Pearl i-a venit o idee atunci când a aflat că Împăratul Ţopârlan era extrem de superstiţios.

— Simt că ştiu acest tip de personaj din *Toţi oamenii sunt fraţi*, i-a spus ea lui Chan Tâmplarul. Spune-mi, te rog, ce zei venerează.

— Împăratul Ţopârlan venerează zei şi spirite de tot felul, i-a răspuns el. Invită un maestru *ba-gua* să-i spună ce să facă înainte să ia parte la bătălii. Arde tămâie şi face plecăciuni nu doar lui Buddha, ci şi zeului soarelui, zeiţei lunii, zeului pământului, zeului războiului, zeului apei, zeului tunetului, zeului vântului şi ploii şi chiar şi zeului animalelor. Împăratul Ţopârlan crede în puterile supranaturale şi se teme de răzbunarea oricărui zeu.

Ultimatumul de trei zile trecuse. Împăratul Ţopârlan i-a arestat pe Floare de Liliac şi pe soţul ei şi a ţinut o adunare publică. Părea pornit să-l decapiteze pe Chan Tâmplarul.

Era prima oară când eu şi Pearl îl vedeam pe Împăratul Ţopârlan de aproape. Avea ochi mari, de broască, piele arămie şi obraji ca nişte chiftele. Capul lui era în formă de pară. Uniforma maro închis era făcută din lână, cu trese pe umeri. Pe piept avea prinse medalii. Ţinând în mână o sabie, stătea în mijlocul pieţei oraşului. În spate se afla un detaşament de soldaţi de-ai săi.

Eu şi Pearl ne-am îndreptat spre Împăratul Ţopârlan. Ea căra o găleată cu cerneală. Pentru prima oară nu purta căciula neagră tricotată. Sub soarele strălucitor, părul ei auriu şi ondulat sclipea ca frunzele de toamnă.

La început nimeni nu-i acorda atenţie lui Pearl. Toate privirile erau îndreptate spre Împăratul Ţopârlan. Floare de Liliac şi soţul ei erau legaţi cu mâinile la spate. Împăratul Ţopârlan a anunţat decapitarea lui Chan Tâmplarul.

Călăul a fost chemat să-şi aleagă toporul.

Floare de Liliac a căzut în genunchi. S-a târât spre iubitul ei.

Mulțimea îl implora pe Împăratul Țopârlan.

Tata și NaiNai se rugau pentru mila lui Dumnezeu.

Soldații împingeau mulțimea înapoi.

— Acum! mi-a șoptit Pearl la ureche.

Ridicând găleata, și-a turnat în cap cerneala neagră.

— Spirit mânios! am strigat eu.

Pearl s-a prefăcut a fi posedată de un spirit malefic în timp ce alerga spre Împăratul Țopârlan cu cerneala picurându-i pe față.

Mulțimea a rămas cu respirația tăiată.

— Spirite furioase!

— Sânge negru!

Pearl s-a prăbușit în fața Împăratului Țopârlan. A fluturat brațele, apoi a lovit din picioare, ghemuindu-se ca o minge, și a gemut de parcă ar fi fost chinuită de spirite nevăzute.

— Ce-i asta? a întrebat tare Împăratul Țopârlan. Cine ești?

Lovind din picioare, Pearl a articulat un șir de cuvinte pe care nu le-a înțeles nimeni.

— Vorbește! Cine ești?

Împăratul Țopârlan era în mod vizibil neliniștit. NaiNai s-a întors spre el și a zis:

— Trebuie să fi făcut ceva care i-a ofensat pe zei.

Căpetenia războinică s-a lăsat în genunchi în fața lui Pearl:

— Indiferent al cui spirit ești, pot să te ajut?

A încercat să-și calmeze vocea tremurătoare.

— Trebuie să vorbesc cu cel care este șeful, a murmurat Pearl cu o voce răgușită și cu ochii strâns închiși. Trebuie să vorbesc cu însuși generalul.

— Eu sunt generalul, a zis Împăratul Țopârlan ridicându-se.

Pearl a început să vorbească în engleză.

— Ce? Ce tot bălmăjeşte acolo? a întrebat Împăratul Ţopârlan devenind încordat. Ce zeu reprezinţi? Vorbeşte cu mine?

— Da.

I-am spus căpeteniei războinice că pot să-i fiu interpretă.

— Ce zice? s-a întors Împăratul Ţopârlan spre mine.

— A zis: „Focul este la uşa ta".

— Foc la uşa mea? Ce înseamnă asta?

— În numele Sfântului Duh..., a continuat Pearl.

— Sfântul Duh? a exclamat nedumerit Împăratul Ţopârlan. Ce mama catârului, nu pricep!

— Vreţi să mă opresc? l-am întrebat.

— Bineînţeles că nu, a răspuns el. Continuă, fir-ar să fie!

— Păi, ceea ce spune nu are sens.

— Fă tot ce poţi ca să dai sens cuvintelor ei!

Am început să joc teatru, aplecându-mă tot mai mult spre Pearl:

— Da, te aud... S-au dus la el? Toată ţara lui Iuda? Stai o clipă am zis, apoi m-am întors spre căpetenia războinică. A spus: „Toţi oamenii din Ierusalim se duc spre fluviu să-şi mărturisească păcatele..."

Nedumerit, Împăratul Ţopârlan a zbierat:

— Ce zeu e ăsta?

Am clătinat din cap.

— Un zeu puternic, a zis tata, ridicând braţul ca să arate spre cer. Poate adevăratul Dumnezeu.

— Cum îl cheamă? Spune-mi, te rog! l-a implorat Împăratul Ţopârlan.

— Îngerul, a rostit Pearl.

— Numele lui e Îngerul, am tradus eu.

— N-am auzit niciodată de un asemenea zeu, a răspuns Împăratul Ţopârlan. E nou?

— E străvechi, a continuat Pearl. Se află aici de la începutul timpului. Numai cei înţelepţi îl pot auzi. E supărat pe tine.

— Ce... ce vrea de la mine?
Vocea Împăratului Țopârlan a devenit mai slabă.
Pearl a rămas tăcută.
— Zeul nu mai vrea să vorbească cu tine, am tradus eu. Zeul pleacă.
— Te rog! Nu pleca! s-a rugat Împăratul Țopârlan înspăimântat. Întreabă-l ce treabă a avut aici! Dacă e un zeu străin, cine e patronul lui în China?
— Am fost invitat de Împărăteasa Văduvă din țara ta, a început Pearl să vorbească în chineză. Am fost escortat aici de Ministrul-Șef Imperial, domnul Li Hung Chang...
Înainte ca Pearl să-și încheie propoziția, Împăratul Țopârlan a căzut în genunchi și s-a înclinat, lovindu-se cu fruntea de pământ.
— Majestatea Voastră, nu vreau să vă jignesc! Eu... eu merit să mor de trei mii de ori! Iertați-mă, vă rog!
Pearl a închis din nou ochii.
— Vă rog, nu plecați! Acordați-mi o șansă, s-a milogit Împăratul Țopârlan. Majestatea Voastră, vă cer o ultimă șansă!
— Eliberează-i pe Chan Tâmplarul și pe soția lui, a vorbit Pearl pe un ton imperial. Și părăsește orașul Chin-kiang chiar în clipa asta.
— Da, Majestatea Voastră, voi pleca îndată.

— Ei bine, să nu avem nici o îndoială că Dumnezeu a trimis-o pe Pearl să vă salveze, le-a zis Absalom lui Chan Tâmplarul și lui Floare de Liliac. Fiica mea nu e un înger, însă e o bună creștină.
Mai târziu, Pearl mi-a mărturisit că nu i-a plăcut ce a zis tatăl ei, deși a fost fericită că trucul a funcționat.
— Sunt sigură că tatăl tău te iubește, mi-am consolat prietena.
Pearl a clătinat din cap.
— Ca să-ți spun drept, sunt geloasă pe cei pe care îi botează. Le oferă afecțiune străinilor, ție, lui NaiNai, tatălui

tău, lui Chan Tâmplarul, lui Floare de Liliac și aproape tuturor din oraș. Nu va pune niciodată deoparte vreun pic de afecțiune pentru propriii săi copii. E întotdeauna rece cu mine.

— Absalom te iubește, Pearl.

— N-o simt. Nici mama nu simte iubirea lui. Absalom se închide în birou ca să poată fi cu Dumnezeu, fără nici o distragere a atenției!

— Tatăl tău e mândru de tine, altfel n-ar spune că ești o bună creștină.

— Absalom ține atât de mult la chinezi, încât e dornic să-și riște viața pentru ei. În același timp, crede că sunt păgâni și că le e superior. Trăiește ca să convertească oameni. Vrea chiar să-și încerce norocul cu căpeteniile războinice.

— Vrea să-i convertească pe Împăratul Țopârlan, pe Generalul Homar și pe Generalul Crab? am râs eu.

— Da, și pe nevestele lor pești, pe frații lor creveți și pe concubinele lor melci.

— Asta-i imposibil!

— O, da, Dumnezeu face minuni, ha-ha-ha!

— Tata crede pe oricine îi salvează pielea.

— Tatăl meu e nebun, iar tatăl tău e escroc.

Am râs amândouă și ni i-am scos din minte pe tații noștri.

Ne-am dus la marginea orașului, unde se căsătorea cineva. Ne-am alăturat copiilor care fuseseră invitați la nuntă pentru a ajuta la inspirarea fertilității. Ni s-au dat nuci și semințe pe care să le aruncăm în tânărul cuplu. Mirele era un țăran tânăr care părea deja beat. A vrut să le mulțumească oaspeților, însă în loc de asta a vomitat. Mireasa era îmbrăcată într-un veșmânt brodat, roșu aprins. Avea fața acoperită cu o bucată de mătase. Eu și Pearl am admirat ținuta și strălucitorul ornament pentru păr al miresei. Când orchestra a început cântecul de nuntă, am cântat și noi.

Buddha stă pe o frunză de lotus,
Cu degete frumoase ca orhideele.
Soarele apune şi luna răsare,
Fie-vă viaţa liniştită şi senină.

Pereţi de chirpici şi perne de paie,
Fructe, seminţe şi mulţi fii.
Fericire şi viaţă lungă,
Să aveţi parte de primăvară şi de vremea ei frumoasă.

Capitolul 7

Răscoala Boxerilor nu a lovit orașul Chin-kiang decât în primii ani ai noului secol. Se întinsese ca focul. Țăranii din interiorul țării au venit purtând turbane roșii. Credeau că străinii distrugeau China. Mie nu-mi trecuse prin cap că Pearl și familia ei erau străini. Lui Pearl nu-i plăceau occidentalii. Văzuse dependenți de opiu în orașul nostru și îi criticase pe albi pentru negoțul lor. Din punctul ei de vedere, lupta boxerilor nu avea nici o legătură cu ea.

Însă vremurile se schimbaseră. Existaseră incidente în care misionari străini fuseseră omorâți în provinciile din nord. Carie o punea pe Pearl să se îmbrace ca o chinezoaică și să poarte tot timpul căciula neagră tricotată.

Într-o zi Pearl a venit la mine și mi-a spus că Carie vorbea despre plecarea lor:

— Mama a zis că va veni un vapor și ne va duce pe toți înapoi în America.

Vorbele lui Pearl m-au zguduit. N-am știut ce să răspund. Ea părea tulburată și agitată.

— Dar... nu știi nimic despre America! am spus eu.

— Mama a zis că America e un loc potrivit pentru mine, a răspuns Pearl pragmatic. Cel puțin voi arăta ca toți ceilalți. M-am săturat să port afurisita asta de căciulă neagră tricotată! Am s-o ard în clipa în care ajung acolo.

— Dar spuneai că nu cunoști pe nimeni în America, am stăruit eu.

— Nu cunosc.

— Atunci, o să pleci totuși?

— Nu sunt nerăbdătoare să plec, oricât de mult încearcă mama să mă încurajeze.

— Plecarea din China e dorința lui Carie, nu a ta! am încercat eu să par calmă, însă mi-era imposibil – îmi venea să plâng. Nu vei putea să găsești o prietenă ca mine în America!

— Probabil că nu, deși mama a promis că voi găsi.

— Te păcălește, am râs glacial. Ai fi o proastă să crezi asta.

— Dar nu pot rămâne dacă mama hotărăște să plecăm.

În următoarele câteva săptămâni, plecarea a ajuns singurul lucru despre care vorbeam. Însă cu cât vorbeam mai mult despre ea, cu atât se adâncea mai tare sentimentul nostru de osândă. Alergam în sus și-n jos pe dealuri și râdeam, prefăcându-ne că nu se va întâmpla. Însă ni se aducea aminte de asta iar și iar. De pildă, Wang Ah-ma s-a întristat fiindcă Carie i-a spus să se pregătească să plece pe propriul drum. Floare de Liliac, care era însărcinată, și Chan Tâmplarul au venit să-i viziteze pe tata și pe NaiNai, pentru a-i pune la curent cu cazurile de crimă care îi implicau pe misionarii străini.

Eu și Pearl am aflat că boxerilor li se alăturaseră și mai mulți oameni. Efectivele lor crescânde au început să-i ceară guvernului imperial să-i alunge pe străini și să le închidă afacerile din China pentru totdeauna. Când n-au primit nici un răspuns din partea guvernului, s-au apucat să se îmbulzească în jurul băncilor și clădirilor străine și să distrugă căile ferate naţionale. Bisericile creștine din vecinătatea noastră au fost silite să-și întrerupă activitatea. Misionarii străini erau scoși din casele lor și torturaţi în public. Când veștile au ajuns la noi, eu și Pearl ne-am dat seama că zilele noastre împreună erau numărate.

Ea a început să vorbească mai mult despre „căminul ei adevărat“ din America, în timp ce eu am devenit cinică și iritabilă.

— Cămin adevărat? am râs disprețuitor. Pariez că nici măcar n-o să știi unde e ușa de la intrare.

Am întrebat-o pe Pearl dacă știe *feng shui*-ul casei sale americane și am fost încântată că n-a găsit nici un răspuns.

— Casa ta ar putea să fie cu fața în direcția greșită. Ghinionul nu te va părăsi niciodată!

— Și dacă ți-aș spune că nu dau doi bani dacă are *feng shui*-ul nepotrivit? a zis luând o piatră și aruncând-o în vale. Va fi casa mamei mele, nu a mea!

— Dar tu vei locui în ea. Vei fi singură și nefericită, fiindcă tu știi mai bine!

— Voi avea compania verilor mei! a parat ea.

Am râs și i-am spus că verii ei s-ar putea să-i știe numele, însă habar n-aveau cine era și ce-i plăcea.

— Nici măcar n-o să le pese. Pentru ei vei fi o necunoscută!

— Încetează, Salcia, te rog, m-a implorat ea.

Am stat alături în tăcere și ne-am străduit să nu plângem.

Veștile privitoare la boxeri s-au înrăutățit. Se aflau în Soochow, care era la mai puțin de o sută șaizeci de kilometri de Chin-kiang. Carie a încercat să-l convingă pe Absalom să se mute temporar, însă el nici n-a vrut să audă.

— Nu voi abandona lucrarea Domnului, a fost răspunsul lui.

Carie a amenințat că pleacă singură și a zis că le va lua pe Pearl și pe Grace cu ea.

— Mama mi-a spus că trebuie să învăț să mă încred în Dumnezeu și să-mi accept soarta, a zis Pearl.

Ne țineam de mâini și stăteam în vârful dealului. Am privit apusul soarelui, fără să mai rostim vreun cuvânt.

Parcă trăiam un vis urât. Îmi imaginam casa americană a lui Pearl. După spusele sale, era construită de bunicul ei. Descrierea făcută de Pearl casei era împrumutată cuvânt cu cuvânt de la Carie:

— E mare și albă, cu un portic dublu cu coloane, și e așezată într-un peisaj superb, mi-a spus ea. În spatele casei sunt câmpii verzi și roditoare și munți.

De asemenea, mi le închipuiam pe rudele lui Pearl, care aveau toate chipuri albe ca laptele. Mi le imaginam primind-o călduros. O îmbrățișau ca și cum ar fi cunoscut-o. Îi spuneau : „Ce mai faci, draga mea ? A trecut atâta timp..." Pearl va fi înconjurată de așternuturi curate și perne moi. Va fi servită cu mâncare din belșug, însă nu din aceea care îi plăcea. Gata cu mâncarea chinezească, desigur. Gata cu fețele chinezești. Gata cu mandarina, cu poveștile și cu operele în stil Peking. Gata cu *Iasomie, gingașă iasomie.*

— Bănuiesc că o să mă obișnuiesc cu asta, a oftat Pearl adânc.

Va fi silită să se adapteze. Nu avea de ales. Va uita China. Va uita de mine.

— S-ar putea să nu ne recunoaștem una pe alta dacă ne vom întâlni din nou, m-a tachinat Pearl.

Nu era amuzant, dar i-am cântat în strună :

— Probabil că n-o să ne amintim nici măcar numele celeilalte.

— S-ar putea să uit chineza.

— Sigur o vei uita.

— Poate că nu, a zis ea. Voi face tot ce-mi stă în puteri ca să nu uit chineza.

— Poate că o să vrei s-o uiți. La ce folosește chineza în America ? Cu cine ai putea vorbi în chineză ? Cu Grace ? E prea mică. Voi două nici nu vă jucați împreună. Poate că o să vă jucați împreună când veți ajunge acolo. Nu vei avea de ales.

Ea a întors capul și s-a uitat lung la mine cu ochii ei albaștri, mari și senini, în care începeau să se strângă lacrimi.

— O să bei lapte și o să mănânci brânză, am încercat eu s-o înveselesc.

— Și o să mă transform într-o nevastă grăsană de fermier, a răspuns ea. O să am burta cât un pepene de iarnă chinezesc și sâni ca niște dovlecei rotunzi.

Am râs amândouă.

— Aș putea fi măritată, să știi, i-am spus. NaiNai a fost abordată deja de pețitoare. Aș putea ajunge să mă mărit cu un bărbat bogat, bătrân și slinos și să fiu concubina lui. Ar putea fi un monstru care să mă bată în fiecare noapte.

— N-ar fi groaznic? a zis Pearl privindu-mă cu seriozitate.

— Groaznic? De ce ți-ar păsa ție? Vei fi plecată atunci.

Mâinile lui Pearl s-au întins spre mine.

— O să mă rog pentru tine, Salcia.

Am împins-o la o parte.

— Știi că am o problemă cu asta. N-ai fost în stare să-mi dovedești că Dumnezeul tău există!

— Atunci prefă-te că există! a spus Pearl cu lacrimile șiroind pe obraji. Am nevoie ca tu să crezi în el.

Am hotărât să nu mai vorbim despre plecare. Am hotărât să sărbătorim timpul pe care îl mai aveam, în loc să ne îngropăm în tristețe. Ne-am dus să vedem o trupă ambulantă numită Alaiul Artistic cu Umbre Mărețe. A interpretat *Regele Maimuță cel bețiv* și *Femeile-general din familia Yang*. Ne-am distrat de minune. Pearl era fascinată de făpturile lucrate manual ale umbrelor. Erau create din piei de vită răzuite și modelate. Stăpânul trupei era din centrul Chinei. Ne-a invitat pe mine și pe Pearl în culise, unde ne-a arătat cum funcționau figurinele. Actorii se ascundeau după o cortină mare, ținând fiecare un personaj cu ajutorul a patru bețe din bambus. Figurinele puteau să bată din picioare, să danseze în ritmul muzicii și să se întreacă într-o luptă de arte marțiale, în timp ce posesorul cânta cu o voce ascuțită aria noastră Wan-Wan preferată.

Pe la începutul toamnei, a devenit popular un joc de copii. Se numea boxerii și străinii. Se juca după regulile

tradiționalului de-a v-ați ascunselea. Băieții nu voiau să ne lase să-l jucăm pentru că eram fete. Cât era ziua de lungă, Pearl și cu mine stăteam în vârful dealului, sugând susai. Îi priveam pe băieți cu invidie. Într-o dimineață, Pearl a venit la mine îmbrăcată într-o ținută occidentală pe care o împrumutase de la ambasadorul britanic. Era o jachetă de culoarea cămilei, cu nasturi de aramă în față și deschisă la gât. Mânecile erau largi la coate și strânse la încheietura mâinilor. Pantalonii erau făcuți din lână maro.

— Sunt pantalonii de călărie ai fiicei lor, mi-a explicat Pearl.

Când am întrebat-o de ce s-a gătit, ea mi-a răspuns :

— Vom juca propriul nostru joc de-a boxerii și străinii. Mi-a arătat o eșarfă roșie, zicând : Asta e costumul tău. Leag-o în jurul frunții. Tu o să fii boxerul și eu o să fiu străinul.

Ca să-și intre și mai mult în rol, și-a dat jos căciula neagră tricotată și și-a lăsat liber părul lung până la mijloc.

M-am entuziasmat. Mi-am înfășurat eșarfa roșie în jurul frunții ca pe un turban.

Cu bețe pe post de săbii, am luat-o la goană în josul dealului. Băieții au înlemnit la apariția lui Pearl.

— Un diavol străin adevărat ! țipau ei.

Curând, copiii ne implorau să-i lăsăm să ni se alăture. Pearl a devenit conducătoarea soldaților străini, în vreme ce eu eram căpetenia boxerilor.

Aruncam cu pietre, alergam pe dealuri și ne ascundeam în tufișuri. După-amiază, grupul meu s-a cățărat pe acoperișurile caselor, în timp ce Pearl conducea o căutare a noastră din ușă în ușă. Am cutreierat străzile până când s-a lăsat întunericul.

Când a sosit timpul ca boxerii să fie prinși, grupul meu i-a lăsat pe soldații lui Pearl să ne lege mâinile la spate și apoi s-a aliniat pentru a fi executat. Pearl i-a oferit fiecăruia dintre noi o cupă imaginară cu vin, pe

care l-am băut înainte să ne rostim ultima dorință. Când ne-au împușcat, ne-am prăbușit la pământ. Am rămas morți până când ea a anunțat că era vremea să fie prinși străinii.

Grupul meu i-a urmărit până când Pearl şi ai ei au fost capturați. I-am legat pe străini laolaltă, ca pe un șir de crabi, şi i-am plimbat în sus și-n jos pe străzi. Oamenii au fost invitați să privească execuția. Pearl se distra grozav țipând în engleză. La început, sătenii au fost şocați, dar apoi au aplaudat şi au râs împreună cu noi.

Capitolul 8

La slujba de duminică, Absalom a anunțat plecarea familiei lui. „Dumnezeu va triumfa" au fost cuvintele de rămas-bun pe care le-a spus mulțimii. A promis că se va întoarce de îndată ce își va aranja familia la Shanghai.

— Maimuțele se împrăștie când copacul cade, zicea tata.

Era îngrijorat.

Sub îndrumarea lui Absalom, convertiții au împachetat obiectele de valoare din biserică și le-au ascuns în casele lor. Pianul lui Carie a fost o mare problemă. Era imposibil de ascuns. Tata s-a oferit să meargă după ajutor la Împăratul Țopârlan și la frații lui de cruce. Căpeteniile războinice erau dușmanii boxerilor.

Primul lucru pe care tata i l-a spus Împăratului Țopârlan a fost:

— Un iepure deștept sapă trei găuri pentru siguranță. Dacă aș fi în locul tău, n-aș rata această ocazie de-a mă împrieteni cu zeul străin.

Tata a început apoi să povestească cum flotele occidentale distruseseră de curând forțele navale imperiale chineze.

Împăratul Țopârlan a luat pianul lui Carie și l-a ascuns în conacul concubinei lui.

Carie a fost ușurată. I-a mulțumit tatei. Pentru ultima oară, și-a îngrijit trandafirii și s-a ocupat de grădina ei. Udând fiecare plantă, a cedat nervos. S-a așezat pe pământ și a plâns.

Eu și Pearl am făcut schimb de suvenire de rămas-bun. Eu i-am dăruit un evantai roz din mătase, pictat cu flori.

Ea mi-a dat un ac de păr cu o pasăre phoenix din argint. Urma să plece peste zece zile, poate chiar mai repede.

Am închis ochii și mi-am impus să adorm în noaptea aceea. Dar ochii mei rămâneau deschiși. M-am zvârcolit până în zori. NaiNai mi-a zis să uit de Pearl și să-mi petrec timpul cu alte fete din oraș. În următoarele câteva zile am încercat, dar fără prea mult noroc. Nimeni nu ținea să fie prietena mea. De când începusem să frecventez școala bisericii, mă schimbasem. Nu-mi plăceau fetele din oraș, pe care le consideram mărginite și superficiale. Nu mă puteam abține să nu le compar cu Pearl, care era bună, curioasă și învățată. Fetele din oraș se băteau pe mâncare și teritoriu, se băteau chiar și între ele. Într-o singură zi, puteau să fie cele mai bune prietene și cele mai mari dușmance, iar apoi din nou cele mai bune prietene. Adesea, alegeau pe cineva drept dușmanca din acel moment. Apoi o atacau, punând-o în situații jenante. Le evitam, fiindcă știam că trecutul tatei și al lui NaiNai ar fi fost folosit pentru a mă chinui.

Spre deosebire de fiicele de țărani, care erau prea împovărate și epuizate ca să aibă timp pentru ele însele, fetele din orașul Chin-kiang aveau timp la dispoziție. Mulți dintre părinții lor erau proprietari de ateliere și negustori. Le plăcea la nebunie să pretindă că sunt fete dintr-un oraș mare. Însă nu știau nimic despre orașele mari, precum Shanghai, unde Carie locuise cândva, înainte de nașterea lui Pearl. Fetele din Chin-kiang îi disprețuiau pe țărani. Făceau haz de obiceiurile lor necivilizate și uitau că nici ele nu erau prea diferite.

Acceptasem de multă vreme realitatea faptului că eram considerată o ciudată printre fetele din oraș. Bătăile dintre ele nu erau de mine. De când devenisem prietena lui Pearl, fusesem ținta acestor fete. Faptul că Pearl și cu mine eram atât de apropiate le întărâta. Ne priveau cu gelozie și invidie. Acum aveam dificultăți. Nu reușeam să

intru în cercul lor social. Mă temeam ca oamenii să nu spună că fusesem abandonată.

Într-o după-amiază jucam cărți cu fetele din oraș. Inima mea tânjea după Pearl. Avea să mai stea aici doar câteva zile și voiam să fiu cu ea. M-am silit să mă concentrez asupra cărților. O fată a trișat și eu am prins-o. Ea m-a contrazis și a negat totul. N-a vrut să fie agresivă și nici n-a spus nimic care să-mi provoace mânia, însă am atacat-o. Am oprit jocul și am făcut-o mincinoasă. I-am dat în vileag trucurile pas cu pas. Cărțile mi-au zburat din mâini. Fata s-a simțit jenată și a explodat. Nimeni nu a fost în stare să ne despartă până când n-a venit Pearl.

Ea știa că nu-mi stătea în fire să mă bat cu alții. Știa că sunt tulburată de plecarea ei. Mi-a șters cu grijă sângele de pe frunte cu batista ei. Locul de pe obrazul stâng unde adversara mea mă zgâriase cu unghiile s-a umflat. Uitându-se la mine cu ochii ei albaștri și blânzi, Pearl a oftat.

— N-am nevoie de tine aici, am spus eu.

— Te doare? m-a întrebat ea.

— Nu.

— Nu e ca și cum n-o să ne mai vedem niciodată, a zis ea cu o voce tandră.

— Atunci când? Când o să vii înapoi? am strigat eu.

Ea n-a putut să-mi răspundă.

Era o zi senină când familia lui Pearl s-a îmbarcat pe un vapor cu aburi care venea de pe cursul superior al Fluviului Albastru. Oamenii din oraș umpleau cheiul pentru a-i conduce. Tata, NaiNai, Chan Tâmplarul, Floare de Liliac și gemenii lor, David Noroc Dublu și John Noroc Dublu, precum și un fiu nou-născut, se aflau în mulțime. Absalom îi botezase de curând pe băieți și îl numise pe nou-născut Solomon Noroc Triplu.

Absalom l-a pus pe Chan Tâmplarul să promită că își va continua munca la etajul al doilea al noii școli

până când treaba era terminată. Recitând din Biblie, l-a încurajat:

— Va fi ofranda unui sacrificiu făcut prin foc pe care îl vei aduce Domnului.

Chan Tâmplarul a încuviințat din cap şi şi-a dat cuvântul.

Wang Ah-ma a implorat-o pe Carie s-o ia cu ei.

— Hotărârea soțului meu e nestrămutată, i-a spus aceasta printre lacrimi. Trebuie să mergi pe propriul tău drum. Nu mai avem bani ca să te ținem.

— O să muncesc degeaba! s-a rugat Wang Ah-ma îndesându-și colțul bluzei în gură, ca să nu plângă zgomotos. N-o să vă cost nici un ban. Nu am pe nimeni altcineva, n-am unde să mă duc. Tu și copiii sunteți familia mea.

Au venit și actorii din trupa de operă Ariile Wan-Wan. Mulți dintre ei, printre care și femeia nesuferită cu față de țestoasă, deveniseră creştini prin meritul lui Absalom. „Actorii călătoresc, i-a spus Absalom tatei odată. Vor fi perfecți pentru a răspândi Evanghelia."

Actorii i-au urat drum bun familiei lui Pearl şi au cântat noua lor arie, adaptată după Biblie.

Bunătatea şi milostenia
Să vă urmeze în toate zilele vieţii voastre.
Noi vom rămâne aici servitorii voştri credincioşi,
Vom locui veşnic în casa Domnului.

Pearl a promis să se întoarcă, însă amândouă ştiam că era doar o speranță deșartă. Boxerii înaintau spre coastă și ar fi putut să ajungă curând la Shanghai. America era locul în care Carie și familia ei aveau să se refugieze până la urmă.

Eu și Pearl ne-am străduit să găsim cuvinte de adio plăcute, dar ne-a fost imposibil.

Ne-am spus la revedere și ne-am îmbrățișat în tăcere.

Vaporul cu aburi s-a îndepărtat de chei, stârnind valuri mari în apă.

Fluturam din mână în timp ce lacrimile îmi curgeau pe obraji.

Valurile s-au domolit. Apa a devenit din nou liniștită.

Stând pe cheiul pustiu, mi-a venit în minte un poem din dinastia Tang pe care Pearl obișnuia să-l recite.

Prietena mea a plecat din Conacul Cocorului spre sud, unde mușcă peștele.
Salcia maronie în jos e purtată de vânt, petalele s-au împrăștiat în zbor,
Barca ei dispare acolo unde valurile întâlnesc mărețul fluviu,
Luna strălucitoare tronează pe cupola cerului.

Gâște sălbatice zboară pe lângă munți și pavilioane antice.
Ai reușit să zâmbești după dulcele vin de sorg roșu ?
Port crizanteme înflorite în păr,
Trag draperiile din bambus peste ferestre și visez la noapte.

Partea a doua

Capitolul 9

În ziua în care m-am logodit, aveam paisprezece ani. N-am avut nici un cuvânt de spus cu privire la această decizie. Peţitoarea oraşului i-a zis tatei: „Singurul medicament care o va ajuta pe mama ta să-şi redobândească sănătatea va fi vestea căsătoriei Salciei".

Voiam cu disperare să ajung la Pearl, însă vieţile noastre o luaseră pe cărări diferite. Ea se înscrisese la gimnaziul unei misiuni din Shanghai. Viaţa ei se afla la o lume depărtare de a mea.

„Shanghaiul e ca o ţară străină, îmi scria Pearl. Forţele militare internaţionale menţin pacea aici. Tata aşteaptă ca lucrurile să se liniştească în zona rurală, pentru a se putea întoarce la Chin-kiang. Deocamdată, traduce Noul Testament. Noaptea citeşte cu voce tare din textul original grecesc şi din epistolele apostolului Pavel. De asemenea, repetă cu glas monoton intonaţiile dialectelor chinezeşti. Mama s-a îmbolnăvit. Îi e dor de grădina ei din Chin-kiang."

Deşi îi răspundeam la scrisori, îmi era prea ruşine să-i spun prietenei mele că urma să mă căsătoresc curând cu un bărbat care avea de două ori vârsta mea. Mă simţeam neajutorată şi aproape disperată. Scrisorile lui Pearl îmi arătau că existau şi alte posibilităţi în viaţă, dacă aş fi putut scăpa. Acum înţelegeam de ce îmi plăcea atât de mult opera *Amanţii fluturi*. Îi permitea imaginaţiei mele să-şi ia zborul. În reveriile mele, evadam din viaţa pe care o duceam pentru a trăi viaţa unei eroine.

Cu cât sosea mai multă dotă din partea viitorului meu soț, cu atât mă simțeam mai rău. Tatei și lui NaiNai nu părea să le treacă prin cap că meritam ceva mai bun. Tata s-a înfuriat când l-am rugat să mă lase să merg la școală în Shanghai. NaiNai mi-a spus că, pentru o fată dintr-un oraș mic, „cu cât visează mai mult la lumea exterioară, cu atât soarta îi va fi mai rea".

I-am scris lui Pearl ca să-i spun că boxerii au dat foc casei sale când au năvălit în oraș. Pentru a salva biserica, tata înlocuise statuia lui Isus Cristos cu cea a lui Buddha șezând. Le-a spus boxerilor că e budist și că biserica e templul lui. Pentru a-și întări minciuna, s-a îmbrăcat în călugăr. Convertiții psalmodiau sutre budiste în timp ce boxerii inspectau proprietatea. Nu era greu, fiindcă toți convertiții fuseseră înainte budiști.

Tata l-a rugat pe Împăratul Țopârlan să-l ajute să apere biserica.

— Zeul străin o să-ți întoarcă favoarea, i-a promis el. Dumnezeu va păstra un loc pentru tine în rai. Vei fi reunit cu toți membrii morți ai familiei tale și veți avea parte de un ospăț grandios.

Trucurile sale n-au rezistat mult. Când boxerii au descoperit că în realitate „călugării" erau convertiți creștini, au fost măcelăriți. Un membru al trupei de operă Ariile Wan-Wan a fost târât afară în mijlocul spectacolului și omorât în fața ochilor tatei.

Chan Tâmplarul și Floare de Liliac se aflau pe lista boxerilor cu cei care trebuiau decapitați. Abia au scăpat cu viață.

Tata a fost ultimul convertit care a fugit din oraș. În dimineața Anului Nou chinezesc, boxerii l-au prins. În piața orașului urma să se țină o execuție publică.

Tata i-a implorat pe boxeri să-l lase în viață. A recunoscut că a fost un prost.

Boxerii au râs și au spus că aveau nevoie să arate publicului că Dumnezeul creștin era o păcăleală:

— Dacă Dumnezeul tău e adevărat, cheamă-l, căci noi avem de gând să te spânzurăm!

Tata a căzut în genunchi și a strigat:

— Absalom!

Deși nu credea în Dumnezeu, tata credea în Absalom. Când o voce a răspuns la chemarea sa, toată lumea a înlemnit. Vocea venea de pe malul râului. O siluetă înaltă a sărit dintr-o barcă. Era Absalom! Ținea mâinile deasupra capului, fluturând o coală de hârtie. În spatele lui stăteau Împăratul Țopârlan, Generalul Homar și Generalul Crab.

— Bătrânul Învățător! au strigat convertiții.

Boxerii au continuat. Au pus ștreangul în jurul gâtului tatei.

— Opriți execuția! a ordonat Absalom ajungând în fața boxerilor. Iată aici copia decretului Majestății Sale Împărăteasa Văduvă! Majestatea Sa a semnat un tratat de pace cu trupele străine! Articolul opt din tratat zice: *Misionarii străini și convertiții lor vor fi protejați.*

Au trecut încă cinci ani până când eu și Pearl ne-am văzut din nou. Pe atunci aveam nouăsprezece ani, iar Pearl avea șaptesprezece. Reîntâlnirea noastră a avut loc curând după ce a murit conducătoarea noastră, Împărăteasa Văduvă Tsu Hsi. Se spunea că se epuizase stingând focul Răscoalei Boxerilor. Noul împărat pe care l-a numit avea doar trei ani. În plan local nu se schimbase nimic, deși se spunea că țara ar fi devenit un dragon fără cap.

M-am dus pe chei să le întâmpin pe Pearl și pe Carie în ziua în care s-au întors în Chin-kiang. Eram neliniștită, fiindcă înfățișarea mea se schimbase. Rochia și pieptănătura arătau că eram o femeie măritată. În loc de coadă, purtam un coc la ceafă. În scrisori evitasem să-i pomenesc lui Pearl despre căsnicia mea. Ce-aș fi putut să-i spun? În clipa când am intrat în casa soțului meu, am descoperit

că era dependent de opiu. Peţitoarea minţise. Averea lui fusese risipită de multă vreme. Familia era ca o rochie de seară splendid brodată mâncată de molii. El avea atât de multe datorii, încât servitorii fugiseră. Soţul meu împrumutase bani ca să plătească pentru dota mea. Căsătoria a fost ideea soacrei mele. Era „o piatră pentru două păsări“. Fiul ei se alegea cu o concubină, iar ea se alegea cu o servitoare neplătită.

Viaţa mea se reducea la a-i sluji pe soţul meu, pe mama lui, pe soţiile lui mai în vârstă şi pe copiii lor. Curăţam paturile, goleam oalele de noapte, spălam aşternuturile şi măturam grădinile. A trebuit să plec pe furiş ca să le văd pe Pearl şi pe Carie. Soţul meu nu mi-ar fi dat niciodată permisiunea dacă i-aş fi cerut-o.

Pearl se transformase într-o frumuseţe uimitoare. Era înaltă şi zveltă şi se îmbrăca în haine occidentale. Avea aerul unui spirit liber. Zâmbetul ei era plin de lumina soarelui.

— Salcia, prietena mea, uită-te la tine! a strigat ea de la o sută de metri depărtare, cu braţele larg deschise. Ce doamnă frumoasă ai devenit!

— Bun venit acasă! a fost tot ce-am putut să spun.

Râzând radios, Pearl m-a îmbrăţişat:

— O, Salcia, ce dor mi-a fost de tine!

Au venit tata, Chan Tâmplarul şi alţii. Am ajutat cu toţii la căratul bagajelor la casa recent închiriată a lui Absalom. Era fosta casă a unui negustor, situată în vârful dealului.

— Ce casă frumoasă! s-a minunat Pearl. Tată, cum de-ai permis un asemenea lux pentru noi?

— E o casă bântuită, a lămurit-o Absalom. Nici un localnic nu vrea s-o ia. Chiria e foarte mică. Am profitat de prilej, de vreme ce eu nu cred în fantomele chinezeşti.

De îndată ce Pearl s-a instalat, am plecat să urcăm dealurile. Grace, sora ei mai mică, a vrut să ni se alăture, însă Pearl şi cu mine am rupt-o la fugă împreună. Pearl

mi-a povestit că Shanghaiul era foarte plat şi că îi fusese dor de munţi şi dealuri. De-abia aştepta să meargă într-o drumeţie. Vorbea despre idei de care nu auzisem niciodată. Descria o lume pe care puteam doar să mi-o închipui. Vocabularul ei în mandarină era mai sofisticat. Mi-a spus că se pregătea să meargă la colegiu în America.

— După aceea voi călători în toată lumea!

Eu nu aveam prea multe de împărtăşit, aşa că i-am povestit cum am supravieţuit boxerilor. În mijlocul istorisii, m-am oprit.

— Ce s-a întâmplat? m-a iscodit Pearl.

— Nimic.

— Salcia, m-a strigat ea blând.

Mi-am impus să zâmbesc şi să las deoparte gândurile negre. Însă lacrimile m-au trădat.

— E vorba de căsnicia ta? m-a întrebat ea, în timp ce mâna ei o căuta pe-a mea.

Căsnicia mea nu era ceva neobişnuit pentru o chinezoaică, însă era prea mult pentru Pearl.

I-am povestit că, în zilele lui bune, soţul meu fuma şi juca jocuri de noroc; în zilele proaste, îşi descărca mânia pe mine. Mă bătea şi uneori mă viola. Trebuia să fiu supusă faţă de soacra mea. Din punctul ei de vedere, era vina mea că familia se ducea de râpă.

— Asta e sclavie! a conchis Pearl, cu trăsăturile schimonosite într-o expresie de furie.

Mi-a spus că lucrase cu fete din Shanghai care fuseseră obligate la căsătorii abuzive sau la prostituţie.

— Nu mai trebuie să-ţi ascunzi braţul rupt în mânecă, Salcia, a zis ea.

Soţul meu şi-a luat o nouă concubină. Asta m-a surprins, căci ştiam că nu avea nici un ban. M-a ignorat când l-am întrebat. Tradiţia îi dădea dreptul unui bărbat de a dispune de soţia lui după bunul său plac. Pentru a protesta, mă

duceam în fiecare dimineață să mă așez lângă fântâna din sat, pe care o împărțea toată lumea. Strigam în gura mare lucrurile groaznice pe care mi le făcuse familia lui. Însă nimeni nu mi-a arătat nici un fel de înțelegere. Bătrânii satului m-au criticat și au zis că ar trebui să mă sinucid.

Faptul că îmi luam singură apărarea nu a făcut decât să-mi atragă o proastă reputație. Tata mă considera egoistă, în timp ce NaiNai îmi spunea că sunt nesăbuită. Nu mă simțeam pe deplin părăsită, deoarece aveam sprijinul lui Pearl. M-am dus la Carie și m-am oferit s-o ajut cu școala și cu înființarea noii clinici. Pe lângă faptul că mă învăța engleza, Carie ne pregătea pe mine și pe alte fete pentru a deveni infirmiere.

Eu și Pearl am continuat să ne petrecem timpul împreună, însă prietenia noastră nu mai era la fel. Cu cât aștepta mai mult să plece la colegiu în America, cu atât puteam să ne spunem mai puțin una alteia. Ea era sensibilă și știa ce simțeam în legătură cu propriul meu viitor.

Nu credeam că se va întoarce în China după colegiu. Și ea părea mai puțin sigură acum. La urma urmei, fusese dorința îndelung nutrită de Carie să se întoarcă în America.

Pe Absalom nu-l interesa plecarea lui Pearl și nici nu era trist fiindcă se putea ca ea să nu se întoarcă niciodată. Era mai entuziasmat de apropiatul său tur de predici în interiorul țării.

Tata devenea o altă persoană în preajma lui Absalom. Îl respecta și îl venera.

— Poți să-ți dai seama numai după chipul lui că Absalom nu e o ființă umană obișnuită, îi spunea el mulțimii adunate la slujba de duminică. Absalom încearcă o bucurie radioasă când ridică mâna să vă binecuvânteze. Poți simți că Dumnezeu e cu el.

Pearl a recunoscut din nou că era geloasă pe convertiții chinezi care primeau afecțiunea lui Absalom. Era unul din motivele pentru care voia să plece. Mi-a spus că se simțea nefericită din cauza măgarului pe care tata i-l cumpărase lui Absalom.

— Animalul îi dă posibilitatea să plece în călătorii mai îndepărtate şi mai lungi.

— Dar tatăl tău e fericit, i-a spus tata lui Pearl.

Deşi a fost de acord, ea a zis:

— Uneori nu cred că e tatăl meu. Le-ar permite altora să-i întrerupă slujba cu o întrebare, însă mie niciodată.

— Te gândeşti să te măriţi? am întrebat-o pe Pearl. Şi dacă da, când?

— O să văd ce se întâmplă când ajung în America, a râs ea.

Pearl spunea că deja începea să-i fie dor de China.

— Poate repet întruna că America este adevăratul meu cămin, însă mă îndoiesc că e adevărat.

Pearl ştia că, dându-şi gândurile pe faţă, ar tulbura-o pe Carie, aşa că le ţinea pentru ea.

— Nu am avut niciodată intenţia să-i sfidez pe strămoşii mei sau cultura occidentală, mi-a spus ea. Dar China este ceea ce cunosc.

Carie era în toane bune, deşi fusese bolnavă. Era fericită că putea din nou să cultive trandafiri şi să aibă o grădină. Zicea că, după plecarea lui Pearl, o să aibă mai mult timp să stea în grădină şi să-şi citească romanele occidentale preferate. Nu voia ca fiica ei să afle că o îngrozea plecarea sa.

Pearl nu se lăsa păcălită de veselia mamei sale. Ştia că plângea pe ascuns. Era îngrijorată că Carie ar fi putut să aibă nevoie de ea când se va afla în America.

Am asigurat-o că voi avea grijă de mama ei şi că o voi ţine la curent cu starea ei de sănătate.

Capitolul 10

23 octombrie 1913

Dragă Pearl,

Ce fericită sunt să aflu că eşti bine şi sănătoasă. Mama ta e slăbită, deşi, ca întotdeauna, se arată optimistă. În sfârşit m-a ascultat şi nu mai predă. Am preluat eu clasele ei. Îţi vine să crezi? De asemenea, voiam să-ţi spun că am început să citesc cărţile tale de Charles Dickens.

Nu sunt sigură dacă mama ta ţi-a povestit ce a păţit Absalom. A mers prea departe în interiorul ţării şi a fost lovit din nou cu pietre de gloate. Slavă Domnului că e bine. Îmi pare rău să-ţi spun că doi dintre discipolii săi chinezi au murit. Tata conduce biserica în locul lui. Şi-a îmbunătăţit mult predica. Absalom e atât de mulţumit de el, că a început să facă tururi de predici şi mai lungi, deşi absenţa lui o face nefericită pe mama ta.

Mai am o veste tristă de împărtăşit: NaiNai a murit luna trecută. Prin eforturile lui Absalom, a acceptat în cele din urmă convertirea. Tata a insistat să-l aştepte pentru a ţine slujba de înmormântare. Credea că Dumnezeu va favoriza urările sale privind viaţa viitoare a lui NaiNai. Nu a vrut să-şi asume nici un risc. Am crezut cu toţii că era imposibil să vină, fiindcă Absalom se afla foarte departe. Cu doar câteva luni în urmă, a refuzat să se întoarcă, chiar şi când

Carie l-a chemat din cauza înrăutăţirii stării sale, aşa că aveam slabe speranţe.

Ei bine, şi-a făcut apariţia. A călărit măgarul toată ziua şi toată noaptea. Animalul s-a prăbuşit! NaiNai e foarte norocoasă, deoarece călătoria ei spre rai a fost binecuvântată de Absalom. Pentru un chinez, o moarte bună e mai importantă decât o naştere bună.

Carie locuieşte singură acum, după ce a trimis-o pe sora ta la Shanghai, la şcoală. Absalom şi-a reluat turul a doua zi după înmormântarea lui NaiNai. N-a vrut să rămână pentru Carie. Desigur, asta nu e nimic nou pentru tine.

Tata a reuşit câteva noi convertiri, în rândul unora dintre oamenii pe care i-a invitat la înmormântarea lui NaiNai. Le-a plăcut de Absalom mai mult decât de călugărul lor de la templul budist. Totuşi există o problemă. Unul dintre bărbaţi are mai multe neveste, iar celălalt e alcoolic. Absalom i-a descalificat înainte, dar tata a măsluit hârtiile. Oare n-o să se înveţe minte niciodată? Se lasă purtat de val din dorinţa de a-l mulţumi pe Absalom.

7 martie 1914

Dragă Pearl,

Mama ta mi-a citit scrisoarea primită de la tine. Felicitări pentru noua ta popularitate. În doar un an ai trecut de la a fi incapabilă să-ţi faci prieteni la a fi şefa clasei. De asemenea, aş vrea să te felicit pentru câştigarea celui mai înalt titlu la concursul de scris. Se pare că ţi-ai folosit bine trecutul chinez. Apropo, lumea din Occident a auzit de Confucius?

S-ar putea ca mama ta să-ţi fi povestit deja ce am păţit. Eram însărcinată în câteva luni când l-am părăsit pe soţul meu. Mă simţeam groaznic purtându-i sămânţa. M-am gândit să iau leacul chinezesc din ierburi medicinale ca să avortez. Mama a murit luând acelaşi leac, aşa că îţi poţi imagina cât de înspăimântată eram.

Însă acum vreo trei săptămâni am început să sângerez. M-am dus la Carie după ajutor. Înainte să-mi fac suficient curaj ca să-i spun adevărul, ea şi-a dat seama. Sângele nu se oprea. A ştiut că trebuie să fi avut un avort spontan. A zis că aş fi putut să mor dacă nu mă duceam la ea. N-am fost în stare decât să plâng. Ea m-a dus la doctorul de la Ambasada Britanică. Eram inconştientă când doctorul a terminat. Acum sunt bine şi asta e vestea cea bună. Vestea proastă e că s-ar putea ca în viitor să nu pot avea copii. Asta m-a întristat mai mult decât pot spune în cuvinte.

Iau lecţii de pian de la mama ta. A avut dreptate când a zis că muzica m-ar putea ajuta să mă vindec. Mă aduce mai aproape de înţelegerea lui Dumnezeu. Am vrut să învăţ să cânt la pian încă de când eram copii. Pentru mine, este cu adevărat un vis devenit realitate.

Carie mi-a dat în grijă elevii de la şcoala primară. Ţi-a spus că şcoala bisericii noastre s-a extins? În curând vom avea un gimnaziu. În loc de trei clase, acum avem cinci. Şcoala a devenit atât de populară, încât unii localnici şi-au înscris fiicele. Îţi aminteşti cu siguranţă cât de greu era să convingi familiile de ţărani să sprijine educaţia copiilor lor. Anul acesta am fost nevoiţi să refuzăm un număr de candidaţi din cauza lipsei de spaţiu. Tata a supus problema guvernatorului din Jiangsu, care a promis un lot de teren pentru extinderea şcolii. Chan Tâmplarul va fi constructorul-şef.

2 decembrie 1915

Dragă Pearl,

N-o să-ţi vină să crezi: îţi scriu din Shanghai. Iată ce s-a întâmplat: soţul meu m-a răpit. Din punctul lui de vedere, eram încă proprietatea sa. Nu mi-a spus că mă vânduse. Mai ţii minte că mă întrebam de unde a făcut rost de bani ca să-şi cumpere o concubină nouă?

Oricum, am fugit și m-am ascuns în biserică. Soțul meu și oamenii angajați de el m-au vânat. L-au bătut pe tata când a refuzat să le spună unde mă ascund. Până la urmă, au descoperit. Noaptea, au spart ușa bisericii și m-au luat. Carie a fost cea care i-a trimis un mesaj lui Absalom. Fără întârziere, acesta a apelat la guvernator. I-a spus că răpirea mea era o violare a tratatului. A doua zi, guvernatorul i-a poruncit soțului meu să mă elibereze, căci altfel va fi arestat și decapitat!

Nu mă simțeam în siguranță, fiindcă bănuiam că soțul meu va căuta o altă cale ca să mă răpească. Tata a văzut bărbați suspecți învârtindu-se pe lângă casa noastră. Carie a considerat că ar fi o idee bună să plec o vreme din Chin-kiang. Mi-a făcut scrisori de recomandare către Școala Creștină pentru Femei din Shanghai. Mi s-a oferit o bursă. Tot ce pot să spun e că sunt cu adevărat binecuvântată de Dumnezeu.

24 martie 1916

Dragă Pearl,

Cine ar crede că „Parisul Orientului" e construit pe nisip? Chiar și vechiul nume al orașului spune asta. „Shang-hai-tan", care înseamnă un mal nisipos la gura de vărsare a mărețului nostru Fluviu Albastru. Mi s-a zis că împăratul Guangxu îl considera lipsit de valoare. Părerea sa imperială trebuie să fi micșorat durerea usturătoare atunci când a fost silit să-l cedeze străinilor, după pierderea celui de-al Doilea Război al Opiului. Cât de multe au făcut englezii, francezii și germanii din acest mal nisipos, noul meu cămin!

Nu ar trebui să-ți vorbesc despre Shanghai ca și cum n-ai ști nimic despre el. Îmi dau seama prea bine că ai locuit cândva aici. De fapt, mi te imaginez adesea aici, îmi închipui pe unde te-ai plimbat, ce locuri îți plăceau cel mai mult. Însă iartă-mă, nu mă pot abține

să nu-ți împărtășesc sentimentele mele, fiindcă nu am cui altcuiva.

Școala creștină e perfectă pentru mine. Urmez cât de multe cursuri pot. Toți profesorii mi-au fost de mare ajutor, uneori chiar stând după ore pentru a răspunde numeroaselor mele întrebări. N-am știut niciodată că există atât de multe cărți, atât de multe de învățat.

Și elevele sunt binevoitoare. La început eram timidă și stânjenită în preajma lor. Mă simțeam ca o țopârlancă de la țară. Nu știam nici măcar că dinastia Manchu fusese răsturnată! Și atât de multe alte lucruri. Însă nu e minunat că nu vom mai avea un împărat, că în curând China va deveni republică?

Parcă a trecut o viață de la primele mele săptămâni la școală. Acum mă simt mai în largul meu și am început să-mi fac câțiva prieteni. Nu ca tine, desigur. Dar sunt niște oameni inteligenți aici și există o electricitate în aer. Cei mai interesanți sunt artiștii, scriitorii, jurnaliștii și muzicienii. Alcătuiesc un grup haotic, care se strânge în anumite baruri și restaurante din oraș, unde discută, beau și se contrazic ore în șir. Par să fiu din ce în ce mai mult de aceeași părere cu ei. Găsesc că e amuzant, atât de diferit de viața pe care o cunoșteam amândouă în Chin-kiang.

Printre noi se află doctorul Sun Yat-sen. El îi conduce fără nici un ajutor pe Noii Republicani pentru a schimba China. E creștin și e de loc din Canton. Înainte de a deveni revoluționar, a fost medic. A fost educat în Occident și a studiat științele politice. A mers în Japonia pentru a studia felul în care Reforma Meiji a schimbat țara. În 1911, doctorul Sun s-a întors în China și a reușit să provoace o revoltă militară.

După cum îți poți da seama, Pearl, universul meu se lărgește cu viteza luminii. Dacă nu i-aș fi promis lui Carie, aș fi chiulit de la slujba de duminică. Am stomacul plin, dar mintea mea e înfometată.

Mi-e dor de mama ta și îi voi rămâne veșnic îndatorată. Acum două zile m-am dus să o vizitez pe Grace,

ca să-i dau pachetul mamei tale. Sora ta se transformă într-o tânără frumoasă. E drăgălaşă, dar puţin timidă în comparaţie cu tine. O, cât mi-aş dori să fii aici cu mine.

2 septembrie 1916

Dragă Pearl,

Au trecut şase luni de când ţi-am scris ultima oară. Lucrurile se precipită întruna. M-am implicat în Partidul Naţional din China. Majoritatea membrilor noştri sunt adepţi ai doctorului Sun Yat-sen. Deşi am avut întotdeauna credinţă în Dumnezeu, sunt deschisă altor idei. Acum trebuie să plec la o întrunire şi voi continua să scriu când mă întorc.

27 octombrie 1916

Scrisoarea asta ia prea mult timp. Viaţa mea e într-un haos de necrezut. Nu mai ştiu când e zi şi când e noapte. China trece printr-o transformare politică.

13 decembrie 1916

Pearl, trebuie să-ţi împărtăşesc durerea mea, durerea Chinei: doctorul Sun Yat-sen a fost diagnosticat cu cancer. Se pare că nu va trăi. Omul care îi va urma e Chiang Kai-shek. Nu suntem siguri dacă e demn de încredere. Trecutul lui îl arată ca pe un oportunist. Din nefericire, nu există nici un alt candidat care să-l egaleze ca experienţă militară şi relaţii. A fost Comandantul Suprem al Chinei şi se pretinde discipol al doctorului Sun. De fapt, e singurul om care le poate stăpâni pe căpeteniile războinice şi care e dedicat cauzei doctorului Sun.

28 ianuarie 1917

Dragă Pearl,

Trebuie să te informez în legătură cu starea lui Carie. Sunt sigură că ea îți ascunde adevărul. Am vizitat-o luna trecută. A fost minunat să mă aflu din nou în Chin-kiang, să văd toate chipurile familiare. Însă am fost foarte surprinsă când am trecut pe la mama ta. Nu se mai poate da jos din pat. Se pare că sănătatea ei s-a înrăutățit când s-a întors să lucreze la școală, la scurt timp după ce am plecat eu la Shanghai. Mi-a spus că nu vrea ca tu să te întorci în China să ai grijă de ea. Își face permanent griji pentru tine. Chiar plănuiești să te întorci?

Înainte să revin la Shanghai, am însoțit-o pe Carie la Satul Familiei Deng, unde și-a cumpărat un loc de veci. Habar n-am de ce a ales locul ăla. Nu am vorbit despre motivele ei. Am simțit doar că este atât de profund dezamăgită de Absalom, încât nu ține să fie cu el după moarte. Însă locul e frumos și liniștit, deși îndepărtat. Mi-a frânt inima faptul că face asta fără prea mult tam-tam. Oare o trădez împărtășindu-ți această informație? Carie nu suportă gândul că s-ar putea să nu fie acolo să te întâmpine atunci când te vei întoarce.

15 aprilie 1917

Dragă Pearl,

Ce minunat e să aflu că EȘTI LOGODITĂ și că ești pe cale să te întorci! Dumnezeule mare! Am fost profund surprinsă să aflu această știre importantă, cu atât mai mult cu cât nu aveam nici o veste de la tine de multă vreme. Bineînțeles că ai binecuvântarea mea. În scrisoarea ta către Carie ai spus că „decizia de a ne depune actele pentru căsătorie“ a fost în „interesul călătoriei“. Am înțeles ceva greșit? Să fie „interesul“ motivul

căsătoriei? Iartă-mă că sunt excesiv de prevăzătoare – căsătoria mea aproape că mi-a ruinat viața. Însă bănuiesc că starea mamei tale nu a făcut decât să-ți dea un motiv în plus de-a grăbi fericitele planuri pentru căsătoria ta.

Îi sunt recunoscătoare lui Carie pentru că îmi arată scrisorile și fotografiile tale. Am înțeles imediat ce v-a unit pe tine și pe domnul Lossing Buck. O dragoste comună pentru China, în primul rând. Ce noroc să găsești în America pe cineva cu o pasiune de-o viață pentru China. Și desigur, ai fost impresionată de Lossing. O diplomă de la Cornell, postul de profesor la Universitatea din Nanking și angajarea sa în ajutorarea țăranilor chinezi. Știința lui de expert în agricultură va fi deosebit de apreciată aici. Fără îndoială că e chipeș. Voi doi faceți o pereche frumoasă! Ce idee minunată să celebrați nunta în Chin-kiang.

Simt că ar trebui să afli sentimentele mamei tale. Deși își dorește să fii cu ea, nu vrea să-i calci pe urme. Preferă să-ți construiești viața în America. Bineînțeles că eu nu împărtășesc aceste sentimente, însă am considerat că ar trebui să știi.

Ieri a sosit o altă scrisoare de la tine. Înțeleg că tu și Lossing v-ați depus candidatura, în calitate de cuplu, la Consiliul pentru Misiuni Străine al Bisericii Prezbiteriene și că lui Lossing i s-a acordat numirea în China ca misionar agricol. Iartă-mă că sunt egoist de bucuroasă, însă asta e o veste și mai minunată. Abia aștept să te văd din nou.

M-am tot gândit să mă întorc în Chin-kiang. Viața la Shanghai e incitantă, dar mă simt ca o frunză de lotus care plutește la suprafață – fără rădăcini. Vorbesc în fiecare zi despre ajutarea țării mele, dar în realitate am realizat prea puține lucruri care să fie semnificative. Am avut slujbe mărunte doar ca să-mi acopăr cheltuielile. Îmi petrec zilele discutând politică și susținând reforma. Partidul Republican pune la dispoziție un forum pentru etalarea talentului de dezbatere. Li se

potriveşte cel mai bine celor cărora le place să-şi audă sunetul propriei voci.

Mă tem că mă transform într-o revoluţionară de ceainărie. Devin din ce în ce mai conştientă de cât de diferită sunt faţă de tovarăşii mei. Ei au fost cărturari şi studenţi toată viaţa lor. Eu am învăţat multe în ultimii doi ani, însă în inima mea sunt tot o fată din orăşelul Chin-kiang. Am trăit în afara lumii cărţilor. Am muncit, uneori doar ca să bag ceva în stomac. Asta m-a făcut să nu am răbdare cu idealiştii şi visătorii, indiferent cât de bine intenţionaţi ar fi. Mulţi dintre tovarăşii mei nu pot fi împiedicaţi să se grăbească spre propria lor distrugere. Cum pot să-şi salveze ţara, când ei înşişi sunt pierduţi?

Mi-ai sugerat să-i „cunosc pe oameni acolo unde sunt ei". Mă străduiesc. Am invidiat întotdeauna capacitatea ta de a găsi alinare în simpla prezenţă a oamenilor. Tu vezi omenie şi bunătate în toţi oamenii. Eu văd numai rareori acelaşi lucru. Mama ta e un exemplu.

Eşti o fiinţă diferită de părinţii tăi. Te înţelegeam când spuneai că „trăieşti în multe case". Încerc să dărâm zidurile propriei mele culturi. Fiind chinezoaică, sunt înclinată spre anumite sentimente. Încerc să nu fiu la fel de acră precum faimosul oţet brun din Chin-kiang. Îmi iubesc ţara, atât de mult încât o urăsc că nu este tot ce vreau eu să fie.

Mă gândesc să înfiinţez un ziar local când mă voi întoarce la Chin-kiang. Contez pe colaborarea ta.

Cu dragoste,
Salcia

Capitolul 11

Gara din Nanking fusese martoră la războaie și durere. Construită în 1894, fusese distrusă și restaurată de mai multe ori. Gara avea o mică sală de așteptare și un ghișeu pentru bilete.

Carie nu era cu adevărat suficient de sănătoasă pentru a călători, însă voia să fie acolo când Pearl cobora din tren. Perspectiva găzduirii nunții fiicei sale îi dăduse o nouă energie.

Șeful gării era creștin. A invitat-o pe Carie să se odihnească în micul său ghișeu de bilete:

— Deși suntem în martie, aerul rece de afară ar putea să vă îmbolnăvească, doamnă.

Ea n-a vrut să intre decât când omul i-a spus că trenul avea întârziere.

Am așteptat. După două ore și jumătate, am auzit șuierul trenului care se apropia. Emoționată, am alergat afară.

Vechiul motor cu aburi scotea fum și niște zgomote îngrozitoare. Inima mea galopa, în așteptare. Trecuseră patru ani de când eu și Pearl ne văzuserăm ultima oară. Știam că nu mai eram aceeași persoană pe care o lăsase în urmă. Purtam o jachetă la modă, bleumarin, cu guler răsfrânt și o fustă asortată. Eram încălțată cu o pereche de cizme negre din piele.

Trenul s-a oprit. Pasagerii au început să coboare. Mi-am zărit prietena imediat, deși ceva părea nelalocul lui. Până atunci nu-mi mai trecuse niciodată prin cap că Pearl e

străină. Ieșea în evidență în mulțimea de chinezi. Era însoțită de Lossing Buck, care era înalt și șaten. Am urmărit-o pe Pearl cum cerceta mulțimea; ochii ei s-au oprit asupra mea.

— Salcia, tu ești? a strigat ea. Abia dacă te recunosc, o doamnă elegantă din Shanghai!

— Pearl! am zis îmbrățișând-o. Chiar *ești* tu – nu visez!

Ea s-a întors și mi l-a prezentat pe Lossing Buck.

Am dat mâna, dar ochii mei nu se puteau desprinde de Pearl. Jacheta albastră și fusta strâmtă o făceau să semene cu un model dintr-o revistă occidentală. Croiala hainelor sale arăta că era mândră de silueta ei împlinită. Mi-am amintit că obișnuia să se simtă stânjenită de sânii ei în creștere.

Lossing era cam de vârsta ei, de vreo douăzeci și șase de ani. Avea chipul prelung, cu maxilare pătrate proeminente. Avea o gură cu buze subțiri și un nas ascuțit. Ochii lui mari și căprui erau afundați în orbite. Era prietenos și s-a scuzat că nu vorbește chineza.

— Unde e mama? a întrebat Pearl.

— Te așteaptă în ghișeul de bilete...

Înainte să termin propoziția, am văzut zâmbetul lui Pearl înghețând când ochii ei au privit dincolo de mine. Chipul i-a fost inundat de uimire. M-am întors și am văzut-o pe Carie, care ieșise din ghișeu.

Mai târziu, Pearl mi-a povestit cât de zdrobită s-a simțit în clipa în care a văzut-o pe mama ei. Ar fi trebuit să o previn că se împuținase până la statura unui copil.

Carie se dăduse cu pudră pe față și cu ruj în obraji și pe buze. Însă asta nu ajuta la nimic. Părea grav bolnavă, ca o stafie. Lipsa dinților de pe părți îi făcea obrajii să pară goi, de parcă ar fi inspirat tot timpul. Pielea îi era uscată și ceroasă. Insistase să-și creioneze singură sprâncenele. Erau vizibil inegale. Sprânceana dreaptă se afla mai sus decât cea stângă.

— Mamă! a țipat Pearl, repezindu-se la ea.

— Dumnezeu e bun, fiica mea, i s-a adresat Carie zâmbind, în timp ce lacrimile îi curgeau pe obraji.

Stătea dreaptă, de parcă boala ei dispăruse.

— Să mergem, a zis ea. Tatăl tău așteaptă în Chin-kiang.

Le-a spus lui Pearl și lui Lossing că făcuse deja toate pregătirile pentru nunta lor.

În trenul care ne ducea înapoi la Chin-kiang, Carie a adormit pe umărul lui Lossing. Eu stăteam cu Pearl pe culoar și am insistat să-mi împărtășească povestea ei de dragoste. Îl cunoscuse pe Lossing pe un vapor. Mi-a povestit că Lossing fusese într-un tur pentru învățarea limbii chineze, iar ea se întorcea din America în China prin Europa. În timpul voiajului, au avut la dispoziție mai multe săptămâni ca să se cunoască.

— Cum te-a curtat? am întrebat eu.

— Cu studiile lui despre China, a răspuns ea râzând. Activitatea universitară a lui Lossing schițează ceea ce intenționează să facă în China. Titlul lucrării lui de diplomă e *Economia agrară chineză și modul de utilizare a pământului în China.* Planul lui e să trăiască în China și să conducă experimente care să-i ajute pe țărani.

Mi-a fost ușor să-mi imaginez cum fusese cucerită prietena mea.

— Când Lossing mi-a spus că țăranii chinezi vor fi eliberați de truda lor istovitoare dacă metodele lui vor reuși, m-am îndrăgostit de el. Lossing a fost fascinat de viața mea, de faptul că am crescut în China. Când și-a dat seama că vorbesc atât de multe dialecte chineze, m-a cerut în căsătorie imediat.

— Când ai spus da? am întrebat.

— Imediat ce am descoperit că chineza lui n-o să-l ajute deloc. E afon. Cum poți să fii afon și să înveți chineză?

— Așadar are nevoie de tine.

— Și eu am nevoie de el. Ca să fiu sinceră, nu am reușit să mă îndrăgostesc în America de nici un bărbat.

Pearl a zis că făcuse eforturi să-și dea întâlniri, însă se simțise ca o străină în America.

— Vorbeam engleza, dar nu înțelegeam cultura. Mă simțeam stingheră și confuză. Ceea ce noi am considera grosolan în China, americanii consideră atrăgător. Rudele mele credeau că sunt ciudată, iar eu credeam că ele sunt ciudate. La suprafață, mă înțelegeam bine cu toată lumea, dar în interior eram însingurată. M-am simțit așa în toți cei patru ani. Mi-a fost teamă că s-ar putea să nu-mi placă niciodată un bărbat suficient de mult ca să mă căsătoresc cu el. În același timp, mintea mea chineză îmi spunea că aș face bine să mă grăbesc, căci altfel voi ajunge fată bătrână.

— Sincronizarea lui Lossing e perfectă, am remarcat eu.

— Da, China ne-a adus împreună. Dumnezeu a răspuns la rugăciunile mele. Eu și Lossing n-am putea fi mai binecuvântați!

De dragul ei, am sperat să aibă dreptate.

Simțeam că Pearl renunțase la America pentru a se întoarce să aibă grijă de mama ei. Am întrebat-o dacă e adevărat.

Ea a recunoscut că era unul din motivele importante pentru care se întorsese.

— Iubesc America, dar nu îndeajuns ca să rămân, a zis Pearl.

— Poți să te întorci înapoi în America oricând vrei, nu-i așa?

— Așa e. Însă Lossing e ca Absalom. E hotărât să moară în China.

Râdea. Ochii ei străluceau de o bucurie neumbrită de nimic.

Prima oară când mi-am dat seama de diferențele dintre Pearl și Lossing a fost la nunta lor. Ea purta o rochie de

mireasă occidentală, în timp ce el era îmbrăcat într-un costum negru. Pearl ținea în mână un buchet de flori culese în dimineața aceea din grădina lui Carie. În timp ce era condusă la biserică, copiii din oraș cântau cântecele americane învățate de la Carie. Apoi, au cântat cântecul de nuntă chinezesc, ceea ce a încântat-o pe Pearl, deoarece obișnuia să-l cânte și ea când era copil.

Buddha stă pe o frunză de lotus,
Cu degete frumoase ca orhideele.
Soarele apune şi luna răsare,
Fie-vă viața liniştită şi senină.

Pereți de chirpici şi perne de paie,
Fructe, semințe şi mulți fii.
Fericire şi viață lungă,
Să aveți parte de primăvară şi de vremea ei frumoasă.

Lui Lossing nu-i păsa de cântec. Când prietenii noștri din trupa Ariile Wan-Wan au venit să felicite cuplul și au interpretat musicalul popular *Nunta porcului*, el s-a supărat.

În timp ce Pearl se simțea onorată, Lossing se simțea umilit. Nu i-a plăcut mirele porc, deși personajul era un erou în romanul clasic chinez *Călătorie spre Vest*. Mi-am dat seama că lipsa lui de umor și faptul că se simțea ofensat o deranjau pe Pearl, însă n-a lăsat să se vadă lucrul ăsta.

Carie planificase nunta până la ultimul detaliu. În afară de tata, Chan Tâmplarul, Floare de Liliac și mulți alți prieteni chinezi ai ei, Carie i-a invitat pe consulul englez, pe doctorul ambasadei, pe soțiile lor și pe alți prieteni misionari. Nu se aștepta ca întregul oraș Chinkiang să se invite singur. Însă chinezii cred că o nuntă bună trebuie să fie aglomerată, iar oamenii din oraș simțeau că fiica lui Carie merita binecuvântarea tuturor.

Pearl voia ca eu să fiu domnișoară de onoare. Nu-i păsa că fusesem măritată. Însă toate femeile din oraș, inclusiv eu, credeau că e o idee proastă. Eram considerată părăsită de soțul meu și, prin urmare, purtam ghinion unei tinere mirese. În schimb, Pearl m-a rugat să angajez bucătarii și să aleg mărimea și culoarea pepenilor și fructelor care aveau să fie îngrămădite la intrare și pe hol. Potrivit tradiției chineze, era important să fie invitați toți zeii, etalându-se simboluri ale veseliei și fertilității.

Semințe, nuci și fructe au fost aruncate peste cuplu de îndată ce Pearl și Lossing au fost declarați soț și soție. Curtea bisericii era plină până la refuz de oameni veseli. Am ajutat-o pe Carie când le-a oferit bomboane oamenilor și le-a mulțumit că au venit.

Condusă de tata, mulțimea a defilat prin oraș. Am ajuns la casa lui Carie și a lui Absalom. Camera tânărului cuplu se afla la etajul al doilea. Draperiile roz și minunatul covor persan erau cele din camera lui Carie. Ospățul urma să se țină la parter, unde aveau să se servească nouă feluri de mâncare chinezească.

Trandafirie în obraji, îmbrăcată într-o rochie chinezească roșie, Pearl a coborât la parter și a servit ceaiul. A aprins țigări pentru cei în vârstă și a pus muguri de iasomie în palmele copilașilor. Afară se auzeau pocnitori. Asta se făcea pentru a invita semnele de bun augur. Formația locală a început să cânte.

Lossing a spus în engleză că nu voia să facă pe clovnul și să fie comandat de o mulțime de chinezi. Nu voia să ia parte la ceea ce el a numit „jocurile lor prostești". Nu a fost de nici un folos faptul că localnicii ovaționau întruna. Pearl a sfârșit prin a-și cere scuze pentru purtarea lui.

Puși de părinții lor să ajute la inspirarea fertilității, copiii s-au ascuns sub patul nupțial. Au fost alungați de mire.

Lossing a fost scârbit când a văzut că toate bețișoarele se întindeau spre același platou. A spus că prefera să moară de foame.

Când Pearl l-a încurajat să guste bomboana ei preferată cu susan din Chin-kiang, el a arătat spre unghiile pline de pământ ale vânzătorului și i-a ținut o lecție despre cum se răspândesc bolile.

Pearl credea cu tărie că Lossing se va obișnui curând cu cultura chineză. Nu se îndoia că putea să creeze armonie în căsnicia ei. Avea încredere în puterea de înțelegere a soțului ei.

— La urma urmei, a absolvit Universitatea Cornell, mi-a spus ea.

La rugămintea lui, Pearl l-a însoțit în zona rurală. Lossing și-a început proiectul agricol examinând în amănunt pământul. Ea a devenit asistenta lui personală, interpreta, ghida, persoana care lua interviurile, secretara de teren și servitoarea lui. Se trezea în zori și muncea împreună cu Lossing pe câmp până la căderea nopții.

Așa cum mă temusem, nu a trecut mult timp până când Pearl și-a pierdut entuziasmul. S-a pomenit luptându-se cu prăpastia tot mai mare dintre ea și soțul ei.

— Conflictul e semnul unei relații sănătoase, a zis ea când am întrebat-o despre căsnicia ei.

Se bucura că Lossing obținea ceea ce avea nevoie. Pearl voia să-și îndeplinească rolul de soție bună. Și-a facut o datorie din a fi plăcută și veselă.

— Lossing poartă o povară mult prea grea, mi-a zis ea. Bunăstarea lui depinde de mine.

Nu voia să recunoască faptul că nici măcar nu băga de seamă ce îi gătea. Spre deosebire de chinezi, care trăiau pentru a mânca, soțul ei mânca pentru a trăi.

În timp ce Carie îl accepta pe Lossing, Absalom începea să aibă probleme în privința asta. Dezaproba intervenția lui în felul în care țăranii chinezi își făceau treburile. Cei doi se certau adesea și în cele din urmă au încetat să-și mai vorbească.

Pearl avea dreptate când spunea că existau asemănări între ei doi. Misiunea lui Absalom era să salveze sufletele

chinezilor, iar misiunea lui Lossing era să îndrepte metodele agricole ale chinezilor. Absalom credea că Dumnezeul creştin trebuia să fie singurul Dumnezeu. Lossing credea că metoda lui agricolă era cea mai bună.

Însă Pearl avea îndoielile ei. I-a zis lui Lossing:

— Chinezii au supravieţuit făcând agricultură mii de ani pe acelaşi pământ şi prin cea mai iscusită utilizare a îngrăşămintelor şi irigaţiei. Pot obţine producţii extraordinare fără mecanizarea modernă!

Cuplul s-a mutat curând după ce propunerea lui Lossing a fost aprobată de guvernatorul provinciei Anhui. Lossing n-a urmat sfatul guvernatorului de a se muta după sfârşitul iernii. Nu-l mai putea suporta pe Absalom nici o clipă în plus.

Pearl l-a urmat fără tragere de inimă. S-au mutat în Nanhsuchou, un oraş situat la nord de Chin-kiang, în provincia Anhui. Pearl nu voia să o lase singură pe mama ei. Am întrebat-o de ce trebuia să meargă Lossing în cea mai săracă provincie din China.

— De ce nu-şi poate găsi un loc mai bun pentru a-şi desfăşura experimentele?

— Fermierii din ţinuturile fertile din sud sunt mulţumiţi de metodele lor, mi-a explicat ea. Nu sunt interesaţi de experimentele lui Lossing.

După câteva săptămâni, am mers în nord s-o vizitez pe Pearl, ca să văd cum o duce. Noul ei cămin era o căsuţă cu două camere, în care locuise înainte o familie de misionari creştini. Uşa şi ferestrele nu reuşeau să ţină praful afară. Indiferent câtă curăţenie făcea Pearl, în câteva ore interiorul casei se acoperea cu un strat nou de praf. Vecinii ei erau familii de ţărani chinezi. Trăiau într-o sărăcie cumplită. Pearl mi-a spus că era recunoscătoare pentru acoperişul de deasupra capului ei.

— Luna trecută umezeala mi s-a infiltrat prin pereţi, a zis ea, arătându-mi mucegaiul care creştea sub pat şi

între saltele și așternuturi. Trebuie să fiu întotdeauna atentă când deschid oala de noapte – a încercat ea să pară veselă –, nu știu niciodată ce anume ar putea să caute mâncare în ea. Ar putea fi un păianjen uriaș sau o ploșniță de câmp urât mirositoare.

A doua oară când am vizitat-o pe Pearl, mi-a împărtășit vestea emoționantă că e însărcinată.

— În sfârșit sunt eliberată de îndatoririle mele oficiale pentru agronom. („Agronomul" era felul în care Pearl începuse să-l numească pe Lossing.) Când m-am măritat, am crezut că n-o să mai trebuiască să primesc ordine, așa cum primeam de la tata când eram copil.

Ca mijloc de a scăpa de necazurile ei, Pearl a început să scrie. Găsea alinare în scris. Mi-a spus că imaginația era singurul loc unde putea fi ea însăși și unde se simțea liberă. Știam că avea înclinație pentru povești. Charles Dickens era sursa ei de inspirație. Mi-am amintit că prima oară când ne-am întâlnit avea în mână o carte legată în piele neagră, despre care mi-a spus mai târziu că era *Poveste despre două orașe.* Îi plăceau la nebunie *Aventurile lui Oliver Twist*, *Casa umbrelor* și *Documentele postume ale Clubului Pickwick.* Le-a citit de atâtea ori încât putea practic să le recite pe dinafară. Îi plăcuse întotdeauna să scrie și câștigase premii pentru lucrările ei când era la Colegiul de Fete Randolph-Macon din America. Știa că trebuie să țină secret scrisul ei. Absalom îi spusese limpede că slujirea lui Dumnezeu era singurul țel al vieții. Lossing o făcea să se simtă vinovată dacă se dedica unei pasiuni proprii. Voia ca ea să fie în continuare interpreta lui și s-a supărat când l-a refuzat. Pearl glumea:

— Sunt condiționată de dominația unui bărbat?

Folosind sarcina drept pretext, Pearl scria ori de câte ori soțul ei nu se afla prin preajmă. Nu se mai plângea de călătoriile sale lungi, care îl țineau departe luni în șir. A învățat să stea singură și să-și țină nemulțumirea închisă înlăuntrul ei.

Pearl mi-a mărturisit că se temea să nu ajungă precum Carie – în exil în propria-i casă. Când s-a împrietenit cu țăranii din vecinătate, scrierile ei au început să se umple de poveștile lor.

„Păcat că intelectualii Chinei preferă fantezia în locul realismului, mi-a scris Pearl. E mai ușor să închizi ochii la boală și la moarte."

I-am răspuns și i-am spus că în sfârșit se lansase ziarul meu, *Independentul de Chin-kiang*. Pearl a promis să contribuie cu o rubrică lunară. Folosind un nume masculin chinez, Wei Liang, dezbătea subiecte de politică, economie, istorie, literatură și teme feministe. Articolele ei au fost bine primite. Deși distribuția ziarului era jalnică, ne simțeam mândre că aveam o voce proprie.

La începutul anului 1920, lumina din ochii lui Carie a început să se stingă. Își pierdea întruna cunoștința. Pearl s-a grăbit să vină din Nanhsuchou. Simțea că s-ar putea ca mama ei să nu apuce să-și vadă nepotul.

Capitolul 12

După un an, *Independentul de Chin-kiang* ar fi trebuit să se închidă. Indiferent cât de tare mă chinuiam, ziarul nu se vindea în suficiente exemplare pentru a se menține pe linia de plutire.

Tata s-a oferit să fie sponsor cu două condiții. Numele trebuia schimbat în *Ziarul creştin de Chin-kiang* și conținutul trebuia să promoveze creștinismul.

— Dacă cheltuiesc banii lui Absalom, trebuie să cânt cântecele lui Dumnezeu, a insistat el. Fără articole care l-ar face pe Isus să fie disprețuit.

I-am spus că nu puteam să accept oferta lui. De fapt, ziarul meu se afla în toiul investigării unui scandal privitor la convertiții chinezi care continuau să practice cele mai rele obiceiuri tradiționale chineze. Le luam interviuri nevestelor ai căror soți creștini continuau să cumpere noi concubine.

Tata era supărat fiindcă și el avea aventuri cu diverse femei, fapt pe care îl ținea ascuns de Absalom.

— De ce trebuie să iei ceainicul care nu fierbe? a întrebat el.

— Cititorii mei au dreptul la adevăr, am răspuns eu.

— Atunci nu vezi un ban de la biserică.

— Așa să fie.

M-am dus cu această problemă la Pearl, ale cărei îngrijiri făceau minuni cu mama ei. Ea era încrezătoare că ziarul putea supraviețui. Am discutat strategia și am făcut modificări pentru a ținti spre intelectualii tineri.

Pearl şi-a luat un alt pseudonim cu rezonanţă masculină, Er-ping, însemnând „O opinie alternativă“. A început să scrie despre locul Chinei în lume. A prezentat istoria occidentală, revoluţia industrială, diferite tipuri de guvernământ, conceptul de democraţie politică şi cele mai importante şcoli de filosofie şi artă ale lumii.

Analizele şi eseurile ei au stârnit un mare interes. Chineza ei expresivă a impresionat atât de mult cititorii, încât nimeni n-a bănuit că Er-ping e alb şi, pe deasupra, femeie. Numărul abonaţilor a crescut. Spaţiul pentru publicitate se vindea fără efort.

Articolele mele s-au îmbunătăţit, deoarece Pearl îmi corecta ciornele. Locuiam practic în tipografie, care era situată la marginea oraşului. De la fereastră priveam construcţia viitorului Spital Creştin din Chin-kiang, o clădire din cărămidă, cu două etaje, finanţată de biserica lui Absalom.

Deşi era gravidă în opt luni, Pearl nu prea avea parte de odihnă. Pe lângă faptul că mă ajuta cu ziarul, trebuia să joace rolul de împăciuitor între părinţii ei. Conflictul dintre Carie şi Absalom s-a adâncit. Carie nu-l mai putea suporta pe Absalom. I-a interzis acestuia s-o mai viziteze vreodată.

— Du-te şi salvează-i pe păgânii tăi, au fost ultimele cuvinte pe care i le-a adresat.

Pearl îşi petrecea nopţile la căpătâiul mamei sale, aşezată într-un fotoliu de trestie. În zori, mă duceam să o înlocuiesc pentru câteva ore. În unele nopţi, după ce ieşea ziarul din ziua respectivă, Pearl şi cu mine făceam plimbări ca atunci când eram tinere. Carie dormea profund când noi ne aventuram în lumina lunii.

Discutam de toate, de la China la America, de la fostul meu soţ şi fosta mea soacră la căsnicia ei cu probleme.

— Ce-ţi mai face agronomul? am întrebat-o eu.

— Ei bine, se transformă într-un deziluzionat, a răspuns Pearl. Lossing detestă atitudinea agricultorilor chinezi.

Are mai puțină înțelegere față de sărăcia lor fiindcă nu sunt receptivi la ideile lui. Eforturile sale nu au avut succes și agricultorii renunță la experimentele lui.

— Te miră? am întrebat eu.

— Nu, și nu-i condamn pe țărani, a răspuns ea cu sinceritate. Au motive întemeiate să-l considere pe Lossing un prostănac. Țăranii chinezi știu ce e în stare să producă pământul lor și cum să facă asta. Soțul meu crede că, dacă metoda lui funcționează în Iowa, trebuie să funcționeze și în Anhui.

— Și cum rămâne cu oferta de compensare a guvernului? am întrebat eu.

— Țăranii nu mai vor să încerce metodele lui Lossing nici chiar cu compensații.

— Și atunci, ce are de gând să facă soțul tău?

— Caută o cale de scăpare. Acum două săptămâni a primit o invitație de la fostul lui profesor, care este acum decanul Facultății de Agricultură și Silvicultură de la Universitatea din Nanking. Decanul i-a oferit un post de profesor și Lossing l-a acceptat. La naiba cu agricultorii din Nanhsuchou.

— Deci te muți la Nanking?

— Am de ales?

— Și cu mama ta cum rămâne?

— O s-o vizitez, a răspuns Pearl. Slavă Domnului că există calea ferată!

Într-o zi m-am aventurat s-o întreb pe Pearl dacă ea și Lossing se mai iubeau încă.

Ochii i s-au umplut de lacrimi.

— Pentru numele lui Dumnezeu, îi port copilul. Chiar dacă eu nu am nevoie de el, copilul are.

Carol Buck s-a născut pe 4 martie 1920. Deși a fost o naștere ușoară, în uterul lui Pearl a fost descoperită o tumoare. Doctorul a insistat ca ea să meargă în America s-o extirpe, ceea ce a și făcut. A fost o călătorie lungă, care

a durat patru luni. În urma operației, nu putea să mai aibă copii. Vestea a zdrobit-o. Mi-a scris: „Sunt recunoscătoare că am șansa să-i dăruiesc din belșug afecțiunea mea lui Carol".

Pearl și Carol l-au urmat pe Lossing la Nanking. „Pur și simplu am părăsit orașul Nanhsuchou", m-a informat ea.

Spre spaima lui Pearl, Nankingul se afla în toiul unui război. Diferite căpetenii războinice chineze și facțiuni politice se luptau pentru dominația asupra orașului și a regiunilor învecinate.

„M-am cutremurat când gloanțele au șuierat prin grădina mea, scria ea. Am încercat să ajut victimele civile. O femeie a fost împușcată în stomac și a murit în brațele mele. M-am simțit neputincioasă."

Carie tânjea să-și petreacă timpul cu nepoata ei. Pearl făcea pregătirile cu migală. Lua trenul și mergea în vizită cât de mult posibil. Pentru a ține copilul în brațe, Carie se chinuia să se dea jos din pat. Carol era un copil frumos, rotofei, cu pielea ca laptele.

Maternitatea i-a adus lui Pearl o fericire profundă. De asemenea, nașterea fiicei ei i-a salvat căsnicia. Nu se mai plângea de Lossing. În schimb, vorbea despre casa ei frumoasă din Nanking, cu toți copacii ei minunați și crângul de bambus din fundul grădinii.

Pearl și-a depus candidatura pentru un post cu jumătate de normă ca profesor de engleză la școala serală a universității. Era încântată că doar cu cele două salarii mici ale lor își puteau permite servitori. „Mă crezi sau nu, avem trei, zicea ea. O servitoare se ocupă de spălatul rufelor și de grădină, un servitor gătește și o altă servitoare mă ajută cu Carol. E greu de crezut că acum am timp în plus la dispoziție. Scriu de câte ori am ocazia și tocmai am terminat un nou roman!"

Nici una dintre noi nu presimțea tragedia care se întrevedea. Carol nu dădea nici un semn că era o victimă a fenilcetonuriei, însă Pearl avea să descopere asta curând.

Era o boală metabolică ereditară, care avea să-i provoace fiicei sale un grav retard mental.

Pearl a început să vină mai rar la Chin-kiang. Între timp, Carol împlinise un an. Când venea, Pearl nu stătea mult. Era nevoită să plece înainte ca mama ei să fi petrecut suficient timp cu Carol. Pearl devenea încordată când o urmărea pe fiica ei jucându-se. Am observat că, deși bebelușul părea sănătos și era drăgălaș, nu vorbea când ar fi trebuit s-o facă.

Fără nici un avertisment, fără nici un cuvânt, Pearl a încetat să mai vină. După două săptămâni de tăcere, a venit fără Carol. A inventat tot felul de scuze când mama ei a luat-o la întrebări. A stat cu Carie și a încercat să pară veselă, însă eu mi-am dat seama că juca teatru.

Carie a pus să i se mute patul lângă fereastră, de unde putea să vadă mai bine copacii și munții. A rămas tăcută în cea mai mare parte a timpului, în vreme ce Pearl o ținea de mână. N-a zis nimic când a sosit momentul ca ea să plece.

Carie s-a uitat lung în întuneric după ce Pearl a dispărut. Pentru a o înveseli, i-am povestit despre Corul Fetelor Creștine din Chin-kiang.

— Le învăț pe fete toate cântecele pe care le-am învățat de la tine și repetăm pentru spectacolul din seara de Ajun, i-am spus eu.

Carie s-a bucurat de veștile mele, însă în adâncul sufletului îi era dor de fiica și de nepoata ei.

Au trecut luni întregi, dar Pearl n-a venit în vizită. Apoi am primit o scrisoare de la ea. Mi-a frânt inima. Medicii îi confirmaseră cel mai groaznic coșmar – Carol nu avea să se maturizeze niciodată din punct de vedere mental. Pearl mă implora în scrisoare să nu-i dau această veste lui Carie. „Spune-i mamei că voi veni de îndată ce voi avea ocazia și că promit că voi sta mai mult data viitoare."

Carie simțea că i se apropie sfârșitul. M-a chemat la căpătâiul ei. Voia să viziteze orașul Kuilin, din provincia Guangxi, înainte de-a muri.

— Vrei să mă însoțești, Salcia? m-a întrebat ea.

Am făcut imediat pregătirile. I-am scris lui Pearl, care se afla în America împreună cu Lossing pentru a o trata pe Carol, că mama ei era hotărâtă să facă această călătorie. Am ajuns în Kuilin după cinci zile de mers cu trenul. Așezată pe un scaun pe o plută de bambus, Carie a plutit pe râul Li-jiang. Cu lacrimi în ochi, privea peisajul care semăna cu o pictură în tuș. În apa limpede și lină se oglindeau munții verzi, profilați pe cerul fără nori.

— Acum sunt gata să mor, a zis ea încet.

— Nu, nu poți, i-am răspuns eu. Încă nu ai auzit-o pe Carol spunându-ți bunică.

Ea a clătinat ușor din cap.

— Carol s-ar putea să nu fie în stare să facă asta niciodată.

Atunci mi-am dat seama că Carie știuse tot timpul ce se petrecea. Încercase să îndepărteze povara de pe umerii lui Pearl prefăcându-se că nu știe nimic. Văzuse prea multă moarte și boală de-a lungul anilor ca să se lase păcălită.

— Dar de ce nu te lupți? plângeam cu obrazul sprijinit de mâna ei. Ai fost întotdeauna o luptătoare. Ai luptat pentru copiii tăi, pentru soarta ta și pentru soarta tuturor celorlalți. Țin minte cum îmi frecai părul cu săpun, încercând să mă scapi de păduchi.

Ea a schițat un zâmbet slab.

— Sunt prea obosită.

Am înțeles motivul pentru care Carie venise la Kuilin. Era modul ei de-a o ajuta pe Pearl. Dacă nu era acasă, fiica ei nu era nevoită să dea fuga înapoi la Chin-kiang.

— Ești dură cu tine, Carie.

— Nimic nu e greu când te am alături, a zâmbit ea.

Am întrebat-o dacă puteam să mai fac ceva pentru ea.

A rămas tăcută o vreme, apoi a zis:

— Fii alături de Pearl după moartea mea.

Capitolul 13

Carie a murit cu o zi înainte de Crăciun. Pearl și cu mine am stat cu ea până la sfârșit. Ultima ei dorință m-a emoționat profund. Tot ce-i aparținea trebuia să fie vândut, iar banii obținuți urmau să-i fie dați lui Wang Ah-ma, prietena și slujnica ei de-o viață, pentru ca aceasta să se poată retrage în orășelul ei natal. Înmormântarea a avut loc în ziua de Crăciun. Absalom a ținut o slujbă simplă, aceeași slujbă pe care o oferea localnicilor. Am fost uimiți că nu a făcut mai mult pentru soția lui.

Sicriul a fost coborât ușor în pământ. În spatele lui Pearl și al lui Absalom stătea întreg orașul Chin-kiang. Copleșită de durere, Wang Ah-ma a leșinat. Corul Fetelor Creștine din Chin-kiang a cântat *Amazing Grace.* Cântând la pianul lui Carie, am făcut în sinea mea promisiunea de a-i întreține mormântul așa cum ar face o fiică chineză.

Sute de lumânări au fost așezate în tigve de dovleac decupate și umplute cu nisip. Fetele din cor le-au aprins și s-au rugat pentru sufletul lui Carie. Lumânările au fost așezate apoi pe frunze de lotus și lăsate în voia curentului. Au plutit încet pe canal și apoi pe Fluviul Albastru. Ne-am rugat ca sufletul lui Carie să traverseze Oceanul Pacific și să ajungă în locul ei de baștină din America.

Absalom s-a supărat când Floare de Liliac a propus organizarea unui „ospăț cu tofu“ în cinstea lui Carie. Era tradiția budistă chineză. Dorința venea din partea oamenilor

care se simţeau profund îndatoraţi faţă de ea. Tata i-a amintit că majoritatea celor cărora Carie le influenţase viaţa şi pe care îi ajutase nu erau creştini.

Floare de Liliac i-a spus lui Absalom:

— Am vrea să trimitem spiritele vechi să le întâmpine pe cele noi, astfel încât Carie să poată obţine favoruri în viaţa ei viitoare nu doar de la Dumnezeul creştin, ci şi de la zeii chinezi.

— Este o onoare pe care numai oamenii de rang înalt şi foarte bogaţi şi-o pot permite, i-a explicat tata.

— Nu! a zis Absalom cu fermitate, încruntând din sprâncene. Este împotriva principiului creştin. O înmormântare pompoasă e o risipă. Carie nu a făcut nimic altceva decât datoria ei de creştină.

Pearl a încercat să-şi convingă tatăl că, cinstind-o pe Carie, oamenii îl cinsteau pe Dumnezeul creştin. Însă n-a folosit la nimic.

O idee propusă de Chan Tâmplarul şi de prietenii săi, privind construirea unei porţi memoriale în onoarea lui Carie, a fost de asemenea lăsată baltă. Pentru a permite organizarea ospăţului cu tofu, tata a inventat o urgenţă la biserica dintr-un sat învecinat. Asta l-a făcut pe Absalom să plece din Chin-kiang.

Ospăţul cu tofu a ţinut o săptămână. A fost organizat în numele lui Carie. Simboliza mulţumirile ei pentru toţi cei care veneau s-o ajute să-şi încheie tranziţia dintr-o viaţă în alta.

Oamenii au venit de departe pentru a participa la ceremonie. Stând trează toată noaptea, am ajutat-o pe Floare de Liliac să înmoaie şi să gătească boabele de soia. Am măcinat boabele şi am făcut diverse mâncăruri cu tofu, printre care pui din tofu, raţă din tofu, peşte din tofu, jambon din tofu, pâine din tofu şi o prăjitură mare din tofu.

Pearl a primit familiile îmbrăcate în costum tradițional de doliu, alb din cap până-n picioare. Robele albe din bumbac erau asortate cu pălării albe, de care erau prinse flori albe, și cu huse albe pentru pantofi. Nici nu-și închipuia măcar că mama ei avea atâția prieteni.

Mi se spunea Cealaltă Pearl, deoarece Carie, în multe privințe, mă adoptase. Am cântat bocetul împreună cu mulțimea. Era datina din Chin-kiang să se jelească în felul acesta. Cântecul le cerea zeilor să audă tânguirile noastre pentru că o luaseră pe Carie prea curând.

Chan Tâmplarul și echipa lui au construit porți improvizate care îndrumau mulțimea spre mormântul lui Carie. Deasupra fiecărei porți se înălțau sculpturi din lemn ale zeilor protectori. Fiecare poartă avea propria sa denumire, care reprezenta un simbol de binecuvântare pentru viața viitoare a lui Carie.

Prima poartă a fost numită Semințe Adormite, care reprezentau iarna ; a doua era Muguri de Floare, care desemnau primăvara ; a treia era Înflorire Deplină, reprezentând vara ; ultima poartă, Recoltă și Fructe, era pentru toamnă. Lui Carie i se asigurau toate cele patru anotimpuri în viața ei viitoare.

În timp ce treceau pe sub porți, oamenii făceau plecăciuni. Copiilor li s-a zis să-i roage pe zei să apere spiritul lui Carie. Trupa Ariile Wan-Wan a cântat *Celebrarea* și bocitoarele au delectat zeii universului. Primul a fost zeul morții, despre care se credea că poruncise plecarea lui Carie de pe pământ. El a fost distrat pentru a se asigura că nu se făcuse nici o greșeală. Următorii au fost demonii despre care se credea că o escortaseră pe Carie. Li s-a cerut „să fie blânzi cu spiritul îndurerat". Al treilea a fost Judecătorul Ceresc, care se ocupa de numărarea virtuților lui Carie și îi hotăra viitorul. Mesajul pe care i l-au adresat cei îndoliați a fost „Te rugăm să fii drept și bun". Acestui zeu i s-au oferit mâncare și vin pentru a se asigura o stare de spirit receptivă.

Pearl a fost recunoscătoare că localnicii s-au gândit să o cinstească pe mama ei cu străvechile lor tradiţii. A participat la ceremonia pietății, unde a aprins tămâie la altarul lui Carie şi s-a rugat pentru alinarea spiritului mamei sale.

Am întrebat-o unde e soţul ei.

— Lossing e american..., mi-a răspuns Pearl. Și e foarte ocupat.

Simţeam că e supărată.

— Ar trebui să fie aici pentru tine, dacă nu dintr-un alt motiv.

Ea a părut rănită, deşi mi-a explicat:

— I-am spus că nu trebuie să vină dacă e ocupat.

— Pearl! am strigat ca s-o fac să se uite la mine. Ce se petrece?

Fără tragere de inimă, ea mi-a răspuns:

— Lossing se plânge că sunt prea pretenţioasă. Nici măcar n-a considerat că ar trebui să vin. Voia să rămân la Nanking ca să am grijă de Carol.

Am clătinat din cap.

— Carol nu e mai bine..., a zis Pearl izbucnind în plâns. Nu vreau să cred ceea ce văd. Dar sunt silită. Fiica mea nu vorbeşte şi nu-mi răspunde. Am încercat s-o învăț, dar nu ajung la ea... Lossing crede că e vina mea. Și eu cred că e vina mea... Eu n-am făcut-o pe Carol aşa cum trebuia. Nu ştiu ce s-a întâmplat... Lossing e devastat. Nu-i vine să creadă că e copilul lui. Ne-a părăsit din nou săptămâna trecută pentru o călătorie cu terenul în nord. Poate că e mai bine așa – nu suntem nevoiți să ne certăm la nesfârşit... Lossing o să fie plecat trei luni, poate mai mult. Mi-e teamă că n-o să se întoarcă...

— O să se întoarcă, am consolat-o eu. E tatăl lui Carol. Acordă-i timp.

— Tu nu știi adevărul despre căsnicia noastră, Salcia. Nu merge. Problema lui Carol e ca sarea pe rană. Credeam că voi putea îndura. Nu mă deranjează că Lossing își varsă furia asupra mea. Dar atunci când e rău cu Carol, eu...

Am lăsat-o să plângă în hohote pe umărul meu.

— Nu mă mai pot vedea trăind cu el, a continuat ea. Carol nu ştie ce e în neregulă. Nu merită cruzimea tatălui ei.

— Ai nevoie de Lossing în acest moment, i-am spus.

Ea a fost de acord:

— Avem nevoie de bani ca să plătim doctorii din America.

Desigur, căutarea unui tratament pentru fiica ei avea să ia sfârşit la un moment dat. După ani de dezamăgiri, Pearl avea să-şi accepte soarta. Copleşită de durere, a început să-şi imagineze propria moarte accidentală şi s-a gândit la sinucidere. Eu îi scriam cât de mult puteam.

Pearl mi-a spus că scrisul devenise salvarea ei. Era singurul mod în care putea să nu se mai gândească la fiica ei. Dacă nu reuşea s-o facă bine pe Carol, reuşea în schimb să le facă bine pe personajele din romanele ei.

După moartea lui Carie, Absalom a călătorit adânc în interiorul ţării, uneori câte un an întreg odată. Drept rezultat, s-au înfiinţat mai multe biserici creştine. Chan Tâmplarul îl urma, luându-şi cu el nevasta şi copiii.

Tata a continuat să răspundă de comunitatea creştină din Chin-kiang. Printre cele mai recente realizări ale sale se număra convertirea celui mai bogat om din oraş, şeful faimoasei Companii a Oţetului din Chin-kiang. Primind contribuţii substanţiale, tata îi trimitea banii lui Absalom, care la rândul lui finanţa şcoli creştine în interiorul ţării.

Pe lângă faptul că eram directorul şi redactorul ziarului, mă ocupam şi de Gimnaziul Creştin pentru Fete din Chin-kiang. Am urmat planul de învăţământ iniţial al lui Carie şi am adăugat istorie chineză, ştiinţe şi matematică.

Nu mi-am dat seama de popularitatea *Independentului de Chin-kiang* decât atunci când am primit o scrisoare de la cotidianul *Nanking Daily*, prin care mi se oferea un post de redactor.

Am acceptat oferta fără ezitare, deoarece întotdeauna admirasem *Nanking Daily*. Ziarul era la fel de prestigios ca *Shanghai Daily* şi era citit în tot sudul Chinei. Oferta avea să-mi lărgească orizonturile și, de asemenea, îmi dădea posibilitatea să fiu din nou cu Pearl.

De parcă s-ar fi întors vremea copilăriei noastre, Pearl m-a primit cu bucurie la Nanking. Am urcat împreună pe faimosul Munte Purpuriu. La picioarele noastre se întindea oraşul. Pe versantul muntelui erau împrăştiate temple, altare și mormântul împăratului Ming din secolul XIV. Oraşul avea un zid de treizeci şi opt de kilometri lungime şi nouă porţi de doisprezece metri înălţime, migălos decorate. Pe lângă oraș trecea Fluviul Albastru, care curgea mai departe spre Chin-kiang.

— Îmi plac la nebunie străzile pietruite şerpuitoare şi micile prăvălii care strălucesc noaptea de lumina lumânărilor, zicea Pearl. Ador pâlpâitul lămpilor cu petrol care luminează străzile. Nu mă pot abţine să nu-mi imaginez viaţa familială a oamenilor dintre aceste ziduri străvechi.

După ce m-am stabilit în micul meu apartament din apropiere de redacţia ziarului, am început să ne vizităm una pe alta în mod regulat. Pearl locuia într-o casă din cărămidă cu trei camere. Era modestă în comparaţie cu reşedinţele altor străini. Casa aparţinea de campusul universităţii, ocupat în principal de facultate. Lossing locuia acolo de patru ani. Ca și Carie, Pearl avea grijă de grădina ei. Pe lângă trandafiri şi camelii, planta roșii şi varză.

Eram încântată să o revăd pe Carol, deşi mă întrista să văd în ce stare se afla. Avea cinci ani. Încercam să comunic cu ea, însă nu-mi răspundea. Îl vedeam de asemenea pe Lossing. Pielea îi era mai albă decât îmi aminteam. Preda la clasă, unde simţea că îşi iroseşte timpul. Tânjea să se întoarcă pe teren.

— Salcia, rămâi la cină, te rog, a insistat Pearl într-o seară. Nu e nici un fel de deranj pentru mine. Servitorii

se ocupă de toate pentru trei saci de orez la sfârşitul lunii. Asta mă face să mă simt vinovată, chiar dacă aproape toate familiile albe din oraş se bucură de un astfel de ajutor. Bucătarul meu e din Yangchow, însă poate să gătească şi în stilul din Peking şi din Canton.

La cină am fost martoră la cearta cuplului. Lossing avea nevoie de Pearl ca să fie interpreta lui pentru noul său experiment pe teren, însă ea l-a refuzat.

— Nu mai ştiu cine e femeia asta, s-a întors el spre mine, vorbind pe jumătate în glumă. Cu siguranţă nu are nevoie de un soţ. Are o aventură cu personajele ei imaginare.

— Poate că scrisul îi uşurează zbuciumul, am încercat eu să fac pace.

Lossing m-a întrerupt râzând:

— Nu, Salcia, tu n-o cunoşti. Lumea mea e prea mică pentru femeia asta. Vanitatea şi lăcomia sunt adevăraţii demoni aici. Şi totuşi, cu toate că are ambiţie, Pearl nu posedă talent sau pregătire. Vrea să fie romancieră, însă nu are nici o pregătire universitară şi nici material. E un dezastru ca mamă şi cu siguranţă va ieşi ceva dezastruos dacă va încerca să-şi facă o carieră de scriitoare.

Pearl l-a ţintuit cu privirea, scârbită.

El a ignorat-o şi a urmat:

— E ceva distructiv când un hobby se transformă într-o obsesie.

— Încetează, Lossing! a zis Pearl, încercând să-şi stăpânească furia.

— Ai o responsabilitate, a continuat el. Eşti datoare faţă de această familie!

— Încetează, te rog.

— Am dreptul să mă exprim. Iar Salcia are dreptul să ştie adevărul.

— Ce adevăr?

Ochii lui Pearl ardeau.

— Că această căsnicie e o greşeală! a zis el pe un ton ridicat.

— De parcă am avea o căsnicie! a replicat ea.

— Nu, nu avem, a fost de acord soțul ei.

— N-ai nici un drept să-mi ceri să renunț la scris, a zis Pearl.

— Deci ai luat o hotărâre, a conchis Lossing uitându-se la ea. Ai decis să-mi ignori nevoile și să abandonezi această familie.

— Cum am abandonat această familie?

— Dispari mental atunci când scrii. Noi nu mai existăm. Știu că eu nu exist. Refuzi să colaborezi cu mine pentru a întreține familia asta. Știi prea bine că fără ajutorul tău nu-mi pot face treaba. Tratezi scrisul de parcă ar fi o slujbă, dar tot ce văd e o amatoare care se joacă. Dă-mi voie să-ți aduc aminte că eu sunt cel care aduce banii, care plătește chiria, toate cheltuielile de întreținere și onorariul doctorului lui Carol!

— Scrisul mă ajută să-mi păstrez mintea întreagă.

Pearl era pe cale să izbucnească în lacrimi.

— Nu pare să te ajute prea mult.

Ea se străduia să-și păstreze cumpătul.

Lossing a continuat.

Pearl părea învinsă. S-a ridicat și s-a dus în bucătărie.

Din camera de zi, am auzit țipătul lui Carol și glasul servitoarei:

— Pune-o jos!

— Nu spun decât lucruri de bun-simț, mi-a zis Lossing. Pot să înțeleg că Pearl vrea să scrie romane ca să evadeze din viața ei. Dar cine vrea să-i citească poveștile? Chinezii n-au nevoie de o femeie blondă pentru a spune poveștile lor, iar occidentalii nu sunt pasionați de China. Ce o face să creadă că are o șansă să reușească?

Capitolul 14

Acceptarea slujbei de la *Nanking Daily* s-a dovedit a fi cea mai bună decizie pe care am luat-o în cariera mea. Eram înconjurată de oameni inteligenți și deschiși la minte. Personalul nostru concura cu cel de la *Peking Daily* și *Shanghai Daily*. Adesea îmi luam de lucru acasă ceea ce nu reușeam să termin la birou. După un an, m-am mutat într-o casă nouă, un mic bungalow situat dincolo de poarta antică a orașului. Era aproape de pădure și de munți. Aerul curat, priveliștea, intimitatea îmi făceau foarte bine. După ce am curățat buruienile, am descoperit că aveam chiar și o grădină. Am plantat trandafiri, liliac și bujori. Eram încântată că voi putea să duc flori proaspete la mormântul lui Carie când avea să vină Festivalul Comemorativ de Primăvară.

Pearl continua să predea la Universitatea din Nanking. Ne sărbătoream zilele de naștere împreună. Trecuserăm de treizeci și cinci de ani și glumeam tachinându-ne una pe alta în legătură cu viața noastră. Eu eram încă măritată legal cu fostul meu soț, deoarece în China nu exista divorț. Nu aveam nici cea mai vagă idee cu câte noi concubine se însurase soțul meu și câți copii avea. L-am întrebat pe tata dacă el, în calitate de cap al bisericii, ar vrea să facă un anunț care să mă despartă de acel bărbat.

Tata a considerat că nu era necesar.

— Ochii care nu se văd se uită, a zis el. Soțul tău spune la toată lumea că ai murit. M-am săturat să le explic oamenilor că nu e adevărat.

L-am întrebat dacă ar vrea să vină la Nanking, ca să pot avea grijă de el. M-a refuzat. Mi-a zis că era pedestrașul lui Dumnezeu. Biserica era casa lui, iar membrii ei – familia sa.

La rândul ei, Pearl l-a convins pe rectorul Universității din Nanking să-i ofere lui Absalom un post neplătit pentru a preda un curs despre religia occidentală. L-a înduplecat pe tatăl ei, care avea șaptezeci și trei de ani, s-o lase mai moale cu munca și să se mute la Nanking pentru a locui cu ea. Până la urmă, el a acceptat.

Urmându-l pe Absalom, Chan Tâmplarul și Floare de Liliac s-au mutat și ei la Nanking. Și-au găsit o casă modestă la vreun kilometru și jumătate de locuința lui Pearl. Chan Tâmplarul credea că Absalom o să aibă nevoie de el, căci „n-o să înceteze niciodată să mărească împărăția lui Dumnezeu".

Floare de Liliac era convinsă că devotamentul soțului ei față de cauza lui Absalom îi adusese fericirea. Floare de Liliac era doar una dintre sutele de adepți ai acestuia.

— Absalom se simte suficient de mulțumit, dacă renunță să-și riște viața mergând în interiorul țării, i-am spus eu lui Pearl.

— Mai ții minte începutul, când predica pe străzile din Chin-kiang? a zâmbit ea.

— O, da. Toată lumea credea că e nebun.

Pearl încerca să o facă pe Carol să rostească singurul cuvânt pe care ea i-l preda toată săptămâna. Însă fiica ei nu-l rostea. Asta le înnebunea pe amândouă. Servitorii chinezi îi dădeau de mâncare lui Carol fără încetare, căci credeau că, cu cât copilul era mai gras, cu atât îi era mai bună sănătatea. Deși handicapată din punct de vedere mental, fetița avea un corp puternic. Într-o zi, a lovit-o în frunte pe Pearl cu un prespapier din piatră.

Sângele șiroia pe fața ei ca o râmă. Carol, care nu era conștientă de ce făcuse, a continuat să se joace. Pearl s-a așezat pe jos, ștergându-și în tăcere sângele de pe frunte.

Între timp, Lossing se împăcase cu realitatea. Le evita pe Pearl și pe Carol. Lucra în biroul lui până târziu, chiar și duminica.

Refuzul lui Pearl de a renunța la speranța însănătoșirii fiicei sale a agravat tensiunile din căsnicia lor și așa problematică. L-a făcut laș pe Lossing când acesta a încercat să o convingă că nu avea nici un rost să se lupte cu voia lui Dumnezeu.

Își exprima adesea mânia în chineză. Lossing înțelegea, însă nu putea răspunde îndeajuns de repede. Pearl zicea: „Viermii nu se înmulțesc doar în haznale, se înmulțesc și în vase scumpe cu carne".

Când ea striga: „Numai degetele știu când pantofii sunt prea strâmți", nu era clar dacă Lossing înțelegea ce voia să spună.

Certurile cu soțul și îngrijirea fiicei sale o epuizau. Nu mai acorda atenție înfățișării ei. Purta în fiecare zi aceeași jachetă maro șifonată și aceeași fustă neagră din bumbac. Semăna din ce în ce mai mult cu o chinezoaică. Cu părul prins sus într-un coc, mergea grăbită cu un teanc de cărți sub braț.

Până la urmă a renunțat să mai aibă pretenții de la Carol. O găseam adesea stând tăcută și privindu-și fiica. Expresia ei era de o tristețe nemărginită.

La universitate, Pearl era o profesoară iubită. Faptul că era vorbitoare nativă de chineză a făcut din ea cel mai popular profesor străin din campus. A fost promovată și a devenit membră oficială a personalului universității. Pe lângă limba engleză, preda literatură americană și engleză. Era sincer interesată de studenții ei. Se bucura foarte mult când ei își comparau viețile cu cele ale personajelor din romanele lui Charles Dickens. Pearl preda și cursurile pentru studenții mai în vârstă. În timp ce ei își exersau abilitățile de conversație, ea afla despre familiile lor și despre viața lor din afara școlii.

Pearl mi-a împărtășit una din poveștile studenților ei.

— Asta s-a întâmplat cu doar trei luni în urmă, a început ea. În orașul Shao-xing a avut loc un masacru. Mai mulți tineri comuniști au fost decapitați de guvernul naționalist. Trupurile lor au fost mărunțite, măcinate și transformate în umplutură pentru pâine. Pâinea a fost pusă în vânzare, făcându-i-se reclamă la brutăria locală! Îți vine să crezi așa ceva, Salcia? Ce metodă de a înspăimânta oamenii pentru a-i supune!

Pearl a descoperit că servitorii îi ascundeau ceva. A venit la mine și mi-a povestit.

— Seara trecută m-am luat după zgomot până în spatele casei și am găsit o femeie care locuia acolo cu pruncul ei nou-născut. Femeia era de vârsta mea, poate mai tânără. O chema Soo-ching. Mi-a spus că locuiește acolo de șase luni și că a născut cu doar câteva zile înainte.

— Te-a rugat s-o lași să rămână? am întrebat-o.

— Desigur.

— Ce i-ai spus?

— N-am știut ce să zic. Nu pot s-o dau afară. Cel mai ciudat lucru a fost că această cerșetoare i-a pus fiului ei numele de Confucius.

Nu am fost surprinsă. Ar fi putut să fie și numele meu. Când era cerșetor, tata a hotărât că, dacă m-aș fi născut băiat, mi-ar fi pus numele după Confucius, Mencius sau filosofii chinezi antici Lao Tse ori Chuang Tzu.

— Ai publica asemenea povești dacă le-aș scrie? m-a întrebat Pearl. Adică poveștile unor oameni adevărați?

— Personal, mi-ar plăcea foarte mult să fac asta. Dar nu sunt sigură că ziarul ar fi de acord, i-am răspuns.

— De ce nu? m-a întrebat ea. Sunt povești umane, emoționante. Cititorii ar fi interesați, iar poveștile ar putea să facă un bine.

— Da, poate. Însă ziarul și-a făcut o tradiție din a publica doar ceea ce oferă o sursă de inspirație, nu ceea

ce deprimă. Nu uita că e vorba de *Nanking Daily*, nu de *Independentul de Chin-kiang*. Finanțarea noastră vine de la guvern.

— Care e scopul unui ziar, dacă nu acela de a spune adevărul? a zis Pearl. Oamenii vor avea o imagine falsă despre ceea ce se petrece cu adevărat în China.

— Citește ziarele alternative publicate de comuniști, dacă vrei adevărul. Am cărți de Lu Hsun, Lao She și Cao Yu.

Abia aștepta. M-a vizitat acasă pentru a împrumuta cărțile recomandate de mine.

Deși continuam să merg la biserică în mod regulat, în lumea exterioară se petreceau mari schimbări și slujba mea mă plasa în mijlocul lor. Pentru Pearl, lectura s-a extins curând dincolo de recomandările mele și a ajutat-o să-și împingă necazurile căsniciei într-un colț al minții. Entuziasmul i-a revenit. Era din nou acea Pearl pe care o știam eu.

Am discutat operele lui Lu Hsun. Preferatele lui Pearl erau *Adevărata poveste a lui Ah Q* și *Povestea doamnei Xiang-Lin*. Deși critica autorului cu privire la societate era dură și originală, nu ne plăceau poveștile. Problema lui Pearl cu Lu Hsun era că acesta își înfățișa personajele ca și cum el ar fi stat pe un acoperiș, uitându-se în jos.

— Țăranii pe care îi portretizează el sunt cu toții mărginiți, încăpățânați și proști, a subliniat ea.

— Ei bine, chiar și faptul că a folosit țăranii ca subiect a fost considerat revoluționar, am comentat eu.

Amândurora ne plăceau foarte mult Lao She și Cao Yu. Printre cele mai bune opere ale lor se numărau *Casa cea mare*, *Lună plină* și *Căsătoria unui maestru păpușar*. Preferam mai ales *Lună plină*, datorită sensibilității autorului. Era povestea unei mame singure care a fost împinsă la prostituție. Deși fiica ei încearcă să evite să calce pe urmele mamei, ajunge să cadă victimă aceleiași sorți.

Lui Pearl îi plăcea povestea, însă detesta deznădejdea amară a romanului. Ea prefera poveştile, oricât de tragice, care în final ofereau speranţă.

— Personajul trebuie să creadă în el însuşi şi să aibă puterea de-a îndura, a zis ea.

— Tragedia frumoasă, sfâşietoare, este esenţa tradiţiei chineze de mii de ani, i-am amintit eu. Şi romancierii, şi cititorii savurează ceea ce tu numeşti deznădejde.

— Asta nu e întotdeauna adevărat, m-a contrazis Pearl. Romanul *Toţi oamenii sunt fraţi* e cel mai bun exemplu. Ţăranii săraci au fost siliţi să devină bandiţi. Însă romanul e plin de energie. Nu există nici un pic de amărăciune în el. Pentru mine, asta este esenţa chineză!

— Criticii chinezi nu împărtăşesc părerea ta, am argumentat eu. Ei susţin că romanului *Toţi oamenii sunt fraţi* îi lipseşte rafinamentul. Îl consideră artă populară, nu literatură.

— Tocmai de aceea lucrurile trebuie să se schimbe, a ripostat Pearl. Viaţa cotidiană are o putere proprie. Şi e important să i se acorde atenţie. Uită-te la Soo-ching, femeia care şi-a născut fiul în curtea mea! Pun pariu că a rupt cu dinţii cordonul ombilical, precum personajul Er-niang din *Toţi oamenii sunt fraţi*! N-am văzut-o plângându-şi de milă. Era pregătită să continue. Cerşetoarea aceea sărmană şi plină de păduchi! Eu o consider un subiect demn de interes, chiar eroic!

Mi-am adus aminte de prima oară când eu şi Pearl am discutat despre romanul clasic chinez *Visul din palatul roşu*. Eu aveam şaisprezece ani şi tocmai învăţasem să citesc. Lui Pearl nu i-a plăcut romanul, mai ales eroul, Pao Yu.

— Ţi-ai schimbat părerea în legătură cu *Visul din palatul roşu*? am întrebat-o eu.

— Nu, a răspuns Pearl. Pao Yu nu e nimic altceva decât un playboy.

— După aprecierile chinezilor, Pao Yu e un răzvrătit şi un prinţ intelectual, am spus eu zâmbind. Opinia populară e că merită mai mult respect decât un împărat.

— Ce înțelegi prin popular? Oamenii care au astfel de păreri sunt doar o mică minoritate.

— Ei bine, această minoritate conduce lumea literară.

— Vrei să spui că majoritatea, care se întâmplă să fie alcătuită din țărani, nu contează în China?

Pearl era contrariată.

Trebuia să fiu de acord cu ea că asta nu era corect.

Pearl a recunoscut că *Visul din palatul roşu* este o operă clasică și a spus:

— Dar este de o frumusețe bolnavă, ca să zic așa. Vorbeşte despre fuga de realitate și despre slăbiciune. Nu spun că romanul nu merită laude pentru criticarea feudalismului din acea vreme.

— Mă bucur că recunoşti lucrul ăsta. E important.

— Cu toate astea, a continuat Pearl, în esența lui, romanul îmi amintește de *Suferințele tânărului Werther* de Goethe. Diferența e că Werther s-a îndrăgostit de o singură fată, Lotte, pe când echivalentul său chinez, Pao Yu, s-a îndrăgostit de douăsprezece fecioare.

— În China, bărbații educați încă își petrec viața imitându-l.

— Crâșmele și bordelurile au devenit singura sursă de inspirație. Ce păcat! Pearl a continuat: Mi se pare o crimă că în literatură nu există nici o ilustrare a părţii majoritare a poporului chinez.

Capitolul 15

Zilele cu ploaie măruntă anunțau sosirea primăverii. Înfloreau cameliile. Frunzele de un verde lucios străluceau. Îngreunate de umezeală, florile uriașe începeau să cadă la pământ, pleoscăind.

Lucram seara târziu când am auzit un ciocănit în ușă. Era Pearl, fără umbrelă. Avea părul ud leoarcă și părea distrusă.

— Ce s-a întâmplat?

Am lăsat-o să intre și am închis ușa.

— Lossing...

Incapabilă să continue, mi-a întins o bucată de hârtie mototolită.

Era o scrisoare, un poem erotic chinez antic, copiat de mână.

— Nu e scrisul lui, a subliniat Pearl.

— Crezi că e de la o studentă? Unde ai găsit-o?

— În sertarul lui. Am intrat la el în birou să caut o adresă. Îi scriam mătușii lui, care avea unele întrebări legate de Carol.

Eram uluită.

— Crezi că Lossing are o aventură?

— Cum aș putea să cred altceva? Ochii îi erau plini de lacrimi.

— Unde e Lossing acum?

— Nu știu.

— Știe că tu știi? De când o fi durând asta?

— N-am fost atentă la nimic altceva în afară de Carol.

— Cine e fata asta?

— Cred că știu cine e. O cheamă Lotus și e studentă în anul întâi la secția de agronomie. Am întâlnit-o întâmplător de câteva ori în biroul lui Lossing.

— E drăguță?

— Nu țin minte... să fi fost deosebit de drăguță. E interpreta pe care și-a angajat-o pentru munca de teren. Face călătorii împreună cu ea. Am fost o proastă că am avut încredere în el, a zis luând prosopul oferit de mine și ștergându-și fața. Nu pot să zic că n-am prevăzut asta.

Ne-am așezat și eu am pregătit ceaiul.

— Ce ai de gând să faci? am întrebat-o încet.

— Dacă n-aș avea-o pe Carol, l-aș părăsi chiar acum, a răspuns ea. Ochii i s-au umplut din nou de lacrimi.

— Necazul e că nu câștigi destui bani.

— Da, așa e.

M-am gândit la mama lui Pearl și la felul în care se simțise prinsă în capcană toată viața.

— Vrei să-l suporți de dragul lui Carol? am întrebat-o.

Pearl și-a trecut mâinile prin părul ud. Și-a mușcat buza de jos și a clătinat din cap încet, dar ferm.

— Realitatea e...

— Ascultă, Salcia. Luna trecută am reușit să public două eseuri, în *Cronica Asiei de Sud-Est* și *Revista Americană de Aventuri*. Deși plata nu a fost cine știe ce, mi-a dat speranță.

— Pearl, uite ce e, pentru oricine e greu să-și câștige existența în vremurile astea. E de două ori mai greu pentru o femeie. Știi asta.

— Nimic n-o să mă oprească, a zis ea hotărâtă. Intuiția îmi spune că scrisul e cea mai bună șansă a mea. Trebuie să încerc.

— Cu poveștile tale chinezești?

— Absolut. Eu cred în poveștile mele chinezești. Nici un alt autor occidental nu se poate apropia de ceea ce ofer eu: cum este cu adevărat viața în Orient. Pentru numele

lui Dumnezeu, eu o trăiesc. Lumea chineză strigă să fie explorată. E așa cum a fost cândva America – fertilă și plină de promisiuni.

Eu și Pearl am făcut o nouă descoperire: poetul Hsu Chih-mo. În vara anului 1925, Hsu Chih-mo era numit „Bărbatul Renașterii“ sau „Shelley al Chinei“. Promovând dreptul clasei muncitoare la educație, el a devenit liderul noii mișcări culturale din China. Eu și Pearl eram susținătoare înfocate ale lui Hsu Chih-mo.

„O tufă de la poalele muntelui nu se poate bucura niciodată de ceea ce se bucură un pin...“, i-am scris lui Pearl, citind din eseul lui Hsu Chih-mo, intitulat *Despre univers. „Pentru a atinge fantasticii nori care se rostogolesc pe cer, pinul trebuie să se agațe periculos de stâncă.“*

În schimb, Pearl mi-a trimis un fragment din eseul lui, *Moralitatea sinuciderii*, împreună cu un bilețel de la ea: „Să-mi spui dacă nu te îndrăgostești de mintea scriitorului“.

Ceea ce e greșit este că aceste sinucideri întruchipează valorile societății noastre și stabilesc standardul nostru moral: o fată dintr-un sat care se îneacă în loc să se supună soacrei ei abuzive; un om de afaceri care se spânzură ca să scape de datorii; un indian care se sacrifică pentru a hrăni crocodili și un ministru care se otrăvește pentru a-și demonstra loialitatea față de împărat.

Cinstind aceste morți, dezonorăm integritatea individului. Facem ca moartea să pară glorioasă. După părerea mea, oamenii care se sinucid nu sunt eroi, ci victime. Le ofer mila și simpatia mea, dar nu respect și admirație. Nu sunt martiri, ci proști. Există alte tipuri de sinucidere pe care le consider cu adevărat glorioase și onorabile, cum este cel al personajelor din Romeo și Julieta *de Shakespeare. Moartea lor ne emoționează deoarece ne identificăm cu natura lor umană.*

Bătea un vânt aspru. Pini uriași se înălțau solemn spre cerul cenușiu. Eu și Pearl stăteam cu panorama orașului la picioare, discutând despre Hsu Chih-mo. Știam deja multe despre el. A obținut o diplomă în drept la Universitatea din Peking. După aceea a plecat în Anglia să studieze economia, însă a obținut în schimb o diplomă în literatură. Apoi a urmat Universitatea Columbia din America și s-a specializat în științe politice. Ce ne interesa cel mai mult era lucrarea lui de diplomă, *Poziția socială a femeilor în China.*

Pearl a recitat poemul lui Hsu Chih-mo intitulat *Cancer în literatură.*

Limbajul duhnește a cameră mortuară,
Putred, murdar și urât mirositor.
Neliniște și chin,
Nici o cale de scăpare.
Entuziasm tineresc,
Speranță și ideal.
Iarba crește prin asfalt
Ca să ajungă la aer și la lumina soarelui.

— Te îndrăgostești de Hsu Chih-mo, mă tachina Pearl.

Îmi doream să pot nega asta. Am acceptat o însărcinare la Shanghai ca să pot participa la o ședință de lectură din poeziile lui Hsu Chih-mo. Am fost tulburată să descopăr că el era tot ce îmi imaginasem. Avea un metru optzeci înălțime. Era un chinez chipeș din nord. Avea părul negru, mătăsos și ondulat. Ochii lui în formă de frunză erau blânzi, deși privirea îi era intensă. Sub nasul mongol, cu baza ascuțită, se afla o gură senzuală. Citea cu pasiune. Lumea din jurul meu a dispărut.

Am convingerea
Că mâțișorii plopului au căzut cu toții.
Am convingerea
Că nopțile cu zilele cucii le confundă
Și că țipă: „E mai bine să ne întoarcem!".

Lunii strălucitoare
Îi încredinţez o inimă neliniştită,
Care spune că tu eşti la o mie de kilometri depărtare.
Am convingerea
Că lumina lunii va străluci deasupra ta.
Am convingerea
Că îngheţul sărută trestiile plăpânde ale mlaştinii.

Îl urmăream pe Hsu Chih-mo și cumpăram bilete la prelegerile lui. Mă găteam pentru el şi speram ca drumurile noastre să se încrucișeze. El nu părea să mă observe, însă mă simțeam răsplătită și numai să-l pot vedea.

La Shanghai, am aflat că mă număram printre miile de femei care visau la Hsu Chih-mo. Ne repezeam la el precum insectele nopţii spre o lumină.

Pearl mi-a spus că Hsu Chih-mo era un subiect constant al rubricilor de scandal. Aventurile lui cu trei femei diferite ținuseră titlurile ziarelor în *Gazeta de Seară din Shanghai şi Revista Celebrităţilor.* Prima a fost soţia lui dintr-o căsătorie aranjată. Era fiica unei familii bogate din Shanghai şi l-a urmat pe Hsu în Anglia. Cei doi au săvârșit ceva inimaginabil : au dat publicităţii o scrisoare în care afirmau că relația lor era greșită și lipsită de iubire. Societatea chineză a fost șocată de cuvântul divorț. Cinicii credeau că Hsu își abandonase soţia ca să alerge după alte femei. Soţia s-a întors acasă pentru a da naştere fiului lor și a continuat să locuiască cu părinții lui Hsu Chih-mo și să-i servească.

Se spunea că frumoasa domnișoară Lin a fost a doua femeie a lui Hsu Chih-mo. Era o arhitectă educată în America şi fiica mentorului lui Hsu, un profesor de literatură chineză din Anglia. Se zicea că era sfâşiată între Hsu Chih-mo şi logodnicul ei, un celebru erudit în arhitectura chineză. După o dramă foarte mediatizată, domnișoara Lin l-a ales pe logodnicul ei. A treia femeie a lui Hsu Chih-mo a fost o curtezană din Peking. S-a căsătorit cu ea

în încercarea de a o salva de alcool și de dependența de opiu. Căsnicia lor a avut probleme de la început. Fusese subiectul principal pe prima pagină a ziarelor și revistelor.

Pearl mi-a trimis o telegramă pe când mă aflam încă la Shanghai. Inima mea și-a luat avânt cu fiecare cuvânt: *„Hsu Chih-mo urmează să viziteze Universitatea din Nanking. Îl însoţeşte pe Tagore, un poet din India. Ai face bine să te grăbeşti, deoarece i-am trimis lui Hsu Chih-mo o invitație pentru a ține o prelegere în clasa mea și EL A ACCEPTAT"*.

Capitolul 16

Rolurile de gazdă și de oaspete au fost inversate de la început. Hsu Chih-mo se bucura de mai multă atenție decât Tagore, distinsul său oaspete. Cei doi stăteau pe scenă umăr lângă umăr, în fața unui pupitru. Tagore citea poemul său *Gitanjali*, iar Hsu Chih-mo traducea. Sala era ticsită de ascultători. Studenții aplaudau la fiecare propoziție a lui Hsu Chih-mo.

Semănând cu un clopot de bronz dintr-un templu, Tagore era înfășurat într-o pătură cafenie. Deși avea doar cincizeci și ceva de ani, chinezii l-au crezut mai în vârstă, din cauza bărbii cenușii care îi ajungea până la piept. Spre deosebire de acesta, Hsu Chih-mo era zvelt, tânăr și elegant. Era ușor să-ți dai seama că întruchipa întocmai ceea ce mulțimea așteptase. Era prințul domnitor al literaturii chineze.

Tagore devenea tot mai stânjenit când studenții îl aclamau pe Hsu Chih-mo. Întorcându-se spre acesta, a zis :

— Credeam că lumea se află aici ca să mă vadă pe mine.

— Da, domnule, l-a asigurat Hsu Chih-mo. Oamenii au venit pentru a celebra opera dumneavoastră.

Eu și Pearl stăteam în primul rând. Eram îmbrăcată în haina mea argintie, în stilul din Shanghai, și aveam o eșarfă din mătase de un roșu intens. Pearl întârziase. Purta jacheta ei maro șifonată, fusta neagră din bumbac și o pereche de pantofi chinezești țărănești. Șosetele erau atât de purtate, că atârnau liber pe gleznele ei. După pletele sale în dezordine, mi-am dat seama că tocmai avusese o problemă cu Carol.

— Nu-mi vine să cred. Nu te-ai deranjat să te gătești, i-am șoptit eu la ureche.

— Bucură-te că sunt aici, mi-a retezat-o ea.

Nu voiam s-o las să scape așa ușor.

— E vorba de Hsu Chih-mo, pentru numele lui Dumnezeu! Cât de des avem ocazia să întâlnim o celebritate?

Ea mi-a aruncat o privire obosită.

— Ce e? am întrebat-o eu.

— Nimic.

— Spune.

Am apucat-o de cot.

— Bine. S-a întors și mi-a șoptit la ureche: Nu m-ar fi deranjat să-l ratez pe Hsu Chih-mo. Tagore este cel pentru care am venit.

— Ce zici să-l iau eu pe cel tânăr, iar tu pe cel bătrân? am tachinat-o eu.

— Sst!

Duetul de pe scenă a continuat. Hsu Chih-mo a tradus ultimul poem al lui Tagore:

Nu aştept decât iubirea pentru a mă preda în sfârşit în mâinile lui.
De aceea este atât de târziu şi de aceea sunt vinovat de asemenea omisiuni.
Ei vin cu legile şi codurile lor să mă lege strâns,
Însă eu mă sustrag tot timpul,
Căci nu aştept decât iubirea pentru a mă preda în sfârşit în mâinile lui.
Oamenii mă condamnă şi mă fac nepăsător,
Nu mă îndoiesc că au dreptate să mă învinovăţească.

— Tagore e norocos, i-am șoptit eu lui Pearl.

Dând din cap, ea s-a arătat de acord:

— Hsu Chih-mo este deosebit de bun când e vorba să reconstituie în chineză frazele lui Tagore.

— Tagore nu pare să aprecieze asta pe deplin.

Hsu Chih-mo a continuat:

Ziua de piață s-a sfârșit și munca celor harnici s-a încheiat.
Cei ce au venit să mă cheme în van au plecat înapoi mânioși.
Nu aștept decât iubirea pentru a mă preda în sfârșit în mâinile lui.

Pearl și Hsu Chih-mo stăteau împreună în fața clasei. Ea îl invitase pe poet să le vorbească studenților ei a doua zi după apariția lui în public alături de Tagore. Asta a fost înainte ca ei să știe ce avea să se întâmple – cu mult înainte ca istoricii să scrie despre acest moment.

Mi-am dat seama că Hsu Chih-mo era surprins de chineza excelentă a lui Pearl. Cu excepția trăsăturilor occidentale și a culorii părului, era chinezoaică în toate privințele.

— Îmi cer scuze pentru primirea umilă, însă inimile noastre sunt sincere.

Pearl a zâmbit și i-a făcut semn unui student să vină să toarne ceai pentru Hsu Chih-mo.

— Long Jing din Hangchow, a zis Pearl ducându-i ceaiul lui Hsu Chih-mo.

S-a înclinat ușor după ce a așezat ceașca dinaintea lui.

Privind în urmă, eu sunt cea care n-a văzut că Hsu Chih-mo a fost atras de Pearl din clipa în care a dat ochii cu ea. Naturalețea și siguranța ei l-au cucerit.

— De unde sunteți? a întrebat-o el, ignorând clasa.

— Porcul e din nordul fluviului, i-a răspuns Pearl într-un dialect perfect din Chin-kiang.

El a înțeles gluma și a râs.

Mulți chinezi din sud numeau culii, vagabonzii, cerșetorii și bandiții „porci din nordul fluviului“, fiindcă veneau din partea nordică, nefertilă, a Fluviului Albastru și erau

săraci, dintr-o clasă inferioară. Cu această glumă, Pearl dezvăluia două lucruri despre ea însăşi. Mai întâi, că era băştinaşă. Şi apoi, că se identifica întru totul cu poporul. Dacă ar fi vrut, ar fi putut să vorbească o mandarină perfectă, cu accent imperial.

În timpul orei, Hsu Chih-mo a vorbit despre efortul său de a-l traduce pe Tagore.

Pearl era fermecătoare, deşi întrebările ei erau îndrăzneţe. L-a provocat pe Hsu Chih-mo la o comparaţie între ritmul indian şi cel chinez. De asemenea, l-a rugat să explice arta traducerii lui, mai ales diferenţa dintre „a fi fidel în formă" şi „a fi fidel în esenţă".

Îndrăgostită nebuneşte de Hsu Chih-mo, eram oarbă şi surdă la ceea ce se petrecea cu adevărat între el şi Pearl.

— Ce v-a influenţat să deveniţi poet? a întrebat o studentă, ridicând mâna.

— Nebunia, a răspuns Hsu Chih-mo. Mama spunea că eram un copil straniu. Noaptea ţineam ochii deschişi şi buzele mele rosteau cuvinte bizare. Pentru mine, poezia era precum pietrele şi cărţile de joc pentru alţi băieţi.

— Sunteţi numit „Shelley al Chinei". Ce părere aveţi despre asta? a întrebat un student cu ochelari.

— Nu înseamnă nimic pentru mine, a zâmbit Hsu Chih-mo. Dar sunt onorat, desigur.

— Ce faceţi pentru ca poeziile dumneavoastră să aibă succes? a întrebat Pearl.

Hsu Chih-mo s-a gândit înainte de-a răspunde:

— Mă simt aproape ca un croitor care face o pereche de pantaloni. Mai întâi cercetez materialul, ca să ştiu cum să-l tai. O pereche bună de pantaloni necesită mult material. Mă asigur că tăieturile mele merg pe firul ţesăturii, nu invers.

Din fundul sălii s-a auzit o voce puternică:

— Domnule Hsu, ce părere aveţi despre mişcarea literară din societatea noastră?

Întrebarea a aruncat un pietroi într-un iaz liniştit. Hsu Chih-mo s-a înfierbântat.

— Mă deranjează faptul că în țara noastră se dezbate problema dacă limba chineză ar trebui sau nu să fie făcută accesibilă țăranilor! a spus cu o voce răsunătoare. După cum știm cu toții, împăratul pe care l-am dat jos de pe tron acum treisprezece ani vorbea o limbă privată, pe care nu o înțelegeau decât el și profesorul lui. Mândra noastră civilizație și moștenire devine ridicolă atunci când limba noastră e folosită pentru a crea nu comunicare și înțelegere, ci distanță și izolare.

Ca redactor-șef la *Nanking Daily*, coordonam, sponsorizam și produceam rubrica de știri *Frontul literar din China*. Rubrica era vândută spre distribuție în toată țara. Aveam posibilitatea să călătoresc, să iau masa și să stau de vorbă cu unele dintre cele mai strălucite minți din vremea noastră. Însă cel mai mult îmi plăcea timpul petrecut cu Hsu Chih-mo. La început, era rezervat, dar i-am câștigat încrederea. Spre sfârșitul colaborării noastre, deveniserăm buni prieteni. L-am întrebat despre forța interioară care îl mâna.

— Forța interioară este mult mai importantă decât talentul, mi-a destăinuit Hsu Chih-mo. Scrisul e orezul și aerul meu. Nimeni n-ar trebui să se deranjeze să ia condeiul în mână dacă nu simte așa.

— La fel stau lucrurile și cu prietena mea, Pearl Buck, am spus eu.

— Te referi la „porcul din nordul fluviului"?

Aducându-și aminte de ea, a zâmbit.

— Da.

— Ce a scris?

— A scris eseuri, poezii și romane. Este editorialista mea specială. O să-ți trimit copii ale articolelor ei, dacă te interesează.

— Da, te rog.

În timp ce continuam să discutăm, Hsu Chih-mo m-a întrebat cum am devenit prietene eu și Pearl.

Problema cu oamenii care ajung să-și sape singuri groapa e că, de cele mai multe ori, habar n-au că o sapă. Asta mi s-a întâmplat și mie când i-am povestit lui Hsu Chih-mo despre prietena mea.

După ce Tagore s-a întors în India și Hsu Chih-mo a revenit la Shanghai, m-am simțit inspirată și luminată. În ciuda rațiunii, am cedat emoțiilor mele. Dacă până atunci nu am crezut niciodată în soartă și coincidență, nu avea să treacă mult timp până s-o fac. Când conducerea Universității din Nanking mi-a cerut ajutorul pentru a-l invita pe Hsu Chih-mo să vină să predea, am făcut tot ce mi-a stat în puteri pentru ca lucrul ăsta să se întâmple.

Pearl nu credea că Universitatea din Nanking avea vreo șansă să-l obțină pe Hsu Chih-mo.

— Predă la Universitatea din Peking și la Universitatea din Shanghai, mi-a reamintit ea.

Am hotărât să joc o carte pe care la vremea aceea o credeam nemaipomenită. În calitate de prietene, eu și Pearl i-am scris împreună o invitație personală lui Hsu Chih-mo.

După câteva săptămâni, el a răspuns și ne-a anunțat că era pe drum.

Capitolul 17

După sosirea lui Hsu Chih-mo, centrul societății literare din China s-a mutat de la Shanghai la Nanking. Universitatea din Nanking a devenit principala scenă a Noii Mişcări Culturale. Eu găzduiam evenimente săptămânale la care participau jurnalişti, scriitori și artiști din toată țara. Eram atât de ocupată că mâncam în picioare. Nu avusesem timp să o vizitez pe Pearl de săptămâni întregi, așa că într-o seară am hotărât să trec pe la ea.

Pearl m-a uimit cu vestea că Lossing se mutase.

— Trăiește cu Lotus, a zis ea cu voce scăzută.

— Și cu Carol cum rămâne? am întrebat eu.

— Lossing a spus că n-o să-și dea seama de diferență. Insistă că ea nici măcar nu știe că e tatăl ei.

— Important e că tu faci tot ce poți, am încercat eu să o consolez.

Ea a clătinat din cap.

— Ai propria ta viață de trăit, Pearl.

— Carol nu merită asta. Ca propriul ei tată să o abandoneze...

— S-ar putea ca ea să nu fie conștientă de asta...

— Dar eu sunt! aproape că a țipat ea.

Am tăcut.

Ea a început să plângă în hohote.

M-am dus în bucătărie să-i aduc o cană cu apă.

— Pearl, i-am spus cu blândețe, trebuie să te piepteni și să te îmbraci și trebuie să mănânci.

— Mi-ar plăcea să dispar pur și simplu, să mor, a răspuns ea. Simt nevoia să fiu eliberată din această capcană.

— Mai scrii? am întrebat-o eu.

— Nu pot să fac nimic altceva decât să scriu. Uite! mi-a aruncat ea un maldăr de pagini. De săptămâna trecută. Două povestiri.

Am aruncat o privire la titluri. *Al șaptelea dragon* și *Pețitoarea*.

— Ai fost productivă, Pearl.

— Simțeam că înnebunesc până când am început să bat la mașină.

Am întrebat-o dacă era cineva interesat să i le publice.

— Nu, un editor din New York a fost îndeajuns de amabil să-mi trimită un bilet în care să-mi dea o explicație, după ce mi-a respins manuscrisul. Ceea ce mi-a spus nu era o noutate pentru mine. Lossing îmi tot spune același lucru de la început.

— Că cititorii occidentali nu sunt interesați de China?

A încuviințat din cap.

— Păi, poate că ei sunt obișnuiți doar cu povești fără valoare. S-ar putea să dureze ceva timp pentru a-i convinge că ceea ce scrii tu e diferit, am spus eu. Ai încercat la edituri chineze?

— Da.

— Și?

— M-am făcut de râs, a oftat ea. Editurile chineze de dreapta vor fantezie pură, ruptă de realitate, în timp ce editurile de stânga nu vor decât comunism și Rusia.

— Iar ție nu-ți pasă nici de una, nici de cealaltă?

— Exact.

— Din nefericire, ai totuși nevoie de bani.

— Din nefericire.

Am invitat-o pe Pearl să vină cu mine la o petrecere de Anul Nou găzduită de *Nanking Daily*. Nu voia să meargă, însă eu am insistat.

— Hsu Chih-mo va fi acolo.

Abia puteam să-mi stăpânesc emoția.

— Păcat că e pasiunea ta, nu a mea.

— E singurul care nu a citit nimic scris de tine. Mi-a spus că vrea să citească din textele tale.

— Nu merg.

— Te rog. Nu vreau să par disperată.

— Disperată? O, pricep.

— Ai să vii?

— Bine, am să vin doar la ceai.

Hsu Chih-mo s-a ridicat de pe un scaun, fluturând din mâini:

— Doamnelor și domnilor, vreau să vi-l prezint pe cel mai bun prieten al meu, marea speranță a noii literaturi din China, Dick Lin! Este cel de-al șaptelea traducător al *Manifestului comunist* al lui Karl Marx și editorul revistei *Avangarda din Shanghai*.

Hsu Chih-mo purta un costum occidental negru, din mătase, cu guler chinezesc și pantofi chinezești din bumbac. Părul îi era pieptănat îngrijit, cu cărare pe mijloc.

— Dick Lin! Dick Lin! ovaționa mulțimea.

Dick Lin, un bărbat scund și lat în umeri, cu ochelari cu rame negre, a venit să dea mâna cu Pearl și cu mine. Avea treizeci și ceva de ani. Ochii lui semănau cu ai unei șopârle și avea nasul coroiat. Colțurile gurii sale erau lăsate în jos și îi dădeau o expresie serioasă, aproape supărată.

— Admir munca dumneavoastră la *Nanking Daily*, mi-a zis el pe neașteptate. Ce-ar fi să veniți să lucrați pentru noi?

Deși mă simțeam flatată, eram surprinsă de stilul lui direct.

— Vi se va garanta propria pagină, plus ediția de weekend, a continuat Dick Lin. Puteți s-o conduceți cum vreți. Vă vom da salariul pe care îl aveți în prezent, plus un bonus.

M-am întors spre Pearl. Ochii mei spuneau: „Îți vine să-l crezi pe omul ăsta?".

Ea a zâmbit.

Dick Lin s-a întors spre Pearl şi a început să vorbească în engleză cu accent chinez:

— Bun venit în China! a zis el, înclinându-se exagerat. E o onoare să vă cunosc! Hsu Chih-mo mi-a zis că ați venit în China când erați în scutece. E adevărat? Nu-i de mirare că vorbiți o chineză fără cusur. Știți că limba chineză este o limbă foarte periculoasă pentru străini? O singură scăpare de ton și „Bună dimineața" devine „Hai să ne culcăm împreună".

Dezbaterea era moderată de Hsu Chih-mo. Subiectul era „Romancierii ar trebui să scrie pentru oameni sau în calitate de oameni?". Curând, discuția s-a încins.

— Datoria unui romancier este de a trezi conștiința societății, a insistat Dick Lin. El trebuie să-i facă pe țărani să învețe ce e rușinea – vorbesc despre aceia care au cumpărat și au mâncat pâinea făcută din trupurile revoluționarilor!

Mulțimea a aplaudat.

— China este acolo unde e fiindcă intelectualii noștri sunt egoiști, aroganți, decadenți și iresponsabili, a continuat el. E timpul ca romancierii noștri să arate direcția...

Pearl a ridicat mâna.

Hsu Chih-mo i-a făcut semn din cap să vorbească.

— V-ați gândit vreodată că s-ar putea să fie alegerea autorului să scrie în calitate de om? Indiferent cum e justificată oroarea unui act precum cel pe care tocmai l-ați folosit ca exemplu, realitatea este că majoritatea în China e alcătuită din țărani. Întrebarea mea este: Țăranii nu merită o voce a lor?

— Ei bine, trebuie să alegi un țăran onorabil pentru a-l portretiza, a răspuns Dick Lin. Așa cum culegi un pom fructifer: alegi merele bune și le arunci pe cele putrede.

Din nou, ai o obligație față de societate, care are nevoie de o busolă morală.

— Asta înseamnă că nu veți publica autori care scriu cu vocea oamenilor reali? am întrebat eu.

— Personal, nu.

— Atunci îi negați reprezentarea unui procent de nouăzeci și cinci la sută din populația Chinei, a zis Pearl pe un ton ridicat.

Rămânând ferm pe poziția sa, Dick Lin a declarat:

— Le refuzăm o voce acestor personaje mărginite, prostcrescute.

— Și atunci pe cine vreți să publicați? am întrebat eu.

— Pe autorii care sunt devotați luptei împotriva capitalismului, a răspuns el. De fapt, urmărim cu înverșunare să publicăm opere ale autorilor care reprezintă clasa proletară. Vom asigura succesul acestor autori.

— Dick vrea să schimbe lumea, a glumit Hsu Chih-mo.

— Asta nu ar trebui să țină de cititori? l-a contrazis Pearl.

— Nu, a ripostat Dick Lin. Cititorii au nevoie de îndrumare.

Zâmbind, Pearl s-a arătat de altă părere:

— Cititorii sunt mai deștepți decât credem noi.

— Doamnă Buck, a coborât Dick Lin vocea, deși era încă suficient de puternică încât să fie auzită în sală, eu am fost editorul care v-a respins manuscrisul. Sunt sigur că ați încercat fără succes și la alți editori. Tocmai asta vreau să subliniez, că noi decidem, nu cititorii.

Pearl s-a sculat de pe scaun și a părăsit sala în tăcere.

M-am ridicat și am urmat-o.

Pe culoar, Pearl se îndrepta grăbită spre ușă. Pe când zoream pașii, am auzit brusc pe cineva mergând în spatele meu. M-am întors. Era Dick Lin, care venea spre mine.

M-am oprit, gândindu-mă că poate dorea să-și ceară scuze pentru grosolănia lui față de prietena mea.

— Salcia, mi-a zis când m-am oprit. Salcia, când pot să vă mai văd? Mi-ar plăcea să vă ofer cândva o ceașcă de ceai.
Am rânjit în batjocură și m-am întors, pornind spre ușă.

Părul ud îi cădea lui Hsu Chih-mo pe chip. Stătea dinaintea mea, lângă ușa care dădea spre grădină. Și-a dus mâna la față ca să șteargă picăturile de ploaie.
— Am venit să-mi cer scuze de la Pearl pentru prietenul meu, dacă a jignit-o.
— Pearl Buck mi-a spus că nu mai dorește să facă parte din cercul literar din Nanking, am răspuns eu.
— Dick n-a vrut să o atace.
Hsu Chih-mo a insistat să i se dea șansa de-a vorbi cu Pearl față în față.
Stăteam în picioare, uitându-mă la el, și îmi doream ca timpul să se oprească în loc. Emoțiile mele clocoteau și am început să mă simt rău pe dinăuntru. Îmi ziceam întruna: „Nu-l interesez deloc pe bărbatul ăsta!“, însă inima refuza să asculte. Ochii mi se desfătau cu priveliștea lui.
Hsu Chih-mo a privit stingherit în altă parte.
— Îi voi transmite mesajul, am spus ca o proastă.

Pearl stătea la masă și își bea ceaiul ca și cum ar fi fost pierdută în propriile gânduri. O dezlipisem de la scrisul ei și o adusesem la mine acasă, pentru ca Hsu Chih-mo să poată sta de vorbă cu ea. Eram sigură că avea să plece de îndată ce el îi transmitea scuzele prietenului său. Așteptam cu nerăbdare propriul meu moment de intimitate cu Hsu Chih-mo.
— Dick e nechibzuit, s-a înclinat Hsu Chih-mo, ținându-și ceașca în ambele mâini. E combativ din fire, dar e bun la inimă. E un geniu. A purta o conversație cu el e ca și cum ai planta semințe împreună. După ce dai voie luminii soarelui să-și facă lucrarea, înmugurește înțelepciunea. Numai cei care apreciază sinceritatea îl pot plăcea pe Dick. E plin de înflăcărare în legătură cu ceea ce crede.

— Așadar, ați venit aici pentru a-mi transmite mesajul lui Dick Lin?

Pearl stătea cu ochii ațintiți la copacul din fața ferestrei.

— Nu, a zis Hsu Chih-mo atât de încet, de parcă abia ar fi respirat. Am venit ca să transmit propriul meu mesaj.

Ea n-a întrebat care era acela.

El aștepta.

M-am pomenit chinuită de faptul că Hsu Chih-mo încerca să-i atragă atenția lui Pearl, că încerca s-o facă să întoarcă privirea spre el.

Capitolul 18

Mulți ani mai târziu, după moartea lui Hsu Chih-mo și după ce Pearl a devenit o romancieră americană și a câștigat atât Premiul Nobel, cât și Premiul Pulitzer, ea a scris despre el.

El m-a revendicat cu iubirea lui şi apoi m-a lăsat să plec acasă. Când am sosit în America, mi-am dat seama că iubirea era cu mine şi că avea să rămână cu mine veşnic.

Obişnuia să stea în camera mea de zi şi să vorbească ore în şir, fluturând din mâinile sale frumoase, în gesturi minunate şi descriptive, astfel încât atunci când mă gândesc la el, mai întâi îi văd mâinile. Era un chinez din nord, înalt, cu o înfăţişare de o frumuseţe clasică, iar mâinile lui erau mari, perfect modelate şi catifelate precum mâinile unei femei.

Stăteam în aceeași încăpere cu Pearl și cu Hsu Chih-mo. Era casa mea, dar mă simțeam ca o fantomă.

Dick Lin nu mai era subiectul lor de discuție.

Hsu Chih-mo vorbea despre un muzician faimos, un bărbat orb pe nume Ah Bing, care cânta la *erhu*, o vioară cu două coarde.

— Ah Bing este un exemplu perfect de artist care și-a creat arta în calitate de om, a spus Hsu Chih-mo cu un glas grăbit, dornic să se facă înțeles. Înainte să devină

artist, Ah Bing a fost cerşetor – un lucru pe care criticii aleg să-l ignore. A petrecut ani în şir colindând străzile oraşelor din sudul Chinei. Se îmbrăca în zdrenţe şi era muşcat de câini flămânzi. A devenit celebru deoarece muzica lui mişca oamenii. A-l asculta cântând la *erhu* era ca şi cum l-ai fi auzit povestind istorii din viaţa sa. Mi-a făcut inima să plângă şi m-a făcut să-mi doresc să fiu o fiinţă umană bună. El nu şi-a propus să inspire sau să îndrume...

— Ce vă imaginaţi că ocupa mintea lui Ah Bing atunci când cânta? l-a întrebat Pearl.

— Mi-am pus şi eu aceeaşi întrebare, a răspuns Hsu Chih-mo, în timp ce mâinile lui gesticulau prin aer ca nişte păsări. Credea Ah Bing că în acel moment crea o capodoperă? Era impresionat de el însuşi? Se gândea că revendica un loc important în istoria muzicii chineze?

S-a întors şi a privit-o pe Pearl, ca şi cum i-ar fi cerut părerea.

— Cel mai probabil, se gândea la următoarea lui masă, a răspuns ea.

— Întocmai! a aprobat Hsu Chih-mo.

— Ah Bing voia doar să-i încânte pe trecători pentru un bănuţ sau doi, a continuat Pearl. Era mânat de foame. Mi-l închipui cerându-şi scuze pentru deranj. Noaptea dormea lângă zidurile străvechi sau în vreo gară...

— Da, da, a zis poetul Hsu Chih-mo. Când era treaz, cânta la *erhu* ca să uite de nenorocirea lui.

— Ah Bing îşi lua arcuşul. Din coardele lui curgea întristarea, a continuat Pearl.

— Da, Ah Bing, cel mai mare cântăreţ la *erhu* care a trăit vreodată. Muzica lui e considerată simbolul Fluviului Albastru. Ea începe la poalele Munţilor Himalaya şi curge precum apa peste câmpiile vaste ale Chinei, până la Marea de Est şi apoi până în Oceanul Pacific.

Vorbeau de parcă eu nu mă aflam în cameră, de parcă eu nu existam. Puteam să simt forţa care îi atrăgea unul spre celălalt. Era puternică. Ei erau Romeo şi Julieta,

amanții fluturi din viața mea reală. Stăteam în spatele lui Hsu Chih-mo, în colțul camerei, în umbra făcută de draperii. Îmi țineam răsuflarea și nu îndrăzneam să mă mișc. Pe măsură ce treceau clipele, vedeam cum iubirea prindea rădăcini în inimile lor. Înfloreau precum florile. Era soarta.

Eram uimită să fiu deopotrivă martora și victima unei mari iubiri. Mă mișca nașterea sentimentului lor, dar eram nespus de tristă din cauză că inima mea se ofilea.

— Împărtășesc bucuria lui Ah Bing cu privire la căldura primăverii a spus Pearl cu o voce blândă și suavă. Miros parfumul dulce al iasomiei și văd toată frumusețea de sub cer. Dragostea de viață a lui Ah Bing emoționează inima omului simplu. Preferata mea este melodia *Frumoasa fecioară*. Dorul lui după aceasta e nesfârșit și profund. Descrierea muzicală pe care o face strălucirii din ochii unei fete îmi aduce lacrimi în ochi.

Hsu Chih-mo s-a întors spre ea și privirile lor s-au întâlnit, fără să se mai poată despărți.

— Muzica era forma de evadare a lui Ah Bing din viața pe care o ducea.

Hsu Chih-mo vorbea atât de încet, încât aproape că șoptea.

— Da, a spus Pearl. Prin muzică, devenea eroul care dorea să fie.

S-au oprit.

S-a auzit șuieratul ceainicului care fierbea.

— Scuzați-mă.

M-am ridicat și m-am dus la bucătărie. Încercam să-mi rețin lacrimile.

Am golit ceainicul și l-am umplut din nou cu apă rece. Îmi tremurau mâinile.

După un timp, l-am auzit pe Hsu Chih-mo spunând:

— Asta e ceea ce am simțit când v-am citit manuscrisul.

Nu am auzit răspunsul lui Pearl.

Am privit afară pe fereastră. Cerul era de un cenușiu întunecat. Susurul pârâului de munte era clar.

— Trebuie să plec, am auzit-o pe Pearl spunând.

Am încercat să nu mă gândesc că Hsu Chih-mo rămăsese pentru că îi era milă de mine. L-am invitat la cină și să bem ceva. Alcoolul ni s-a urcat la cap și ne-am înveselit. Eu am glumit pe seama căsniciei mele, iar el – pe seama căsniciei sale. Mi-a vorbit despre confuzia lui privind feminismul. L-am întrebat despre scandaloasa lui viață amoroasă.

— Nu-mi spune că o urăști, am zis eu.

— O urăsc, indiferent dacă mă crezi sau nu.

— Haide, doar trăiești fantezia oricărui bărbat!

— Salcia, prietena mea, ai băut prea mult. Ți-ar prinde bine un duș rece, a clătinat el din cap.

L-am anunțat că eram supărată fiindcă gândurile îi erau încă la cea care plecase.

— Ești atras de Pearl Buck, am spus întorcându-mă spre el și silindu-l să se uite la mine. Nici măcar să nu încerci să minți.

El a zâmbit.

— Ce te face să crezi asta?

— Poți să-mi spui că nu e adevărat?

A lăsat ochii în jos.

— Sunt un bărbat însurat.

— Iar eu sunt beată.

Mi-am azvârlit ceașca spre el. Nu l-a atins.

— Și acum ieși afară!

M-aș fi simțit mai bine dacă Pearl și Hsu Chih-mo și-ar fi recunoscut atracția reciprocă. Negarea și împotrivirea lor înrăutățeau lucrurile. Pearl îl evita pe Hsu Chih-mo la universitate. S-a dus la Lossing să-l convingă să se mute înapoi acasă, ceea ce a și făcut.

Pearl se închidea în camera ei și scria cu ardoare. A trimis în mai multe locuri manuscrisul romanului *Vânt de răsărit, vânt de la apus* și în cele din urmă a găsit o mică editură americană doritoare să publice cartea. Pearl a fost fericită, deși romanul nu s-a vândut bine. Nu-i păsa. Nu se putea opri din scris.

A început alt roman. Mă lăsa să văd câteva pagini pe zi din manuscrisul ei în stare brută. Am ajuns să-l citesc tot. Era *Povestea lui Wang Lung*, un titlu schimbat apoi în *Pământ bun*. Puteam să văd aievea umbrele sătenilor pe care îi cunoșteam amândouă. Pearl descria o lume care îmi era familiară, dar pe care n-o întâlnisem niciodată în literatura chineză. Pearl mi-a schimbat perspectiva. M-a făcut să văd lucruri despre care știam în mod intuitiv că sunt adevărate.

— Fac asta pe ascuns, i-am spus lui Hsu Chih-mo când i-am dat manuscrisul lui Pearl.

L-am rugat să mă ajute să găsesc o editură, astfel încât Pearl să poată primi un avans.

El a promis că va încerca.

Trebuie să spun că mi-am făcut-o cu mâna mea – dacă Hsu Chih-mo n-ar fi fost deja îndrăgostit de Pearl, asta i-ar fi venit de hac. Hsu Chih-mo credea că Pearl este o artistă adevărată, un Ah Bing al literaturii.

Am continuat să fim buni prieteni. Până la urmă, după multă vorbărie pe ocolite, m-a întrebat dacă aș putea să-i dau o scrisoare lui Pearl Buck.

Era o scrisoare groasă.

I-am spus că o să mă gândesc la asta. Adevărul era că gelozia mea față de Pearl creștea cu fiecare zi. Și mă simțeam rănită de faptul că ea nici măcar nu făcuse vreodată un efort ca să-l atragă.

Pearl a fost singura membră a facultății care a votat împotriva reînnoirii contractului de profesor al lui Hsu Chih-mo. A refuzat să le explice celorlalți acțiunea ei.

— Nu spunea adevărul când a pretins că banii sunt motivul pentru care și-a depus candidatura, a zis ea, în timp ce prăjea varză în *wok*. Trebuia să plătească datoriile soției lui, așa cum a afirmat în glumă. A păcălit pe toată lumea din comisie, în afară de mine.

— Ai citit comentariile lui Hsu Chih-mo despre noul tău roman? am întrebat-o eu.

— Da.

— Ce părere ai?

— Ce-ai vrea să zic?

— Ți-au plăcut?

— Da, foarte mult. A fost un gest generos din partea lui.

— Crezi că înțelege ce ai scris?

— Este singurul chinez, în afară de tine, care înțelege ce scriu.

— Există o mare diferență între noi. Poziția lui Hsu Chih-mo îi dă puterea de a-i influența pe alții.

— N-am zis că nu mi-ar prinde bine ajutorul lui.

— Atunci de ce-l respingi întruna?

Ea a pus capacul pe *wok* și s-a îndepărtat de plită.

— Sunt confuză în legătură cu sentimentele mele pentru el. S-a oprit puțin, apoi a continuat: E o sursă de inspirație pentru încrederea și creativitatea mea, dar... în același timp sunt înspăimântată.

— Începi să te îndrăgostești de Hsu Chih-mo?

I-am privit ochii.

— Mă simt ca și cum aș fi pe cale să mă rostogolesc de pe un deal.

— Da sau nu?

— Salcia, te rog.

— Nu crezi că-mi datorezi măcar un răspuns clar? nu m-am putut abține să nu ridic vocea. Nu sunt oarbă și surdă, cum presupui tu. Sunt otrăvită de aerul pe care îl respirați voi doi. Sunt o femeie puternică, în stare să-și rezolve propriile crize. Sunt sinceră cu mine însămi. Am curajul de a-mi urma visurile. Din nefericire, nu pot sili un bărbat să se îndrăgostească de mine. Prin mila lui Dumnezeu, am fost binecuvântată cu orice altceva, în afară de iubirea unui bărbat. Un lucru e limpede: atâta timp cât tu ești în peisaj, n-am nici o șansă cu Hsu Chih-mo.

Ce pot să zic? Ghinion? Sau îmi zic: „Bine, nu poți să-l ai tu, însă cea mai bună prietenă a ta poate“? Ca să-ți mărturisesc adevărul, inima mea nu e atât de mare.

— Ce-ai vrea să fac? a întrebat Pearl pe un ton de scuză.

— Vreau să încetezi să mă minți!

— Salcia, nu te-am mințit. Nu te-am mințit niciodată și n-o să te mint niciodată.

— O, rahat de măgar! „Sunt confuză în legătură cu sentimentele mele pentru el“, de exemplu. Chiar ești? Știi exact ce se întâmplă! Știi că ești îndrăgostită de Hsu Chih-mo. Știi că nu poți să fugi de el, deși ai încercat întruna, ca un iepure care fuge dintr-o pădure în flăcări.

— Bine, am păcătuit. Cum pot să repar asta?

— Recunoscând adevărul. Nu pricepi că am nevoie de un umăr pe care să plâng?

Am acceptat invitația lui Dick Lin la ceai. Ne-am întâlnit într-o ceainărie mică de la poalele Muntelui Purpuriu. Era o după-amiază caldă de toamnă. Purtam haina albastră, cu o eșarfă neagră din mătase.

Dick era îmbrăcat cu o jachetă fără guler, în stil franțuzesc, și avea o pălărie franțuzească asortată. Din clipa în care ne-am așezat, s-a apucat să vorbească despre sine.

— Am muncit la câmp cu părinții mei înainte de-a împlini cinci ani, a început el. Tata era hotărât să-mi ofere o educație, deși era un țăran sărac. Mergeam la școală dezbrăcat, la fel ca alți băieți din sat. Profesoara cea nouă era de la oraș și nu se aștepta să vadă o adunătură de maimuțe în fundul gol. În clipa când a intrat în clasă, a scos un țipăt.

Dick avea încredere în sine din belșug. Pretindea atenția publicului său.

I-am studiat trăsăturile în timp ce vorbea fără oprire. Era o imagine ciudată a armoniei. Ochii de șopârlă se potriveau bine cu nasul coroiat. Gura cu buze subțiri se armoniza cu bărbia mică. Deși prima oară nu mi-a plăcut,

am început să apreciez franchețea lui, entuziasmul lui copilăresc și, cel mai mult, voința lui de-a crede în visuri.

— După ce am fugit din satul meu, am călătorit, a continuat Dick. Tata m-a urmărit și m-a bătut. Chiar m-a împins în râu, încercând să mă înece. Am plecat în străinătate ca student care muncea. Am trăit în Franța trei ani. În timpul zilei munceam, iar seara mergeam la școală. La Paris am gustat comunismul direct de la sursă.

Dick a râs și apoi s-a oprit ca să mă cerceteze.

Mă străduiam să fiu prezentă, dar fusese o zi lungă și mintea mea începea să hoinărească. Am dat din cap și l-am întrebat:

— Și ce te-a adus înapoi în China?

— Nu-mi era dor de familie, dar îmi era dor de țara mea, a continuat el. Aveam douăzeci și doi de ani. Nu mai simțisem niciodată cu atâta putere că aș putea face ceva pentru a ajuta la schimbarea lumii, pentru a răsturna inegalitatea dintre bogați și săraci...

Deși îi lipsea grația lui Hsu Chih-mo, m-am pomenit ascultându-l.

— Aș fi putut să rămân tăcut și nepăsător, a zis, apoi s-a uitat la mine, dornic de un răspuns. Aș fi putut să imit un înțelept antic și să mă ascund în munți. În schimb, am ales să duc o viață care să aibă un țel și să lupt pentru popor.

Glasul lui era încărcat de energie. Am fost mișcată într-un mod ciudat.

Norii pluteau aproape de pământ, iar coroanele pinilor se întindeau precum brațele unor cerșetori. Eu și Dick urmam cărarea care ducea în vârful Muntelui Purpuriu. Mă gândeam să-l rog să se gândească din nou la publicarea romanului lui Pearl. Dar în clipa în care mi-a zis că ar face orice pentru mine, m-am răzgândit. Nu voiam să mă simt obligată față de el.

Pearl merită cinstire, nu milă, mi-am zis.

Dick mi-a mărturisit că devenea agitat ori de câte ori se afla în preajma mea. Mi-a făcut complimente și m-a flatat. Îmi doream ca vorbele lui să fi venit din partea lui Hsu Chih-mo. Mă întrebam unde e și ce face. Oare numele lui Pearl era scris pe cerul minții sale? În ultimele câteva luni, Hsu Chih-mo făcuse vizite la Shanghai pentru a fi cu soția lui. De fiecare dată când se întorcea la Nanking, era și mai deprimat. Când îl întrebam de soția lui, îmi răspundea: „Soția mea trăiește în vizuina ei de opiu. Nu deschide gura decât ca să-mi ceară bani".

Publicațiile de scandal care îl urmăreau au dezvăluit datoriile enorme pe care le avea soția lui. Ultimele relatări afirmau că fosta curtezană își petrecea timpul cu un patron bogat. Se spunea că Hsu Chih-mo se certa cu soția lui cu privire la bani și la dependența ei de droguri. O sursă spunea că se întorsese la fosta lui amantă arhitectă. Publicul devenea obsedat de această dramă.

— E timpul să te gândești să-l iei pe Hsu Chih-mo ca amant, am spus eu.

Uluită, Pearl s-a întors spre mine.

— Ești nebună, Salcia.

— De ce nu? am continuat eu. La urma urmei, Lossing e cu Lotus.

— Nu, a zis ea răspicat.

— Hsu Chih-mo...

— Încetează, bine? N-am chef să discut despre el.

— Dar eu am.

Ea a tăcut.

Îmi era silă de mine, dar nu mă puteam opri.

— Nu sunt o proastă, Salcia, am auzit-o pe Pearl spunând. Îmi dau seama...

— Atunci răspunde la întrebarea mea.

— Nu știu cum să răspund la întrebarea ta. După cum știi, amândoi suntem căsătoriți. Sincer, nu-mi place genul ăsta de glumă. Sau... e o glumă?

— Tu ce crezi?

— E ceva pur chinezesc să te complaci în acest joc al cruzimii. E felul tău de-a alunga nefericirea. Dar funcționează? Ești mai puțin nefericită decât ieri?

— Vorbești ca tatăl tău, purtând veșmintele lui Dumnezeu! am răspuns eu. Nu poți înfrunta adevărul!

— Încerc să mă port cu decență. Sunt prietena ta.

— Atunci la naiba cu decența ta!

— Bine! s-a postat Pearl în fața mea. Vrei adevărul? Iată-l! Da, eu și Hsu Chih-mo suntem îndrăgostiți unul de altul! Și da, o să ne culcăm împreună diseară!

Capitolul 19

Am acceptat oferta lui Dick Lin de-a fi redactorul revistei sale. M-am hotărât să mă mut definitiv la Shanghai.

Pearl a fost devastată.

Cu o lună înainte de-a pleca, Hsu Chih-mo mi-a făcut o vizită. S-a rugat de mine să-i salvez relația cu Pearl:

— A fost zdrobită când a aflat de plecarea ta. Mi-a spus că mă va privi ca pe un dușman dacă voi continua s-o vizitez. S-a angajat într-un război cu mine.

Am refuzat să stau de vorbă cu Hsu Chih-mo. Făcusem destule pentru el.

Nedumerit, el a zis:

— O să vin din nou când vei fi în toane mai bune.

După ce a plecat, n-am reușit să scap de sunetul vocii lui când o lăuda pe Pearl. „Eu și Pearl suntem suflete-pereche!“ „*Pământ bun* nu seamănă cu nici un alt roman pe care l-am citit vreodată. E o capodoperă!“ „Trebuie să fii un umanitarist ca să fii un bun romancier.“ „Ea a negat că există iubire între noi!“

Înainte de-a putea să salut Shanghaiul și pe Dick Lin, știam că trebuie să-mi reglez conturile cu trecutul și să spun adio Nankingului. Cu toate acestea, umbrele lui Pearl Buck și lui Hsu Chih-mo se țineau scai de mine.

Dick mi-a promis independență. Mi-a spus că va fi întotdeauna alături de mine dacă aveam nevoie de el.

„Vii la Shanghai și asta e tot ce contează“, zicea el în scrisorile sale.

Dick era încrezător că voi ajunge să-l iubesc.
L-am prevenit că profitam de el.
„Nu-mi datorezi nimic“ era răspunsul lui.
Mi-a povestit că Shanghaiul era leagănul roșu încă de la crearea Partidului Comunist, în 1921. Deși partidul era considerat încă un grup de gherilă, devenea principala forță de opoziție împotriva guvernului naționalist aflat la putere. Dick juca un rol important în partid. Devenise consilierul-șef al lui Mao Tse-tung și conducea biroul de propagandă al partidului.
Nu eram grozav de interesată de lumea nouă descrisă de el. Nu-mi păsa dacă China avea să fie câștigată de comuniști sau nu. Singurul lucru de care îmi păsa era să am un loc în Shanghai unde să-mi pot linge rănile. El l-a făcut ușor de realizat.
„Erai un pârâu micuț și acum ești o parte dintr-un ocean.“ Dick era fericit ca un portar după ce prinde o minge.

Ziua plecării mele se apropia. Nu trăiam o minciună, însă nu trăiam nici cu sinceritate. Pearl și Hsu Chih-mo declaraseră un armistițiu și deveniseră în sfârșit amanți. Mi-am asumat meritul, deoarece ajutasem la asta. Casa mea era cuibușorul lor. Acolo puteau să scape de ochii indiscreți ai lumii. Însă m-am înșelat cu privire la mine însămi. Eram roasă de invidie și de gelozie.
Pearl mă cunoștea prea bine ca să se simtă confortabil cu situația. A refuzat chiar să vină când Hsu Chih-mo mi-a oferit o cină de adio. Pe de o parte, mă mângâia faptul că Hsu Chih-mo nu știa că sunt îndrăgostită de el. Pe de altă parte, sufeream când îmi împărtășea sentimentele lui pentru prietena mea. „Sunt îndrăgostit“ era scris pe toată fața lui. Mă durea, dar el nu se putea opri din vorbit, iar eu nu mă puteam opri din ascultat.
Hsu Chih-mo era convins că Pearl era mai chinezoaică decât el. Era îndrăgostit de viziunea ei, de obiceiurile ei

chinezești, de iubirea ei pentru camelii. Era încântat mai ales când ea înjura în chineză. Iubea „sufletul chinez de sub pielea albă".

Hsu Chih-mo mi-a povestit că obișnuia să se joace cu copiii de țărani când era mic.

— Cei din familia mea erau mici moșieri, așa că eram înconjurat de copii de țăran. Însă nu-i înțelegeam atunci când mă jucam cu ei. Știam doar că eu sunt tânărul stăpân și că ei sunt sclavii mei. Nu erau egalii mei ca ființe umane. Familia mea era proprietara lor sau îi angaja. Toți băieții chinezi care merg la școală au aceeași atitudine. Când devin adulți, îi tratează de sus pe țărani. Însă Pearl crede că toate spiritele sunt egale înaintea lui Dumnezeu. Acest respect pentru subiectele sale face ca opera ei să fie minunată. La ea, auzi vocea unui țăran ca ființă umană.

Am băut și am ciocnit cu el.

Hsu Chih-mo mi-a mărturisit:

— Pearl mă face fericit. Nu știu niciodată ce urmează să spună. E genială, isteață și amuzantă. Amestecul între cultura chineză și cultura americană dinlăuntrul ei mă fascinează mereu. Mă pomenesc așteptând cu nerăbdare gândurile sale.

— Și dragostea? l-am întrebat eu.

— Ce-i cu ea? a clipit el.

— Pearl iubește ca o chinezoaică?

Buzele lui Hsu Chih-mo s-au întins într-un zâmbet larg.

— Ăsta e secretul meu.

— Împărtășește-mi măcar puțin din el, te rog.

— Trebuie să plec, Salcia.

— Cum îndrăznești să distrugi podul după ce-ai trecut râul!

Îmi închipuiam mâinile descrise de ea, mâinile lui, atingând-o. Pearl mi-a spus că se trezise din prostia ei. Am întrebat-o ce voia să zică. Mi-a mărturisit că Lossing

dispărea din mintea ei în clipa în care era singură cu Hsu Chih-mo. Se temea că devenea obsedată de Hsu Chih-mo.

— Obișnuiam să cred că ceea ce pătimeam cu Lossing se întâmpla în fiecare căsnicie. Scriu despre iubire fiindcă n-a existat în viața mea.

— Și iubirea e înspăimântătoare?

— Mi-e teamă de ceea ce îmi va face acea cunoaștere.

— Așadar, s-ar putea să fie mai mult decât o aventură?

— Nu mai știu. Hsu Chih-mo e o oază verde în deșertul vieții mele. Datorită lui sunt mai răbdătoare cu Carol și mai îngăduitoare cu Absalom. Nu mai sunt scârbită de mine însămi. Disperarea m-a părăsit. Mă gândesc chiar să adopt o fetiță. De fapt, am început deja demersul. Și cu toate astea... S-a oprit o clipă înainte de-a continua: E greu de crezut că Hsu Chih-mo și cu mine am putea avea un viitor împreună.

— Fiindcă sunteți amândoi căsătoriți? Sau fiindcă sunteți prea diferiți ca indivizi?

— Tot ce știu e că sunt îndrăgostită de el și că bunul-simț m-a părăsit.

— Hsu Chih-mo va continua să te curteze.

— El nu înțelege responsabilitățile mele. Nu înțelege că nu voi fi niciodată liberă din cauza lui Carol. Mi-a povestit că și-a pierdut fiul când avea cinci ani. El a fost în stare să se elibereze propria durere. Dar eu nu sunt. Eu nu sunt ca el. De dragul lui Carol, trebuie să rămân cu Lossing... pentru bani.

— O să renunți la Hsu Chih-mo?

— Am de ales?

— Mama ta obișnuia să spună că viața înseamnă să fii silit să faci alegeri.

Am tăcut amândouă.

— Privesc cum viața fuge prin fața ochilor mei, a zis ea.

Aerul era plin de parfumul dulce al florilor de vară. Venisem pe malul fluviului pentru a spune adio orașului

Nanking. Știam că la adăpostul întunericului, la umbra bolților de magnolii, Hsu Chih-mo și Pearl se plimbau pe străzile din Nanking. Pearl îmi spusese că locul pe care îl frecventau cel mai adesea era un restaurant numit Șapte Comori. Felul ei preferat era supa cu tăiețel și ciuperci din Chin-kiang.

Lossing se mutase iarăși cu Lotus. Acceptase un post nou, ca decan al secției de agronomie, la o universitate din sud-vestul Chinei. Hsu Chih-mo era liber s-o viziteze pe Pearl, chiar dacă în secret. Iubirea la care nu putea să renunțe a reînviat-o și a schimbat-o pe Pearl. A început să acorde atenție felului în care se îmbrăca și s-a înscris la un curs de dans la universitate. La începutul primăverii a mers cu Hsu Chih-mo să adune camelii proaspete. Inspirat, acesta a publicat un poem intitulat *Petalele de camelie de pe perna mea.*

Zvonurile s-au răspândit și lumea a presupus că Hsu Chih-mo se întorsese la fosta lui amantă. Ziarele se luau la întrecere prezicând următoarea lui mișcare.

N-am răspuns rugăminții lui Pearl de a-i da ocazia să-și ia rămas-bun.

Simțeam că ne spuseserăm destule. Nu voiam să aud iar numele lui Hsu Chih-mo. Am plecat fără mare tam-tam. Cheiul era ticsit. M-am îmbarcat pe vasul cu aburi și am stat singură. Pe când vaporul începea să se îndepărteze, am avut parte de o surpriză.

Pearl alerga spre apă pe panta pietruită.

N-am crezut că o să mă poată găsi.

Ea a încetinit și în cele din urmă s-a oprit. În spatele ei, oamenii făceau cu mâna, aclamau și țipau.

Atunci m-a descoperit. Ochii ei. Am știut că m-a văzut, fiindcă a rămas complet nemișcată, privind în direcția mea. Purta haine chinezești de culoare indigo. Părul îi era strâns în coc. Soarele strălucea asupra ei. Semăna cu Carie.

Îmi doream să pot închide ochii.

Hamalii au dat drumul funiilor. Vasul a început să prindă viteză.

— Rămas-bun! țipa mulțimea de pe chei.

O soție i-a strigat cu afecțiune soțului ei:

— Hei, neghiobule și descăpățânatule care vei fi curând, nu uita să faci economie la lemne după ce aprinzi plita!

Soțul a râs și a urlat drept răspuns:

— Hei, față șifonată și toantă, ai face bine să nu uiți să vii acasă, că altfel o să mă găsești cheltuind toate economiile tale pe o concubină!

Plângeam, dorindu-mi să o pot îmbrățișa pe Pearl. Plecând, intenționam să scap de propria-mi nefericire, însă sfârșisem prin a o pedepsi pe ea.

Speram ca plecarea să păstreze neschimbat ceea ce aveam noi.

Însă puteam să plec cu adevărat?

Prăpastia de apă dintre noi se mărea. Oamenii țipau dintr-o parte în alta într-un concurs de insulte comice.

Atunci, cu accentul din Chin-kiang, am auzit-o pe Pearl urlând:

— Nu sunt o pasăre, ci un țânțar – prea mic ca să poți folosi o pușcă!

Știind că fusesem iertată, am replicat:

— Fii atentă atunci când crezi că ai făcut o afacere bună. Cercetează-ți cocoșul cel frumos. Nu fi mirată dacă într-o bună zi îi cresc dinți!

— Du-te și fă roata pe spinarea unui taur! Eu sunt o admiratoare loială!

— Mda, vulpile vin să plângă la înmormântarea puiului. Cară-te!

Capitolul 20

Nu știam sigur dacă era la ușa mea sau la cea a vecinilor când am auzit ciocănitul. Mansarda în care locuiam se afla în apropiere de Bund, portul Shanghaiului. Noaptea puteam să-i aud pe hamali muncind și șuierul ca un oftat al vapoarelor ce treceau. Am încercat să adorm din nou, dar ciocănitul a devenit mai puternic. Mi-am dat seama că era la ușa mea. Am aruncat o privire la ceas. Era patru dimineața.

— Salcia! s-a auzit vocea lui Dick.

M-am dus să deschid ușa.

Expresia de pe chipul lui m-a speriat. Avea ochii roșii și umflați, ca și cum ar fi plâns.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

Dick mi-a întins un teanc de ziare.

M-am uitat la titluri și m-am clătinat, șocată.

POET MORT ÎN ACCIDENT DE AVION!

MOARTEA LUI HSU CHIH-MO LA 34 DE ANI ULUIEȘTE NAȚIUNEA!

UN AVION AL POȘTEI SE PRĂBUȘEȘTE LÂNGĂ NANKING, PILOTUL ȘI PASAGERUL NU SUPRAVIEȚUIESC

Recunoșteam cuvintele, însă mintea mea refuza să le accepte înțelesul. Răsfoiam întruna ziarele. Data era corectă, 20 noiembrie 1931. Chipul lui Hsu Chih-mo se afla pe prima pagină a tuturor ziarelor. Mă uitam la el, la fața lui frumoasă și zâmbitoare, la ochii lui blânzi, în formă de frunză, și la părul lui negru și mătăsos. Frumusețea clasică

a unui nordic. Am atins cu degetele imaginea chipului său. Lacrimile mele au întins cerneala.

Dick m-a luat de umeri şi a plâns în hohote, ca un copil.

— Ştiai că mergea gratis cu avioanele poştei? m-a întrebat el.

Bineînţeles că ştiam. Hsu Chih-mo luase legătura cu mine fiindcă Pearl refuza din nou să-l vadă. Pearl voia să pună capăt aventurii lor. Hsu Chih-mo s-a gândit că făcea asta din cauză că el era încă un bărbat însurat. S-a întors la Shanghai şi i-a cerut soţiei sale divorţul. Dar ea n-a vrut să-i redea libertatea fără o înţelegere financiară imposibilă. Pentru a face rost de bani, Hsu Chih-mo a acceptat invitaţii la conferinţe în toată ţara. Călătorea la câteva zile din oraş în oraş. De asemenea, preda cu jumătate de normă atât la Universitatea din Shanghai, cât şi la Universitatea din Peking. Un prieten, pilot al poştei, i-a oferit călătorii gratuite cu avionul. Hsu Chih-mo a fost recunoscător că putea economisi banii. Prietenul îl ducea de asemenea la Nanking, să se întâlnească în taină cu Pearl.

— Dacă te-a muşcat o dată un şarpe, ţi-e frică de funii pentru totdeauna, mi-a spus cândva Hsu Chih-mo în legătură cu teama lui Pearl faţă de o nouă căsătorie.

— Nu e de-ajuns că sunteţi iubiţi? l-am întrebat eu.

— Nu, mi-a răspuns cu un glas blând, dar hotărât. Aş vrea să-mi petrec restul vieţii cu ea.

Expresia de pe chipul lui Hsu Chih-mo era încă vie în mintea mea. Stătea pe scaunul din mansarda mea. Când s-a ridicat, capul lui a atins tavanul. S-a aplecat ca să aibă loc. În spatele lui, dincolo de fereastra deschisă, se zărea marea de acoperişuri din Shanghai.

Pearl avea să afle vestea după câteva ore. Poate că avea să descopere moartea iubitului ei la micul dejun. Carol nu va băga de seamă şocul mamei sale, iar servitoarea nu va şti de unde izvorăsc lacrimile stăpânei.

Nu-i spusesem lui Pearl despre ultima vizită a lui Hsu Chih-mo. Fusese supărat și furios pe mine pentru că sprijineam decizia ei.

În trecut, despărțirile lor nu duraseră. Era ca și cum ai fi tăiat apa cu o sabie. Pur și simplu nu-și puteau rezista unul altuia. Hsu Chih-mo făcea cursa gratuită cu avionul de trei ori pe săptămână ca să fie cu ea. Am aflat de la el că pilotul îl lăsa să folosească adesea casa lui de la ferma din apropiere de aeroport. Pearl mi-a descris vizitele ei acolo.

„Eram ca o dependentă care aleargă spre opiu“, a spus ea despre întâlnirile cu Hsu Chih-mo.

Aflam întruna noi detalii despre accidentul de avion. În ziua respectivă a fost vreme cețoasă. Pilotul a făcut o eroare. Avionul a lovit vârful muntelui și s-a prăbușit. O sursă spunea că pilotul era adesea absorbit de conversația cu Hsu Chih-mo. Se credea că era posibil ca accidentul să se fi produs din cauză că pilotul nu era atent.

Ziarele spuneau că soția lui Hsu Chih-mo a avut inima atât de zdrobită, încât a jurat să renunțe la opiu. Ea a declarat public că avea să-și dedice viața publicării tuturor lucrărilor și scrisorilor rămase de la soțul ei.

Funeraliile lui Hsu Chih-mo s-au ținut la Nanking.

— De ce nu la Peking? De ce nu la Shanghai? l-am întrebat eu pe Dick.

— A fost dorința lui Hsu Chih-mo, a răspuns el. Voia ca, la moartea sa, cenușa să-i fie împrăștiată deasupra Muntelui Purpuriu și a Fluviului Albastru.

Prevăzuse Hsu Chih-mo posibilitatea prăbușirii sale? Eram uimită de acest gând. Desigur, poetul avusese o imaginație activă. N-ar fi fost de neînchipuit ca el să fi nutrit ideea unei morți dramatice.

Îmi aminteam descrierea făcută de Hsu Chih-mo ultimei despărțiri de Pearl. M-a vizitat după câteva zile de beție și

nopţi nedormite. De fapt, era cu două zile înainte de zborul fatal.

— Vrei să-i dai asta? m-a întrebat el, întinzându-mi un pachet.

— Ți-a spus că asta trebuie să înceteze, i-am răspuns eu.

— Va fi ultima dată când te deranjez.

— Ce este?

— Noua mea carte, o colecţie de poeme.

I-am aruncat o privire care spunea „ea nu o va citi".

— Nu-mi pasă. Ea le-a inspirat.

Oamenii în doliu umpleau străzile din Nanking. Se vindeau magnolii albe și flori de iasomie. Eu şi Dick luaserăm un tren de la Shanghai la Nanking. Am sosit după-amiază. Dick îi trimisese un mesaj lui Pearl înainte să plecăm, dar nu primise nici un răspuns.

Crematoriul din Nanking era acoperit cu flori albe. Pe zid, o fotografie a lui Hsu Chih-mo îi întâmpina pe vizitatori. Pe un banner care se întindea pe toată lungimea holului scria: POETUL POPORULUI SE ODIHNEŞTE ÎN PACE. Dincolo de coroana de flori se afla sicriul închis. Dick văzuse trupul prietenului său și spusese că Hsu Chih-mo ar fi vrut capacul închis.

Acasă la Pearl, nimeni nu ştia unde era ea. Slujnica mi-a spus că stăpâna ei plecase la universitate. În cele din urmă, m-am gândit la casa de la ferma pilotului.

Nu aveam decât vaga descriere a locului făcută de Pearl, dar i-am spus lui Dick că o voi căuta. De îndată ce am ieşit din oraş, m-am rătăcit. Un copil de ţăran m-a îndrumat în direcția bună. Copilul văzuse un avion aterizând şi decolând de pe un aeroport militar, abandonat din vremea Primului Război Mondial, aflat în apropierea casei. Locul era protejat de dealurile din jur. Buruieni înalte până la brâu creşteau în petice pe pista crăpată.

Casa era acoperită de iederă sălbatică. Broaştele și greierii și-au încetat cântecul când m-am îndreptat spre ușă.

Lăcustele mi-au sărit peste picioare şi una aproape că mi-a intrat în gură. În jurul capului meu bâzâiau ţânţari uriaşi.

Uşa stătea să cadă din balamale. Era aplecată într-o rână şi deschisă. Am păşit înăuntru. De îndată ce am intrat, am simţit mirosul de tămâie.

Ea era îmbrăcată într-o rochie chinezească, albastră ca oceanul, brodată cu crizanteme albe, simbolul durerii. Stătea în genunchi, aprinzând tămâie. Îndeplinea pentru Hsu Chih-mo tradiționala ceremonie chinezească de veghere a sufletului. Aranjase un altar cu flori şi apă.

— Pearl, am strigat-o eu.

Ea s-a ridicat să vină la mine şi s-a prăbușit în brațele mele.

I-am spus cu blândeţe că venisem să-i aduc pachetul lui Hsu Chih-mo.

Ea a încuviinţat din cap.

I-am dat pachetul şi am spus:

— Voi aştepta afară.

Când a ieşit din casă, semăna cu o orientală, atât îi erau de umflaţi ochii din cauza plânsului.

Ea m-a rugat să arunc o privire pe prima pagină din cartea lui Hsu Chih-mo. Titlul era *Noapte însingurată*.

Dincolo de perdea, luna de toamnă
priveşte rece de pe cer.
Cu un evantai din mătase stau şi alung
licuricii care zboară pe lângă mine.
Noaptea devine din ce în ce mai rece cu fiecare oră,
inima îngheață
Când priveşte Fecioara care se roteşte
departe de Ciobănaş.
Doar sălbăticia mai rămâne
când gloria grădinii a pierit,
Fluviul curge nebăgat în seamă de
buruienile care cresc nestânjenite.
Se lasă amurgul, suflă vântul din est
şi păsările cântă un cântec trist,

Petale ca niște nimfe se rostogolesc
la pământ din balcoane.

Cunoșteam însingurarea lui Pearl de când eram copii. Căutase întotdeauna pe cineva „ca ea". Asta nu însemna un alt occidental. Însemna un alt suflet care gusta și înțelegea atât lumea răsăriteană, cât și lumea occidentală.

În Hsu Chih-mo, Pearl găsise ceea ce căuta. Cu el, nu se simțise singură. Dacă ea ar fi fost spuma veselă de pe creasta valului, Hsu Chih-mo ar fi fost nisipul vălurit al mării.

Cenușa s-a strâns pe fundul vasului pentru ars tămâia.

Soarele a apus în spatele dealului și încăperea s-a cufundat imediat în întuneric.

În viitor, aveam să înțeleg legătura dintre realizările lui Pearl ca romancieră și iubirea ei pentru Hsu Chih-mo. În cele optzeci de cărți pe care urma să le scrie pe parcursul vieții sale, Pearl avea să-și continue povestea de dragoste cu Hsu Chih-mo.

„Scrierea unui roman e ca vânătoarea și prinderea spiritelor, va spune Pearl Buck despre propriul proces al scrisului. Romancierul este invitat în vise splendide. Cel norocos reușește să trăiască visul o dată, cel mai norocos îl trăiește iar și iar."

Ea a fost cea mai norocoasă. Trebuie să se fi întâlnit cu spiritul lui de-a lungul restului vieții sale. Nu voi uita niciodată clipa în care Pearl a aprins ultimul bețișor de tămâie. A compus un poem în chineză, urându-i rămas-bun lui Hsu Chih-mo.

În privirea ta era vara sălbatică,
Pământul râde prin flori.
Dorință în răcoarea mormântului,
Mâna vântului atinge.

Mintea încovoiată sub greutatea durerii.
Mă urc singură în barca plină cu orhidee.

Ploaia de primăvară încețoșează lumina lampionului,
De un verde profund sunt gândurile mele de despărțire de tine.

Și eu mă consideram norocoasă. Deși nu m-a iubit, Hsu Chih-mo a avut încredere în mine. Asta făcea ca prietenia noastră obișnuită să fie extraordinară. Între noi existau angajament și devotament. El mă rugase să păstrez manuscrisele originale ale operei sale poetice. Soția lui amenințase că le va arde, fiindcă în acele pagini „simțea mirosul altei femei".

Am devenit păstrătoarea secretelor lui Hsu Chih-mo. I-am fost atât de credincioasă, încât nici măcar nu am împărtășit acele manuscrise cu Pearl. Mi-ar plăcea să cred că Hsu Chih-mo m-a iubit într-un mod special. Cea mai importantă lecție pe care mi-a dat-o a fost aceea că nu există o singură perspectivă asupra lucrurilor sau sentimentelor din univers – că nu există un singur mod de-a înțelege adevărul.

Hsu Chih-mo, bărbatul, copilul, poetul care zâmbea la tot ceea ce depășea înțelegerea lui, avea să rămână în viața mea. Mă aflam, la propriu, în posesia poeziei sale, deși îmi doream să-i fi cucerit inima. După ce a murit soția lui Hsu Chih-mo, am început să dau publicității poemele lui, unul câte unul. Intenția mea era să-i fac moștenirea să dureze. Am creat ambiguitate și publicul a acceptat asta. „Haideți să permitem misterului să învăluie totul", le spuneam jurnaliștilor.

Editorialiștii făceau speculații despre ce s-ar fi întâmplat dacă Hsu Chih-mo ar fi trăit. Rezultatul a fost că poemele pe care le scoteam la iveală erau publicate în ziare. Publicul era înfometat după Hsu Chih-mo. Întotdeauna existau noi descoperiri despre viața lui amoroasă. Era mai celebru după moarte.

Cu timpul, am devenit colecționară de absolut tot ce însemna Hsu Chih-mo. Pe lângă poemele și scrisorile lui,

vânam copii ale materialelor scrise despre el, chiar și ale celor mai frivole bârfe.

După moartea sa, m-am mutat la Nanking pentru a fi mai aproape de Pearl și de amintirea lui.

În numele ziarului *Nanking Daily*, am organizat Conferința Hsu Chih-mo. Evenimentul mi-a satisfăcut dorința de a-i auzi numele rostit de buzele celor tineri. Studentele de la universitate purtau sub braț *Poemele complete* ale lui Hsu Chih-mo ca pe niște poșete elegante. Îmi aduceau aminte de mine însămi, de felul în care fusesem îndrăgostită cândva și încă mai eram și aveam să fiu veșnic. Șopteam numele lui Hsu Chih-mo pe întuneric și la lumina zilei, singură sau cu Pearl.

La conferința mea au luat parte oameni din toate colțurile Chinei. Au existat suspiciuni, zvonuri și întrebări în legătură cu motivul pentru care Hsu Chih-mo mă alesese pe mine pentru a-i păstra opera. „Am fost cei mai buni prieteni“, răspundeam eu relaxată.

Mă simțeam de parcă trăiam într-o lume fictivă, unde lista amantelor și preocupărilor amoroase ale lui Hsu Chih-mo continua. Detaliile erau pline de imaginație și foarte vii. Unii au ajuns chiar aproape de adevăr. Cu toate acestea, în final, nimeni nu a lovit ținta.

Savuram interpretările pitorești ale vieții lui Hsu Chih-mo, știind că numai eu dețineam adevărul.

Partea a treia

Capitolul 21

Moartea lui Hsu Chih-mo ne-a reamintit cât de fragilă poate fi viața. Privind în urmă, mi-am dat seama că dragostea lui Dick pentru Hsu Chih-mo a fost cea care ne-a unit. Dick fusese cândva combativ și impozant, dar prietenul lui îl schimbase. Dick recunoștea: „Dacă sunt un uriaș astăzi, este pentru că Hsu Chih-mo m-a învățat diferența dintre înălțimea fizică și înălțimea intelectuală".

M-am măritat cu Dick Lin după moartea lui Hsu Chih-mo. El lucra în Shanghai și venea să mă vadă la Nanking o dată pe lună.

Pearl a continuat să predea la Universitatea din Nanking, dar nu mai zăbovea prin campus. De fiecare dată când zărea copacul sub care obișnuia să stea iubitul ei ca s-o aștepte, izbucnea în lacrimi. Hsu Chih-mo era prezent în viața ei mai mult decât atunci când trăia.

— Hsu Chih-mo a fost singurul chinez cinstit cu el însuși pe care îl știu, mi-a spus ea. În felul lui, era îndrăzneț și aproape impulsiv. Nu m-am putut abține să nu-l iubesc. A fost egoist din partea mea. Însă aveam nevoie de el. Aveam nevoie unul de altul.

Un lucru de care Pearl părea să nu fie conștientă era că Hsu Chih-mo fusese, de asemenea, provocarea ei. Eu, din contră, n-am fost niciodată o provocare pentru Pearl. Era atrasă de provocări. Cât a trăit în China, n-a disprețuit niciodată pe cineva, dar, de asemenea, n-a admirat niciodată pe cineva până la Hsu Chih-mo.

Fără Pearl și Hsu Chih-mo în viața mea, nu aș fi fost niciodată persoana care sunt astăzi. Discutam toți trei despre Shakespeare, Rousseau, Dickens, despre poeții și romancierii chinezi clasici. Deși publicam și îi impresionam pe alții ca scriitoare, asta n-a fost niciodată orezul și aerul meu, așa cum era pentru Pearl și Hsu Chih-mo.

Asemenea lui Carie, Pearl muncea obsesiv pentru biserică și își împărțea binefacerile. Cânta la pianul lui Carie, care se dezmembra. Clapele fie nu mergeau, fie erau dezacordate. Pearl făcea tot ce putea. În timpul sărbătorii de Crăciun, ne adunam laolaltă. Pearl a retradus versurile lui Absalom în chineză. Ne petreceam serile cântând cântecele preferate ale lui Carie, de la *Dumnezeul slavei* la *Salutați-l pe prințul păcii cel născut în ceruri*; de la *A sosit iubirea* la *Ascultați, îngerii vestitori cântă.*

Tata nu-și mai făcea griji în legătură cu prezența la biserică – membrii congregației din Chin-kiang îi depășeau de acum cu mult pe cei ai templelor budiste locale. Tot mai mulți oameni îl alegeau pe zeul străin Isus Cristos.

Căminul lui Pearl a devenit ceea ce fusese cândva casa lui Carie – un adăpost pentru cei aflați în nevoie. Vecinii treceau pe acolo neanunțați. Oamenii luau cu împrumut orice aveau nevoie, de la rădăcină de ghimbir și usturoi la oale și tigăi, medicamente și haine. În timp ce se aflau în vizită, stăteau de vorbă cu Pearl. Se plângeau de vremea rea, de afacerile eșuate, de soacrele nesuferite sau de copiii cu probleme. Pearl îi asculta și îi consola. Credea că doar atunci când cineva înțelegea suferința era capabil de fericire.

Regula casei era ca nimeni să nu le pomenească despre starea lui Carol celor din afară, dar Pearl își dădea seama că oamenii se apropiau de ea datorită fiicei sale. Pearl era înțeleasă mai bine. Copiii erau învățați să se joace cu Carol ca și cum ar fi fost normală.

Aveam bănuiala că Pearl cunoștea adevărata identitate a lui Dick, deși nu punea niciodată întrebări. În 1933, Dick

era conducătorul filialei din Shanghai a Partidului Comunist. Partidul a supravieţuit epurării brutale a naţionaliştilor. Mao s-a retras în provincia Shan-hsi, o zonă îndepărtată, aflată în munţii din nord-vest. Dick a fost lăsat singur la conducere. Abia avea timp să călătorească la Nanking.

Pe când naţionaliştii se luptau cu comuniştii, Japonia a intrat în China. La începutul anului 1934, Japonia a lansat o invazie la scară largă şi a cucerit Manciuria. Naţiunea a protestat şi l-a silit pe conducătorul naţionaliştilor, Chiang Kai-shek, să se alieze cu comuniştii în loc să-i vâneze.

În timp ce trupele naţionaliste se întorceau şi mărşăluiau spre Manciuria pentru a lupta cu japonezii, Mao şi-a sporit forţele. Dick a primit ordine secrete de la Mao să se concentreze asupra generalilor-cheie care îl serveau pe Chiang Kai-shek. Scopul lui Dick era să-i instige să stârnească o revoltă în interiorul armatei naţionaliste.

— Vom duce trupele rebele la Mao, mi-a spus Dick.

Deşi eram conştientă de pericol, îl sprijineam. Era clar că pur şi simplu nu putea fi oprit. Ce mă preocupa era siguranţa lui.

Într-o zi, temerile mele au devenit realitate: planul său a dat greş după scurgerea unor informaţii preţioase. Până să aflu vestea, Dick fugise. Peste noapte, se afla pe lista persoanelor căutate de guvern. Era urmărit pretutindeni. Curând a rămas fără locuri în care să se ascundă la Shanghai. Oricine îl primea, era urmărit și arestat.

M-am dus la Pearl să o întreb dacă putea să-l ajute pe Dick făcându-i rost de o slujbă temporară la Universitatea din Nanking.

— Dick trebuie să aibă o slujbă pentru a se înregistra la primărie ca rezident legal, i-am explicat. Va accepta orice slujbă, chiar şi ca om de serviciu sau paznic de noapte. Nu va fi o povară financiară pentru universitate, fiindcă vă vom da noi bani să-i plătiţi salariul.

Pearl a promis că va încerca, însă m-a prevenit că situația din Nanking devenea nesigură.

— L-aș angaja pe Dick ca servitor în casa mea, dacă lucru ăsta n-ar fi foarte suspect, a adăugat ea. Sunt supravegheată, fiindcă toți străinii sunt considerați aliați ai Japoniei.

În clipa în care a ajuns în Nanking, Dick a fost arestat și aruncat în închisoarea militară a naționaliștilor. Deși adevărata lui identitate nu era încă descoperită, a fost judecat ca fiind comunist. I s-a cerut să coopereze și să divulge numele tovarășilor săi. Când a refuzat, a fost bătut și i-a fost zdrobită falca.

— I s-a permis să fie văzut de un doctor? a întrebat Absalom când i-am dat vestea lui Pearl.

— Nu, am răspuns eu.

— Prostii! a zis Absalom. Nu cred că suntem neputincioși. S-a întors spre fiica lui și a adăugat: E imposibil să nu putem face ceva ca să-l ajutăm pe Dick.

— Tată, trebuie să fim prevăzători. Nu suntem singurii expuși riscului, a zis Pearl, amintindu-i de ceilalți oameni din casa ei. Suntem răspunzători și pentru viețile lor.

Casa ei era ticsită. În afară de Absalom și de Carol, se mutase acolo și Grace, sora lui Pearl. Ea și familia ei rămăseseră în China ca misionari. Janice, fiica recent adoptată a lui Pearl, se afla și ea acolo. Era puțin mai mare decât Carol. Cele două deveniseră deja surori apropiate.

Pearl a insistat să rămân la ea în loc să mă întorc acasă.

Când Universitatea din Nanking a refuzat propunerea lui Pearl de a-l angaja pe Dick, Absalom, care avea șaptezeci și șapte de ani, s-a dus la autoritățile din Nanking și a afirmat că Dick e asistentul său și că lucrează pentru biserică.

— A fost prima oară în viața lui când tata a ales să păcătuiască, a spus Pearl mai târziu, după eliberarea lui Dick.

Absalom îşi făcea o datorie din a-i apăra pe membrii bisericii sale. Avea dificultăţi din cauză că Dick nu era creştin. Tata a fost cel care l-a convins că, ajutându-l, ne ajuta familia.

— Dick are nevoie să vadă lucrarea lui Dumnezeu în acţiune, i-a zis el. Datorită faptei tale bune, s-ar putea să asişti în curând la convertirea lui.

Absalom ştia că Chiang Kai-shek devenise el însuşi creştin de curând, deşi se convertise doar pentru a îndeplini cererea făcută la căsătorie de soţia lui. Când a auzit asta, Absalom a ştiut că avea o şansă.

— Dar dacă Dick refuză după aceea să se convertească? am întrebat eu. Nu vrem să-l dezamăgim pe Absalom.

— Dick îşi va aduce aminte că a fost salvat de un om al lui Dumnezeu, a răspuns tata.

Chiar şi acoperit de o barbă, chipul lui Dick era groaznic de desfigurat. Partea dreaptă a maxilarului era umflată şi mult mai mare decât cea stângă. Pearl a aranjat să-l vadă un doctor de la Ambasada Americană. Doctorul i-a reaşezat maxilarul şi i-a fixat gura cu fire, ca să stea închisă.

Zile în şir, Dick n-a putut să vorbească. Poate că lucrul ăsta a fost un noroc, fiindcă nu putea să răspundă la discursurile despre Dumnezeu ale lui Absalom. Dacă Dick ar fi fost în stare să vorbească, cei doi ar fi intrat în conflict.

Râzând la acest gând, Pearl a zis:

— Dick ar încerca să-l convertească pe Absalom la comunism.

În cele din urmă Dick s-a săturat. A plecat fără să-şi ia rămas-bun de la Absalom.

La două săptămâni după eliberarea sa, de la sediul comuniştilor a sosit un ordin. Dick a plecat a doua zi pentru a se i alătura lui Mao, la baza acestuia din Yenan. I-a spus lui Pearl că e recunoscător pentru faptul că

Absalom l-a salvat, dar că nu ar putea să creadă niciodată în Dumnezeu.

— Tatăl tău trebuie să afle că noi, comuniștii, luptăm pentru o cauză adevărată, i-a zis el. Într-o bună zi, China va fi eliberată de politică și religie. Oamenii vor fi propriii lor zei.

Pearl i-a mărturisit lui Dick că ea și tatăl ei nu erau de acord cu privire la multe lucruri :

— El e îngerul luptător al lui Dumnezeu. Nu-l înțeleg, dar îl iubesc.

Dick i-a răspuns că asta nu avea logică pentru el.

— Eu n-aș putea să-mi iubesc tatăl dacă ar fi dușmanul meu politic, a zis el.

Pearl a zâmbit.

— Pentru mine nu există dușmani.

Privind în urmă, întâlnirea cu Pearl și Absalom l-a ajutat pe Dick să devină un alt gen de comunist. Într-o anumită măsură, a fost o ilustrare perfectă a modului cum lucrează Dumnezeu. Numai viitorul avea să dezvăluie schimbările care se petrecuseră înăuntrul lui Dick. Fără să-și dea seama, orizontul lui s-a lărgit atunci când lumina lui Dumnezeu a strălucit asupra sa.

Înainte ca soțul meu să plece, ne-am petrecut seara împreună. Încă îl durea maxilarul, dar i-am gătit felul lui preferat și am stat treji până noaptea târziu, discutând despre planurile noastre. Dick era entuziasmat de călătoria pe care urma să o facă, deși amândoi am vărsat lacrimi la gândul despărțirii. El mi-a promis că se va întoarce să mă ia de îndată ce se va instala. Știam că, dacă aș fi insistat, ar fi rămas în Nanking. Ar fi făcut asta pentru mine, chiar dacă inima lui se afla deja alături de Mao și de tovarășii săi. Dick m-a părăsit cu un citat din *madame* Curie : *Cel slab așteaptă o șansă, pe când ce cel puternic creează*. Prin *șansă*, înțelegea visul său despre o Chină a poporului.

Două luni mai târziu, când i-am trimis prima scrisoare, aveam să-i împărtășesc o veste soțului meu. În ultima noastră noapte împreună împărțiserăm același pat și rămăsesem însărcinată. Eram fericită la culme deoarece, cu mulți ani înainte, un doctor îmi spusese, după avortul spontan, că nu voi mai putea să am copii. Eu aveam patruzeci și trei de ani, iar Dick patruzeci și șase. A fost cea mai fericită scrisoare pe care am trimis-o vreodată.

Pearl a propus să încep să strâng medicamente și să le împachetez în genți. Aflase de la un prieten, un jurnalist american care îl intervievase pe Mao, că „medicamentele sunt cea mai bună monedă în Yenan". În plus, nu voiam să-mi lipsească medicamentele pentru nou-născutul meu.

Capitolul 22

Ziua în care tata și-a părăsit biserica din Chin-kiang ca să vină la Nanking a fost ziua în care Pearl a simțit că siguranța străinilor în China era un lucru de domeniul trecutului.

Tata ne-a povestit că biserica a fost atacată. Guvernul naționalist era convins că comunismul era o idee străină și, prin urmare, biserica era cu siguranță o ascunzătoare pentru comuniști.

— Dick a fost norocos că a plecat mai repede, a zis el. Putea fi prins și omorât dacă rămânea.

Am aflat că toate căile de scăpare din Nanking spre interiorul țării și spre orașele de pe coastă erau controlate acum de căpetenii războinice, care deveniseră aliatele naționaliștilor.

Pe când ne strângeam la biserică, într-o dimineață de duminică, orașul Nanking nu dădea nici un semn despre ceea ce era pe cale să se întâmple. Oamenii credeau că aici nu se va petrece ceea ce se petrecuse în Chin-kiang, deoarece Nankingul era un oraș-capitală și avea multe ambasade străine.

Absalom conducea lectura Bibliei. Studiam capitolul 27, călătoria lui Pavel la Roma. Îmi venea greu să mă concentrez. Îmi făceam griji pentru Dick și pentru siguranța pruncului din pântecul meu. Urmărind cuvintele cu degetul, îl ascultam pe Absalom.

— *Și nearătându-se nici soarele, nici stelele timp de mai multe zile, și amenințând furtună mare, ni se luase orice nădejde de scăpare...*[1]

---

1. Faptele Sfinților Apostoli (27 :20) (n.t.).

Pe când Absalom se chinuia să ne convingă că Dumnezeu nu va lăsa răul să învingă, a dat buzna înăuntru un tânăr ofițer roșcat de la Ambasada Americană. Abia mai putea să răsufle și era scăldat în sudoare.

— Da, domnule? a spus Absalom iritat de întrerupere. Cu ce vă pot ajuta?

Ofițerul i-a întins o scrisoare și a zis:

— Consulul general a ordonat evacuarea imediată a tuturor americanilor din Nanking.

— *Ce* se petrece?

Absalom a pus Biblia jos.

— Guvernul chinez ne-a informat că a pierdut controlul asupra haosului care se întinde, a răspuns repede ofițerul. Au fost răscoale în provinciile Shandong, Anhui și Jiangsu. Gloata și soldații au omorât străini.

— În Nanking n-am văzut așa ceva, a spus Absalom. Sunteți sigur că domnul consul general nu face din țânțar armăsar?

— Domnule, trebuie să plec, a zis ofițerul și a ieșit.

Biserica era tăcută.

Toți ochii erau îndreptați spre Absalom.

El a schițat o expresie indiferentă în timp ce lua din nou Biblia în mâini. A dat pagina și a început să citească. Vocea îi era calmă, ca și cum nu se întâmplase nimic.

— *Dar acum vă îndemn să aveți voie bună, căci nici un suflet dintre voi nu va pieri, ci numai corabia. Căci mi-a apărut în noaptea aceasta un înger al Dumnezeului, al Căruia eu sunt și Căruia mă închin...*[1]

Absalom a rugat mulțimea să i se alăture și noi l-am urmat:

— *Zicând: Nu te teme, Pavele. Tu trebuie să stai înaintea cezarului; și iată, Dumnezeu ți-a dăruit pe toți cei ce sunt în corabie cu tine. De aceea, bărbaților, aveți curaj, căci am încredere în Dumnezeu...* [2]

1. Faptele Sfinților Apostoli (27 :22-23) (n.t.).
2. Faptele Sfinților Apostoli (27 :24-25) (n.t.).

Tata devenea neliniștit. În cele din urmă, nu s-a mai putut stăpâni.

— Absalom, a strigat el.

Acesta l-a ignorat.

— Stăpâne Absalom!

Vocea tatei tremura.

— Da, domnule Yee? a răspuns Absalom vizibil deranjat. Ai face bine să ai un motiv întemeiat ca să mă întrerupi așa.

Cu o notă de panică în glas, tata a strigat:

— Nankingul va fi următorul Chin-kiang!

— Liniștește-te, domnule Yee!

— Timpul e scurt, a stăruit tata. Tu și familia ta trebuie să plecați imediat!

— Ce tot vorbești acolo, domnule Yee? a spus Absalom uitându-se fix la el. Unde propui să mergem?

— Acasă, stăpâne Absalom!

— Suntem acasă.

— Nu! Vreau să zic acasă la voi, în America! a început tata să se bâlbâie. Domnule, viața voastră se află în pericol!

— N-o să plec nicăieri, a răspuns Absalom cu fermitate. Căminul meu e China.

Pearl a privit evacuarea tuturor prietenilor ei occidentali. Muncitorii lucrau zi și noapte, cărând valize și genți spre râu, unde așteptau vasele cu aburi. Ultima familie americană care a plecat a fost cea a doctorului de la ambasadă. Când vasul lor s-a îndepărtat, Pearl s-a pierdut cu firea.

— Dacă se îmbolnăvește Carol? a țipat ea la Absalom. Dacă tu cazi de pe măgar și îți rupi un picior?

— Chinezii au supraviețuit mii de ani fără medicamente occidentale, a răspuns Absalom.

— Dacă e nevoie de operație? a întrebat Pearl.

— Dumnezeu va avea grijă de noi.

— Tată, te rog, asta e o chestiune practică.

— Dar *vorbesc* despre o chestiune practică, s-a enervat Absalom. Trebuie să ai încredere în Dumnezeu.

— Am un copil bolnav și nu mă pot descurca fără doctor, tată.

— Lucrarea lui Dumnezeu cere sacrificii, a spus Absalom fără să se uite la ea.

— Lucrarea lui Dumnezeu? s-a înfuriat Pearl. E lucrarea ta! E gloria lui Absalom, obsesia lui Absalom! De ce-ar trebui să ne sacrificăm noi, ceilalţi, pentru tine?

Grace i s-a alăturat lui Pearl, rugându-l pe tatăl ei să se gândească mai bine.

— Ce-aveți cu toții? a urlat Absalom. N-aveți decât să plecați! Luați-o din loc înainte să plece vapoarele.

— Nu putem pleca fără tine, au zis Pearl și Grace. Ești un om bătrân!

— Dumnezeu nu va lăsa să mi se întâmple nimic, a răspuns el încrezător. Are nevoie de mine ca să-i fac lucrarea.

Aerul mirosea a ars. Străzile din Nanking deveniseră fantomatice. Activitatea comercială încetase. Aproape toți străinii fugiseră deja. Pearl și Absalom se ascundeau în casă. Deși servitorii ei voiau să rămână în continuare, Pearl a stăruit ca ei să plece. Le-a promis că îi va angaja din nou după ce trecea pericolul. Servitorii au plecat. Știau că, dacă ar rămâne, ar putea fi uciși pentru că i-au slujit pe străini.

Eu și tata eram ocupaţi, încercând să umplem vasele pentru apă și să facem provizii de mâncare. Treceam în fiecare zi pe la Pearl ca să vedem ce mai face familia ei. Ea mi-a spus că Absalom devenise o problemă. Refuza să stea în casă. Credea că ceea ce se întâmpla era perfect pentru munca sa. „Oamenii disperați se întorc către Dumnezeu", zicea el.

Pearl și Grace i-au cerut ajutorul tatei. L-au rugat să găsească un mijloc de a-l opri pe Absalom.

Tata l-a provocat în legătură cu traducerile sale în chineză din Biblie. Cei doi s-au contrazis zgomotos.

— Nu e o eroare, a insistat tata, unele povești pur și simplu nu au logică în chineză.

Până la urmă, Absalom a hotărât să stea să lucreze la revizuirea acestora.

În doar câteva zile, străzile s-au umplut de necunoscuți. Magazinele, ale căror uși și ferestre erau acoperite cu scânduri bătute în cuie, au fost sparte. Oamenii fugeau și alții îi urmăreau. Se auzeau țipete și strigăte zi și noapte. Am auzit zgomotul unor împușcături îndepărtate.

M-am dus la universitate, întrebându-mă ce se întâmplase acolo. Campusul era tăcut ca un cimitir. M-am îndreptat spre clădirea facultății de științe și am văzut găuri de gloanțe în ferestre. Apoi am zărit pete de sânge pe trotuar.

— Ajutor! am auzit o voce.

Spre groaza mea, am găsit un străin ascunzându-se în spatele tufișurilor, într-o baltă de sânge. Fusese împușcat în piept.

— Ajutor! a strigat omul, chinuindu-se să vorbească. Sunt rectorul universității și sunt... sunt misionar american.

Înainte să apuc să întreb cum îl cheamă, a leșinat.

— Domnule! Domnule!

Am îngenuncheat și l-am zgâlțâit.

Bărbatul a murit în brațele mele. Zgomotul împușcăturilor era acum atât de aproape, că auzeam șuieratul gloanțelor. Am întins bărbatul mort pe jos și l-am acoperit cu bluza mea. Am pornit spre oraș. Simțeam vântul rece pe față. Altminteri, era o zi perfectă de primăvară, cu camelii care înfloreau.

O femeie alerga spre mine. Brațele ei se agitau frenetic în aer.

Am recunoscut-o.

— Floare de Liliac!

— Au venit gloatele! a țipat Floare de Liliac. Îi caută pe străini! Deja au omorât unul. Am auzit că era rectorul universității.

— Floare de Liliac, omul ăla a murit la brațele mele! Ea a zărit sângele de pe mâinile și hainele mele. I-a pierit culoarea din obraji.

Am luat-o pe scurtături printre dealuri, spre casa lui Pearl. Regretam că nu insistasem ca Pearl și familia ei să plece cu multe zile în urmă. A început să mă cuprindă panica în timp ce îmi imaginam gloata. Floare de Liliac mi-a spus că fusese martoră la omorârea unor creștini chinezi, prietenii și vecinii noștri.

Pearl se simțea norocoasă că toți cei din familia ei supraviețuiseră până acum. Casa fusese prădată de trei ori de soldați și de grupuri de bărbați furioși. Fuseseră luate toate lucrurile de valoare. Ultimul grup plecase dezamăgit că nu mai rămăsese nimic.

Fruntea lui Absalom sângera. Încercase să oprească gloata și fusese trântit la pământ cu un pumn. Nici măcar asta nu-l împiedicase pe Absalom să continue să-i convingă pe intruși. Era hotărât să dovedească măreția lui Dumnezeu. Tata fusese cel care le oferise prădătorilor ultimii săi bani, pentru ca aceștia să plece.

Pearl a fost devastată aflând că rectorul universității, un prieten apropiat, fusese omorât.

— La Nanking vor veni și mai mulți soldați, a prezis tata.

Pearl și Grace își țineau copiii în brațe. Grace plângea. Surorile se întrebau dacă ar fi înțelept să despartă familia.

Tata i-a spus lui Pearl că soldații și gloatele se aflau pretutindeni și că era periculos să umbli pe-afară.

— Vor trage în clipa în care vor vedea un străin.

Absalom a vorbit din nou despre credința în Dumnezeu.

Pearl i-a întors spatele.

Absalom le-a propus să se roage împreună.

— Haideți să ne pregătim cum se cuvine pentru a ne întâmpina soarta.

Nimeni n-a răspuns.

Absalom a plecat în camera lui și a închis ușa.

Pearl și Grace s-au uitat una la alta. Aveau ochii plini de lacrimi.

Îmi era frică. Nimeni nu știa ce e de făcut.

Pearl a luat un stilou și hârtie și a început să scrie repede.

— Mă duc pe chei, a anunțat ea. Poate că unui vapor străin i se va face milă de noi. Nu strică să încerc. Scriu toate numele noastre.

— Lasă-mă pe mine să fac asta, m-am oferit eu. Cu părul tău blond, ai fi o țintă sigură.

Pearl mi-a întins scrisoarea împăturită.

— Dă asta oricui crezi că ar putea să ne ajute.

— Lăsați-mă pe mine să merg, s-a oferit tata. Soldații o vor răpi pe Salcia. În afară de asta, e însărcinată.

— Nu, tată, am spus eu. Ești bătrân...

Înainte să pot spune mai multe, tata a luat scrisoarea de la Pearl și a ieșit din casă. Nu-l mai văzusem niciodată alergând atât de repede. Silueta lui mică alerga în salturi, ca o căprioară, până când a dispărut din raza noastră vizuală.

Nu îndrăzneam să aprindem lumânări. Copiii dormeau. Pearl și Grace stăteau în spatele ușii de la intrare. Ascultau fiecare zgomot. Eu eram epuizată după căratul apei în casă și încercam să dorm pe o saltea de paie așezată pe jos. Mă gândeam la Dick și la tata și mă rugam pentru siguranța lor.

După multe ore, un ciocănit puternic în ușă m-a trezit dintr-un somn adânc.

Crezând că era gloata, toată lumea a sărit în picioare.

— Cine e? a întrebat Pearl.

— Deschide ușa, te rog! Sunt eu, Soo-ching!

— Te cunosc? a întrebat Pearl.

— Da, l-am născut pe fiul meu în curtea ta!
— Ce?
— Mă cheamă Soo-ching, iar pe fiul meu îl cheamă Confucius!
— A, Confucius! Da, îmi amintesc!
Pearl a deschis ușa.
O duhoare grea de bălegar a intrat în încăpere odată cu femeia.
— Ce-ai pățit, Soo-ching? a întrebat Pearl.
— Mi-am turnat o găleată de excremente pe mine, pentru siguranță, a zis ea.
— Cu ce pot să te ajut? a întrebat-o Pearl.
— Să mă ajuți pe mine? Nu, am venit aici ca să te ajut eu pe tine! Pentru că mâine o să fii moartă!
— Ce vrei să spui, Soo-ching?
— Am fost silită să gătesc pentru soldați. Pregătesc un ospăț festiv pentru mâine. I-am întrebat de ce și mi-au zis că mâine îi vor omorî pe toți străinii din Nanking!
Pearl s-a făcut albă la față.
— Am venit să-ți ofer o ascunzătoare, doamnă Pearl, a zis Soo-ching.
— Ce amabil din partea ta, Soo-ching! a strigat Pearl.
— Buddha te binecuvântează, Pearl. Mi-ai oferit un strop de apă când muream de sete. Acum e rândul meu să-ți ofer un pârâu, a zis Soo-ching, apoi s-a întors ca să ni-l prezinte pe fiul ei. Confucius, vino să-ți exprimi recunoștința.
Confucius, un băiat sașiu și slab ca un băț, s-a înclinat în fața lui Pearl.
Cu lacrimi în ochi, familia lui Pearl, chiar și Absalom, s-a strâns și a urmat-o pe Soo-ching, până au ajuns la coliba ei cu acoperiș din stuf.
În clipa în care Soo-ching a deschis ușa, țânțarii au ieșit în roi, ca niște mingi maronii. Au luat cu asalt fețele, brațele și picioarele noastre. Bâzâitul lor era precum zece *erhu*-uri care cântă în același timp.

— Nu se apropie nimeni din cauza duhorii, a zis Soo-ching.

De îndată ce Pearl, Grace, Absalom și copiii au intrat în colibă, Soo-ching a mutat niște baloți de paie în ușă, ca să o închidă ermetic și să îngreuneze deschiderea ei. A adus niște găleți cu urină de măgar și le-a turnat pe pământul bătătorit din fața ușii.

Tata și-a făcut apariția epuizat. Nu reușise să găsească nici un ajutor. L-am întrebat ce a făcut cu scrisoarea lui Pearl. Mi-a zis că i-a dat-o lui Chan Tâmplarul.

— O să găsească un vapor, dacă există vreunul.

M-am întristat.

— Pearl aștepta întoarcerea ta.

Tata a zis că era vremea să ne gândim la propria noastră supraviețuire.

— Ai vreo veste de la soțul tău? m-a întrebat el. Credeam că o să vină să te ia.

— Dick a trimis un mesaj, am spus eu. Dar cine o să-i ajute pe Pearl și pe familia ei?

— Am făcut tot ce-am putut, a răspuns tata.

— De ce nu mergi să-ți cauți o ascunzătoare?

Eram dezamăgită.

— O s-o fac.

Nu am prevăzut ceea ce urma să se întâmple: eu și tata am fost răpiți în plină zi. Incapabilă să reziste unei recompense, o cunoștință l-a vândut pe tata soldaților.

Informatorul a arătat spre tata.

— Omul ăsta știe exact unde se ascund străinii.

Eu și tata ne-am dat seama că aveam de-a face cu soldați profesioniști, al căror conducător era o căpetenie războinică pe care o cunoșteam, Împăratul Țopârlan.

Trecuseră mai bine de douăzeci de ani de când îl întâlnisem prima oară. Dintr-o căpetenie războinică locală ajunsese comandantul armatei naționaliste din regiunea noastră. Împăratul Țopârlan pretindea că omorâse mai

mulți străini decât oricine altcineva din țară. El era răspunzător de moartea rectorului.

Soldații se pregăteau să ne tortureze. Voiau să afle locul în care se ascundeau străinii. Mi-am încleștat dinții și m-am rugat. Soldații m-au înecat cu apă cu ardei iute până când am leșinat.

M-am trezit într-o cameră curată. Tata stătea lângă mine.

I-am simțit nervozitatea și l-am întrebat:

— Tată, unde suntem?

Am văzut că avea vârfurile degetelor înfășurate în bandaje din pânză.

— Ia niște apă, Salcia.

Mi-a întins cana.

— Nu, tată. Mai întâi explică-mi ce s-a întâmplat, te rog.

— O să te scot de-aici.

— Tată, ce se întâmplă?

— Am făcut un târg și amândoi vom fi eliberați.

— Târg? am repetat privindu-l țintă. Ce fel de târg? Ce-ai făcut?

Mi-a ocolit privirea.

— Vorbește, tată!

Mă străduiam să nu-mi las imaginația să o ia razna.

— Cel mai important lucru e că suntem amândoi în siguranță, a insistat el. Uită-te la tine, ești plină de sânge. Ai fi putut să-ți pierzi copilul.

Posibilitatea a ceea ce ar fi putut să facă el m-a izbit.

— Nu-mi spune, tată, doar n-ai...

M-am oprit, înțelegând ce trebuie să se fi întâmplat.

Tata a lăsat capul în jos.

— Nu se poate! Nu, tată, nu e posibil...

Tata a început să plângă ca un copil vinovat.

Simțeam cum îmi îngheață sângele în vene.

— Am comis o crimă groaznică, a spus tata cu glas pierit. Merit să merg în iad.

L-am tras de brațe și l-am scuturat:

— Nu! N-ai făcut asta!

— Au folosit așchii ascuțite de bambus pe care mi le-au împins sub unghii, mi-a mărturisit, apoi a ridicat mâinile și a tras de pânză, dând la iveală degetele însângerate. Au zis că or să te omoare dacă refuz să cooperez.

— Le-ai spus unde se ascund Absalom și Pearl?

Prăbușindu-se în genunchi, tata dat din cap în semn de aprobare.

Capitolul 23

— Nu sunt nici un fel de străini aici! strigau Soo-ching și Confucius încercând să-i împingă pe soldați de lângă colibă.

S-a strâns o mulțime care privea cu teamă.

Un soldat o lovit-o pe Soo-ching cu patul puștii. Ea s-a clătinat amețită spre spate și din nas a început să-i curgă sânge.

Confucius a sărit pe soldat și l-a mușcat.

Alți soldați l-au tras pe băiat și l-au lovit în burtă.

Stând ascunși în mulțime, eu și tata eram rușinați și speriați.

— Haideți să dăm foc colibei, a propus un soldat.

Ceilalți soldați au fost de acord.

— Haideți să-i prăjim pe străini!

— Nu! a țipat Soo-ching.

Mulțimea a înaintat și a început să-i împingă pe soldați.

— Nu sunt străini în colibă!

S-a auzit pocnetul ascuțit al unei împușcături. Un bărbat în uniformă militară cu guler înalt, cu trese pe umeri, a trecut cu pași mari prin mulțime. Era Împăratul Țopârlan. Haina lui avea un șir de nasturi aurii, strălucitori. Pe piept avea prinse medalii. Pălăria lui semăna cu o frunză de lotus.

— E cineva aici căruia îi e foame de un glonț?

Obrajii grași ai Împăratului Țopârlan tremurau.

Soo-ching s-a târât spre el și l-a apucat de picioare.

— Onorate general, cruțați-mi casa, vă rog! a țipat ea.

— Doar dacă-i predai pe străini.

Împăratul Țopârlan a fluturat pistolul.

— Nu știu nimic de străini, a strigat Soo-ching.

— Mamă de păduchi! Cum îndrăznești să mă minți? Împăratul Țopârlan a plesnit-o peste față, apoi s-a întors spre soldații săi: Voi ce așteptați, idioților?

— Vă rog! s-a milogit Soo-ching trăgându-l de brațe pe Împăratul Țopârlan.

— Scroafă împuțită! a strigat acesta lovind-o cu piciorul. Ia-ți mâinile de pe mine!

Soldații s-au apropiat. Au dat la o parte baloții de paie din fața ușii. Împăratul Țopârlan s-a îndreptat spre ușă și a deschis-o cu o lovitură de picior.

Soo-ching s-a aruncat la picioarele Împăratului Țopârlan:

— Mai bine mor decât să-mi dați foc la casă!

Împăratul Țopârlan s-a îndepărtat de Soo-ching și a tras cu arma spre ea.

— Mamă! a țipat Confucius.

Soldații au imobilizat-o pe Soo-ching la pământ și ea s-a zbătut să se elibereze.

— O să ai parte de o moarte înceată, femeie nebună! Fluturându-și pistolul, Împăratul Țopârlan a poruncit: Jupuiți iepurele și dați foc colibei!

Soldații s-au apucat să o lege pe Soo-ching cu o funie.

Pe acoperiș au fost aruncate paie aprinse.

— Opriți-vă, în numele lui Dumnezeu! s-a auzit o voce.

Absalom s-a ivit în ușa colibei.

În spatele lui stăteau Pearl, Grace și copiii.

— Legați-i pe străini, a ordonat Împăratul Țopârlan. Aliniați-i!

— Absalom!

Tata s-a aruncat la picioarele lui Absalom.

— Domnule Yee, prietene! a răspuns Absalom.

Tata s-a plesnit peste obraji cu ambele mâini.

— Te-am trădat! Am cedat torturii! Fie ca Dumnezeu să mă pedepsească!

Tata s-a întors spre Împăratul Țopârlan și a pledat:

— Acești străini n-au făcut nici un rău Chinei. Au trăit alături noi toată viața. Iată, aceasta e Pearl! O mai țineți minte de când era fetiță? A fost crescută în Chin-kiang, sub cârmuirea Domniei Voastre...

— Dă-te la o parte sau vei muri împreună ei! a zbierat Împăratul Țopârlan.

— Domnia Voastră! a strigat tata.

Soldații l-au târât pe tata de acolo.

Absalom, Pearl, Grace și copiii au fost aliniați lângă coliba care ardea.

Nu mai știam unde mă aflu. Nu mă puteam gândi decât la cuțitul lui Dick, ascuns într-un coș din bucătăria mea. Picioarele au început să mă poarte spre casă. Alergam.

Când m-am întors, se strânsese o mulțime și mai mare. Mulți oameni erau din târgurile și satele din împrejurimi, venind în orașul nostru să caute refugiu din fața haosului. Îi întreceau ca număr pe oamenii din oraș. Printre ei se aflau mulți care credeau că străinii erau blestemul Chinei. Simțeau că, cu cât ne descotoroseam mai repede de ei, cu atât era mai bine.

Mi-am croit drum prin mulțime, împingând oamenii la o parte ca să ajung la Împăratul Țopârlan. Aveam intenția de a-l înjunghia.

— Tu! a strigat el zărindu-mă.

M-am tras înapoi, ascunzând cuțitul lui Dick sub cămașă.

Împăratul Țopârlan stătea în apropierea locului în care fuseseră aliniați Absalom, Pearl, Grace și copiii. Cât timp fusesem plecată, mâinile le fuseseră legate la spate.

Speram să pot ajunge la Împăratul Țopârlan înainte să mă împuște.

— O să mor eu primul, a zis Absalom cu o voce calmă, apoi s-a uitat la fiicele și la nepoții lui. Vom fi cu Dumnezeu.

Îngrozită, mulțimea privea în tăcere.

Absalom s-a întors cu fața spre mulțime și a început să cânte.

Cel mai mare dar pe care l-a cunoscut lumea
A fost când Dumnezeu cel Măreț,
Care e plin de milă,
L-a trimis pe Fiul Său.

Pearl, Grace și copiii i s-au alăturat.

Iubirea a venit,
Speranța a început.
El avea însă o chemare mai înaltă,
Să ne izbăvească de păcatele noastre.

— Stăpâne Absalom, au strigat creștinii chinezi, căzând în genunchi și începând și ei să cânte.

Căci din cauza păcatului omului ne-am prăbușit.
Dar Fiul lui Dumnezeu
Puterea Iadului a zdrobit.
De moarte nu ne mai temem.

Absalom cânta de parcă se afla în biserica lui.

— Pregătiți-vă să trageți! a zbierat Împăratul Țopârlan.

M-am furișat în spatele lui și am scos cuțitul.

Auzind zgomotul, Împăratul Țopârlan s-a întors. Puteam să-i văd clar ochii mari de broască.

Nu mai țin minte nimic după aceea. Știu doar că am ridicat cuțitul, iar apoi totul s-a întunecat.

„Ești o furnică ce încearcă să scuture un pin!", mi s-a povestit că spusese Împăratul Țopârlan, după ce unul dintre soldații săi mă lovise în ceafă.

Când am deschis ochii, am auzit:

— Omorâți-i pe creștinii amatori de orez!

Am descoperit că aveam mâinile legate la spate și zăceam pe jos. Ceafa îmi zvâcnea de durere.

— Fie-vă milă! am auzit-o pe Pearl implorând. Salcia e însărcinată!

— Însărcinată? a râs Împăratul Țopârlan. Foarte bine! O să economisesc un glonț!

Soldații m-au ridicat și m-au așezat lângă Absalom.

— Lăudat fie Domnul, a zis Absalom. El te va binecuvânta cu curaj.

Tata s-a aruncat la pământ și i-a făcut plecăciuni Împăratului Țopârlan cu capul atingând pământul.

— Eliberați-o pe fiica mea!

Soldații l-au lovit cu puștile până când a tăcut.

— Salcia, mergem acasă, mi-a zis Absalom.

M-am uitat în ochii lui. Nu am văzut deloc teamă – numai încredere și iubire.

— Îngerii sunt aici, a murmurat el. Dumnezeu ne așteaptă.

Am închis ochii și m-am sprijinit de Absalom. Nu voiam să mor.

Soldații au luat poziție de tragere și și-au îndreptat puștile spre noi.

Împăratul Țopârlan a strigat:

— Pregătiți-vă să tr...

Înainte ca Împăratul Țopârlan să termine propoziția, pământul s-a cutremurat sub mine. S-a ivit o lumină puternică, urmată de un bubuit asurzitor.

Mi-am pierdut echilibrul și am căzut.

Ploua cu bulgări de țărână.

Simțeam că mă înăbuș în timp ce norii de praf se rostogoleau pe pământ.

— Ce se întâmplă? l-am auzit zbierând pe Împăratul Țopârlan.

— Trebuie să fie Dumnezeul creștin care își arată mânia! s-a auzit vocea tatei.

Soldații s-au împrăștiat fugind precum maimuțele.

Când s-a risipit praful, am văzut că dealurile de lângă oraș ardeau și fuioare de fum negru se ridicau spre cer.

— Flota americană e aici! strigau Chan Tâmplarul și Floare de Liliac, alergând spre mulțime de-a lungul malului fluviului.

S-a auzit un alt șir de explozii. Pământul s-a cutremurat din nou. S-a ridicat și mai mult praf, urmat de fum și flăcări.

Îmi țiuiau urechile. De parcă mi le umpluse cineva cu vată.

Împăratul Țopârlan s-a luat după soldații lui și a rupt-o la fugă cât a putut de repede.

Mulțimea s-a împrăștiat și în curând am rămas singuri în fața colibei arse în întregime a lui Soo-ching.

Chan Tâmplarul a dezlegat funiile lui Pearl.

— Îmi pare rău că a durat așa de mult să transmit scrisoarea ta!

— Ce scrisoare? a întrebat Absalom.

— Cum ai reușit asta, Chan?

Chipul lui Pearl era însuflețit de entuziasm.

— Credeam că n-o să găsesc niciodată ajutor, dar am avut noroc, a răspuns Chan Tâmplarul. Am găsit flota americană lângă gura de vărsare a Fluviului Albastru și am reușit să duc biletul tău comandantului. El a trimis o navă de război.

— Dumnezeu ne-a auzit rugăciunile, a zis Absalom cu vocea lui puternică de predicator.

Pearl s-a uitat lung la fluviu. Apoi s-a întors spre Floare de Liliac, care îngrijea picioarele bășicate ale lui Chan Tâmplarul.

Nava de război înainta de-a lungul malului. Din gurile tunurilor au izbucnit flăcări și pe dealuri s-au auzit alte explozii. Pământul se zguduia întruna. Am urmărit buzele lui Pearl pe când rostea:

— Îți mulțumesc, America.

Capitolul 24

N-a avut la dispoziție decât douăzeci și patru de ore pentru a-și lua rămas-bun. Urma să fie dezrădăcinată și replantată în America, o țară pe care o numea acasă, dar pe care abia dacă o cunoștea. Mai târziu în viață, această ultimă zi petrecută în China avea să o bântuie. Nu a încetat niciodată să o bântuie cât timp a trăit. Nu i-a fost de nici un ajutor să-și spună : „Rădăcinile mele din China trebuie să moară".

Viața a prins-o pur și simplu în vârtejul ei. Căpitanul american nu voia să aștepte. Nava lui era, la propriu, ultimul vas care părăsea China. Pearl avea doar câteva ore la dispoziție pentru a împacheta patruzeci de ani din viața ei.

M-am convins singură că despărțirea noastră va fi temporară. De când ne cunoșteam, se mai întâmplase asta. Pearl plecase la Shanghai și apoi în America, dar întotdeauna se întorsese. Nu aveam nici o îndoială că ne vom revedea.

Pearl spunea că nu se simțea acasă când se afla oriunde în altă parte, nici măcar când era în America, locul nașterii ei. Când vorbea despre casă, se referea la China.

— Cum aș putea să merg în altă parte, când mormântul mamei e aici ? a spus ea odată.

Pearl era obișnuită să accepte realitatea. Știa că Împăratul Țopârlan și acoliții lui se vor întoarce să omoare din nou.

— Există o latură pozitivă a mutării în America, raționa ea. Carol va primi acolo o îngrijire medicală mai bună.

— Şi Lossing? am întrebat-o eu.

— N-am nici o veste de la el, a zis Pearl. Nu s-a deranjat să trimită o vorbă sau să încerce să afle ce mai face fiica lui.

Căpitanul american a insistat ca Pearl şi Grace să lase în urmă toate bunurile care le aparţineau. Pearl voia să ia pianul lui Carie, dar a fost nevoită să renunţe. A luat în schimb maşina ei de cusut.

Absalom a adunat congregaţia la biserică şi a anunţat că Chan Tâmplarul avea să-i ia locul. Chan Tâmplarul urma să conducă biserica din Nanking, în timp ce tata continua să o conducă pe cea din Chin-kiang.

Însă Chan Tâmplarul nu avea deloc încredere în el însuşi. Cu ochii plini de lacrimi, s-a rugat:

— Bătrâne Învăţător, nu sunt în stare să fac o treabă la fel de bună ca tine.

— Dumnezeu m-a înştiinţat că tu eşti cel care trebuie să continue în locul meu.

Absalom i-a spus lui Chan Tâmplarul că, dacă întâmpina vreo dificultate, tata îi va fi alături să-l ajute.

Tata a fost mişcat – nu-i venea să creadă că sentimentele lui Absalom nu se schimbaseră după ce îl trădase.

În timp ce corul de copii cânta, Absalom şi-a ţinut ultima slujbă. Era prima oară când fiul cel mai mic al lui Floare de Liliac, Solomon Noroc Triplu, conducea corul. Tânărul moştenise frumuseţea mamei sale. Lui Carie i-ar fi plăcut foarte mult vocea lui melodioasă. Cu toţii i-am urat familiei lui Pearl o călătorie lipsită de primejdii până în America.

I-am spus lui Pearl că voi avea grijă de grădina ei.

— La primăvară, voi duce flori proaspete la mormântul lui Carie.

— Mă voi întoarce curând, a promis Pearl.

Dacă aş fi ştiut că era ultima oară când ne vedeam, aş fi strâns-o mai mult timp în braţe. Aş fi făcut un efort să ţin minte cum arăta, hainele pe care le purta şi expresia de pe chipul ei. Poate că aş fi încercat să o conving să nu plece.

Însă nu știam. De fapt, voiam să terminăm cât mai repede posibil cu suferința de-a ne spune la revedere. Cu cât se termina mai repede despărțirea, cu atât mai repede puteam începe să ne croim drumul înapoi pentru a fi împreună. De obicei, lui Pearl nu-i stătea în fire să se adâncească în tristețe. Învățase de la Carie să-și rețină și să-și înghită lacrimile de amărăciune. Să privească întotdeauna înainte și să spere.

Am pornit cu toții spre fluviu. Floare de Liliac a venit cu copiii ei, iar Soo-ching l-a adus pe fiul ei, Confucius.

Am dus bagajele familiei la barca micuță care aștepta să-i ducă pe nava de război din mijlocul fluviului.

Nava imensă îi încânta pe copii. O numeau „marele templu plutitor".

Chan Tâmplarul se ținea după Absalom plângând și implorând:

— Nu mă pot descurca fără tine, Bătrâne Învățător!

Tata îi ținea isonul:

— Absalom, fără tine ca busolă, ne vom pierde direcția pe mare.

— Aveți credință în Dumnezeu, a fost replica lui Absalom.

— Există calități necesare unui pastor pe care eu nu le am, a stăruit Chan Tâmplarul. Oamenii nu mă vor urma așa cum te urmează pe tine! Maimuțele fug când copacul cel mare e la pământ. Mi-e teamă că biserica se va destrăma.

— Chan Tâmplarul are dreptate, a încuviințat tata. Oricât de mult am munci, oamenii văd spiritul lui Dumnezeu în tine, Absalom, nu în noi.

Wang Ah-ma, fosta servitoare a lui Carie și doica lui Pearl și Grace, a venit să-și ia rămas-bun. Femeia în vârstă de șaptezeci de ani a uimit pe toată lumea. După moartea lui Carie, Wang Ah-ma se mutase înapoi în satul de provincie în care crescuse. Auzind că străinii erau omorâți în Chin-kiang și Nanking, venise să vadă ce făceau Absalom, Pearl și Grace. Nu știa că ajunsese la Nanking exact la timp pentru plecarea familiei.

— Wang Ah-ma! au strigat Pearl și Grace, lăsându-se în genunchi pentru a-și face plecăciunile.

— Scumpele mele fete!

Cu mâinile ei tremurătoare, Wang Ah-ma le-a atins peste tot pe Pearl şi pe Grace. Le-a zis că o lăsa vederea şi că abia mai zărea ceva.

— N-ar trebui să călătorești atât de departe, a spus Pearl ştergându-şi lacrimile.

— Când vă veți întoarce în China? a vrut să știe Wang Ah-ma. Înainte sau după Anul Nou?

— Ce contează? a întrebat toată lumea.

— Ghicitoarea mi-a prezis că voi muri curând după Anul Nou, a răspuns Wang Ah-ma.

— Eu și Grace am vrea să-ți dovedim că ți-ai irosit banii pe ghicitoare, a zis Pearl.

Wang Ah-ma a zâmbit, cuprinzând fața lui Pearl în căușul palmelor.

— Copila mea, promite-mi că te vei întoarce cât de repede vei putea.

— Promit.

Pearl a sărutat cu afecţiune obrajii lui Wang Ah-ma.

— Îmbarcarea, acum sau niciodată! a strigat printr-o portavoce căpitanul navei de război americane.

Wang Ah-ma le-a dat drumul lui Pearl și lui Grace și a izbucnit în plâns.

Familia s-a urcat în barca micuță care avea să-i ducă la nava de război. Absalom s-a instalat la proră, cu spatele spre mal. Privind peste unde, părea nemişcat.

Sirena navei a răsunat.

Creștinii chinezi murmurau:

— Bătrâne Învăţător, Absalom!

Chan Tâmplarul și tata plângeau în hohote, ca doi copii abandonaţi.

— Fie ca vântul să sufle în favoarea ta! i-a urat mulțimea.

Dar Absalom nu se mai afla în locul unde stătuse în picioare. Parcă dispăruse dintr-odată.

— Tată! l-au strigat Pearl și Grace.

Tata era uluit.

— O, Dumnezeule mare, Bătrânul Învățător s-a răzgândit!

Alergând de-a lungul copastiei, Absalom înainta repede. Ca un țap de munte, a sărit în apă și a început să înoate spre mal.

— Bătrâne Învățător! a aclamat mulțimea. Bătrâne Învățător!

— Absalom a hotărât să rămână cu noi! a strigat tata.

Chan Tâmplarul s-a avântat în apă și a înotat spre Absalom.

— Căpitane, ajutor! țipa Grace. Opriți-l pe tatăl meu, vă rog!

Mulțimea l-a primit pe Absalom cu lacrimi de fericire.

Câteva minute mai târziu, căpitanul american a sosit de pe nava de război cu o altă barcă mică. A stat de vorbă cu Pearl.

Puteam să ghicesc cu exactitate ce-i spunea Pearl căpitanului american. Ea i-ar fi spus: „Lăsați-l în pace pe îngerul luptător“.

Când Pearl, Grace și copiii au urcat la bordul navei, Absalom a zâmbit. A fluturat din mână, în semn de rămas-bun, spre fiicele și nepoții lui. Brațele sale lungi se ridicau în aer ca niște catarge.

Pearl a fluturat și ea din mână. După cum simțeam, știa că făcuse alegerea corectă lăsându-l pe tatăl ei să rămână.

Ceea ce nu știa Pearl era că nu avea să-și mai vadă tatăl niciodată. Absalom a continuat să facă până la sfârșit ceea ce-i plăcea cel mai mult. Într-o zi și-a ținut slujba, apoi i-a spus lui Chan Tâmplarul că o să facă o pauză. După câteva minute, Chan Tâmplarul l-a găsit în camera lui, întins în pat ca și cum ar fi dormit. Însă era mort. Până în acel moment, Absalom își trăise visurile. Cu ajutorul tatei și al lui Chan Tâmplarul, Absalom clădise cea mai mare comunitate creștină din sudul Chinei.

Partea a patra

Capitolul 25

M-am simţit tristă şi singură după plecarea lui Pearl. Viaţa în Nanking a devenit grea. Ca să scape ţara de japonezi şi de comunişti, guvernul naţionalist a mărit taxele şi impozitele. Pentru a cumpăra un sac de orez, trebuia să te aduci la magazin cu trei saci de bani de hârtie. Dick îmi scria adesea de la Baza Roşie din Yenan, îndemnându-mă să mă duc la el. În cele din urmă m-am hotărât. L-am anunţat că eram gata să fiu „nevastă de bandit". Dick a fost în culmea fericirii. M-a pregătit pentru ţinutul ostil şi nefertil din Yenan şi pentru greutăţile de acolo.

„Încearcă să vezi partea bună, mă încuraja Dick. La urma urmei, aici s-a născut, acum două mii de ani, primul împărat al Chinei."

I-am spus tatei că o să-mi fac griji pentru el. Mi-a zis să fiu liniştită. Înainte de plecarea mea, s-a întors în Chin-kiang. Până şi Absalom a fost de acord că tata era un alt om. Pentru a-şi răscumpăra păcatele, tata devenise absorbit de munca bisericească. Devotamentul său i-a dat lui Absalom posibilitatea de a face călătorii mai lungi în interiorul ţării. În timpul absenţei lui Absalom, tata l-a rugat pe Chan Tâmplarul să facă pentru biserică o fereastră cu vitralii, înfăţişându-l pe Isus Cristos. Când a fost terminată, lucrarea a încântat pe toată lumea. În fiecare dimineaţă, soarele strălucea prin sticlă. Isus părea să plutească deasupra norilor.

Vitraliul a sporit numărul celor care veneau la biserică. Oamenilor le plăcea foarte mult „Dumnezeul străin care

se mişcă". Slujba de duminică dimineaţa a devenit spectacolul tatei. Oamenii i-au spus că le plăcea această imagine a lui Isus Cristos şi că se simţeau mai apropiaţi de ea. Tata a fost încântat. Modificase puţin trăsăturile lui Isus. Varianta de pe vitraliu a lui Cristos avea ochi oblici, un nas mai turtit şi buze pline. De asemenea, Isus avea lobii urechilor mai mari şi pielea mai cafenie.

— Asta vrea să demonstreze că ideile se nasc mai repede dintr-o minte bine mobilată! a spus tata cu mândrie.

Fiica mea s-a născut într-o peşteră din Yenan, într-o zi cu ninsoare. Am încercat să-i găsesc un nume bun, dar nimic nu mă mulţumea. Dick nu-şi încăpea în piele de fericire când a ţinut pentru prima oară bebeluşul în braţe.

— Ce frumuseţe! a exclamat el. În loc de ochii mei de şopârlă şi de nasul meu coroiat, are trăsăturile mamei sale: ochi migdalaţi şi luminoşi, de prinţesă chineză, un nas drept şi delicat şi buze fine şi trandafirii! Ce noroc!

Dick lucra cu cercul de apropiaţi ai lui Mao. Mao îl numea „arma lui secretă". Datorită lui Dick, imaginea lui se schimbase încet din cea a unui conducător de gherilă în cea a unui erou naţional. Prin intermediul propagandei sale, Dick convinsese masele că Mao lupta cu japonezii, nu Chiang Kai-shek.

În 1937, agenţii lui Dick s-au infiltrat cu succes în organizaţia lui Chiang Kai-shek. Dick a reuşit să convingă mai mulţi generali din armata naţionalistă să i se alăture lui Mao. Un general chiar l-a arestat pe Chiang Kai-shek. În istorie, acest fapt a ajuns să fie cunoscut drept Incidentul Xian.

Numele lui Mao a început să apară în mod regulat în titlurile din ziare. Chiang Kai-shek a fost presat să-l invite pe Mao să discute despre pace. Dick a transformat evenimentul într-un prilej de publicitate. Poveştile pe care le-a închipuit despre Mao l-au transformat pe acesta într-un mit.

Dick muncea toată noaptea. Compunea discursurile lui Mao și stabilea interviuri. Adesea stătea până în zori într-un adăpost împotriva bombardamentelor ca să tipărească fluturași. Dick a pus engleza mea la treabă. Traduceam articolele lui Mao și le trimiteam prin poștă agențiilor de știri din exterior. Ele au atras atenția jurnaliștilor occidentali, care au venit la Yenan, încercând să obțină interviuri particulare cu Mao.

Orașul Yenan nu mai era un punct pe hartă pe care nimeni nu-l putea găsi. Acum era cartierul general al războiului națiunii împotriva Japoniei. Mao devenise egalul lui Chiang Kai-shek.

Mao a fost atât de încântat, încât a scris un poem și i l-a dedicat lui Dick. Potrivit tradiției chineze, acesta era cel mai înalt onor. Poemul lui Mao se intitula *Spre deosebire de poetul Lu You*. După cum știe toată lumea, Lu You, născut în 1172, a scris celebrul vers „cu un țel cât muntele de înalt, dar cu un trup bătrân și muritor".

Lacul Tongting,
Lacul Iarbă Verde.

Aproape de noaptea din toiul toamnei,
Nici un vânt netulburat nu trece.

Treizeci de mii de acri de lumină de jad,
Punctați cu barca mea ca o frunză.
Cerul dă pe dinafară de pura lumină a lunii.
Suprafața apei e pavată cu strălucirea lunii.
Bând vin din Fluviul de Vest,
Folosind Carul Mare drept pocal pentru vin,
Bucuria să o-mpart cu tine, prietene,
Să nu mai vorbim despre tristul poet Lu You.

Strălucire deasupra,
Strălucire dedesubt.

În timp ce pentru majoritatea oamenilor din Yenan viața însemna greutăți, eu și Dick trăiam ca regii. Ni s-a dat drept casă una dintre cele mai bune peșteri. Avea două încăperi și era orientată spre sud, astfel încât era încălzită de soare. Mâncam carne o dată pe săptămână, în vreme ce alți oameni se hrăneau cu frunze de ignamă amestecate cu mei. La început, m-am bucurat de lux și de noul statut al lui Dick. Oamenii veneau la el la orice oră pentru instrucțiuni. Însă curând am început să detest deranjul. Era greu să dormi cu atâta du-te-vino. De asemenea, aveam probleme cu cititul și scrisul la lumânare. Vederea lui Dick era atât de proastă, încât trebuia să poarte ochelari cu lentile groase, care îi măreau pupilele până când arătau ca niște boabe de fasole mung. Noaptea, când își dădea jos ochelarii, ochii lui semănau cu niște ouă de porumbiță, ieșindu-i din orbite.

Lui Dick nu-i păsa de ochii lui. Voia ca eu să fiu mai atentă la sensibilitățile politice ale tovarășilor săi. M-a rugat să-mi ascund obiceiurile burgheze. De exemplu, dorința de intimitate.

— E ridicol să numești intimitatea, igiena elementară și dragostea de natură obiceiuri burgheze, am protestat eu.

Cearta adevărată a început odată cu alegerea numelui pentru fiica noastră. Eu preferam să o cheme Micuța Pearl, dar Dick avea o altă idee. Voia ca fiica noastră să se numească Noua Artă. Prin *nouă*, Dick înțelegea arta proletară. Să creeze artă proletară era munca lui pentru Mao.

Dick a hotărât să ducă neînțelegerea noastră în fața lui Mao, care locuia la trei peșteri depărtare în josul povârnișului.

Acesta era prins cu studierea Revoluției Franceze, dar ne-a primit călduros. Când i-am cerut părerea privind numele fiicei noastre, Mao a considerat că nici una dintre

alegerile noastre nu era bună. A luat o pensulă şi a scris cu cerneală roşie alegerea lui.

Astfel s-a născut Rouge Lin. Acesta a devent numele oficial al fiicei noastre.

Nu-mi plăcea. Eu mă gândeam la pace și liniște. În chineză, *Rouge* însemna revoluție. Numele era asociat cu violența și sângele.

— Pentru asta luptăm noi, pentru sângele nostru! l-a citat Dick pe Mao. Toţi părinţii care trăiesc în Yenan le pun copiilor nume revoluţionare: Baza Roșie, Yenan, Viitor Luminos și Soldatul lui Mao. Generaţia noastră viitoare trebuie să ducă mai departe steagul roşu și comunismul până când...

— Ce?

— Până când lumea va fi roşie – din cauza revoluţiei!

Puteam suporta greutăţile din Yenan, dar nu şi spălarea creierului. Detestam faptul că nu aveam voie nici măcar să rostesc cuvântul *Dumnezeu*. Dick făcea tot ce-i stătea în puteri pentru a ascunde faptul că eram creştină.

— Ar putea să mă coste slujba – mai rău, viața – dacă nu eşti atentă, m-a avertizat el.

M-a rugat să-i promit că nu voi pomeni niciodată că am cunoscut străini, precum Pearl şi familia ei.

— În Yenan, cine *a fost* o persoană e mai important decât cine este, a zis Dick. Trebuie să fii fără pată pentru a fi demn de încredere.

La grădiniță, fiica mea era numită tovarăşa Rouge Lin. La fel ca toţi ceilalți copilași, trebuia să poarte uniforma cenușie din bumbac, prost croită. Când i-a rămas mică, a dat-o unui copil mai mic. Rouge a fost iniţiată în tehnici de luptă din clipa în care a învăţat să meargă. Primele ei cuvinte au fost „Sunt un soldat curajos". Când a împlinit doi ani, putea să cânte deja *Fratele meu din Armata Roşie se întoarce*. Nu o pasiona deloc să înveţe colindul *Silent Night*. Credea că sunt ciudată și era mai apropiată de

tatăl ei. Când avea patru ani, a câştigat un concurs recitând faimoasa frază a lui Karl Marx: „Capitalismul este un monstru lacom".

Deşi i-am povestit cum am crescut eu şi ştia că Pearl Buck era cea mai bună prietenă a mea, Rouge nu cunoştea nici un străin şi nu vedea niciodată pe cineva îmbrăcat altfel decât ea. Până şi felul în care oamenii se tundeau era acelaşi în Baza Roşie. Toată lumea era concentrată pe revoluţie şi nimic altceva. Lumea lui Rouge era colorată în roşu şi alb. Un om era fie un tovarăş, fie un duşman. Până să împlinească opt ani, ştia clar cine este şi ce vrea să facă cu viaţa ei. Îl venera pe Mao şi voia să-i elibereze pe săraci.

M-a deranjat când Dick i-a spus fiicei noastre în vârstă de zece ani că creştinii şi comuniştii sunt duşmani.

— Nu toţi creştinii cred că China este rea până nu-l acceptă pe Dumnezeu, l-am contrazis eu. Pearl Buck, de exemplu. Ea e creştină şi critică practicile cele mai rele ale creştinismului.

Pentru a-mi demonstra opinia, i-am citit un eseu pe care Pearl îl publicase în *Revista Misionară din Asia de Sud-Est* cu câţiva ani în urmă. În acest eseu, Pearl sublinia că văzuse misionari cărora le lipsea compasiunea faţă de indigeni: *„Atât de dispreţuitori faţă de orice civilizaţie în afară de a lor, atât de aspri în judecata lor unii faţă de alţii, atât de neciopliţi şi de insensibili în mijlocul unui popor sensibil şi cultivat, că inima mea a sângerat pe bună dreptate de ruşine*".

Era uimit.

— Fiica lui Absalom a scris asta?

Am aprobat din cap.

— E un lucru neaşteptat, a recunoscut el.

— De-ar putea fi Mao mai deschis la minte...

Dick m-a întrerupt şi mi-a şoptit:

— Scumpa mea soţie, nu eşti în Shanghai sau în Nanking. Ţine minte că am rivali. Inimile geloase comit crime. Îl mai ţii minte pe Shakespeare?

Dick credea că Mao va fi mai relaxat şi va permite mai multă libertate când va fi sigur de puterea sa.

— Deocamdată trebuie să fim uniţi ca unul pentru a supravieţui. Dick s-a întors spre Rouge şi a spus: Fără critici la adresa Partidului Comunist, căci vor fi considerate neloiale şi trădătoare.

Ochii lui Rouge s-au mărit. A dat din cap cu seriozitate.

— Tata are dreptate şi mama greşeşte, a zis ea.

— Cum rămâne cu numele tău, *Dick*? l-am provocat eu. În mod sigur nu sună prea proletar!

— Tovarăşii mei ştiu că Dick este numele meu de lucru, a zâmbit soţul meu.

— Cum adică, nume de lucru? Mai ai vreun alt nume?

— Da.

Am râs.

— Eu de ce nu-l ştiu? La urma urmei, sunt soţia ta.

— Aşa e viaţa unui comunist.

Dick a desfăcut braţele şi şi-a legănat capul dintr-o parte în alta, întinzându-şi gâtul.

— Care este numele tău real, tată? a întrebat Rouge curioasă.

— Ei bine, noi îi zicem nume de lucru sau nume curent.

— Şi care este numele tău curent? am întrebat eu.

— Ei bine, este Xinhua.

— Xinhua? *Noua Chină?* am râs eu. Cred că *Vechea Chină* ţi s-ar potrivi mai bine. Provii dintr-o familie de învăţaţi, moşieri şi capitalişti! I-ai studiat pe Shakespeare şi pe Confucius la facultate! Vechea China e în sângele tău! Ai prieteni occidentali şi vorbeşti engleză!

— Fără comentarii.

Dick era jenat.

Din cele câteva scrisori care au ajuns la mine, am aflat că Pearl se obişnuise cât de cât cu viaţa în America. Deşi Statele Unite se aflau într-o criză financiară, a continuat să publice şi cărţile ei se vindeau bine. În 1932, când se

afla încă în mijlocul nostru, primise Premiul Pulitzer pentru *Pământ bun*. În 1938, i s-a acordat Premiul Nobel pentru literatură. În scrisori, menționa noile premii în mod accidental. Tonul ei nu era cu nimic diferit față de atunci când îmi spunea cât de mult admiră sistemul de canalizare american și nu-mi explica niciodată cât de importante erau premiile. Abia după mulți ani am descoperit că Pearl devenise o personalitate internațională. Subiectul despre care îmi punea cele mai multe întrebări era Rouge. Voia să știe cum era viața fiicei mele și dacă avea prieteni. Spunea că nu-și dăduse seama niciodată cât de norocoase am fost să ne avem una pe alta ca tovarășe de joacă în copilărie.

Voiam foarte mult să vorbesc cu Pearl despre fiica mea, însă nu doream să-i amintesc de ceea ce ea nu avea cu Carol. În schimb, am întrebat-o despre metodele ei de scris. Mi-a răspuns că trucul ei era să gândească întocmai ca un fermier chinez. „Înainte de a planta, fermierul știe deja ce, unde și cât de mult să cultive, bugetul pentru semințe, îngrășământ, animale și ajutoarele de la câmp, mi-a scris ea. Cu alte cuvinte, încerc să-mi folosesc cât mai bine materialul."

Despre fiica ei, Pearl mi-a spus că doctorii americani au confirmat diagnosticul anterior – Carol nu va avea niciodată șansa de a duce o viață normală. Nu era nimic nou în această veste, însă Pearl părea devastată. „Această concluzie a spulberat orice fericire aș fi simțit datorită realizărilor mele", scria ea.

A dobândit oarecare alinare știind că veniturile rezultate din scrisul ei îi dădeau posibilitatea să-i asigure lui Carol îngrijire permanentă. „Cum Carol iubește muzica, am luat măsuri ca vila construită din banii mei să fie echipată cu un gramofon și o colecție de discuri", continua ea.

Vorbea despre casa de la ferma pe care o cumpărase în Pennsylvania. „E uriașă după standardele chinezești! scria ea. O renovez, astfel încât să pot adopta mai mulți copii."

Eu și Pearl vorbeam încă despre Hsu Chih-mo. Mi-a dat de știre că reușise în sfârșit să jelească și să treacă mai departe. „Un nou bărbat a apărut la orizontul vieții mele amoroase singuratice, mi-a povestit ea. Dar nu pot face nimic până când nu se finalizează divorțul meu de Lossing."

Bărbatul cel nou era Richard Walsh, redactorul și editorul ei. Pearl era mândră de faptul că fuseseră cei mai buni prieteni înainte de a fi iubiți.

M-am bucurat mult pentru ea și i-am scris ca s-o felicit. În scrisoare, m-am plâns de Dick și de Baza Roșie.

Spre uluirea mea, scrisoarea a fost interceptată de agenții de contrainformații comuniști. L-a băgat pe Dick în bucluc.

— Te-am prevenit ! a șuierat Dick la mine. Noi, comuniștii, nu avem încredere în americani ! Dușmanul nostru e sprijinit de americani ! De ce ți-e atât de greu să ții minte asta ? Securitatea din Yenan e legată de supraviețuirea lui Mao !

În trecut, Dick mă convinsese să renunț la a-i scrie lui Pearl. Acum mi s-a ordonat să încetez cu totul.

Am refuzat să semnez cererea de a deveni membră a Partidului Comunist pe care Dick mi-a pus-o în față. Indiferent de cât de multe ori mi-a explicat beneficiile și necesitatea acestui lucru, nu am vrut să pun mâna pe stilou.

În cele din urmă, după luni de împotrivire, am consimțit să semnez. Am făcut asta din loialitate față de soțul meu. Dacă eu nu aș fi fost membră a Partidului Comunist, Dick nu ar fi câștigat niciodată încrederea deplină a lui Mao.

Cea mai mare problemă a mea era să urmez regulile Partidului Comunist. Păream să spun întotdeauna lucrul nepotrivit la momentul nepotrivit. Lăudam pe cine nu trebuia și criticam pe cine nu trebuia. De exemplu, am făcut observația că îmi era milă de eroii cu grade mari, fiindcă își obținuseră rangul omorând un număr mai mare de oameni. Am spus, de asemenea, că războaiele erau

ceva greșit. Din pricina acestor scăpări, mi s-a ordonat să-mi fac autocritica în public.

Drept rezultat, Dick a fost retrogradat. Nu-și mai putea stăpâni firea. În loc să se certe cu mine, exploda la lucru. A făcut cerere să fie transferat mai aproape de focul luptelor. Era nerăbdător să participe la bătălii. Voia să fie primul care să dea piept cu dușmanul și ultimul care să se retragă. Ironia e că lucrul ăsta s-a dovedit benefic pentru cariera lui. A obținut medalii și avansări. Curajul lui i-a atras respectul conducerii comuniste. A fost reinstalat în fosta lui slujbă. Mao l-a primit bucuros înapoi și l-a lăudat, numindu-l „Prințul Roșu".

— Asta înseamnă că Mao e Împăratul Roșu? am glumit eu în clipa în care Dick a intrat în peșteră.

Lui Dick nu i s-a părut amuzant comentariul meu și m-a avertizat să nu mai spun asemenea lucruri.

Viața mea, așa cum prezisese cândva o ghicitoare, consta într-o permanentă schimbare de *feng shui*, asta însemnând că norocul mi se schimba întruna. Viitorul meu în calitate de comunistă avea să dovedească în curând înțelepciunea ghicitoarei. Nu-mi închipuisem niciodată că voi scoate vreun profit din revendicarea trecutului meu de cerșetoare. La rubrica privind condiția socială a familiei din cererea de a deveni membră de partid, am scris în mod onest „cerșetori". Asta îl califica pe tata drept proletar, iar acest lucru ne includea pe mine și pe Rouge. Dacă bunicul meu nu și-ar fi pierdut toți banii, tata i-ar fi moștenit pământul și ar fi devenit dușmanul comuniștilor. Eu aș fi fost denunțată și împușcată probabil ca spion.

Tensiunea dintre mine și Dick avea mare legătură cu sufletele nevinovate pe care Mao le omora în Baza Roșie. Se întâmpla în fața ochilor mei. Oamenii erau arestați în plină zi, duși de acolo și dispăreau definitiv. Erau oameni tineri, foști studenți. Erau gânditori independenți, oameni pe care Dick îi recrutase personal. I se alăturaseră lui Mao ca să lupte împotriva japonezilor. Peste noapte, erau etichetați ca dușmani, arestați, denunțați și omorâți.

Dick zicea că valorile mele creștine mă distruseseră. I-am spus că el era distrus, nu eu. Dick refuza să vadă defectele lui Mao și faptul că acesta devenise un tiran. Mao învățase de la Stalin, un om care omora pe oricine nu era de acord cu el. Jumătate din prietenii lui Dick au fost reținuți și interogați și o treime au fost executați ca trădători.

— Cum poți să dormi noaptea? îl întrebam eu pe soțul meu.

Dick mă încuraja să mă împrietenesc cu doamna Mao. „E o alegere mai bună decât Pearl Buck", insista el.

Am încercat, dar n-am reușit să o fac pe doamna Mao să mă placă. Era opusul lui Pearl, pripită în judecăți și încăpățânată. Binecuvântată cu frumusețe, era de asemenea epatantă, arogantă, egocentrică. Fiind o fostă actriță, își cunoștea meseria. Se autointitula „umila elevă a președintelui Mao" și era mândră să fie trofeul lui. Nu era modestă în privința „capitalului" ei. Pielea ei nu a devenit cafenie precum cartofii, așa cum s-a întâmplat cu noi, ceilalți, din cauza soarelui și a vântului aspru din deșert. Avea sprâncenele la fel de subțiri ca antenele unui crevete. Ea și Mao alcătuiau un cuplu perfect. Amândoi voiau putere și faimă. Doamnei Mao îi plăcea la nebunie să spună că este un păun printre „găini". Prin găini înțelegea femeile din Yenan, iar asta mă includea și pe mine.

Cea mai mare dezamăgire a mea era că Mao nu se dovedea a fi eroul la care mă așteptasem. Sub masca unui învățat, Mao le vindea oamenilor încredere. Îi făcea pe soldații țărani să-și audă propriile voci când vorbea cu ei.

În timp ce îl ascultam pe Mao, îi urmăream ochii. Păreau să zâmbească până și atunci când rostea cele mai violente fraze. Mao avea o frunte lată, o față în formă de turtiță din orez și o gură feminină. Nu-i privea niciodată pe oameni în ochi când stătea de vorbă cu ei. Mao îi lăsa pe oameni să-l observe. Nu l-am auzit nici măcar o singură dată răspunzând în mod direct la vreo întrebare, deși îi

încuraja pe alții să facă asta. Era un maestru al artei de-a vorbi pe ocolite. Chiar el spunea că îi plăcea să-și ia dușmanul prin surprindere, fie că era vorba de conversație, fie că era vorba de câmpul de luptă.

Dick era cel mai bun partener de conversație al lui Mao din cercul de apropiați. El și Mao stăteau adesea de vorbă până noaptea târziu. „Pur și simplu ne delectăm unul cu mintea celuilalt", îmi spunea Dick. Dar soțul meu nu a învățat o lecție importantă, și anume că Mao ura să piardă.

Dick mai avea până să descopere că Mao voia putere absolută, deși părea să dorească opusul. Mao le repeta întruna aceeași frază jurnaliștilor străini: „Visul meu e să devin profesor într-o clasă". Își începea conversația cu un poem chinezesc și încheia recitând din Marx sau Lenin. Oamenii erau fermecați cu ușurință de Mao. Cunoștințele lui vaste și inteligența lui ascuțită dezarmau. Odată, Dick l-a ajutat să trimită o telegramă pe front. A fost uimit că Mao a insistat să încheie comunicatul cu un vers dintr-un poem: *„Numai muștele se tem de iarnă, așa că n-au decât să înghețe și să moară"*.

Dick mi-a spus mai târziu că, atunci când avea dificultăți în a da indicații în timpul luptelor sau când era nesigur de următoarea sa mișcare, Mao le telegrafia generalilor săi poeme. Generalii nedumeriți nu aveau de ales decât să hotărască singuri dacă să atace sau să se retragă.

— Atât de mare e inteligența lui Mao, zicea Dick cu admirație.

Dick i l-a adus doamnei Mao pe cântărețul local, care a scris cântecul *Roșu la răsărit*. N-a bănuit niciodată că într-o bună zi acesta avea să devină imnul național neoficial al Chinei.

M-am dus să ascult *Roșu la răsărit* interpretat la o petrecere dată în weekend pentru oficialii de rang înalt. Doamna Mao l-a prezentat pe cântăreț, pe care îl chema Li You-yuan. Li era un țăran îmbrăcat în zdrențe, cu un prosop murdar înfășurat în jurul frunții. Avea patruzeci și

ceva de ani și îi lipseau trei dinți din față. Dick a făcut o verificare și a descoperit că Li nu era sută la sută proletar, fiindcă familia sa deținea jumătate de acru de pământ.

Când i-a raportat asta doamnei Mao, ea a spus:

— Dacă eu zic că Li e țăran, atunci va fi țăran.

Cântecul *Roșu la răsărit* era cadoul doamnei Mao cu ocazia zilei de naștere a soțului ei. Când țăranul a scos primul sunet, ascultătorii au rămas cu gurile căscate. Vocea lui Li semăna cu behăitul unui țap.

Mao a rămas pe locul lui, deoarece avea bunul-simț să se încreadă în abilitățile soției sale de a face magie.

După ce Li a părăsit scena, doamna Mao a prezentat propria variantă a cântecului *Roşu la răsărit*, în interpretarea grupului din Yenan, condus chiar de ea.

Roşu la răsărit
Răsare soarele.
China l-a adus în față pe Mao Tse-tung.
Creând fericire pentru popor,
El este marele nostru salvator.

Li You-yuan nu a scris mai mult de primul vers din *Roşu la răsărit*. Țăranul nu știa nimic despre Baza Roșie sau despre conducătorul ei, Mao. Fredona doar melodia ca să-i treacă timpul când își ara ogorul. Dick a trecut întâmplător pe acolo și l-a auzit cântând. A prevăzut utilitatea cântecului și l-a adus pe Li în atenția doamnei Mao.

Pentru a-și demonstra modestia, Mao a respins propunerea doamnei Mao de a trece *Roşu la răsărit* pe lista cu „cântece obligatorii" pentru trupe.

Doamna Mao a insistat că era dorința poporului ca Mao să fie privit ca soarele Chinei care răsare.

Doamna Mao l-a rugat pe soțul meu să-mi transmită un mesaj. Ea m-a criticat ca fiind arogantă. De dragul lui Dick, am încercat să-mi ascund sila.

Doamna Mao nu era conștientă că știam câte ceva despre trecutul ei. Înainte de a veni în Yenan, fusese actriță în filme de mâna a doua la Shanghai. Avusese o aventură cu un reporter de la un ziar, care întâmplător era prieten cu Dick. În Baza Roșie, trecutul doamnei Mao era o pată pe o broderie imaculată. Disperată să scape de pată, ea se comporta ca o revoluționară înflăcărată. Mă invita să o privesc practicând meșteșugul recent învățat – să toarcă fir din bumbac neprelucrat.

Doamna Mao m-a instruit să o urmăresc pe ea cum toarce, în loc să-mi petrec timpul cu fiica mea. Stând lângă doamna Mao, mă simțeam nefericită. Ea recita frazele soțului ei pe când învârtea fusul. *„Nu-i vom înțelege niciodată pe țărani dacă nu ne vârâm mâinile în bălegar, nu toarcem fir din bumbac neprelucrat și nu asudăm pe câmp. Nu vom fi apți să devenim membri ai clasei proletare până când nu vom mirosi a bălegar și a usturoi în loc de parfum.“*

Am făcut ceva pe la spatele lui Dick. Am mituit un poștaș special al bazei, care călătorea între Yenan și Shanghai ca negustor. Omul îmi ducea clandestin scrisorile la Shanghai și apoi i le trimitea prin poștă lui Pearl, în America, folosind o adresă secretă. În scrisorile mele, i-am povestit că începusem să-i spun lui Rouge istorisiri creștine. I-am mărturisit că mi s-a înseninat ziua când Rouge a început să se îndrăgostească de *Amazing Grace*.

Ca picăturile de ploaie în toiul unei secete, am primit o scrisoare de la Pearl, care m-a alinat și mi-a potolit zbuciumul, fiindcă nu aveam prieteni. Pearl mi-a spus că în ultima vreme călătorise prin toată lumea și că petrecuse mult timp în India, Asia de Sud-Est și Japonia. Rândul care mi-a umplut ochii cu lacrimi de fericire a fost cel în care scria că „murea de nerăbdare să se întoarcă în China“.

Capitolul 26

Când Mao l-a sfidat pe Stalin și a traversat Fluviul Albastru ca să-l vâneze pe Chiang Kai-shek, în 1948, Dick mi-a spus că China va fi câștigată de comuniști. În mai 1949, asta era deja o realitate. Poporul suferise doisprezece ani : opt ani luptând cu Japonia și apoi patru ani de război civil. Era greu de crezut că războaiele se încheiaseră. Consilierii ruși și americani de ambele părți erau siliți să recunoască faptul că se înșelaseră. Mao credea că trebuia să existe doar un singur leu pe munte. Nu voia să împartă puterea cu Chiang Kai-shek.

În ziua în când capitala sa, Nanking, a căzut, Chiang Kai-shek a fugit în Taiwan. Mao ar fi continuat vânătoarea până când l-ar fi capturat pe Chiang Kai-shek, dacă n-ar fi fost forțele militare americane de pe insulă. Mao era prevăzător. Nu voia să se întindă mai mult decât putea, așa că a proclamat un stat și l-a numit Republica Populară Chineză.

Mi s-a ordonat să împachetez imediat și să mă mut în nord. Rouge era entuziasmată. Avea cincisprezece ani și nu pusese niciodată piciorul în afara Yenanului. Se înscrisese în Liga Tineretului Comunist cu un an în urmă și lucra ca jurnalist la granița provinciei pentru cotidianul *Yenan Daily*. Rouge primise premii de mai multe ori ca Tovarășă Excepțională și i se acordase Medalia Mao. Cântecele ei preferate erau imnurile sovietice și îi plăceau jachetele în stil Lenin.

Urma să ne întâlnim cu Dick la Peking. Mao hotărâse să facă din oraș noua sa capitală și îi schimbase numele din Peking în Beijing. Trupele din Diviziile a 8-a și a 4-a ale armatei au suferit, de asemeanea schimbări. Aflate înainte sub comanda lui Chiang Kai-shek, acestea i s-au alăturat lui Mao și au fost incorporate în Armata Populară de Eliberare.

Dick a venit să ne ia cu un jeep american. Deși era pământiu și slab din cauza ulcerului stomacal pe care îl căpătase, părea fericit. Ne-a spus că fostul proprietar al mașinii fusese doamna Chiang Kai-shek.

Armata Populară de Eliberare a fost primită cu bucurie de locuitorii orașului. Jeepul american al lui Dick făcea parte din paradă când am intrat în Beijing. Mulțimea aclama și bătea din tobe. Copiii aruncau flori.

— Trăiască președintele Mao! strigau ei. Trăiască Partidul Comunist Chinez!

1 octombrie 1949 a fost o zi de sărbătoare pentru națiune. Stând pe Poarta Tiananmen, Mao a proclamat în fața lumii independența Chinei. A promis libertate și respectarea drepturilor omului. Din acel moment, Mao a fost privit drept cel mai înțelept conducător pe care Cerul i-l dăruise vreodată Chinei. Puțini știau că Dick era cel care negociase tranziția pașnică.

Dick lucrase în secret cu generalul Chu, care apărase Pekingul pentru Chiang Kai-shek. El l-a convins pe generalul Chu să se predea. L-a convins că Chiang Kai-shek îl abandonase. După părerea lui Dick, continuarea luptei ar fi însemnat o baie de sânge din care Chu ar fi ieșit învins, indiferent cât de înverșunat ar fi luptat. În numele lui Mao, i-a promis generalului Chu o poziție înaltă în Armata Populară de Eliberare. Dick a semnat cu numele lui acest acord secret în locul lui Mao. În clipa când ridica steagul alb, generalul Chu avea să fie numit Erou al Poporului.

Nu mi-a venit să-mi cred ochilor când Dick ne-a dus să vedem noua noastră casă. Se afla în Orașul Interzis. Urma

să ocupăm unul dintre palate. Dick mi-a spus că Mao și soția lui, împreună cu vicepreședintele, miniștrii și familiile lor, se mutaseră deja în Orașul Interzis.

Mi-au trebuit zile întregi să mă conving că viața mea se schimbase cu adevărat. În sfârșit, nu mai eram nevoită să trăiesc într-o peșteră. Nu mai eram silită să îndur raiduri aeriene. Mâncarea nu avea să mai fie niciodată o problemă. Mă priveam în oglindă și vedeam un chip pe care abia îl recunoșteam ca fiind al meu. La vârsta de cincizeci și nouă de ani, puteam în sfârșit să mă stabilesc undeva.

În loc să desemneze palatele după fostele lor nume imperiale, autoritatea locativă comunistă le-a dat numere. Reședința noastră se numise Palatul Liniștii; acum se numea Clădirea numărul 19.

Mă plimbam prin noua mea casă, admirând splendoarea arhitecturii imperiale. Palatul era o operă de artă vie. Ca o frumusețe adevărată, își schimba chipul în funcție de lumină. Impunătoarele grinzi arcuite și coloane din cărămidă îmi aminteau de decorurile unei opere. Rouge era impresionată de imensa poartă din lemn. Alerga dintr-o cameră în alta aclamând și cântând. Aveam patru camere principale spațioase și șapte încăperi ca dependințe. Un pasaj acoperit ducea la grădina cu copaci veșnic verzi, tufe luxuriante și flori minunat parfumate.

— Cum de ne putem permite să locuim aici? am întrebat eu.

Dick a zâmbit.

— E gratis.

— Cum adică gratis?

— Nu eu am ales această reședință, a zis Dick. A fost decizia președintelui Mao. Văzând expresia mea, mi-a explicat: E pentru confortul lui Mao. Vrea ca eu să fiu aproape, din cauza treburilor. S-a oprit puțin, privindu-mă cu atenție: Credeam că acest aranjament o să te facă fericită. Câți oameni din China trăiesc într-un palat ca ăsta?

Eu aș fi ales un loc în care să putem avea intimitate. Dar îmi dădeam seama că Dick nu avea de ales. Rouge urma să se alăture altor copii de înalți oficiali și să frecventeze o școală particulară în care avea să învețe mai multă rusă decât chineză. Scopul școlii era să-și pregătească absolvenții pentru Universitatea din Moscova.

După ce a început școala, am simțit o răceală crescândă din partea fiicei mele. Nu mai voia să se roage cu mine. A aruncat micuța imagine a lui Isus pe care o țineam la mine în baie. Mi-a spus că a fost aleasă șefa clasei sale. Dimineața, în loc de o îmbrățișare și la revedere, își ducea mâna dreaptă la tâmplă și spunea: „Vă salut, tovarăși!“.

Într-o zi, am găsit un portret al lui Mao în dormitorul meu, care înlocuia tabloul meu preferat cu lotuși. Când am protestat, Rouge a spus:

— E spre binele tău, mamă. Se pare că nu înțelegi ce se petrece în afara familiei noastre.

Nu eram obișnuită cu noul meu rol de nevastă casnică de revoluționar. Din motive de securitate, nu mi se permitea să dau adresa nimănui, nici măcar tatei. M-am plâns lui Dick și i-am spus că îmi era dor de tatăl meu. O lună mai târziu, tata a fost lăsat la ușa mea ca un colet. Deși era sănătos și a fost bucuros să mă vadă, și-a descris călătoria ca fiind „răpire“. Agenții secreți ai lui Mao l-au cules din Chin-kiang și l-au adus la Beijing. Nu i s-a spus unde merge sau pe cine o să vadă. În timpul șederii sale în Orașul Interzis, a fost admonestat pentru că a încercat să iasă pe porți fără permisiune. S-a certat cu paznicii și a spus că nu vrea să fie prizonier. În cele din urmă, m-a rugat să-i cumpăr bilet ca să se poată întoarce la Chin-kiang. I-am cumpărat biletul și am fost tristă când n-a întors capul după ce a urcat în tren. N-am prea avut timp să stăm de vorbă și să ne punem la curent cu viețile noastre. Nici măcar n-am avut ocazia să-l întreb ce mai făcea lumea din Chin-kiang.

Am încercat să găsesc o modalitate de-a o anunța pe Pearl de mutarea mea la Beijing. Bănuiam că aflase de victoria lui Mao. Mă întrebam ce credea despre înfrângerea lui Chiang Kai-shek. Într-un fel, Pearl prezisese rezultatul în cursul corespondenței noastre anterioare. Foarte mulți fuseseră impresionați de doamna Chiang Kai-shek, care desfășurase în America o campanie pentru sprijinirea soțului ei și care reușise să cucerească publicul de partea ei. Dar Pearl nu crezuse declarațiile sale. În trecut, spusese adesea că soții Chiang erau interesați de putere pentru ei înșiși. Pearl era convinsă că exista o prăpastie între soții Chiang și țăranii din China. Spusese cu mult timp în urmă că puterea lui Mao provenea din faptul că îi înțelegea pe țărani.

Pearl n-a avut niciodată încredere în comuniști. O încânta prietenia ei cu Dick și a sprijinit căsătoria mea cu el deoarece a văzut că mă iubea. Pe de altă parte, nu-i plăcea faptul că Dick îmi spăla creierul. Când i-am pomenit într-o scrisoare de venerația lui față de Karl Marx, Pearl mi-a scris înapoi ca să mă întrebe: „Știi cine este Karl Marx? E un omuleț ciudat, mort de mult, care și-a trăit viețișoara mărginită și a reușit cumva, prin puterea creierului său capricios, să pună stăpânire pe milioane de vieți omenești!".

Asta avea sens pentru mine, deși nimic din ceea ce spuneam nu îl făcea pe Dick să se răzgândească. Odată cu victoria lui Mao, înaintase și mai mult în ceea ce eu numeam „o călătorie fără întoarcere".

Pe agenda lui Mao urma o serată cu prilejul aniversării independenței naționale. Dick a fost însărcinat să se ocupe de toate. Era recunoscător că Mao îi încredințase această treabă. Făcea în sfârșit ceea ce-i plăcea la nebunie – să adune laolaltă oameni talentați. Rareori apucam să-l văd la lumina zilei. Îmi spuneam că sunt norocoasă că soțul meu n-a murit în luptă și că ar trebui să fiu mulțumită că

Partidul Comunist avea grijă de viaţa noastră. Ni se dădeau bucătari, şoferi, doctori, croitori, bodyguarzi şi menajere.

I-am scris lui Pearl cu prima ocazie. Beijingul era un oraş imens, unde mă puteam pierde cu uşurinţă în mulţime atunci când mergeam la poştă. I-am spus lui Pearl că, în vreme ce Dick devenea un comunist şi mai devotat, eu rămâneam o liberală burgheză independentă şi, mai rău, continuam să fiu creştină. „China în schimbare mă entuziasmează şi mă înspăimântă în acelaşi timp, i-am mărturisit eu. Mao s-a transformat singur într-un zeu pentru popor. Simt că îmi pierd soţul şi fiica în favoarea acestui om. Ironia e că eu sunt cea pe care ei o cred nebună."

De dragul fiicei mele, n-am mai încercat să caut biserici în care să mă duc la Beijing. Însă chiar dacă aş fi vrut, n-aş fi putut niciodată să renunţ la credinţa mea în Dumnezeu. Mă rugam pe întuneric. Cădeam în genunchi când Dick şi Rouge adormeau. De asemenea, eram hotărâtă să continui corespondenţa cu Pearl cât îmi stătea în puteri.

Durerea de stomac a lui Dick s-a înrăutăţit şi, în cele din urmă, a fost nevoie de operaţie. I-au fost îndepărtate două treimi din stomac. Dar a continuat să lucreze de pe patul de spital. S-a întâlnit cu unii dintre cei mai influenţi oameni ai zilei, de la foşti miniştri ai lui Chiang Kai-shek la artişti celebri. Ţelul său era să-i asigure lui Mao legitimitate internă şi internaţională.

— Preşedintele Mao trebuie să-şi facă mai mulţi prieteni. În orice clipă, America ar putea să folosească Taiwanul ca bază militară pentru a lansa un atac asupra Chinei, i-a spus Dick lui Rouge.

În calitatea sa de nou ministru al Culturii, Ştiinţei şi Artei din China, Dick îi încuraja pe chinezii din străinătate să se întoarcă în ţara lor natală. În următorii zece ani, a scris sute de scrisori în care le spunea prietenilor săi din întreaga lume că „Mao este un lider înţelept şi clement, care recunoaşte şi apreciază talentul".

Printre aceia care se întorceau erau intelectuali, oameni de știință, arhitecți, dramaturgi, romancieri și artiști. În numele Partidului Comunist, Dick le-a garantat salariile și le-a oferit un stil de viață privilegiat și libertate de exprimare. I-a numit la conducerea teatrelor și universităților naționale. În fiecare dimineață, Dick mergea cu jeepul lui să-i ia pe nou-sosiți. În fiecare seară, găzduia o petrecere veselă de bun venit.

La o astfel de petrecere, Dick a băut prea mult. A doua zi dimineață, cu ochii umflați și injectați, a zis:

— Dacă Hsu Chih-mo n-ar fi murit, l-aș fi invitat. S-ar fi bucurat.

— Hsu Chih-mo nu s-ar fi ascuns, așa cum fac eu, am răspuns. L-ar fi criticat pe Mao. I-ar fi spus în față că e un poet amator.

— Pe cine încerci să provoci? a izbucnit Dick enervat. De ce ești tot timpul atât de cinică?

— Pun doar la îndoială cât de adevărată este libertatea de exprimare în China, am spus eu. Ești sigur că te poți ține de promisiunile pe care le-ai făcut atâtor oameni?

Dick înțelegea preocuparea mea. N-a putut să-mi răspundă la întrebare, fiindcă în adâncul sufletului știa că „voința lui Mao" va fi „voința națiunii".

— S-ar putea să ajungi să cari piatra care până la urmă îți va zdrobi propriile degete de la picioare, am spus eu temătoare.

Dick mi-a cuprins umerii cu brațul și a zis că e de acord cu mine, însă apoi a adăugat:

— Dar trebuie să am încredere în ceea ce fac.

Mi-am lipit fața de mâna lui și i-am spus că înțeleg.

— Trebuie să am încredere că și ceilalți împărtășesc valorile mele, a spus Dick cu glas blând.

— Ești naiv.

— Știu, știu, m-a oprit el. Îngrijorarea ta e îndreptățită, dar nu e necesară.

— Pot să prevăd asta.

— Salcia, ai o imaginație bogată. N-o lăsa să te înnebunească.

— Nu voi mai repeta lucru ăsta. Uite ce e, sunt soția ta și te cunosc îndeajuns ca să știu că tu și Mao sunteți diferiți.

— Ne completăm unul pe altul.

— Nu asta vreau să spun.

— Știu ce vrei să spui, dragă.

— Vrei să mă lași să termin? am zis supărată. Pentru ca lucrurile să iasă cum vrea el, Mao nu va ezita să persecute sau – să îndrăznesc să rostesc cuvântul? – să omoare. A mai făcut asta.

Dick s-a ridicat în picioare și a pus o oarecare distanță între noi.

— Mao nu e proprietarul partidului, a zis el cu un glas ferm. Comunismul înseamnă justiție și democrație.

Dick m-a condus în camera lui și a deschis sertarul de sus al unui birou. A scos un plic. Mi-am dat seama că scrisul chinezesc de pe plic era al lui Pearl. Timbrele arătau că sosise cu două luni în urmă, iar scrisoarea fusese deja deschisă. Plicul era gol.

— Intimitatea mea a fost încălcată, am protestat eu.

— Agenții de securitate internă ai lui Mao au deschis-o.

— Unde e scrisoarea?

— La biroul central. Cei de-acolo m-au anunțat că urma să fie confiscată.

— De ce nu mi-ai luat apărarea?

— N-ai mai fi aici dacă n-aș fi făcut-o!

Dick aproape că urla.

Știam că făcuse tot posibilul.

— Uite! a zis el scoțând și alte documente din sertar. Uite și alte dovezi. Am luptat pentru tine nu o dată, ci de nenumărate ori.

Habar nu avusesem că mă aflam într-un bucluc atât de mare.

— Ești supravegheată de securitatea internă, a continuat Dick. Ești la un pas de a deveni cunoscută ca simpatizantă a dușmanului. Prietenia ta cu Pearl Buck e văzută ca o amenințare la adresa siguranței naționale. Statutul lui Pearl în America și criticile publice făcute de ea la adresa lui Mao și a Partidului Comunist o plasează în categoria de dușman al Chinei.

— Sunt suspectă?

— Tu ce crezi? Ai fost prinsă furnizându-i informații.

Mi-am amintit că în scrisori îi împărtășisem lui Pearl îndoielile mele cu privire la eforturile lui Dick de a recruta oameni pentru cauza comunistă. Îi mărturisisem că n-aș putea să uit niciodată ce se întâmplase în Yenan în anii '30. Mai mulți tineri din Shanghai pe care îi recrutase Dick fuseseră arestați ca spioni și împușcați. După toți acești ani, familiile lor încă îi mai scriau, cerându-i informații despre cei dragi. Dick își punea o mască de fiecare dată când vorbea cu ei. Nu avea nici un fel de răspunsuri să le dea. Se simțea răspunzător și nu se putea ierta, indiferent de câte ori își repeta că acele crime fuseseră cauzate de războiul cu Japonia.

Nu aveam de gând să-i trimit lui Pearl altă scrisoare. Știam că era prea periculos. Atmosfera politică începuse să se schimbe după experimentul lui Mao, denumit Marele Salt Înainte. A început în 1958 și a durat trei ani înainte să eșueze lamentabil. A forțat întreaga națiune să adopte un stil de viață în comun. Rezultatul a constat în milioane de morți și o națiune care murea de foame. La sfârșitul anului 1962, respectul pentru Mao pălise. Existau voci care cereau un „lider competent".

Simțind că puterea lui era amenințată, Mao a reprimat criticile crescânde. Doamna Mao a deschis o conferință de presă națională pentru a „clarifica și îndepărta confuzia". Dick trebuia să întocmească un „plan de bătaie". Primul lucru care i s-a ordonat a fost să închidă ușa Chinei spre

exterior. A trebuit să le ceară personal scuze jurnaliştilor şi diplomaţilor străini pentru anularea vizelor de intrare. „E ceva temporar, îi asigura Dick. China va fi deschisă din nou pentru afaceri mai curând decât credeţi."

Însă când venea acasă, Dick îmi spunea că nu avea încredere în ceea ce le promisese prietenilor săi. Mao nu avea nici o intenţie de a redeschide uşa Chinei. Asta m-a făcut să cred că trimiterea scrisorii va fi ultima mea şansă de a o contacta pe Pearl. Avea să fie acum sau niciodată.

Acţionând ca un agent sub acoperire, m-am deghizat în ţărancă şi am dus scrisoarea la un oficiu poştal din afara Beijingului. Era o zi caldă de aprilie. Lumina soarelui se strecura printre nori. Copacii aveau frunze noi, de un verde deschis. Copii cu cravate roşii la gât cântau cântece vesele. M-am asigurat că-mi acopăr urmele luând autobuze diferite. Pe drumul de întoarcere, nu m-am putut abţine să nu-mi şterg lacrimile. Simţeam că era posibil să nu mai primesc niciodată veşti de la Pearl.

Oricât de mult încercam, nu mai puteam să-mi iau un chip zâmbitor şi să păstrez o atitudine pozitivă. În ceea ce privea partidul, asta însemna să fii tot timpul corect din punct de vedere politic. Lucrul ăsta devenea din ce în ce mai greu cu fiecare zi. Îl atacam acasă pe Dick, iar furia mea dădea pe dinafară.

— Mao jefuieşte vieţile unor oameni nevinovaţi ! urlam eu şi aruncam cu beţişoarele de perete. Asta e brutalitate !

— Sacrificiu ar fi un cuvânt mai potrivit.

Soţul meu mi-a făcut semn să tac şi s-a dus să închidă ferestrele.

— Vorbeşte cu mine fără mască, Dick ! Spune-mi, în inima ta ai întrebări, rezerve, îndoieli ?

Dick tăcea.

— Cum poţi suporta gândul că ai ucis pentru Mao ? Te zbaţi să te justifici.

— Destul, Salcia. Suntem în 1963, nu în 1936! Astăzi conduc proletarii. Preşedintele nostru calcă pe urmele lui Stalin. Un singur cuvânt greşit şi-ţi poţi pierde limba, dacă nu chiar capul.

— N-ai răspuns la întrebările mele.

— Sunt obosit.

Am rămas aşezaţi faţă în faţă multă vreme. Cina se afla pe masă, dar nu aveam poftă de mâncare.

— Când intră în panică, Mao se lasă dus de val, a zis Dick respirând adânc. Simţea nevoia să epureze gândacul anticomunist.

— A făcut un lucru corect ordonând omorârea acelor tineri pe care i-ai recrutat?

— La vremea aceea, da. Dar acum, nu. Tragedia a fost o pierdere pentru partid. Nu a adus beneficii decât duşmanilor noştri.

— Dick Lin, te-am urmărit alergând de colo până colo şi folosindu-te de reputaţia ta ca să-i faci pe oameni să se întoarcă în China. Dacă Mao se răzgândeşte? Dacă oamenii aceia vor spune şi vor face lucruri care vor sfârşi prin a nu-i fi pe plac lui Mao sau prin a-l ofensa? Tu o să fii călăul?

— Nu se va întâmpla asta.

— Mă gândeam că până acum ai ajuns să-l cunoşti pe Mao.

— Îl cunosc.

— Atunci eşti malefic, pentru că-l urmezi.

— Călăresc pe spinarea unui tigru. Voi muri dacă voi încerca să mă dau jos.

— Ce declaraţie egoistă!

Dick s-a îndepărtat şi s-a dus să se aşeze într-un fotoliu. Şi-a cuprins faţa în mâini şi a zis:

— Oricum nu aprobi niciodată ceea ce fac eu.

— Refuzi să recunoşti adevărul.

— Care adevăr?

— Nu există comunism, ci doar ceea ce vrea Mao!

— Tovarășă Salcia ! a țipat Dick ridicându-se în picioare. Nu l-am insultat niciodată pe Dumnezeul tău, așa că te rog să încetezi să-l insulți pe-al meu.

Capitolul 27

Am fost arestată acasă, în timp ce spălam vasele. Nu mă așteptam deloc ca un funcționar de la poștă să mă denunțe. Am fost reclamată și acuzată că sunt spion american. Fără nici un proces, am fost aruncată în închisoare. Văzusem lucrul ăsta întâmplându-li-se altora, dar am fost șocată când mi s-a întâmplat mie.

Dick a tras niște sfori, dar nimeni nu îndrăznea să mă ajute. Crima mea era prietenia cu Pearl Buck. Dick mi-a spus că nu succesul literar al lui Pearl Buck făcuse din ea o dușmancă a Chinei, ci refuzul ei de-a fi prietenă cu soții Mao.

De când luaseră în stăpânire China, soții Mao își doriseră ca Pearl să ofere regimului sprijinul ei. Însă ea păstrase distanța. Agenții chinezi au contactat-o în repetate rânduri, sperând că ar putea face ceea ce jurnaliștii americani Edgar Snow și Anna Louise Strong făcuseră pentru China. Deși era în termeni amicali cu ambii jurnaliști, Pearl își susținea propriile păreri politice. La sfârșitul anilor '50, când milioane de chinezi mureau de foame în timpul Marelui Salt Înainte, l-a criticat pe Mao. A arătat un fapt crucial, pe care alții îl ignoraseră: „Mao a permis ca poporul lui să moară de foame și de boli, în timp ce el îi ajuta pe nord-coreeni să ducă un război împotriva americanilor".

„Pearl Buck ne e prietenă sau dușmancă?", mi-a spus soțul meu că l-a întrebat Mao cândva.

Dick i-a răspuns cu sinceritate că Pearl Buck iubea poporul chinez, dar nu credea în comunism.

Mao i-a cerut să se pună pe treabă în privința lui Pearl Buck. Voia ca Dick să repete succesul obținut atunci când îl convinsese pe generalul Chu să schimbe tabăra, în 1949. Mao a făcut din Pearl următoarea provocare a lui Dick. Ordinul lui era clar: „Mi-ar plăcea la nebunie să câștig drept tovarășă o laureată a Premiului Nobel".

Fără știrea mea, Dick i-a scris lui Pearl. Ea nu i-a răspuns și nici nu a pomenit despre eforturile lui în scrisorile pe care mi le trimitea mie.

Frustrat, Dick l-a întrebat pe Mao de ce trebuia să o aibă pe Pearl Buck.

— Nu încape nici o comparație între Pearl Buck și Edgar Snow, a răspuns Mao. Pearl Buck e citită în toate țările de pe harta lumii. Cărțile ei au fost traduse în peste o sută de limbi! Dacă Edgar Snow e un tanc, Pearl Buck e o bombă nucleară.

Dick a eșuat în misiunea sa, fiindcă Pearl știa prea multe despre China ca să se lase păcălită. Îl judeca pe Mao după acțiunile lui, nu după sloganele lui bombastice. „Slujiți poporul cu inima și cu sufletul" nu însemna nimic pentru ea. La fel ca tatăl ei, Absalom, Pearl refuza să se lase cumpărată. Romanele pe care le-a scris în anii '60 înfățișau viețile tragice duse sub conducerea lui Mao, deși le scria de peste ocean și se baza doar pe bănuieli. Părea că simțurile ei deveneau mai ascuțite pe măsură ce îmbătrânea.

Dick nu i-a mărturisit niciodată lui Mao că, după părerea sa, Pearl Buck era singurul occidental care avea capacitatea de-a scrie despre realitatea din China atât cu umanism, cât și cu acuratețe. Nu a menționat niciodată că o admira pe Pearl, dar eu știam asta.

Dick n-a avut curajul de a o contrazice pe doamna Mao când a declarat cele mai recente romane ale lui Pearl ca fiind atacuri la adresa comunismului. Doamna Mao credea că Pearl făcea parte din conspirația americană împotriva

Chinei. Lui Dick i s-a ordonat să-i încurajeze pe propagandiștii din China să lanseze un contraatac. Pearl Buck a fost etichetată drept „imperialistă culturală“.

Doamna Mao a dat-o pe Pearl Buck ca exemplu negativ. Se pregătea să-și ajute soțul să inițieze Marea Revoluție Culturală Proletară. Scopul era să asigure puterea lui Mao în China și dincolo de ea.

Să facă din pasiunea sa personală pentru distrugerea dușmanilor obsesia națiunii a fost cel mai mare talent al lui Mao. Dick zicea că îmi era mai bine la închisoare. Când Rouge m-a vizitat în mai 1965, mi-a spus că lumea exterioară se întorsese cu susul în jos. Gloate de adolescenți care își spuneau Garda Roșie a lui Mao scandau: „Ceea ce dușmanul nostru îmbrățișează, noi respingem, iar ceea ce dușmanul nostru respinge, noi îmbrățișăm“. Cântau sloganele lui Mao în timp ce atacau oameni pe care îi suspectau că ar fi împotriva sa.

Rouge era îngrijorată din cauza sănătății mele în declin și a faptului că nu mi se permitea să fiu consultată de un doctor. S-a rugat împreună cu mine pentru prima oară după mulți ani. Mi-a spus că vrea să învețe mai multe despre Dumnezeu, dar se teme că i s-a spălat creierul prea bine și că într-o zi ar putea să-mi caute pricină. Am simțit că modul cel mai bun de a o influența e prin propriul meu exemplu.

Într-o dimineață devreme am fost târâtă afară din celulă. Mi s-a spus că Garda Roșie preluase controlul închisorilor. Trebuia să fiu bătută până la moarte dacă nu o denunțam pe Pearl Buck.

Un terci subțire de orez rânced era tot ce mi se dădea de mâncare și nici ăsta nu era niciodată de-ajuns. Foamea îmi rodea stomacul. Nu exista electricitate sau apă. Celula mea era o cutie întunecoasă din beton, fără ferestre. Am pierdut noțiunea timpului. Știam că mulți oameni înnebuniseră în felul ăsta.

Ca să-mi păstrez sănătatea mentală, am început să-mi cânt cântece creștine. Când gardienii închisorii mi-au ordonat să încetez cu cântatul, mi-am schimbat metodele. Exersam caligrafia cu degetul, evocând propoziții din Biblie. Cum nu aveam apă la dispoziție, îmi înmuiam arătătorul în găleata cu urină și scriam cuvintele pe suprafața de beton a pardoselii ca și cum ar fi fost hârtie de orez. Mă mișcam de la stânga la dreapta. Când ajungeam în colțul din dreapta, colțul din stânga era uscat și puteam să scriu din nou.

Timpul trecea fără să-l pot măsura. Nu exista oglindă, așa că nu știam cum arăt. Într-o zi am observat pe jos câteva șuvițe din părul meu și mi-am dat seama că albisem.

La un moment dat, un gardian a venit și m-a condus într-o altă încăpere, unde erau o masă, un scaun și o chiuvetă. Mi s-au dat un pieptăn și o periuță de dinți și mi s-a spus să mă fac prezentabilă.

— Ai o sarcină, mi-a zis gardianul.

Trebuia să mă întâlnesc cu un oficial de partid cu rang înalt.

După ce m-am spălat, doi bărbați în uniforme de soldați m-au escortat la o mașină. Unul dintre ei m-a legat la ochi cu o cârpă.

A urmat o călătorie lungă cu mașina, pe drumuri accidentate.

Când mi s-a scos cârpa cu care eram legată la ochi, am descoperit că ajunseserăm în fața unei baze militare. Am trecut printr-o intrare îngustă. Mirosea a mâncare. Soldații m-au dus într-o încăpere spațioasă, cu un covor pătat, canapele roșii și draperii de un verde închis. Pe masă era un coș cu banane.

— Servește-te, a spus o servitoare într-o mandarină perfectă.

Nu m-aș fi atins de nimic dacă n-aș fi fost moartă de foame. Am înșfăcat o banană ca o maimuță. Curățând-o repede de coajă, mi-am îndesat banana în gură. Eram atât de ocupată cu mestecatul, că nu acordam atenție la

nimic altceva. Când am întins mâna să iau altă banană, am observat o persoană care stătea pe canapea. La început am crezut că e un bărbat, fiindcă purta o uniformă militară bărbătească. Avea șapca verde, cu o stea roșie în față.

— Nu te grăbi, a zis ea.

Am înghețat. Nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Veche prietenă, m-ai uitat deja? a continuat zâmbind.

M-am holbat îndelung, recunoscând degetele lungi, osoase.

— Doamnă Mao, dumneavoastră sunteți?

— Da, a trecut multă vreme, a răspuns ea zâmbind. Vezi, eu nu te-am uitat.

A dat să-mi strângă mâna.

Am refuzat, explicând pe un ton de scuză că degetele mele miroseau a urină.

Doamna Mao și-a retras mâna.

— Președintele îți transmite salutări. După cum îți poți imagina, e foarte ocupat. Aș vrea să ajung cu tine la o soluție care să-l mulțumească.

— Cum aș putea să vă fiu de folos? am spus eu.

— Tovarășă Salcia Yee, îți ofer o mare șansă. Îți poți schimba viața dacă îți dovedești loialitatea față de președinte.

Înțelesul cuvintelor ei era greu de ghicit. Părea schimbată față de cum arăta când o întâlnisem prima oară în Yenan. Încă impunătoare, doamna Mao din fața mea avea părul vopsit într-un negru precum tușul. Ochii ei spuneau „sunt puternică“. Se menținea în formă din punct de vedere fizic, însă nu mai era o frumusețe. Deși sprâncenele îi erau încă la fel de subțiri ca antenele unui crevete, ochelarii cu rame negre îi răpeau feminitatea.

— Văd că ți-e foame, a zis ea dezvelindu-și dinții strălucitor de albi. Ai vrea să iei prânzul?

Înainte să pot răspunde, a bătut din palme.

S-a deschis o ușă din capătul îndepărtat al încăperii.

— Te așteaptă un ospăț intim, a spus doamna Mao cu voioșie, de parcă ne-am fi aflat la o petrecere.

Servitorii au intrat şi s-au aliniat lângă perete.

Întinzând braţele, doamna Mao mi-a luat mâinile într-ale ei.

— Hai să avem o discuţie sinceră, doar noi două.

— Purtăm un război cultural cu ţările occidentale conduse de America, a zis doamna Mao pe un ton teatral, cu buzele subţiri tremurând. S-a întins spre mine şi mi-a luat din nou mâinile, strângându-mi-le, apoi a urmat: Îi vom învinge pe imperialiştii culturali americani. Îi vom vâna până la capătul universului. Nu vor avea timp să-şi tragă sufletul!

Tremura ca şi cum i-ar fi fost frig.

— Mă scuzaţi...

Nu ştiam ce să zic.

Ea a ridicat mâna într-un gest care voia să spună „lasă-mă să termin" şi a continuat:

— Când vom învinge, vom prelua controlul asupra maşinii de propagandă a capitaliştilor. Ne vom face vocea auzită şi ne vom tipări opiniile în ziarele lumii. Imaginează-ţi – *New York Times*, *London Times*. Va fi victoria proletarilor din toată lumea! Preşedintele va fi foarte mândru de eforturile tale!

— Nu prea vă înţeleg, doamnă...

— Mănâncă, mănâncă.

Doamna Mao mi-a pus în faţă o farfurie cu raţă friptă.

— Aş vrea să ştiu care este sarcina mea, dacă se poate, am cerut eu.

— Relaxează-te, scumpă tovarăşă! mi-a zâmbit vesel doamna Mao. Crede-mă, nu ţi-aş da o sarcină pe care să nu fii capabilă s-o îndeplineşti.

— Care este aceea, mai exact?

— Salcia, e uşoară: să scrii două articole. Unul se va intitula „*Pământ bun* e o plantă otrăvitoare", iar celălalt „Exploatare: cei patruzeci de ani de fărădelegi ai lui Pearl Buck în China". Subtitlul va fi „Crimă dată în vileag de o prietenă din copilărie".

Deşi nu aveam nici cea mai vagă idee ce anume se petrecea, am simţit că Pearl făcuse ceva care o ofensase personal pe doamna Mao, ceva mai mult decât refuzul de a sprijini politica lui Mao din China. Mulţi ani mai târziu, am aflat că doamna Mao visase să o pună pe Pearl Buck să-i scrie biografia. Cum *Pământ bun* fusese ecranizat la Hollywood, doamna Mao îşi imaginase că ar putea fi următorul subiect pentru romanciera câştigătoare a Premiului Nobel. Cu siguranţa ei de sine caracteristică, i-a pus pe agenţii ei să o abordeze pe Pearl Buck. Titlul cărţii ar fi fost *Regina roşie*, iar personajul doamnei Mao ar fi fost ceva în genul lui Scarlett O'Hara din *Pe aripile vântului*.

Refuzul lui Pearl venise repede. Doamna Mao viziona filmul *Pe aripile vântului* pentru a paisprezecea oară. Şi-o închipuise pe Vivien Leigh jucând rolul ei.

Sămânţa răzbunării încolţise. Doamna Mao a jurat s-o distrugă.

— Pe lângă faptul că l-a atacat pe preşedintele Mao prin scrierile sale, Pearl Buck a fost descoperită ajutând disidenţi chinezi să fugă în America, mi-a spus doamna Mao.

Am întrebat-o dacă aş putea mai întâi să „diger" cuvintele ei.

— Nu te întreb dacă eşti dornică sau nu să faci asta, a zis doamna Mao, ridicând bărbia spre tavan. Vreau să ştiu data la care vei furniza arma.

Am fost reunită cu soţul şi fiica mea. Ni s-a asigurat o cameră în cadrul bazei. Pedeapsa mea, dacă nu cooperam, fusese spusă răspicat. A o refuza pe doamna Mao însemna a spune da continuării pedepsei cu închisoarea şi, poate, morţii. Vârsta mea nu mă supărase niciodată înainte, însă acum mă supăra. Trupul îmi era obosit şi bolnav. Aveam peste şaptezeci de ani şi ideea de a muri într-o celulă rece mă înspăimânta.

— N-ar trebui să consideri lucrul ăsta un act de trădare, a încercat Dick să mă convingă. N-o s-o rănești pe Pearl dacă o denunți. Va înțelege. Ea nu e în China. E foarte probabil ca voi două să nu vă mai vedeți niciodată. Pearl nici măcar n-o să știe că ai scris critica.

— Dar Dumnezeu va ști, am țipat eu.

— Gândește-te la circumstanțe, a zis Dick. Trebuie să ne protejăm publicul de influența lui Pearl Buck. Cărțile ei au adus prejudicii reputației Partidului Comunist în lumea întreagă. Pearl nu mai e prietena pe care o știai.

— Din nefericire, am citit *Pământ bun*, am răspuns eu. L-am citit când era doar un manuscris redactat de mână, acum treizeci de ani. Pearl Buck nu-i insulta pe țăranii chinezi, așa cum pretinde doamna Mao. Din contră, arăta cum suntem noi cu adevărat.

— Lași sentimentele personale să-ți întunece judecata politică, m-a avertizat Dick.

— La naiba cu judecata mea politică!

A venit Rouge. Ea a fost de partea mea.

Dick s-a supărat:

— Nimeni n-o refuză pe doamna Mao.

— Nu pot să fac asta, am zis eu.

— Născocește povești, mi-a sugerat el. N-ai decât să minți!

— Nu pot spune lumii că Pearl și familia ei erau malefici!

— Trebuie s-o faci ca să supraviețuiești, Salcia. Mai târziu, îi poți spune lui Pearl că nu vorbeai serios.

M-am uitat la soțul meu și am fost copleșită de o tristețe de nedescris. Să spună minciuni devenise modul de viață al lui Dick. Îmi doream să mă pot întoarce după cum bătea vântul, așa cum făcea el.

— Nu vreau să-i dau fiicei mele o lecție de trădare prin propriul meu exemplu, am încheiat eu.

— Din cauza ta, lui Rouge îi e greu să-și găsească un bărbat care să vrea să se însoare cu ea și a trecut deja de treizeci de ani! a pledat Dick.

Cuvintele m-au înjunghiat ca un cuțit. M-am învinuit că i-am distrus viața lui Rouge. Fiica mea suferise de inimă frântă de nenumărate ori. Tinerii se îndrăgosteau de ea la prima vedere, însă de îndată ce aflau că mama ei e o duşmancă a poporului, o evitau ca pe un virus. A o curta pe Rouge ar fi însemnat o viață de greutăți și persecuții.

Condamnarea mea la închisoare a fost prelungită cu încă zece ani și apoi redusă la cinci, deoarece eram soția lui Dick. Am fost trimisă într-un lagăr de muncă dintr-o provincie îndepărtată din apropierea Tibetului. Îmi petreceam zilele lucrând la câmp, plantând grâu și bumbac, iar nopțile scormonind după resturi de mâncare și luptându-mă cu frigul, arșița sau paraziții. Familia noastră era împrăștiată de-a lungul a sute de kilometri. Dick se afla în nord, Rouge în sud, iar eu în sud-vest. Dick și Rouge mă vizitau cu rândul o dată la trei luni și de Anul Nou. Rouge nu se plângea niciodată de greutăți, dar suferința îi era întipărită pe chip. Devenise o femeie tăcută, mai matură decât cei de-o seamă cu ea. După ce a absolvit Facultatea de Medicină la Universitatea din Beijing, nu i s-a permis să practice. Lucra ca muncitoare într-o fabrică de textile. Dick nu a vrut să-mi spună pedeapsa lui, dar am aflat-o oricum. A fost retrogradat și trimis într-un post obscur în provincie. După un an, Mao l-a chemat înapoi. Dick muncea din greu pentru a recâștiga încrederea lui Mao.

Eu și Rouge încercam să judecăm corect situația noastră. Vedeam că familia noastră nu era singura care suferea. Milioane de oameni împărtășeau aceeași soartă. Spre sfârșitul anului 1969, Revoluția Culturală se dovedea a fi unul dintre cele mai distructive episoade din îndelungata istorie a Chinei.

După executarea celor cinci ani în lagărul de muncă, mi s-a ordonat să mă întorc în locul de unde proveneam, în

Chin-kiang. Asta era considerată a fi o pedeapsă permanentă. Mi s-a ordonat să mă îndrept prin muncă fizică tot restul vieții. Aveam aproape optzeci de ani.

Lui Rouge i s-a oferit opțiunea de-a rămâne unde era sau de-a veni cu mine. A ales a doua variantă și și-a părăsit locul de muncă. Din câte spunea, oricum abia câștiga de-ajuns ca să mănânce.

Ne-am dus acasă cu un tren care mergea foarte încet. Aveam pielea arsă de soare și spatele mă durea tot timpul. Nu puteam să merg dreaptă. Aveam răni la încheieturi, pe șira spinării și la picioare. Însă spiritul meu nu fusese zdrobit. Eram mândră de mine însămi pentru că plătisem prețul bunei-cuviințe – puteam spune cu sinceritate că nu-l trădasem niciodată pe Dumnezeu și că Dumnezeu nu mă abandonase niciodată.

Lui Dick nu i s-a dat de ales. Trebuia să rămână în Beijing alături de Mao. De cincisprezece ani, era șeful propagandei din China. El era scriitorul din umbră al discursurilor și articolelor lui Mao și ale doamnei Mao. Când a implorat-o pentru eliberarea mea, ca să mă pot alătura lui, doamna Mao i-a răspuns citând poemul soțului ei: *„Bucură-te de frumusețea zăpezii fără să simți milă pentru muștele care îngheață“.*

Credeam că Dick suferise din cauza absenței mele și că mă aștepta. Însă mă înșelam. La un an după ce am fost trimisă în lagărul de muncă, partidul i-a oferit o femeie tânără, având o treime din vârsta lui, ca să-i fie secretară și infirmieră. La început, Dick n-a fost conștient de capcana care i se întindea. Până să-și dea seama, se îndrăgostise.

Capitolul 28

În Chin-kiang vara era fierbinte şi umedă, ca şi cum ai fi trăit într-o baie de aburi. Tata a venit să ne ia de la gară. Nu ne mai văzuserăm de mulţi ani. Era uimitor că trăia încă. Se împuţinase, era chel şi adus de spate. Ne-au dat lacrimile când ne-am îmbrăţişat. Rouge era emoţionată să-şi vadă bunicul, deşi abia dacă îl cunoştea.

— Nu mai ştiu ce vârstă ai, bunicule, a zis ea. Câţi ani ai?

— Douăzeci şi nouă! a răspuns tata.

— Cu siguranţă vrei să spui nouăzeci şi doi, l-a corectat Rouge.

— Ai priceput gluma! De fapt, sunt chiar mai bătrân, a spus tata îndreptându-şi spatele ca să pară mai înalt.

— Dar chiar arăţi de douăzeci şi nouă de ani! a zis Rouge.

— Da? a exclamat tata încântat. Mă şi simt de douăzeci şi nouă de ani.

— Nu ţin minte să fi fost atât de scund, am spus eu. Un metru douăzeci?

— Cândva eram de două ori pe-atât în înălţime, a răspuns tata.

— Ce te-a făcut să te micşorezi? l-a întrebat Rouge.

— Corpul meu a ştiut cum să se conserve când am trecut prin vremuri grele.

Rouge a râs:

— Nu mă pot închipui micşorându-mă ca dumneata.

— *„Treizeci de ani în estul fluviului şi apoi următorii treizeci de ani în vestul fluviului“*, a zis tata, recitând din Confucius.

— Ce înseamnă asta? a întrebat Rouge.

— În concepţia *feng shui*-ului înseamnă că există oportunităţi egale în cercul vieţii.

— Care e secretul longevităţii dumitale, bunicule?

Tata a zâmbit şi a şoptit:

— Credinţa.

— În Buddha? l-a tachinat Rouge.

— Cum îndrăzneşti să uiţi cine sunt? s-a prefăcut tata a fi supărat, însă nu foarte convingător.

— Care va fi situaţia noastră, tată? am schimbat eu subiectul. Unde vom sta?

— În biserică, a răspuns el.

— Biserica din Chin-kiang?

— Da, biserica lui Absalom din Chin-kiang.

— Dar biserica din Chin-kiang n-a fost construită ca să se locuiască în ea...

Mi-am dat seama imediat de prostia afirmaţiei mele. Condiţiile de trai din China se deterioraseră atât de mult, încât oamenii transformaseră grajdurile animalelor în camere de locuit.

— Pentru mulţi oameni, nu mai este o biserică, a explicat tata. A fost cartierul general al trupelor naţionaliste în timpul războiului cu Japonia. Când japonezii au preluat controlul, a devenit cazarmă. După Eliberarea din 1949, au luat-o în primire comuniştii. De atunci i s-au dat diverse întrebuinţări. Mai întâi a fost cartier general militar şi apoi depozit de bunuri pentru noul guvern. În timpul mişcării Comunei Populare a lui Mao, a fost cantină publică. După ce comunele au eşuat, a fost transformată în adăpost pentru oamenii fără casă. La începutul Revoluţiei Culturale, au preluat-o Gărzile Roşii din afara provinciei. Ele mi-au spart ferestrele cu vitralii şi au pictat imaginea lui Mao peste fiecare imagine a lui Isus pe toţi pereţii. S-au urcat pe acoperiş şi au dărâmat crucea.

— Acum sunt familii care locuiesc acolo? l-am întrebat eu.

Tata a aprobat din cap.

— Câte?

Tata a ridicat două degete.

— Două? a încercat să ghicească Rouge.

— Douăzeci.

— Douăzeci de familii?

— Da, douăzeci de familii, o sută nouă oameni.

— Cum reușiți să vă descurcați?

— O, ne descurcăm, ca porumbeii în cuști.

La vederea bisericii din Chin-kiang, m-au năpădit amintirile despre Absalom și Carie. A trebuit să mă opresc o clipă ca să-mi revin. Zidăria cenușie se decolorase, dar clădirea părea zdravănă. Treptele de piatră de la intrare erau atât de tocite încât păreau lustruite.

Deși tata m-a prevenit în legătură cu spațiul aglomerat, tot am fost șocată când am intrat în biserică. Eram pregătită să văd o cușcă de porumbei, însă ceea ce se afla în fața mea semăna cu un stup. Nu existau ferestre, în afară de cele aflate foarte sus, aproape de tavan, unde fuseseră vitraliile. Acestea erau singura sursă de lumină a întregului interior. De la podea până la tavan, pereții bisericii fuseseră împărțiți în boxe din lemn de mărimea unui om, ca niște rafturi de cărți din perete în perete, în care dormeau oamenii. Înăuntru nu puteai sta decât întins. Pentru a intra în boxe, oamenii foloseau o încâlceală de scări din funie. Tinerii și copiii ocupau nivelurile de sus, în timp ce vârstnicii stăteau pe nivelurile situate mai jos. Fiecare centimetru de spațiu era folosit cu chibzuință. Zona pentru spălat era dominată de o chiuvetă mare, făcută dintr-o conductă de apă de vreo doisprezece metri lungime, a cărei parte superioară fusese tăiată astfel încât să formeze un jgheab. Prin zece robinete curgeau firicele de apă. Sub chiuvetă era o scurgere deschisă, în pantă, acoperită cu un grătar din metal. Țevăria și un coș din

aluminiu, ca un dragon, erau suspendate în aer cu sârme. Chiar sub tavan fusese construit un pod, folosit ca spațiu comun de depozitare. Acolo unde fuseseră cândva șirurile de bănci, se afla acum un loc comun pentru luat masa. O masă mare din lemn era înconjurată de bănci strâmbe. Podiumul pe care fusese altarul era acum o bucătărie. La perete era stivuit un morman înalt de lemne de foc tăiate. Coșurile cu cărbuni dădeau pe dinafară. De cadre din lemn erau atârnate găleți, tigăi și *wok*-uri. Podiumul de pe care predicase Absalom găzduia acum o sobă. În spatele scenei se afla o încăpere în care oalele de noapte erau despărțite de draperii.

— Ce credeți? ne-a întrebat tata.

— Ei bine, câtă ingeniozitate! a remarcat Rouge.

Încercând să ignor duhoarea cumplită din zona oalelor de noapte, i-am spus tatei că sunt impresionată.

— Nu există ferestre și e atât de cald!

Rouge și-a șters sudoarea de pe față. Cămașa îi era udă leoarcă.

— Bine ați venit acasă, a zis tata.

Mie și lui Rouge ni s-a dat una dintre boxele de dormit mai mari. Rouge a încercat să se strecoare în spațiul îngust și s-a lovit la cap.

Înainte să apucăm să despachetăm, s-a auzit un ciocănit puternic. Tata s-a dus să deschidă ușa. Înăuntru a năvălit un grup de oameni. Bărbații erau goi până la brâu, iar femeile purtau cămăși subțiri. Toți erau încălțați cu sandale de lemn. M-au strigat pe nume plini de emoție.

— Nu-mi spune că nu-ți aduci aminte de mine! a zis o bătrână ridată și cocoșată care m-a apucat de umeri.

— Floare de Liliac?

— Da, eu sunt. Salcia, tu ești? a strigat ea. Cât ai îmbătrânit! Ai încărunțit! Chiar tu ești? Unde ai fost? Unde e Pearl?

Când a pomenit numele lui Pearl, am izbucnit în plâns.

— Nu-mi vine să cred că am apucat să te văd întorcându-te! a zis Floare de Liliac. Haideți, veniți să faceți cunoștință cu mătușa voastră Salcia!

S-a întors spre fiii ei. Nu i-am recunoscut pe bărbații din fața mea, deși știam că trebuie să fi fost David și John Noroc Dublu și fratele lor mai mic, Solomon Noroc Triplu.

— Unde e Chan Tâmplarul? am întrebat eu.

— O, a murit de mult, a zis un bărbat știrb.

— A murit? am întrebat eu și apoi l-am recunoscut imediat pe Chan Tâmplarul.

— Să nu te aștepți ca în gura unui câine să crească dinții de fildeș ai elefantului, a zis Floare de Liliac bătându-l cu palma pe spate pe soțul ei. De când a murit Absalom, Chan nu e bun de nimic.

— Când s-a dus Absalom? am întrebat eu. Cum au fost ultimele lui zile?

— Bătrânul Învățător a avut un sfârșit bun, a răspuns Chan Tâmplarul.

— N-a suferit?

— Nu. Am fost cu el până la sfârșit. Bătrânul Învățător și-a ținut ultima slujbă și s-a dus să se întindă. După puțin timp, l-am găsit dormind în pat și era cu Dumnezeu.

O femeie cu părul alb s-a strecurat prin mulțime și s-a repezit la mine. Și-a strâns pleoapele și apoi a tras de ele, ca și cum ar fi încercat să deschidă ochii, dar nu putea.

— Ghicești cine sunt?

Și-a apropiat fața atât de mult, încât puteam să-i simt răsuflarea urât mirositoare.

Am clătinat din cap și i-am spus că nu reușesc s-o recunosc.

— Sunt Soo-ching, cerșetoarea!

— Cerșetoarea, da! Ce mai faci? Ce-ai pățit la ochi?

— Nu pot să te văd decât ca pe o umbră, Salcia. Sunt oarbă. Dar îmi amintesc chipul tău dinainte să pleci.

— Ce mai faci?

— Sunt o adeptă a lui Isus Cristos, a zis Soo-ching. Ce face Pearl? E aici cu tine? Sunt supărată că voi două nu mai veniți în vizită.

— Unde e Confucius, fiul tău? am întrebat-o.

— Îl mai ții minte? Bravo!

— Cum aș putea să nu-l țin minte? Are un nume atât de special!

— Nu-l mai cheamă Confucius, a zis Soo-ching. Și-a schimbat numele în Avangardă.

— Avangardă? De ce?

— Confucius nu mai e băiatul unei cerșetoare, mi-a șoptit la ureche Floare de Liliac. A ajuns cineva important.

— Așa e, a confirmat tata. Avangardă a fost prima persoană din Chin-kiang care s-a înscris în Partidul Comunist. Astăzi e șeful orașului.

— Rahat de măgar! a înjurat Soo-ching, apoi a tușit cu flegmă și a scuipat pe jos. Îmi pare rău că i-am pus numele Confucius. Nu-l merită. O să-l vezi chiar prea curând, Salcia.

— Ce mai face soțul tău, Dick? m-a întrebat toată lumea.

Am șovăit, fiindcă nu știam ce să răspund.

— A, tata e bine, a răspuns Rouge în locul meu. E ocupat cu munca la Beijing.

Tata s-a așezat și mi-a povestit cum se schimbase orașul Chin-kiang de-a lungul anilor.

— E un loc de exil, a început el. Guvernul îi trimite pe oameni înapoi în orașele natale când nu mai pot fi de folos.

Chan Tâmplarul mi-a explicat mai departe:

— Guvernul pare să creadă că nedoriții ar trebui să se întoarcă la regiunile natale și la rude ca să supraviețuiască.

— Așa se economisesc banii cheltuiți pe închisori, a zis tata. Noi am fost nevoiți să construim toate astea singuri.

A fluturat un braț, arătând interiorul bisericii.

Chan Tâmplarul a zâmbit.

— Încă mai construiesc la ea.

— Acum suntem cu adevărat sub acoperișul lui Dumnezeu, a spus tata.

— Chan nu s-a învățat minte niciodată, a zis Floare de Liliac. Am fi putut să rămânem în Nanking dacă l-ar fi denunțat pe Absalom. I-am spus că Absalom n-o să se supere, fiindcă e mort. Dar soțul meu încăpățânat a refuzat s-o facă. Așa că am fost trimiși înapoi în Chin-kiang. Dar mă pot plânge de ceva? Vechea regulă pentru femei a fost întotdeauna: *Te măriți cu un câine, urmează câinele; te măriți cu un cocoș, urmează cocoșul.* Însă viitorul copiilor noștri a fost distrus. În Nanking ar fi avut posibilități, școli mai bune și slujbe mai bune. Aici, în Chin-kiang, gemenii mei lucrează pe post de culi, iar fiul meu mai mic e muncitor la câmp... Nu întrevăd nici o lumină în viitorul lor, a început Floare de Liliac să plângă.

— Cine face tărăboiul ăsta? s-a auzit de sus o voce de bărbat.

Am ridicat ochii și am văzut trei siluete care se strecurau afară din boxele de dormit.

Un bătrân bărbos și oacheș s-a lăsat în jos pe o funie. Ceilalți doi bărbați l-au urmat.

— Fir-ar să fie de oase proaste, nu vor să termine cu văicăreala! Corpul ăsta putred se duce de râpă.

Vocea îmi părea familiară, dar nu puteam să-mi dau seama cine vorbea.

Omul cu barbă s-a apropiat de mine. A zâmbit, cu un aer batjocoritor.

— Pun pariu că n-o să ghicești niciodată cine suntem.

Ceilalți doi bărbați l-au imitat.

— Dar noi vă știm bine pe tine și pe prietena ta.

Am scotocit prin ungherele memoriei, dar n-am putut găsi nimic care să se potrivească cu imaginile din fața mea.

Omul cu barbă a oftat.

— Douăzeci de ani în închisoarea națională trebuie să-mi fi schimbat înfățișarea... Salcia, uită-te bine la mine. Sunt Împăratul Țopârlan. S-a întors și a arătat spre bărbații din spatele lui: Ei sunt frații mei de cruce.

— Împăratul Țopârlan? Generalul Homar și Generalul Crab?

— Da, noi suntem! au strigat bărbații la unison.

Tata s-a apropiat și și-a petrecut brațul pe după umerii bărbaților.

— Ei sunt cu noi acum.

— Ce vrei să spui prin „cu noi“? am întrebat eu. Împăratul Țopârlan aproape că i-a omorât pe Absalom, Pearl, Grace și copiii lor! Absalom l-ar fi trimis în iad!

— Din contră, copila mea, din contră, a clătinat tata din cap. De fapt, a fost dorința lui Absalom. S-a asigurat că toată lumea din biserica lui i-a iertat pe Împăratul Țopârlan și pe frații lui de cruce. La urma urmei, Isus a murit pentru păcatele noastre și Tatăl Lui ne-a iertat.

— Nu cred așa ceva, tată.

— Întreabă-l pe Chan Tâmplarul.

— E adevărat? am întrebat eu.

— Da, a dat din cap Chan Tâmplarul. A fost într-adevăr dorința lui Absalom.

— Să-l iertați pe Împăratul Țopârlan pentru ce-a făcut?

— Da.

— Dumnezeu e bun, Dumnezeu e drept, Dumnezeu e iertător, a murmurat Împăratul Țopârlan cu lacrimi în ochi.

— Absalom e mulțumit de mine în rai! a glăsuit tata. Eu i-am convertit pe toți trei.

M-a trezit zgomotul slujbei de duminică. Mi-a luat un moment să-mi dau seama că nu visam. Mă aflam în boxa mea de dormit. M-am întors pe burtă și am scos capul afară ca să văd ce se petrece. L-am zărit pe tata ținând slujba în fața sobei din bucătărie, care era acoperită cu o pânză albă. Tata era îmbrăcat în vechea lui sutană, atât de spălăcită și de tocită încât semăna cu o zdreanță care de mult nu mai era neagră. Expresia lui era solemnă și calmă. În timp ce el vorbea mai departe, puteam să-l aud în vocea lui pe Absalom.

Am aruncat o privire temătoare spre ușă și am observat că era închisă și blocată cu o bârnă groasă din lemn.

Cei o sută nouă rezidenți ai vechii biserici îl ascultau pe tata în liniște. Stăteau fie așezați pe bănci, fie pe jos, fie în boxele lor de dormit.

Când tata a terminat, oamenii au început să cânte *Amazing Grace*. Amintirile de pe vremea când stăteam la pian lângă Carie m-au năpădit. Nu înțelesesem niciodată versurile până în acel moment.

Grația divină a fost cea care mi-a învățat inima să se teamă
Și tot ea m-a eliberat de temeri;
Cât de minunată mi-a apărut Grația divină
În clipa când am crezut prima oară.

Prin multe pericole, cazne și capcane
Am trecut deja;
Grația divină e cea care m-a păzit până acum
Și tot ea mă va duce acasă.

M-am strecurat înapoi în boxa de dormit. Nu am plâns când Dick m-a anunțat că s-a îndrăgostit de secretara lui și că a hotărât să pună capăt căsniciei noastre. Dar acum am fost cuprinsă de o tulburare care semăna cu mareea înaltă a oceanului.

Rouge s-a întors pe o parte și m-a îmbrățișat în timp ce plângeam în hohote.

— Ești acasă, mamă, a zis ștergându-mi lacrimile cu blândețe. Suntem acasă.

Capitolul 29

Persoana care se ocupa de îndreptarea mea era Avangardă, șeful filialei Partidului Comunist din Chin-kiang, cunoscut înainte sub numele de Confucius, fiul cerșetoarei Soo-ching. Avangardă se maturizase, devenind un bărbat de vârstă mijlocie sașiu, cu fața ca de veveriță și burta mare. Îl încânta atât de mult să mă acuze în public, încât le-a ordonat celorlalți să facă la fel.

Avangardă se prefăcea că nu mă cunoaște. Vorbea mandarina cu un accent puternic de Chin-kiang și se mândrea cu faptul că era analfabet. De când devenise șef în cadrul partidului, interzisese venerarea lui Dumnezeu și transformase în crimă pomenirea numelor lui Absalom, Carie și Pearl.

Când a aflat că lui Pearl i se acordase Premiul Nobel, Avangardă a văzut în asta o ocazie de-a avansa în cariera politică. I-a invitat la Chin-kiang pe jurnaliștii preferați ai lui Mao pentru a face un tur al orașului infamei imperialiste culturale americane. Evenimentul a atras atenția doamnei Mao. Avangardă a fost chemat în Orașul Interzis pentru a fi onorat ca „remarcabilul infanterist al președintelui Mao". Doamna Mao l-a premiat pe Avangardă cu o lucrare caligrafică proprie, pe care scria : *„Speranța lansării unei bombe atomice culturale asupra capitalismului mondial stă pe umerii tăi"*.

Avangardă mă numea „malefica soră geamănă a lui Pearl Buck" și „rușinea orașului Chin-kiang". Îi încuraja pe copii să mă strige „scursură". Mi-a ordonat să curăț

zilnic canalele de scurgere ale orașului și closetele publice. În fiecare vineri după-amiază îi dădeam raportul lui Avangardă pentru a-mi mărturisi crimele. În funcție de răspunsul meu, Avangardă fie mă trecea, fie mă pica. Dacă nu era mulțumit, îmi dădea și mai mult de muncă. Putea să-mi ordone să fac curat la el în birou, care era fosta Ambasadă Britanică. Dacă simțea că am nevoie de și mai multă umilire, îmi ordona să merg pe jos prin oraș, lovind cu bățul niște clopoței. Eram instruită să strig: „Veniți să vedeți câinele alergător american", „Jos cu Salcia Yee!" și „Trăiască dictatura proletariatului!". Lui Avangardă nu-i plăcea deloc când protestam, uitându-mă lung la el în tăcere.

— Pot să pun să fii torturată, să știi, mă amenința el în permanență.

Voia să-i destăinui amănuntele relației mele cu Pearl Buck.

— Vreau să te întorci în timp până la copilăria voastră, îmi ordona el.

Tata m-a învățat să uit de gândul de a-mi păstra demnitatea.

— Vorbește limba lupului!

Tata zicea că, dacă ar fi în locul meu, el s-ar juca cu Avangardă.

Am încercat, dar nu funcționa. Avangardă era hotărât să-i facă pe plac doamnei Mao. Nu credea teoriile și vorbele mele goale.

— Cum îndrăznești să încerci să prostești Partidul Comunist? zbiera la mine.

Pentru a face și mai multe presiuni asupra mea, Avangardă organiza mitinguri. Acestea aveau loc în piața orașului. Mulțimea repeta după Avangardă, în timp ce el urla:

— Mărturisește sau vei fi torturată până la moarte!

Pe când Avangardă îmi trăgea părul spre spate pentru a arăta oamenilor „trăsăturile mele malefice", eu îmi imaginam opera *Amanții fluturi*. Îmi aminteam fiecare detaliu

despre cum eu și Pearl am mers să vedem spectacolul împreună cu NaiNai. Atunci când Avangardă folosea un bici ca să mă bată, vedeam păsări, copaci și libelule zburând în biserica lui Absalom. Când îmi dădea sângele și durerea îmi ardea măruntaiele, o auzeam pe Carie cântând colindul ei preferat de Crăciun, *Ce copil e acesta ?*.

În vise, o vizitam pe Pearl în casa ei din America. Mobila pe care mi-o imaginam pentru ea era făcută din santal roșu, în stilul dinastiei chineze Ming. Vedeam tablourile de pe pereții ei, picturi în pensulă și caligrafii în tuș chinezești, minunat de frumoase. De asemenea, o visam pe Pearl sculptând. Era ceva ce îmi spusese că i-ar plăcea foarte mult să învețe. Obișnuiam să-i privim împreună pe meșteșugarii din Chin-kiang făcând figurine din făină îndulcită. Cu trei bănuți, ne cumpăram figurinele preferate, colorate, în formă de animale și personaje din opere. La locul nostru de joacă din spatele dealurilor, Pearl a sculptat odată un cap din lut, luându-mă pe mine drept model, iar eu am sculptat unul după capul ei. Pentru a sublinia caracteristicile noastre individuale, eu i-am făcut nasul ascuțit, iar ea mi-a făcut ochii oblici. Ambele chipuri erau zâmbitoare, fiindcă nu ne-am putut abține să nu râdem în timp ce le modelam.

Am visat cuptorul la care se juca Pearl, unul adevărat, construit de grădinarul lui Carie. Era așezat în spatele coastei dealului. Acela era locul în care găteam mâncare adevărată. Wang Ah-ma ne-a învățat să coacem igname și să prăjim boabe de soia și alune. Auzeam încă crănțănitul scos de Pearl și de mine când mestecam boabele, de parcă dinții noștri ar fi fost făcuți din oțel.

De când mă mutasem înapoi în Chin-kiang, mă rugam împreună cu tata. Avangardă nu avea nici o putere asupra ființei mele spirituale. Rezistența mea împotriva comuniștilor a devenit și mai puternică. Am hotărât să încerc

să plictisesc mulțimea cu mărturisirile mele, garnisindu-le cu citate din Mao, slogane și autoinjurii. Fraza mea tipică de început era următoarea: „Eram o pisică rătăcită înainte să fiu ghidată înapoi acasă de învățăturile președintelui Mao“. A doua mea frază era: „Deși n-am citit niciodată un rând din *Pământ bun*, dorința mea de a citi cartea este total reacționară și criminală“.

După prelegerile și criticile lui Avangardă, era sarcina mea să conduc strigătele mulțimii: „Ardeți-o, incendiați-o, prăjiți-o și coaceți-o pe Salcia dacă nu se predă!“. Ca să mă amuz, am creat variante. „Jos cu Salcia Yee!“ a devenit „Jos cu câinele alergător american Salcia Yee!“ și apoi „Jos cu marea mincinoasă, marea trădătoare, marea burgheză, marele șarpe și marele păianjen infect, fără cur, împuțit și otrăvitor Salcia Yee!“. Am început să mă joc cu răsuflarea mulțimii. Lungeam frazele cât de mult puteam. Inventam slogane de țipat ca pe niște exerciții de respirație. Preferatul meu putea fi repetat doar de câțiva: „Trăiască măreața, glorioasa și veșnic corecta frază revoluționară a măreţului lider, măreţului învăţător, măreţului cârmaci, măreţului conducător al nostru, președintele Mao!“.

În iarnă, Avangardă a ținut o întrunire politică în fosta sală de bal a Ambasadei Britanice. Mulțimii i s-a ordonat să stea pe jos ore în șir. În timp ce eu mărturiseam, bărbații fumau țigări și jucau cărți, iar femeile coseau și tricotau. Bătrânii moțăiau și bebelușii țipau. Avangardă insista că mărturisirile mele nu erau izvorâte din inimă. A tras concluzia că mă împotriveam intenționat îndreptării și că meritam să fiu pedepsită și mai mult.

Am fost pusă să muncesc ca sclavă a orașului.

Pe cei care mă compătimeau, Avangardă îi avertiza:

— Cuvântul *milă* nu există în dicționarul nostru proletar!

Când a decis să conducă orașul Chin-kiang spre „intrarea în comunism peste noapte“, Avangardă a eliminat folosirea oalelor de noapte. Toată lumea trebuia să folosească closetele publice, dar din cauză că acestea nu aparțineau

nimănui, nimeni nu făcea curățenie în ele. Prin urmare, au devenit un teren propice pentru înmulțirea viermilor, muștelor și țânțarilor. Mie mi-a revenit responsabilitatea de-a face curat în ele.

Munceam zi și noapte. Rouge mă ajuta când putea. Vechea ei slujbă de textilistă fusese dată unei rude a șefului ei și acum lucra ca betonistă la o întreprindere de construcții. În preajma Anului Nou chinezesc din 1970, lui Rouge i s-a ordonat să lucreze atât în turele de noapte, cât și în cele de zi. Îmi făceam rondurile la closetele publice singură. Pe când mâinile mele obosite frecau pereții latrinelor pline cu fecale, mă simțeam neajutorată și epuizată. Mă întrebam: „Ce rost are să continui?".

Trebuia să-mi înăbuș plânsul, căci altfel trezeam pe toată lumea. Tata dormea. Rouge era la lucru. Umbra secretarei-infirmieră a lui Dick nu voia să-mi dea pace. În cele din urmă aflasem numele ei, Margareta. Cu ochii minții vedeam un chip ca o lună plină, niște ochi mari și o gură veselă. Ea și Dick se îmbrățișau în patul care fusese cândva al meu.

— Tată! l-am strigat eu.

Nici un răspuns.

M-am ridicat, am coborât scara și am ajuns jos. Tata nu era în boxa lui de dormit.

Am plecat în căutarea sa. Am verificat zona pentru spălat și locul pentru luat masa. Trecând de grămada de lemne și de coșurile cu cărbuni, am ajuns în bucătărie. Atunci am auzit un zgomot deasupra capului. Venea din spațiul de depozitare aflat în spatele bucătăriei. Nemișcată, am ascultat cu atenție. Era zumzetul unui radio – cineva schimba programele.

Ca o maimuță bătrână, m-am cățărat pe scara din funie. Picioarele îmi tremurau și respirația mi se tăiase. Mi-am pierdut echilibrul și m-am lovit cu umărul de ușa cămării.

Radioul s-a oprit.

După un lung moment de tăcere, ușa s-a deschis.

Ținând în mână o lumânare, Împăratul Țopârlan a scos capul afară.

— Ce faci aici?

— Îl caut pe tata.

— Nu-i aici.

— Am auzit zgomotul unui radio. Ce se întâmplă?

— Nimic.

— Pot să intru?

— Nu, nu poți.

— Nu mă face să trezesc pe toată lumea, l-am amenințat eu.

— Am zis nu.

— Lasă-mă înăuntru, te rog.

— Nu.

— Ascunzi ceva, nu-i așa?

— Nu e treaba ta...

— Lasă-mă înăuntru!

— Nu mă face să te împing...

— Salcia! s-a auzit dinăuntru vocea tatei.

Împăratul Țopârlan s-a dat la o parte și am intrat.

Chipul tatei era luminat de lumânare. Ținea în mâini o cutie de mărimea unei cărămizi. Era un aparat de radio de calitate, mai bun decât cel pe care îl avusese Dick. Tata a răsucit butonul aparatului. Camera întunecoasă s-a umplut de pârâituri. Scena mi-a adus aminte de un film de propagandă în care infractorii se strângeau ca să conspire. Tata era în pijamale. Părea calm și concentrat. Nu-l mai văzusem niciodată concentrându-se atât de tare. Își înclina capul într-o parte în timp ce căuta un semnal și asculta. M-am uitat în jur și am zărit mai multe fețe. În afară de Împăratul Țopârlan și de frații lui de cruce, erau acolo Chan Tâmplarul, fiii lui și alți câțiva. Păreau cu toții neliniștiți, dar entuziasmați.

— Ce ascultați? am întrebat eu.

— Sst!

Împăratul Țopârlan mi-a împins capul în jos.

Tata rotea întruna butonul. În cele din urmă s-a auzit o voce. Tata era în culmea fericirii.

— L-am prins, l-am prins!

Semnalul n-a ținut mult. A fost acoperit din nou de paraziți. Tata a continuat să încerce, pe când ceilalți așteptau cu răbdare. După mult timp, semnalul a revenit. S-a auzit o voce care vorbea mandarina cu accent străin:

— Aici postul Vocea Americii, transmitem din Statele Unite.

Capitolul 30

Radioul fusese al Împăratului Țopârlan. I-l dăruise Chiang Kai-shek pe vremea când Împăratul Țopârlan se afla în culmea puterii sale de căpetenie războinică. Cei doi își uniseră forțele împotriva lui Mao. Ceea ce făcea aparatul atât de prețios era faptul că fusese fabricat în America pentru uz militar. Împăratul Țopârlan donase radioul bisericii după ce tata îl convertise.

Tata nu se mai simțea izolat de când învățase să umble cu radioul. Era obsedat de el. Împărtășea ultimele știri din lume cu membri aleși cu grijă ai bisericii. Viața devenea mai suportabilă, deși nu mai bună. Revoluția Culturală continua și cultul lui Mao lua amploare. Lipsa alimentelor era cea mai cumplită de la Marele Salt Înainte încoace. Avangardă și-a slăbit strânsoarea asupra mea pentru a-i prinde pe oamenii care vindeau legume cultivate în propriile curți.

Într-o zi m-a vizitat un necunoscut. Îl chema Chu. Deși nu-l recunoșteam, mi-am amintit numele. Era generalul din Beijing pe care Dick îl convinsese să se predea în 1949. Dick fusese mândru că a salvat orașul imperial și a evitat o bătălie sângeroasă pe străzile Beijingului. El negociase cu generalul Chu. Mao îi promisese lui Chu o poziție înaltă în Armata Populară de Eliberare.

Bărbatul care stătea în fața mea era bolnav și slab. Pielea îi era galbenă ca ceara și ochii îi erau adânciți în orbite. Vorbea în șoaptă și cuvintele lui m-au nedumerit. Mi-a zis că a fost coleg de celulă cu Dick la închisoare.

Apoi mi-a explicat că fusese eliberat din închisoarea națională din motive medicale. I-am spus că Dick lucra pentru Mao. El mi-a răspuns că lucrurile nu mai stăteau așa.

— Ce vreți să spuneți prin „coleg de celulă“? l-am întrebat eu.

Nu mai vorbisem cu Dick de doi ani. Nu știam nimic despre viața lui.

Generalul Chu a scos o hârtie făcută sul, pe care erau scrise cu tuș litere de mărimea unor furnici.

Dragă Salcia,

Această scrisoare îmi oferă ocazia de a-ți explica totul, lucru pe care îl consider o binecuvântare.

Îți scriu din lagărul de muncă din sud-vest, din apropiere de Tibet. Poate te întrebi ce-am făcut ca să-l supăr pe Mao. Ei bine, povestea are din nou legătură cu Pearl Buck. Însă, de fapt, de vină este propria mea ambiție.

Mao m-a chemat în seara zilei de 30 mai 1969. Doamna Mao era și ea acolo și se arăta neobișnuit de prietenoasă cu mine. Mao nu părea să fie conștient că ne aflam în toiul nopții. Era îmbrăcat într-un halat de baie alb. Avea părul ud și era desculț.

După ce m-am așezat, el a zis direct: „Pearl Buck vrea să vină în China. Premierul Chou En-lai e de părere că ar trebui să facem o excepție și să deschidem ușa pentru ea. Tu ce crezi?“.

Cu coada ochiului, zăream expresia rigidă a doamnei Mao. Un zâmbet ușor îi tremura pe buze

Dată fiind întreaga mea istorie personală cu Pearl Buck, m-am minunat de îndrăzneala lui Mao. Uitase că tu, soția mea, ajunseseși la închisoare din cauza refuzului de a-ți denunța prietena? Însă știam, de asemenea, că dorința lui Mao de recunoaștere internațională nu făcuse decât să devină și mai acută de-a lungul anilor. Indiferent cât de puternic era acasă, reputația lui în străinătate nu creștea. Ar fi făcut orice

pentru a câştiga prestigiul care îl ocolise. Mi-am dat seama imediat că era dornic să rescrie istoria, dacă asta i-ar fi îndeplinit scopurile. Nu eram atât de sigur în legătură cu soţia lui.

Stăteam transpirând pe scaun, în timp ce Mao vorbea mai departe. Mi-a cerut să fac eforturi pentru a mă împrieteni cu Pearl Buck, ca s-o conving să se răzgândească în privința Chinei. „Spune-i că noi conducem acum un sfert din rasa umană de pe pământ", mi-a zis el.

Mao mi-a dezvăluit că agenţia sa de contrainformaţii îi raportase de curând că Pearl Buck era consultantă a preşedintelui John Kennedy. Credea că ea avea potenţialul de-a fi puntea lui spre America.

Privind în urmă, îmi dau seama că soarta mea era hotărâtă. Doamna Mao era geloasă pe orice femeie faţă de care soţul ei îşi manifesta interesul. Făcuse arestări secrete, torturase şi omorâse pentru a recâştiga afecţiunea lui Mao.

Din nefericire, ambiţia mea m-a făcut orb de bunăvoie. Să-i pun în legătură pe Mao şi pe Pearl Buck ar fi fost cel mai bun lucru pe care îl puteam face pentru a avansa în carieră. Să rămân în istorie mă tenta atât de mult, încât m-am jucat cu focul. Vântul ţinea cu mine, mă gândeam, şi aş fi fost un prost să nu mă folosesc de asta. Plănuiam să adun motive pentru a sprijini poziţia lui Chou En-lai.

Am tradus articolele recente scrise de Pearl despre China şi am îndepărtat cu grijă comentariile ei negative. Însă înainte de a-i trimite materialul lui Mao, vântul şi-a schimbat direcţia. Doamna Mao mi-a luat-o înainte. Ca dovadă împotriva lui Pearl, doamna Mao a prezentat fragmente din ultimul ei roman, Cele trei fiice ale doamnei Liang, *în care Pearl înfăţişa crimele fără sens ce aveau loc în timpul Revoluţiei Culturale ca şi cum ar fi fost martora lor. Romanul oglindea adevărul într-un mod uimitor.*

Din acel moment, Mao şi-a pierdut interesul pentru Pearl Buck. Însă doamna Mao nu terminase cu mine.

Ea o vedea pe Pearl Buck ca pe o amenințare personală și era hotărâtă să pedepsească pe oricine avea vreo legătură cu ea. Acuzându-mă că l-am înșelat pe președinte, doamna Mao a pus să fiu arestat.

Mă așteptam ca Mao să-mi ofere protecția sa, dar n-a făcut-o.

L-am întâlnit pe generalul Chu la închisoare. Ce coincidență ! Într-un fel, m-am simțit vinovat, fiindcă Mao nu și-a onorat niciodată promisiunile – condițiile pe care le negociasem eu. După ce s-a predat, Chu a devenit nefolositor pentru Mao și a fost abandonat. Deși i s-a acordat titlul de general suprem al Armatei Populare de Eliberare, era doar un titlu pe hârtie. Chu a sfârșit și fără armată, și fără libertate. Simțeam că îl dezamăgisem pe acest om. Faptul că-mi închei viața în închisoare aproape că mă face să mă simt mai bine, fiindcă mă separă de Mao.

Vremea din Tibet e aspră, iar aerul – rarefiat. Trăim precum șobolanii, în găuri subterane pe care ni le săpăm singuri – ca și cum ne-am săpa singuri groapa. Totuși morții nu sunt îngropați aici. Închisoarea nu are suficienți deținuți ca să sape gropi pentru a-i îngropa pe toți. În schimb, morții sunt târâți mai încolo și lăsați așa, în câmp deschis, la vreun kilometru de locul unde trăim noi. Când vântul e puternic, putem simți duhoarea de putreziciune. În cele din urmă, lupii tibetani și păsările răpitoare mănâncă ceea ce rămâne.

Trăiesc cu frunze, râme și șoareci. Dar înainte să se termine vara, frunzele și râmele vor dispărea. Am jupuit copacii de scoarță și am mâncat fibra tare. Acum copacii aceia au murit. Nu avem destulă energie ca să prindem șoareci. Am început să mănânc „semințele sinuciderii". Sunt un fel de semințe de iarbă de la care se moare lent. Măcar te scapă de foame. Sunt constipat de săptămâni în șir. Mă doare burta atât de tare, încât din când în când leșin. Nu ți-ai închipui niciodată scena : colegi de celulă care se ajută unul pe altul să

excaveze rahatul din fundul celuilalt cu degetele goale. E o treabă afurisită.

Chu a fost partenerul meu. Nu se căcase de nouă zile. Am folosit un bețișor, încercând să sparg scaunul și să-l scot cu o lingură. Dar scaunul lui era tare ca piatra. Avea dureri groaznice. Stomacul i se umflase ca un balon mare. Un alt coleg de celulă era doctor în Shanghai. Ieri a murit de constipație. Avea doar treizeci și șapte de ani.

Când se duc la culcare, oamenii de aici nu se bazează pe faptul că se vor trezi a doua zi dimineață. În mod ciudat, majoritatea mor liniștiți în somn. Ca o lumânare aprinsă care e pe sfârșite, flacăra pâlpâie și e înghițită de întunericul veșnic. Mă gândesc la tine în fiecare noapte. Regret că te-am părăsit pentru Margareta. Ea i-a raportat doamnei Mao nemulțumirile mele. Discuțiile mele prostești din intimitate! Aproape de sfârșit, înainte să merg la închisoare, a recunoscut că era spioana doamnei Mao. Știam că Margareta ține un jurnal, dar nu-mi închipuiam că va fi folosit ca armă împotriva mea. Credeam că sunt în culmea fericirii când i-am spus : „Ființele umane fac greșeli. Mao e o ființă umană. Face greșeli". Margareta a primit o promovare pentru că a raportat comentariul meu. Înainte de arestarea mea, Mao m-a invitat să-l însoțesc în Rusia. M-a făcut să cred că sunt cel mai de încredere om al său.

Nu a existat nici un indiciu că urma să fiu pedepsit. Apoi, din senin, doamna Mao mi-a spus că președintele e supărat pe mine. După aceea am fost exclus din partid. Urma să merg la închisoare, fiindcă nu mai eram un tovarăș, ci un reacționar. Mao nu voia să-mi răspundă la telefoane sau la scrisori.

Știu că te-am rănit prin lipsa mea de loialitate. Așa cum ai dorit, nu te-am mai căutat. Îți scriu această scrisoare fiindcă sunt încredințat că n-o s-o mai duc prea mult. Burta mea e mai mare de cât cea a unei femei gravide. Sunt ros de remușcări și de rușine. Merit iadul. Nu mă aștept să trăiesc până după Anul Nou.

Nu există poştă şi aproape nimeni nu iese viu de aici. În cazul în care Chu reuşeşte să iasă şi această scrisoare va ajunge la tine, vreau să ştii că încă te iubesc şi că te-am iubit mereu, chiar şi atunci când am fost un prost.

Dick

Singurul meu gând era să-l văd pe Dick înainte de-a fi prea târziu. Nu m-am ostenit să-i cer lui Avangardă permisiunea de-a pleca, fiindcă ştiam că nu va fi de acord. Rouge mi-a cumpărat bilet de tren şi am plecat din Chin-kiang a doua zi. Era un bilet în picioare, pentru că nu aveam destui bani ca să-mi cumpăr un loc. În următoarele şaptezeci şi două de ore am stat în picioare în timpul zilei şi am reuşit să mă odihnesc noaptea ghemuită lângă nişte ziare îmbibate de urină.

După călătoria cu trenul, am mers pe jos. Mi-a luat două săptămâni să ajung la lagăr. Apoi gardienii m-au pus să aştept zile în şir înainte de a-mi spune adevărul, şi anume că Dick murise deja. Fusese pedepsit pentru furt de mâncare. Povestea era că nu raportase moartea unui alt deţinut ca să poată revendica porţia de hrană a celui mort. Dick a dormit alături de cadavru până când l-a dat de gol duhoarea trupului care putrezea. După aceea, gardienii l-au înfometat şi a murit.

Am plâns imaginându-mi-l pe Dick dormind lângă un cadavru. Am întrebat dacă pot identifica rămăşiţele sale, dar am fost refuzată. M-am dus la sediul conducerii închisorii şi am început o grevă a foamei. După o săptămână, am fost dusă la cimitirul în aer liber descris de Dick în scrisoarea sa.

Aşa cum îmi scrisese soţul meu, nimeni nu era îngropat. Peste tot zăceau împrăştiate cadavre şi oase. Mirosul era groaznic. Poticnindu-mă, am mers de la un cadavru la altul ca să-mi caut soţul. Morţii erau aproape imposibil de recunoscut. Refuzam să renunţ. După multe ore, l-am găsit. Dick era gol. L-am recunoscut după o cicatrice pe

care mi-o aminteam. Carnea de pe trup îi fusese smulsă de vulturi și roasă de câini sălbatici.

Am leșinat. Când m-am deșteptat, m-am chinuit să-mi aduc aminte chipul lui Dick așa cum îl cunoscusem. Nu voiam să-l țin minte astfel. Am plecat și am găsit un țăran localnic care avea un măgar. L-am plătit să-mi aducă o găleată de benzină și niște lemne de foc. Am împrumutat o lopată veche și ruginită și am săpat un șanț. Am târât în el rămășițele soțului meu și am pus lemnele deasupra, după care am turnat benzina. Apoi am dat foc. După aceea am strâns oasele lui Dick, însă erau prea mari ca să încapă în geanta mea. A trebuit să le abandonez pe cele mai multe dintre ele. Nu mi-am închipuit niciodată că Dick va sfârși așa.

După ce m-am întors la Chin-kiang, tata a ținut o slujbă comemorativă pentru Dick. I-am invitat numai pe oamenii în care aveam încredere și care îl cunoscuseră. Am vrut să-l chem și pe generalul Chu, dar n-a fost de găsit. Plecase să se ascundă. Tata a spus că viața în închisoare trebuie să-l fi făcut pe Chu precaut și neîncrezător.

— Hai să-l ținem minte ca pe un prieten loial al lui Dick, a adăugat tata.

— Lucrul cel mai important e că Chu și-a riscat viața pentru a aduce scrisoarea tatei, a zis Rouge.

— Dumnezeu trebuie să-l fi îndrumat pe generalul Chu, a fost de acord tata.

Mi-am adus aminte vorbele lui Chu. Se simțea binecuvântat să fie mesagerul, deoarece credea că în curând i se va alătura lui Dick. Credea că a mă găsi pe mine era cel mai frumos cadou pe care i-l putea oferi prietenului său.

Am ars toate însemnările lui Dick pe care le păstrasem de-a lungul anilor. El ar fi vrut să fac asta. Îl venerase pe Mao și comunismul din toată inima. Asta reprezenta credința lui Dick.

Am păstrat pentru Pearl ultima lui scrisoare, deşi nu aveam nici cea mai vagă idee dacă vom reuşi să ne mai vedem. O întâlnire cu prietena mea devenea din ce în ce mai greu de imaginat. Copiii din China zilelor noastre îi cunoşteau pe americani doar ca duşmani, iar lucrurile păreau să se înrăutăţească. Mă întrebam dacă Pearl ar fi amuzată sau consternată de faptul că Mao se gândise să o convertească în proletară.

Capitolul 31

Tata era un maestru când venea vorba de păcălirea autorităţilor.

— Mao a luptat în stilul gherilei şi a câştigat China, îi spunea el congregaţiei sale. Avem aceeaşi şansă de-a ne salva sufletele întru Domnul dacă urmăm exemplul lui.

L-am prevenit că şi-o căuta cu lumânarea.

— Am un avantaj asupra lui Mao, răspundea tata cu încredere. Eu am radioul.

Eram îngrijorată.

— O să ajungi la închisoare.

— Asta mi s-a mai întâmplat deja înainte să vii tu acasă, a zis tata ridicând trei degete. De trei ori am intrat şi am ieşit din locul ăla împuţit. Ce-i mai pot face autorităţile unui om de o sută de ani?

Tata îmi aducea aminte din ce în ce mai mult de Absalom. Lua parte la naşteri, căsătorii şi înmormântări. Păcălea spionii guvernului cu limbajul pe care îl folosea. Începea fiecare ceremonie în mod tradiţional şi apoi o transforma într-un eveniment creştin fără să bage cineva de seamă – chiar şi atunci când în mulţime se afla un agent. Tata deschidea fiecare slujbă ţinând în mâini Cartea cu Citate a lui Mao. Debuta cu: *„Suntem oameni din toate păturile sociale"* şi încheia recitând din Biblie: *„Celui ce adunase mult nu i-a prisosit, iar celui ce adunase puţin nu i-a lipsit"*[1].

---

1. Exodul (16:18) (n.t.).

Tata a creat un limbaj pe care numai congregația lui creștină îl înțelegea. Se referea la Dumnezeu cu „Cel care pășește printre nori", pedeapsa în iad era „să fii ales cu grijă de Karl Marx", Biblia era „Cartea cu Citate", iar mântuirea era „misiunea revoluționară".

În timpul sărbătoririi celei de-a douăzeci și doua aniversări a Zilei Independenței Naționale a Chinei, tata a fost arestat pentru a patra oară pentru răspândire de gânduri otrăvitoare. A mărturisit repede pentru a evita tortura. S-a autodenunțat și a făcut promisiuni autorităților, dar nu avea nici cea mai mică intenție să se țină de ele.

A venit acasă citând un proverb chinezesc: *„Un erou e cineva care nu înoată împotriva curentului"*.

Tata s-a iertat în numele Domnului. Își numea minciunile „strategii de evitare a sacrificiilor inutile". Folosindu-se pe sine drept exemplu, și-a învățat enoriașii cum să se poarte cu autoritățile. Odată s-a prefăcut a avea o criză nervoasă. A pretins că suferă de străfulgerări de amintiri de pe vremea când era „otrăvit" de Absalom. La întrunirile publice, tata arăta spre sine și țipa: „Jos cu câinele alergător numărul unu al lui Absalom!". Asta stârnea în mulțime un val de râsete înăbușite.

Când i se ordona să-și facă autocritica, zicea:

— Mâinile mi-ar fi ocupate cu șterpelitul din buzunarele voastre, dacă Absalom nu mi-ar fi făcut cunoștință cu Isus Cristos.

Avangardă încerca să-l oprească.

— Cum îndrăznești să-l lauzi pe imperialistul ăla cultural american? urla el.

— Jos cu Absalom! țipa tata la rândul lui, lovind cu pumnii în aer. Îl salut pe tovarășul Avangardă! Întorcându-se spre portretul lui Mao de pe perete, se înclina adânc: Îți voi mărturisi mai multe ție, președinte Mao!

— Mai multe mărturisiri! aclama mulțimea. Mai multe mărturisiri!

Tata continua:

— Preşedintele Mao ne învaţă că „trebuie să educăm masele dând în vileag ce-a făcut duşmanul nostru". Acum, daţi-mi voie să vă spun ce-a făcut Isus Cristos.

Am învăţat de la tata „să nu înot împotriva curentului". Mă simţeam încă rănită când copiii mă numeau „malefică", însă nu mă mai simţeam vinovată. Adevărata mea vindecare a început când m-am apucat să-l ajut pe tata la biserica lui de gherilă.

Spre uluirea sa, tatei au început să i se încredinţeze confesiuni şocante. Deşi la început nu mi le-a împărtăşit, până la urmă a făcut-o. Am aflat că Chan Tâmplarul îi mărturisise că fusese membru secret al Partidului Comunist şi că Avangardă îi fusese conducător. Chan Tâmplarul s-a alăturat partidului în 1949, crezând că Mao şi comuniştii îi reprezentau pe săraci. Sarcina desemnată lui Chan Tâmplarul era să furnizeze rapoarte despre tata. Însă Chan s-a alarmat când şi-a dat seama cât de însetat de putere era Avangardă şi câte defecte avea. Pe măsură ce anii treceau, Chan Tâmplarul s-a convins că Avangardă e un fals profet şi că Mao e un fals Dumnezeu.

Amintirile din copilărie erau ca nişte palate imperiale splendide prin care colindam şi zăboveam. Îmi imaginam adesea că eu şi Pearl suntem din nou împreună. Această scenă era reveria mea preferată. Mă simţeam cel mai aproape de Dumnezeu atunci când mă gândeam la Pearl. Consideram astfel de clipe acelaşi lucru cu a deschide cadouri primite din rai.

Spre deosebire de mine, fiica mea Rouge era o realistă, mai ales după moartea tatălui ei. Amintirile nu erau la fel pentru ea cum erau pentru mine. Ea a ales să uite, nu să-şi amintească.

Am locuit cu Rouge până când a trecut de patruzeci de ani şi, în cele din urmă, s-a căsătorit. Ginerele meu era tehnician la o fabrică de utilaje şi îşi pierduse soţia din cauza unei boli. Se chinuia să le crească pe cele două fiice

mici ale sale. Am fost încântată când Rouge s-a măritat cu el și a adoptat ambele fete. Un an mai târziu, Rouge a născut o fetiță. Activitatea mea preferată era să-mi duc nepoatele să viziteze locurile în care eu și Pearl obișnuiam să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Mă bucuram de lumina soarelui și de peisajul cu dealuri domoale, mai ales când vântul bătea blând, mângâindu-mi fața. În asemenea momente, uitam cât de bătrână sunt. Mă simțeam din nou ca o fetiță, până când una dintre nepoatele mele începea să cânte cântecul preferat al lui Carie și îmi dădeam seama că nu e Pearl. Atunci mă întrebam dacă Pearl mai este încă în viață.

Cu o zi înainte de ajunul Anului Nou chinezesc din 1971, tata a venit cu o surpriză.

— Pearl Buck va vorbi la Vocea Americii ! m-a anunțat abia stăpânindu-și emoția.

Așadar trăia ! M-am lăsat în genunchi și i-am mulțumit lui Dumnezeu. Trecuseră treizeci și șapte de ani de când o văzusem ultima oară. Eu aveam părul alb și îmi închipuiam că și al ei e la fel.

N-a folosit la nimic că tata i-a sfătuit pe oameni să nu vină.

— E un post de radio inamic, i-a avertizat tata. Veți fi considerați trădători dacă veți fi prinși ascultându-l. Veți fi arestați și trimiși la închisoare.

Ziua respectivă a fost organizată cu atenție. Adunarea secretă urma să fie deghizată într-un ospăț cu ocazia Anului Nou chinezesc.

Am fost surprinsă când Avangardă și aghiotantul lui, poreclit Drac-de-mare, au intrat în biserică chiar înainte de începerea emisiunii.

— Bine ați venit, tovarășe secretar Avangardă ! Poftiți alături de noi, vă rog, i-a întâmpinat tata pe cei doi zâmbind.

L-am tras deoparte și i-am șoptit la ureche :

— Ți-ai pierdut mințile ?

Tata m-a ignorat. Și-a scos radioul și s-a apucat să-l pregătească.

— Aduceți cel mai bun vin pentru șeful nostru, a zis el.

Oamenii au început să se strecoare afară din boxele de dormit și să coboare pe scările din funie. Chan Tâmplarul și Floare de Liliac au venit să stea lângă tata. În spatele lor se afla se aflau Împăratul Țopârlan și frații lui de cruce. Curând, culoarul și locul pentru luat masa s-au umplut de lume.

Tata a turnat vin și s-a asigurat că Avangardă și Drac-de-mare au primit porția cea mai zdravănă. În celelalte pahare a turnat doar un deget, dar pe ale lor le-a umplut până sus. Apoi a ținut un toast:

— Să bem pentru a ne demonstra loialitatea față de președintele Mao!

Avangardă a trebuit să bea tot vinul. Tata a așteptat până când paharul lui Avangardă s-a golit, după care l-a umplut din nou și a toastat pentru sănătatea lui Mao. Paharele au fost golite și umplute din nou. Cel de-al treilea toast al tatei a fost pentru victoria Revoluției Culturale. Cel de-al patrulea pahar plin și toast au fost pentru succesul permanent al lui Avangardă în conducerea orașului Chin-kiang spre comunism.

Când Avangardă a alunecat jos de pe scaun, fața lui avea culoarea unei creste de cocoș. Drac-de-mare era încă treaz, dar tata l-a ignorat și a schimbat postul de radio. Biserica s-a umplut de sunetul Vocii Americii.

Ascultam cu atenție.

În mandarină, moderatorul a prezentat-o pe Pearl S. Buck.

Mi-am ținut răsuflarea când am auzit o voce de femeie spunând într-o mandarină cu accent de Chin-kiang: „La mulți ani cu ocazia Anului Nou chinezesc! Sunt Pearl Sydenstricker Buck“.

Prima reacție a fost că nimeni nu-și putea crede urechilor. Ne închipuiam cu toții că era doar imaginația noastră.

În timp ce discuția continua, ne-am dat seama treptat că era realitate.

— Ea e! E Pearl a noastră!

Sărind de bucurie, țipam și ne îmbrățișam.

— La mulți ani și ție, Pearl! a zis tata.

Zâmbea, însă pe obraji îi curgeau lacrimi.

Parcă nu plecase niciodată din China. Accentul ei nu se schimbase. Tonul îi era blând și clar. A început să ne povestească despre viața ei. Nu înțelegeam evenimentele despre care vorbea, cum ar fi Marea Depresie și Războiul din Vietnam, dar nu conta. Ne strânseserăm să-i auzim vocea. Faptul că trăia mă umplea de fericire.

Pearl a vorbit despre cărțile ei, inclusiv despre traducerea ei la *Toți oamenii sunt frați*. A menționat că romanul *Pământ bun* fusese ecranizat. „Deși e un film minunat, a zis ea, mă tem că nu v-ar plăcea, fiindcă toate personajele chineze sunt jucate de actori occidentali. Au cu toții nasul ascuțit și vorbesc în engleză." A spus că locuiește în Pennsylvania și că a adoptat opt copii, majoritatea cu descendență asiatică.

Am plâns când Pearl a zis că vrea să viziteze China.

„Amănuntele tinereții mele mi-au devenit din ce în ce mai clare pe măsură ce am îmbătrânit." Ne dădeam seama că vocea lui Pearl e încărcată de emoție. „Când închid ochii, văd dealurile și câmpurile din Chin-kiang la răsărit și la apus, în lumina soarelui și în lumina lunii, în verdele verii și zăpada iernii." A spus că cel mai dor îi este de sărbătoarea Anului Nou chinezesc. „Acum aș face un ospăț cu prietenii mei, dacă m-aș afla printre ei. După cum știm cu toții, să fii chinez înseamnă să trăiești ca să mănânci."

Moderatorul a rugat-o pe Pearl să le descrie ascultătorilor din întreaga lume o scenă tipică din Chin-kiang.

Ea a tăcut o clipă și apoi a răspuns: „O scenă tipică ar fi ceața de deasupra iazului mare de sub sălciile plângătoare. Pe cer ar pluti nori delicați, iar apa ar sclipi ca argintul. În acest decor, aș vedea un bâtlan alb și mare, stând într-un picior".

Am dat frâu liber lacrimilor în timp ce îmi imaginam zâmbetul de pe chipul prietenei mele.

Pearl vorbea mai departe. „Prietenii mei americani îi laudă adesea pe artiștii chinezi pentru imaginația lor vie, dar nu e un lucru adevărat, dați-mi voie să vă spun, artistul așterne pe pânză doar ceea ce vede. Am crescut și am petrecut patruzeci de ani din viață bucurându-mă de o asemenea priveliște. Este China pe care o cunosc și China în care continui să trăiesc în mintea mea."

Drac-de-mare devenea din ce în ce mai înspăimântat pe măsură ce asculta. Nu era beat și era conștient de consecințe. L-a plesnit peste față pe Avangardă și a turnat apă pe el:

— Șefu'! Treziți-vă! Trebuie să plecăm!

Ca o grămadă de noroi ud, Avangardă nu s-a clintit.

— Ni s-a întins o cursă! a țipat Drac-de-mare devenind isteric. Apoi s-a întors spre tata și l-a amenințat: O să raportez asta!

— N-ai decât! a replicat tata. Nu uita să menționezi că Avangardă ne-a sprijinit și că de aceea se afla aici cu noi. A fost atât de fericit să asculte Vocea Americii și pe Pearl Buck, încât s-a îmbătat pentru a sărbători. Toată lumea din clădire l-a văzut făcând asta.

Capitolul 32

Deși a confiscat radioul, Avangardă și-a pierdut poziția. A fost înlocuit cu Chan Tâmplarul, care a fost numit noul secretar de partid din Chin-kiang. Chan Tâmplarul nu voia postul, dar tata l-a convins să-l accepte. Credea că lucrarea Domnului avea nevoie de informații și contra-informații. „Ți-aș fi recunoscător dacă ai putea să-mi faci rost de *Raportul intern*, buletinul informativ lunar al Partidului Comunist."

Înțelepciunea tatei a fost răsplătită. *Raportul intern* prezicea schimbările din starea politică a Chinei. Tata devora fiecare număr. Analiza totul și căuta semne ale schimbării, mai ales în atitudinea lui Mao față de Statele Unite.

În iulie 1971, tata a observat un anunț cât un timbru în care se spunea că Mao urma să primească un oaspete special din America, un bărbat pe nume Henry Kissinger.

— Oala lui Mao fierbe! i-a zis el lui Chan Tâmplarul.

Trei luni mai târziu, tata a aflat că China fusese acceptată ca membră a Organizației Națiunilor Unite.

— Se pune la cale un târg, a prezis el.

El și Chan au fost primii din oraș care au ghicit că președintele american Nixon era pe cale să viziteze China. Din *Raportul intern*, tata și Chan Tâmplarul au aflat, de asemenea, că existau două facțiuni puternice în cadrul Partidului Comunist din China. Una se numea Partidul Soției, facțiunea doamnei Mao, căreia președintele îi încredințase punerea în aplicare în continuare a Revoluției

Culturale. Cealaltă facțiune era Partidul Premierului, condus de prim-ministrul Chou En-lai, pe care Mao îl însărcinase să se ocupe de țară. Ambele facțiuni se luau la întrecere pentru a obține favorurile lui Mao.

Lupta dintre cele două facțiuni s-a intensificat când vizita lui Nixon a fost anunțată în mod public. Un grup de anchetatori a venit la Chin-kiang. Noi habar nu aveam că asta avea legătură cu faptul că Nixon o alesese pe Pearl Buck să-l însoțească în China. Abia mai târziu am aflat această veste importantă.

La lumina lumânărilor, tata organiza discuții cu membrii bisericii lui de gherilă.

— Atenția lumii se va concentra asupra lui Nixon atunci când va veni, a zis el cu ochii strălucind și cu toate ridurile dansând. Imaginați-vă, Pearl a noastră prezentându-l pe Nixon lui Mao într-o mandarină perfectă și pe Mao lui Nixon în engleza americană!

Întrebarea părea să fie: Doamna Mao va lăsa asta să se întâmple? Va suporta ca o altă femeie să preia rolul la care credea că are dreptul?

— Sute de aparate de fotografiat vor țăcăni și vor scânteia din blițuri, a continuat tata. Doamna Mao va fi geloasă pe Pearl pentru că stă între Mao și Nixon.

— Mai există o posibilitate, a zis Chan Tâmplarul. S-ar putea ca Mao să-și arate interesul față de Pearl, așa cum a făcut cu soția președintelui filipinez Marcos. Am văzut documentarul în care Mao i-a sărutat mâna doamnei.

Nu m-ar fi surprins dacă Mao ar fi fost fermecat de Pearl cea cu ochi albaștri. Mi-am imaginat-o pe Pearl aranjată. Ar semăna cu Carie, frumoasă și elegantă. Mao ar pune întrebări în dialectul lui natal din Hunan, iar Pearl i-ar răspunde în același dialect. Din câte știam eu, vorbea fluent multe dialecte chineze, pe lângă mandarină. Ar fi fost ceva cât se poate de firesc ca Mao să o invite pe Pearl să-l viziteze în particular, așa cum făcuse cu foarte multe actrițe, poete și romanciere chineze celebre.

— Poate că Mao îi va oferi lui Pearl un tur privat al Orașului Interzis, și-a imaginat tata. Parcă îi văd pe amândoi plimbându-se pe Lungul Coridor Imperial, unde Tsu Hsi, Ultima Împărăteasă, se plimba în fiecare zi după cină. Mao i-ar împărtăși cunoștințele sale de istorie a Chinei.

— Mao ar putea să propună vizitarea Marelui Zid, a adăugat Chan Tâmplarul. El și Pearl ar fi purtați în palanchine.

Floare de Liliac a dat aprobator din cap.

— În mod sigur Mao ar propune o cină la Palatul Imperial de Vară.

— Da, s-a arătat tata de acord. Felurile de mâncare ar fi numit după poemele lui Mao. Crabii cu ghimbir și vin s-ar numi Cucerirea capitalei Nanking, rața friptă cu clătite din grâu s-ar numi Triumful Răscoalei Recoltei de Toamnă.

— Ardeiul roșu iute cu piciorușe de broască fripte s-ar numi Nașterea Republicii Populare.

Împăratul Țopârlan și frații lui de cruce salivau.

Imaginile au continuat să se deruleze în mintea mea. Pearl ar fi putut cuceri inima lui Mao dacă i-ar fi făcut cadou traducerea ei la *Toți oamenii sunt frați*, o carte preferată a președintelui. Acesta ar presupune că Pearl împărtășește pasiunea lui pentru eroii țărani.

Parcă îl auzeam pe Mao numind-o pe Pearl „Tovarășă !". Mao ar uita de vârsta lui, de durerile de dinți, de ochii inflamați și de încheieturile înțepenite. Ar lua-o pe Pearl de mână și i-ar spune că *Toți oamenii sunt frați* îl inspirase să devină revoluționar. Pentru a-i câștiga afecțiunea, ar vrea ca Pearl să afle cum a devenit împăratul modern al Chinei. Ar vrea ca ea să-i împărtășească povestea sa lui Nixon.

— *„Poporul și numai poporul este creatorul istoriei"*, a maimuțărit Chan Tâmplarul faimosul citat al lui Mao. Pearl ar fi flatată.

— Eu nu cred, l-a contrazis Floare de Liliac. Lui Pearl nu i-ar plăcea deloc de Mao.

— Pearl e norocoasă că Mao n-a citit încă *Pământ bun*, am spus eu. Dacă ar fi citit cartea, ar ști că Pearl nu va fi niciodată tovarășă cu el. Nimic din ceea ce va spune sau va face Mao nu-i va schimba părerea. Și cred că Pearl l-ar dezamăgi la rândul ei pe președinte. Acesta ar descoperi că, deși vorbește limba lui și îi cunoaște cultura, Pearl nu ar putea niciodată să-l venereze așa cum o face restul Chinei. Pearl i-ar vedea defectele. Ea ar putea fi coșmarul lui Mao.

— Vom vedea, a zis tata. Vinul s-ar putea să trezească poetul din Mao. Ar putea să ia o pensulă de scris și să-i scrie lui Pearl un cuplet caligrafic, ca dar. Pearl ar putea să-și demonstreze aprecierea recunoscând ritmul în care a compus Mao și ar rosti frazele în chineza antică.

— *Mao ar ruga-o* pe Pearl să rămână la un ceai seara târziu, a adăugat Împăratul Țopârlan dând din cap.

— Pearl ar refuza, i-a retezat-o Rouge. Și i-ar spune: „Mă așteaptă președintele Nixon".

— Refuzul ar fi ceva mai rău decât dacă Nixon ar lansa o bombă nucleară asupra Chinei, a fost de acord toată lumea.

Orașului Chin-kiang urma să i se atribuie o sarcină de importanță națională. Ca secretar de partid, Chan Tâmplarul a început să primească mesaje de la superiorii lui. Primul a fost de la premierul Chou En-lai, care îi cerea să se pregătească pentru venirea acasă a lui Pearl Buck.

„Pregătește-te să-i arăți orașul președintelui american Nixon", spunea mesajul.

Al doilea mesaj îl contrazicea pe primul. Ordona orașului să coopereze cu anchetatorii doamnei Mao. „E vremea să se dezvăluie crimele lui Pearl Buck și ale părinților ei împotriva Chinei și ale poporului chinez", spunea mesajul.

Convins că asta ar fi o oportunitate de-a ajunge din nou în vârf, Avangardă a dat în vileag biserica creștină ilegală. „Fantoma lui Absalom nu numai că este vie, dar

este activă în a-i face pe oameni să se întoarcă împotriva lui Mao și a comunismului“, pretindea el.

Cotidianul Poporului, ziarul comunist, a publicat un articol intitulat „Câștigătoarea Premiului Nobel trăiește din insultarea Chinei“. Chan Tâmplarul ne-a spus că doamna Mao interzisese orașului Chin-kiang să-i primească pe oaspeții americani.

În secret, Chan Tâmplarul a recuperat radioul confiscat. El și tata l-au reglat pe postul Vocea Americii pentru știrile de ultimă oră. Printre rânduri, au aflat că delegația lui Nixon urma să plece din Statele Unite în China peste o săptămână și că autoritățile chineze îi refuzaseră lui Pearl Buck intrarea în țară.

Chan Tâmplarul a compus o petiție semnată de toată lumea din oraș și i-a trimis-o premierului Chou En-lai.

„Pearl Buck a crescut în Chin-kiang, pleda petiția. *Este dreptul ei să viziteze mormântul mamei sale și este datoria noastră, ca vecini și prieteni ai ei, să avem grijă ca dorința ei să fie îndeplinită.“*

Niciodată până atunci nu se mai unise întreg orașul într-un singur scop comun. Nu vizita lui Pearl Buck era lucrul pentru care ne luptam, ci propriile noastre vieți și viitorul copiilor noștri. De la începutul Revoluției Culturale, oamenii ale căror cărări se intersectaseră cu cele ale lui Absalom și ale lui Carie fuseseră denunțați și făcuți să sufere. Evenimentele majore se petrecuseră cu mulți ani în urmă, însă amintirile noastre erau încă proaspete. Unii fuseseră afectați în mod mai direct decât alții, însă toți aveau povești de spus. Îmi aminteam că adunătura de adolescenți care se autointitulase Garda Roșie a lui Mao venise la Beijing pentru „a curăța influența malefică a lui Pearl Buck“. Știau că îi transmisesem lui Pearl scrisori de la Hsu Chih-mo. M-au scos din închisoare ca să particip la o demonstrație publică, unde adolescenții mi-au atârnat de gât o scândură pe care scria CODOAȘĂ. Mulțimea a

insistat să mărturisesc relația lui Hsu Chih-mo cu Pearl Buck. Foștii studenți ai lui Pearl au fost terorizați. Au fost siliți să mă denunțe. Unul dintre ei a spus mulțimii că sunt cea mai bună prietenă a lui Pearl și fiica adoptivă a lui Carie. Alți studenți își aminteau că eu eram cea care încercase să i-l fure pe Hsu Chih-mo lui Pearl Buck.

Garda Roșie a descoperit mormântul lui Absalom de lângă Chin-kiang și l-a vandalizat. Adolescenții au spart lespedea din piatră care cinstea serviciile de-o viață aduse de Absalom lui Dumnezeu. De asemenea, Garda Roșie a căutat mormântul lui Carie. Floare de Liliac a fost cea care a mutat piatra funerară în alt loc. Mormântul pe care l-a distrus Garda Roșie nu era al lui Carie.

Fiilor lui Floare de Liliac li s-a ordonat să-și schimbe numele. David și John Noroc Dublu erau acum Jos Cristos și Războiul împotriva lui Dumnezeu. Noul nume al lui Solomon Noroc Triplu era Loialistul lui Mao.

Când Garda Roșie le-a ordonat Împăratului Țopârlan și fraților săi de cruce să spargă o figurină din ceramică a lui Cristos, fostele căpetenii războinice au explodat. Și-au scos de la gât pancartele anticreștine și le-au făcut țăndări. Când au fost închiși, au evadat și au fugit în munți.

Tata și-a asumat riscul de a proteja imaginile lui Isus Cristos desenate de mâna lui Absalom. Le-a ascuns în spatele portretului lui Mao, mare cât peretele. Când Chan Tâmplarul și muncitorii lui au aflat că Garda Roșie a hotărât să ardă biserica, au transformat-o în „Muzeul Educației“, în care capul lui Mao era pictat peste tot. Sculpturile lui Cristos și ale sfinților au fost puse în cutii și cuști, cu mențiunea „Învățătorii Negativi“. Cutiile au fost etalate în vitrine pentru a fi criticate. Ca să împiedice profanarea sculpturilor, muncitorii le-au înfășurat în panglici roșii având scrise pe ele slogane precum „Trăiască președintele Mao!“ și „Un salut doamnei Mao!“.

Ce l-a durut mai mult pe tata a fost că membrii s-au retras din congregație. Deși înțelegea că oamenii făceau

asta din cauza presiunilor sau de frică, nu se putea abţine să nu se simtă înfrânt. Îi ameninţa pe oameni că „vor merge în iad“, cu toate că era şocat de răspunsul lor: „Iadul va fi un loc mai bun decât acela în care ne aflăm acum“.

Vreme de mulţi ani, oraşul Chin-kiang a fost considerat o zonă grav infectată de „plaga creştină“. S-a hotărât că avea nevoie de o curăţare profundă. Deşi Avangardă s-a dat pe sine drept exemplu de denunţare a creştinismului, foarte puţini l-au urmat. Oamenii îl numeau pe Avangardă „Iuda din Chin-kiang“. Poliţia a descoperit că în coperţile cărţilor lui Mao erau ascunse biblii şi că în saci de orez erau dosite statuete din lut ale lui Cristos. Colinde de Crăciun se auzeau în timpul Anului Nou chinezesc, iar florile de la mormântul lui Carie înfloreau întotdeauna primăvara. Copiii care se trezeau în toiul nopţii ca să se uşureze se pomeneau împiedicându-se de părinţii lor, care stăteau în genunchi şi se rugau pe întuneric. În ciuda vârstei, tata îşi făcea vizitele indiferent că ploua sau era timp frumos, atunci când nu exista un loc sigur pentru a-l venera pe Dumnezeu.

În cele din urmă, vârsta şi-a spus cuvântul asupra tatei. Într-o zi, s-a prăbuşit în timp ce mergea din casă în casă, vizitând membri din congregaţia sa. Eu şi Rouge am dat fuga la căpătâiul lui. Când s-a trezit, mi-a spus că se întâlnise cu Absalom.

— Bătrânul Învăţător încă mai călăreşte pe măgarul său, a zis tata.

— L-ai întrebat dacă e mulţumit de munca ta? l-am tachinat eu.

— Da.

— Care a fost răspunsul lui? era Rouge curioasă să afle.

Tata a respirat adânc de câteva ori înainte de-a vorbi:

— Absalom a plâns, ceea ce nu prea îi stătea în fire. Avea legătură cu Pearl.

— Cu Pearl?

— Regreta că n-a avut niciodată timp să fie un tată bun pentru Pearl.

— Care a fost răspunsul tău? am întrebat eu și Rouge.

— I-am spus că ar trebui să fie mândru, deoarece ea îi duce munca mai departe, că am auzit-o cu toții la Vocea Americii.

O săptămână mai târziu, tata a încetat să mai respire. Ca un pepene copt, atârna fericit de vrejul său înainte de a cădea la pământ. S-a dus să se așeze sub copacul din fața clădirii transformate a bisericii și părea că a adormit doar cu bărbia în piept.

Partea a cincea

Capitolul 33

Peste noapte, sloganele „Jos cu imperialiştii americani!“ au fost înlocuite cu „Bine aţi venit, domnule preşedinte american Nixon!“. Manechinele îmbrăcate în uniformele armatei americane, folosite în şcolile din întreaga ţară pentru exerciţii militare cu baioneta, au fost îndepărtate. Copiii au fost puşi să înveţe expresiile englezeşti pentru „Bine aţi venit“ şi „Bună ziua“.

În ziua când Nixon a sosit în China, copiii au împânzit străzile de la aeroport până la hotelul la care avea să stea preşedintele. Toţi copiii au primit flori de hârtie şi au fost instruiţi să zâmbească larg, arătându-şi dinţii.

Chan Tâmplarul s-a pomenit cu o telegramă urgentă în care se spunea că Nixon va vizita Chin-kiang-ul şi că Pearl Buck se află cu el.

Oraşul vibra, în aşteptare.

Îmi doream mult ca tata să fi apucat să trăiască această zi. L-ar fi emoţionat la culme să-l salute pe preşedintele american, însă şi mai mult, pe fiica preaiubitului său Absalom.

Membrii bisericii de gherilă numărau orele şi apoi minutele. Dimineaţă, poliţia statală a venit să ia măsuri de securitate în oraş. Toată lumea a primit ordin să stea în casă până când va fi chemată. În timp ce bărbaţii schimbau veşti şi informaţii, femeile au început să pregătească mâncărurile preferate ale lui Pearl. Au contribuit toate familiile. Noi am pus la înmuiat orez şi boabe de soia, am gătit la aburi pâine şi igname şi am adus toate

ridichile murate și carnea uscată, care erau păstrate de obicei pentru Anul Nou. Zgomotul tocatului de legume a ținut toată ziua, iar mirosul de alune prăjite cu usturoi a umplut văzduhul.

— Pearl o să simtă mirosul mâncării noastre de la kilometri depărtare când va sosi, a zis Floare de Liliac.

În clipa în care am auzit răpăitul tobelor și muzica imnului național al Chinei, am știut că au sosit oaspeții americani. M-am clătit pe mâini, mi-am pieptănat părul și am tras pe mine jacheta albastră în stil Mao. Rouge voia să mi se alăture, dar șeful ei nu i-a dat voie. Fiind fiica lui Dick, era prost tratată.

Eram agitată și încordată. Îndoielile mele crescuseră când văzusem că în ziare nu apărea chipul prietenei mele. Existau fotografii cu Mao și Nixon dând mâna. Apoi cu doamna Mao, cu gura ei mare zâmbind ca o barcă albă cu pânze. Însă nu cu Pearl. Eram atât proastă încât să cred că i se va da voie să vină?

— Pearl e cu Nixon sau nu? îl întrebam întruna pe Chan Tâmplarul.

— Nu știu, era răspunsul lui Chan.

Trăiam pentru acest moment. Era ca și cum viața mea depindea de asta. Acum mă temeam. Îmi închipuiam ce ar fi putut face doamna Mao ca să o țină pe Pearl departe de China. Soarta lui Dick îmi reamintea să nu subestimez puterea ei.

Cu toate astea, nu mă puteam împiedica să nu sper. Mă trezeam înainte de ivirea zorilor ca să urc pe dealurile domoale. Când ajungeam în vârful unui deal preferat, unde eu și Pearl obișnuiam să ne jucăm, mă întindeam pe iarbă și închideam ochii. Mirosul de iasomie plutea în sus dinspre vale și îmi trezea amintiri. Vedeam ochii albaștri și senini ai prietenei mele. Se uita la mine fără să vorbească.

Îmi dădeau lacrimile la gândul că vom fi ca două străine. Se putea ca ea nici măcar să nu mă recunoască. Poate că pur și simplu mă uitase. Dar nu, vorbea o altă voce în

capul meu. „Întotdeauna veți fi în stare să vă recunoașteți una pe alta.“ Urma să reluăm totul din punctul în care rămăseserăm. Eu îi voi răspunde la toate întrebările legate de China.

„Povestește-mi cum l-ai urmat pe Dick și ce s-a întâmplat“, va spune prietena mea.

Știa că Dick fusese mâna dreaptă a lui Mao.

Sau poate că Pearl nu va întreba. Nu era genul care să meargă prea departe. Probabil auzise de persecuțiile lui Mao și își pusese întrebări în legătură cu soarta lui Dick. Spre deosebire de Hsu Chih-mo, Dick avea un temperament năvalnic și un caracter puternic. Deși încercase să călărească tigrul, era prea sincer pentru Mao. Nici măcar nu știa când îl jignise pe Mao. Oamenii din Chin-kiang credeau că Dick își merita sfârșitul tragic, fiindcă îl urmase pe Mao. Tata și Chan Tâmplarul nu-l înțeleseseră niciodată pe Dick. Faptul că respingea creștinismul îl făcea suspect în ochii lor. Însă Dick era împotriva tuturor religiilor. Ca și Mao, se pretindea ateu. Dar venerându-l pe Mao, ajunsese să facă exact ceea ce ura.

Pearl era singura care ne înțelegea atât pe mine, cât și pe Dick, întocmai cum înțelegea China. Poate că de aceea o alesese Nixon pe ea ca să-l însoțească.

Pearl nu-l va uita pe Hsu Chih-mo. Eram sigură de asta. Dar îi voi spune că Hsu Chih-mo a fost norocos. Prin asta înțelegeam că îi era mai bine mort. Hsu Chih-mo ar fi suferit cumplit dacă ar fi trăit să vadă Revoluția Culturală. Ar fi sfârșit mai rău decât Dick.

Ne lua somnul așteptând înăuntru când am auzit vocea lui Chan Tâmplarul.

— Au plecat! a strigat când a intrat.

— Cine a plecat?

— Americanii.

— Nixon a fost aici? a întrebat Rouge.

Chan Tâmplarul a aprobat din cap, străduindu-se să-și recapete suflul.

— I-am văzut pe străini, a zis David Noroc Dublu, dar autoritățile i-au luat imediat ce au sosit.
— Unde e Pearl? am întrebat eu.
Chan Tâmplarul a clătinat din cap.
— Mă tem că n-a venit.
Am încercat să nu las dezamăgirea să mă cuprindă. Mi-am ținut firea și am întrebat din nou:
— Vrei să spui că Pearl n-a venit în China sau vrei să spui că n-a venit la Chin-kiang?
— Aruncă o privire la asta, a zis Chan Tâmplarul scoțând o hârtie din buzunar. Are semnătura doamnei Mao pe ea.

Doamnă Pearl Buck:

Cererea dumneavoastră pentru viză a fost primită la timp. În lumina faptului că de multă vreme ați adoptat în operele dumneavoastră o atitudine de deformare, calomniere și defăimare față de poporul Noii Chine și de liderii ei, sunt autorizată să vă informez că nu putem accepta solicitarea dumneavoastră pentru o vizită în China.

În trecut, familiile alegeau diverse cuplete pentru a-și decora cadrul ușii cu prilejul Anului Nou chinezesc. Cele mai populare cuplete aveau ca temă norocul, sănătatea și bogăția. Dar în anul acesta, toate familiile din Chin-kiang voiau versurile pe care mi le-am prins eu la ușă.

În partea dreaptă scria: *Munții rămân veșnic verticali.*
În partea stângă scria: *Nu te îngrijora pentru strângerea lemnelor de foc.*
Sus, pe orizontală, scria: *Atât cât este nevoie.*

Acesta era protestul tăcut al orașului. Exprima sentimentele noastre pentru prietena aflată în exil.
A doua zi dimineață a sosit un mesaj neașteptat: oaspeții americani solicitaseră încă un tur al orașului lui Pearl

Buck. Chan Tâmplarul a fost pus să le ordone oamenilor să dea jos toate cupletele cât mai repede posibil.

Însă oamenii s-au mişcat încet. Când au apărut americanii, erau încă suiţi pe scări, încercând să dea jos cupletele.

În timp ce mă îndreptam spre centrul oraşului, am uitat de reguli, de avertismente şi de posibilitatea de-a fi băgată la închisoare.

Mulţimea mă urma.

N-am văzut-o pe Pearl. Am văzut un străin cu nasul mare, înconjurat de gărzi. Trebuie să fie Nixon, ne-am gândit noi. Nixon vorbea cu oamenii, probabil interesându-se ce fac. Oamenii aveau expresii uimite pe feţe. Cu zâmbetul lui larg, Nixon a întrebat-o pe interpreta chineză, o tânără femeie, ce spuneau cupletele.

Interpreta a părut înspăimântată. A evitat să explice înţelesul din spatele cupletelor.

Nixon a fost nedumerit şi a zis că avea multe de învăţat despre cultura chineză.

Urmat de autorităţile chineze, de poliţie şi de agenţii săi din Serviciile Secrete americane, Nixon a plecat mai departe.

Noi ne-am ţinut după ei în tăcere, la o oarecare distanţă. Rouge mi s-a alăturat. Mulţimea devenea tot mai mare.

Nixon a fost condus la maşină. Înainte să urce, s-a oprit, ca şi cum s-ar fi răzgândit. S-a întors spre interpretă şi a întrebat-o :

— O cunoaşteţi, din întâmplare, pe Pearl Buck?

— Nu, nu o cunosc, a răspuns repede tânăra femeie.

— Aţi vrea să întrebaţi mulţimea dacă o cunoaşte cineva pe Pearl Buck?

— Îmi pare rău. Nu prea cred..., a clătinat interpreta din cap.

— Aţi vrea să întrebaţi, pentru mine? a stăruit Nixon cu blândeţe.

Interpreta a apucat vârful cozii sale împletite şi şi-a înfipt dinţii în ea. Teama ei era evidentă.

Nixon a repetat întrebarea.

Interpreta a izbucnit în lacrimi. S-a uitat lung la carnețelul ei și s-a chinuit să îngaime:

— Depășește îndatoririle mele.

— Pearl Buck este o prietenă apropiată a mea, a zis Nixon. A crescut chiar aici, în Chin-kiang. M-a rugat să îi salut pe prietenii ei. A vrut atât de mult să se întoarcă...

Puteam să aud fiecare cuvânt chiar și de acolo de unde stăteam, la câțiva metri depărtare. Mi se părea că inima stă să-mi explodeze în piept.

Neprimind nici un răspuns de la interpretă, Nixon s-a întors spre mulțime și a întrebat:

— O cunoaște cineva pe Pearl Buck?

Răspunsul a fost o tăcere mormântală.

Umbra guvernului atârna deasupra capetelor noastre ca un nor negru și dens.

— Îmi pare rău, a zis Nixon dând din cap.

A făcut un pas înapoi și s-a întors din nou spre mașină.

— Așteptați un moment, domnule președinte, a strigat Rouge. Mama mea o cunoaște.

— Mama dumneavoastră?

Nixon era încântat.

— Da, mama mea. A cunoscut-o pe Pearl Buck și se află chiar aici.

Rouge m-a împins spre Nixon.

Acesta a trecut printre gărzile chineze și s-a oprit în fața mea, înainte să poată reacționa cineva. Gărzile păreau confuze. Era evident că nu știau ce să facă și cum să-l oprească. Agenții lui Nixon din Serviciile Secrete stăteau lângă președintele lor, astfel încât agenții chinezi nu se puteau apropia de el.

— Așadar o cunoașteți pe Pearl Buck? a întrebat Nixon.

— La fel ca toată lumea de aici, am spus eu în engleză. Nu numai că o cunoaștem pe Pearl, dar i-am cunoscut pe tatăl ei, Absalom, și pe mama ei, Carie... Eu și Pearl am crescut împreună.

M-am oprit, încercând cu disperare să-mi rețin lacrimile.

— Ce minunat că vorbiți engleza! s-a luminat chipul lui Nixon. Cum vă numiți?

— Numele mamei mele este Salcia Yee, a spus Rouge.

— Richard Nixon, a zis președintele american întinzând mâna. Mă bucur să vă cunosc, Salcia Yee.

În clipa când i-am atins mâna, lacrimile au început să mi se reverse. Realitatea faptului că era posibil să n-o mai văd niciodată pe Pearl îmi devenise clară.

— Care este înțelesul cupletelor? a întrebat Nixon. Și de ce sunt date jos?

— *Munții rămân veșnic verticali* înseamnă că inimile noastre continuă să se roage pentru întoarcerea lui Pearl, am răspuns eu. *Nu te îngrijora pentru strângerea lemnelor de foc* înseamnă că nu ne facem griji, deoarece oportunitățile vor ieși din nou în calea noastră. *Atât cât este nevoie* înseamnă că avem credință în Dumnezeu.

— Bune cuplete! a aprobat Nixon din cap. Acum totul mi se pare logic.

— Domnule președinte, de ce nu este Pearl cu dumneavoastră? au întrebat voci din mulțime. De ce nu a venit?

— Ei bine, oameni buni, a zis Nixon zâmbind, tot ce pot să vă spun este că Pearl a vrut cu adevărat să vină. A făcut tot ce i-a stat în puteri, credeți-mă. Absolut tot!

— Vă rog să o ajutați ca vizita ei să se realizeze, domnule președinte Nixon, am pledat eu. Pentru Pearl și pentru noi toți.

— Vă rugăm să încercați, domnule președinte american, a repetat mulțimea.

— Voi încerca, a promis Nixon și am simțit sinceritatea din glasul lui.

Știind exact ce mă putea aștepta după plecarea lui Nixon, mi-am rostit ultimele cuvinte:

— Domnule președinte Nixon, ați vrea să îi spuneți lui Pearl că prietenei sale Salcia îi este dor de ea și că întregului oraș Chin-kiang îi este dor de ea?

— Aveți cuvântul meu, a promis Nixon mușcându-și buza de jos.

În clipa când Nixon și gărzile lui au luat-o din loc, agenții guvernului m-au arestat.

— Doamna Mao m-a autorizat să mă ocup de acest caz, a zis Avangardă. Zilele tale sunt numărate!

Am fost acuzată de patru crime. Prima, că am insultat-o pe doamna Mao. A doua, că am dezvăluit secrete naționale față de Nixon. A treia, că am degradat China prin cuplete. A patra, și cea mai gravă, că eram un „agent infiltrat" al lui Pearl Buck.

Nu mă simțeam înfrântă. În schimb, savuram amintirea întâlnirii mele cu Nixon. Mi-l imaginam întorcându-se acasă și întâlnindu-se cu Pearl. Mi-l închipuiam descriindu-i experiența sa. Pearl avea să fie încântată. Ea avea să spună: „Salcia. Bineînțeles că o cunosc. Era cea mai bună prietenă a mea".

Închisoarea era numită de deținute „Între Picioarele Măgarului". Zona era dezolantă, stâncoasă și acoperită de zăpadă tot timpul anului. Deținutele erau silite să facă munci grele înainte de execuție. Din cauza vârstei mele, mi s-a dat drept muncă să fac saltele din paie pentru celelalte prizoniere. Saltelele erau folosite pentru a înfășura cadavrele. Cum nu trebuiau să facă sicrie, se economisea lemn. Saltelele nu erau de ajuns, așa că mi s-a ordonat să muncesc multe ore. Trebuia să fac zece pe zi sau să mor de foame. Îmi era imposibil să îndeplinesc sarcina, așa că muream de foame. Închisoarea limita, de asemenea, utilizarea apei de către deținute. Fiecare avea dreptul la jumătate de cană pe zi pentru băut. Nu exista apă pentru spălat.

Nu aveam idee cum a aflat Nixon de întemnițarea mea. Pearl trebuie să fi insistat ca el să vadă ce fac. Ea știa cât de crudă putea fi doamna Mao și trebuie să fi simțit că s-ar putea să am necazuri. Pearl trebuie să-l fi convins pe Nixon să nu aibă încredere în informațiile oferite de

guvernul chinez privind siguranța mea. Subalternii lui Nixon trebuie să fi întrebat de mine. Probabil că aflaseră, în cele din urmă, despre întemnițarea mea de la Rouge. Premierul Chou En-lai trebuie să se fi dus la Mao cu solicitarea lui Nixon referitoare la eliberarea mea. Probabil că primise permisiunea președintelui de a-mi da drumul. Dacă doamna Mao ar fi ignorat poate cererea premierului Chou En-lai, ea s-ar fi supus totuși lui Mao. Ceea ce conta era că Mao avea nevoie de Nixon de partea sa pentru a împiedica Rusia să înceapă un război cu China.

După nouă luni de închisoare, am fost liberă să merg acasă.

Capitolul 34

Camerele de filmat o urmăreau în timp ce se mişca precum o actriţă celebră. La cei peste şaizeci de ani ai ei, doamna Mao strălucea ca un superstar. Era îmbrăcată într-o uniformă verde de armată, bine călcată, cu două steguleţe roşii la revere. Avea părul vârât în şapca verde asortată. Stând între soţul ei şi Nixon, zâmbea larg. Capul ei se întorcea spre stânga şi spre dreapta în timp ce râdea şi aproba din cap. Telespectatorii acestui film documentar căpătau impresia că nu Mao, ci doamna Mao era cea care îl invitase pe Nixon în China. Punctul culminant al filmului venea când doamna Mao îi conducea pe americani la grandiosul teatru naţional. Acolo îşi prezenta baletul de propagandă *Femeile din Detaşamentul Roşu*. Mulţimea striga tare numele ei.

În următorii patru ani, oamenii din Chin-kiang au fost siliţi să vizioneze acest film ca parte a pedepsei numite „îndreptarea minţii“. Oraşul Chin-kiang a fost izolat de lumea exterioară. Habar nu aveam că istoria era pe cale să se schimbe.

În ianuarie 1976, premierul Chou En-lai a murit. Zvonurile spuneau că îşi petrecuse ultimele zile rugându-l pe Mao să pună capăt Revoluţiei Culturale. A încercat să-l convingă că a salva economia însemna a salva respectul oamenilor faţă de Partidul Comunist. Chou En-lai a propus ca înlocuitorul său să fie fostul viceprim-ministru Deng Xiaoping, care fusese în exil mulţi ani. Mao nu l-a ascultat. A insistat să continue revoluţia. Nimeni

nu era conştient că Mao însuşi ajungea la capătul vieţii sale. Doamna Mao, pe de altă parte, s-a gândit că sosise în sfârşit vremea ei şi s-a pregătit să preia puterea după soţul ei.

Ca toţi ceilalţi, eram silită să particip la întrunirile de autocritică. Aveam optzeci şi şase de ani. Mă ţineam după mulţime şi strigam slogane. În mintea mea, continuam să-mi păstrez cu duioşie visurile. Nu doream longevitate. Pentru mine era doar un mod de viaţă să mă cufund în trecutul meu. Nu aveam nici cea mai vagă idee că Pearl murise fără mult tam-tam în 1973, la mai puţin de un an după ce cererea ei de viză în China fusese respinsă.

Într-o dimineaţă de octombrie, Împăratul Ţopârlan a umblat prin tot oraşul bătând gongul şi strigând:

— Jos cu doamna Mao şi clica ei!

Am crezut cu toţii că înnebunise.

Neobişnuit era faptul că Avangardă n-a venit să-l aresteze.

— Doamna Mao a fost îndepărtată! a continuat el. Deng Xiaoping a preluat puterea!

Împăratul Ţopârlan a încercat să convingă oamenii că nu era nebun, însă nimeni nu l-a crezut.

O săptămână mai târziu a sosit de la Beijing un anunţ oficial. Ce spusese Împăratul Ţopârlan era adevărat. Doamna Mao şi clica ei fuseseră într-adevăr arestaţi şi se aflau la închisoare. Toate victimele ei, inclusiv oamenii din Chin-kiang, au fost eliberate.

Avangardă s-a pomenit dat la o parte ca şi cum ar fi fost gunoiul doamnei Mao. Fiica mea, Rouge, a fost numită de noul regim să-l înlocuiască. Lui Rouge i s-a oferit imediat statutul de membră a Partidului Comunist. Decizia venea de sus. Era modul Partidului Comunist de a recompensa familia noastră pentru pierderea lui Dick. Singura condiţie a lui Rouge a fost aceea de-a i se permite să-şi păstreze credinţa creştină. Tata ar fi fost mândru de nepoata lui.

Agitația entuziastă a provocat o tragedie neașteptată. Chan Tâmplarul a avut un atac cerebral după ce s-a îmbătat în timpul sărbătoririi. Râdea când s-a întâmplat. Zâmbetul i-a înghețat pe față. Nepoții lui au crezut că se joacă de-a mortul cu ei. Au continuat să-l ciupească de nas. Când a ajuns doctorul, era prea târziu.

Primul lucru pe care l-a făcut Rouge în calitate de nou șef al orașului a fost să organizeze funeraliile lui Chan Tâmplarul. Ceremonia a avut loc în aceeași biserică pe care el o construise pentru Absalom cu jumătate de secol în urmă. În testamentul său, Chan Tâmplarul îl numea pe Împăratul Țopârlan următorul pastor al bisericii creștine din Chin-kiang.

Stăteam în spatele rândurilor de bănci și priveam la copiii cu ochi măriți de mirare. Deși părinții lor erau membri ai bisericii de gherilă a tatei de ani de zile, aceasta era prima oară când puteau să se roage în mod deschis ca o familie creștină. De asemenea, era prima oară când biserica își deschidea oficial porțile după multe decenii. Oameni curioși intrau în număr mare doar ca să se uite.

De-a lungul anilor, rămăseserăm fără pianul lui Carie. Însă cântecele sale supraviețuiseră și fuseseră transmise din generație în generație. Copiii erau fascinați de casetofonul modern. Cânta melodiile de Crăciun pe care Floare de Liliac le cumpărase de la un turist din Hong Kong. *Amazing Grace* rămânea favoritul fără egal.

Am închis ochii și am cântat și eu versurile. Puteam să simt sufletele lui Carie, Absalom și Pearl. Am zâmbit aducându-mi aminte cum înmuguriseră căpriorii din lemn și cum eu și Pearl priviserăm fluturii intrând și ieșind pe ferestre în timp ce Absalom predica.

Împăratul Țopârlan nu era un talent înnăscut când venea vorba de ținut predici. Încerca din răsputeri să-l imite pe tata.

— Nu sunt în stare să găsesc cuvinte pentru a descrie fericirea mea de a-l sluji pe Domnul, zicea el. Faptul că

citesc din biblia tradusă de întemeietorul acestei biserici, domnul Absalom Sydenstricker, este o imensă onoare.

Noul regim căuta să deschidă porțile spre lumea exterioară. Peste noapte, Chin-kiang a devenit centrul atenției mediatice datorită legăturii sale cu Pearl Buck.

În 1981, guvernul a acordat fonduri pentru restaurarea Reședinței Pearl Buck din Chin-kiang, deși familia lui Pearl locuise în ea doar o scurtă perioadă de timp. Bungalow-ul original de la capătul orașului, unde crescuse Pearl, nu mai exista de mult. În timpul anilor ’70, clădiri din beton în stil rusesc îi luaseră locul în peisaj. Deși mulți i s-au opus, Rouge a luptat pentru cinstirea lui Absalom și a lui Carie ca fondatori ai școlii gimnaziale și ai spitalului din Chin-kiang.

Viața mea s-a schimbat substanțial. Eram protejată de guvern în calitate de „istorie vie“. Eram respectată și ocrotită ca „tezaur național“ și mi s-au acordat multe privilegii, de parcă aș fi fost un pui de panda. M-am mutat într-un azil de bătrâni rezervat pentru oficialii de partid cu rang înalt. Aveam la dispoziție doctori în permanență. Pentru a-mi face și mai mult pe plac, guvernul a comandat cărțile lui Pearl Buck direct din America. Mi s-au dat o pereche de ochelari noi și o lupă, ca să mă ajute la citit. Am plâns în hohote în timp ce devoram *Pământ bun*, *Exilata* și *Înger luptător*. Simțeam iubirea lui Pearl pentru China în fiecare pagină. Îmi închipuiam frustrarea și singurătatea ei atunci când a strigat: „Rădăcinile mele chineze trebuie să moară!“. Avea mai mulți bani decât putea să cheltuie, însă n-a reușit să cumpere un dram din mila doamnei Mao.

— Mamă, mi-a zis Rouge, poziția mea în partid îmi permite să-ți îndeplinesc o ultimă dorință înainte ca viața ta să ia sfârșit. Spune-mi care este aceea și voi veghea la realizarea ei.

Știam deja răspunsul.

— Aş vrea să vizitez mormântul lui Pearl Buck din America.

Rouge a zâmbit.

— M-am gândit că o să spui asta.

Rouge moştenise simţul practic al bunicului ei. Deşi nu era mişcată de putere, era conştientă de ceea ce putea ea să facă. Rouge a redactat o propunere privind dorinţa mea de a vizita America. A avut grijă s-o facă să sune ca şi cum vizita mea ar fi adus beneficii Partidului Comunist.

M-am temut că mă voi lovi de o respingere când mi-am depus cererea pentru paşaport. Ca toată lumea din China, înţelegeam că, atunci când guvernul vorbea despre politica uşilor deschise, asta nu însemna că oamenii obişnuiţi aveau voie să călătorească liber în străinătate, mai ales în America. Umbra persecuţiei din cauza oricărui contact cu străinii apăsa încă greu asupra minţii mele.

Cu toate acestea, Rouge era încrezătoare. Le-a scris unor oameni importanţi şi a făcut vizite personale la biroul guvernatorului, biroul poliţiei şi oficiul de paşapoarte. Nu a ezitat să joace rolul secretarei de partid care era.

„Călătoria Salciei Yee în America va construi o punte între China şi America, insista Rouge. Chin-kiang-ul se străduieşte să fie un oraş model în ducerea la îndeplinire a noii politici externe a lui Deng Xiaoping. Salcia Yee este o cetăţeană loială, al cărei singur motiv este să-şi servească patria. Ca lider de partid, propun să ne folosim de ea înainte să moară."

Înainte de plecarea în America, m-am dus la mormântul lui Carie şi am strâns un săculeţ de ţărână. Am pus săculeţul lângă medicamentele din valiza mea. Deşi sufeream doar de rigiditatea cauzată de vârstă, doctorii erau îngrijoraţi. Nu aveau încredere că eram în stare să călătoresc pe distanţe lungi.

Știam că voi face călătoria cu ușurință. Trăisem toată viața ca s-o mai văd pe Pearl o singură dată. Rouge era îngrijorată că Consulatul American nu-mi va acorda viza din cauza vârstei. A avut dreptate. Consulul a solicitat dovada asigurării de sănătate. Noi nu înțelegeam ce înseamnă „asigurare“ și nu auzisem niciodată de așa ceva. Consulul ne-a sugerat să cumpărăm o asigurare temporară pentru călătoria în America. În clipa când a primit costul estimativ, Rouge a fost uluită. „Costul unei polițe de asigurare pe trei luni e mai mare decât câștigă un chinez în zece ani!“

La fel ca tata, Rouge nu simțea nici o vinovăție când își asuma riscuri. Și-a dublat eforturile și a tras sfori. L-a găsit pe fostul prieten din închisoare al lui Dick, generalul Chu, care nu numai că era noul conducător al congresului național, dar îl și cunoștea pe consulul general american. Viza mi-a fost acordată imediat. În timp ce Rouge confirma ultimele detalii ale călătoriei, m-am plimbat pe dealuri cu ajutorul nepoatelor mele, acolo unde eu și Pearl ne jucam cândva. Picioarele îmi erau șubrede, dar mă simțeam fericită.

Nu am fost nevoită să-mi imaginez casa americană a lui Pearl, deoarece Rouge mi-a arătat fotografiile trimise de Asociația Prieteniei Chinezo-Americane. Era frumoasă. Locul era un complex de case plasate pe dealuri domoale și verzi, având în fundal un cer albastru. Abia așteptam să văd interiorul. Îmi imaginam camerele pline cu mobilă de bun-gust și împodobite cu opere de artă occidentale. Pearl avea sigur o bibliotecă, fiindcă fusese întotdeauna o iubitoare de cărți. Îmi închipuiam că avea și o grădină. Moștenise dragostea lui Carie pentru natură. Grădina avea să fie plină cu plante ale căror nume nu le-aș cunoaște, dar avea să fie frumoasă.

Unde se odihnește? mă întrebam. Crescând în Chinkiang, Pearl cunoștea bine conceptul de *feng shui*. Dar a aplicat acest concept la locul ei de veci? La urma urmei,

trăise în America la fel de mult timp cât trăise în China. Mă întrebam cum va arăta mormântul ei. Cu ce s-a înconjurat? Avea o piatră funerară? Piatra era sculptată?

Intenționam să desfășor o micuță ceremonie după ce ajungeam. Voiam să aprind tămâie produsă manual de prietenii ei din Chin-kiang. Apoi voiam să împrăștii pământul strâns de la mormântul mamei ei pe mormântul lui Pearl. Voiam să văd spiritele lui Carie și lui Pearl reunite. M-aș fi simțit fericită să pot realiza măcar atât.

Capitolul 35

La Washington, D.C., consulul chinez, un tânăr chipeș, îmbrăcat într-un costum occidental, s-a supărat pe mine. Avea pregătită o echipă de televiziune pentru a-mi înregistra călătoria, însă eu am insistat să merg singură.

Consulului i-au trebuit câteva zile ca să-mi accepte condițiile. Mi-a cumpărat bilet de tren pentru Philadelphia. Mi-a spus că îmi făcuse și o rezervare la un motel. Mă simțeam entuziasmată și agitată. Abia am putut să stau potolită după ce m-am urcat în tren. Peisajul care se derula pe geam mă fascina. Primăvara din America părea să aibă mai mult element *yang* masculin decât *yin*-ul feminin din sudul Chinei. Munții și copacii Americii contrastau cu dealurile domoale acoperite de bambus și cu sălciile care se legănau din Chin-kiang. Dacă ar trebui să descriu peisajul folosind o pensulă chinezească, aș picta America folosind linii și pete de tuș mari, iar China cu linii subțiri ca firul de păr și detalii lucrate cu minuțiozitate.

Mă gândeam întruna la momentul când Pearl mi-a povestit despre prima ei călătorie în America. A fost uimită că nu toată lumea avea părul negru. Era fascinată de oamenii cu pielea diferit colorată. Nu se gândise niciodată până în acel moment că ea nu era chinezoaică.

M-am întrebat cum fusese pentru ea să se întoarcă în America și să fie cu poporul ei. Cu excepția feței și a culorii părului, era în întregime o străină. Sub piele, era chinezoaică. M-am întrebat cum se schimbase din Pearl pe care o cunoscusem eu și cum arătase după ce îmbătrânise.

Doamna în vârstă care stătea vizavi de mine avea o siluetă minionă. Avea tenul deschis şi părul blond. Oare Pearl arăta ca ea când era mai în vârstă? Ce a trebuit să schimbe prietena mea în legătură cu sinele ei chinez pentru a se integra în societatea americană? Putea să-şi schimbe tonul vocii, dar cum rămânea cu gusturile şi părerile pe care şi le formase în China pe vremea când era copilă, adolescentă şi adultă? Pearl a zis cândva că se simţea îmbogăţită, ca şi cum ar fi avut mai mult de o singură lume. Mi-a plăcut ideea şi am invidiat-o.

Cum m-am cazat la motel, am primit un telefon de la consulul chinez. Voia să se asigure că totul era bine. Mi-a sugerat să mă odihnesc şi să vizitez Casa Memorială Pearl Buck a doua zi dimineaţă. I-am mulţumit şi i-am spus că nu pot să aştept. Atunci mi-a sugerat să-mi las bagajul la motel. La telefon, consulul a recunoscut că era un admirator al lui Pearl Buck şi că credea că Pearl onorase poporul chinez. Se simţea groaznic din cauza faptului că doamna Mao se folosise de influenţa ei pentru a face în aşa fel încât cererea lui Pearl pentru obţinerea vizei chineze să fie respinsă. „Doamna Mao era un câine turbat", a conchis el.

Consulul mi-a spus că a aflat din cărţile şi ziarele americane că Pearl purta o robă chinezească viu colorată, brodată, înainte de moartea sa.

„Se zicea că, săptămâni în şir, Pearl a stat într-un fotoliu mare, orientat spre est, uitându-se lung pe fereastră, mi-a spus el. Mă întreb dacă ceea ce privea se mai află încă acolo. Sunt curios în privinţa ultimei imagini pe care a văzut-o."

La ce se gândea? Şi eu voiam să ştiu. Îi treceau prin minte gânduri despre copilăria ei? Eram şi eu în ele? Pentru a supravieţui, evadam în trecut de decenii întregi. Îmi aduceam adesea aminte de omul cu floricele de porumb, de cum împingea şi trăgea Pearl de foale în timp ce eu

roteam tunul. Îmi era uşor să închid ochii şi să văd aievea imaginea omului cu floricele de porumb punând sacul de bumbac de culoarea ţărânei peste tun, în vreme ce eu şi Pearl ne acopeream urechile. Pocnetul răsunător era întotdeauna real şi puternic în urechile mele. Puteam chiar să-mi imaginez mirosul deliciosului porumb expandat şi să văd zâmbetul lui Pearl în timp ce amândouă ne îndesam mâinile pline cu floricele în gură.

Era după-amiază târziu când am intrat în Casa Memorială Pearl Buck. M-am oprit imediat ce am trecut pragul şi am cercetat spaţiul. Încăperea era exact cum mi-o imaginasem. Nişte femei albe, prietenoase, m-au salutat. Păreau obişnuite să primească vizitatori care nu vorbeau limba engleză. M-au invitat să iau parte la ultimul tur al casei din ziua aceea. Am fost condusă la ceea ce se numea „priveliştea chinezească".

Mi-am ţinut răsuflarea, temându-mă că aceasta va dispărea.

Nu mai puteam să aud ce spunea ghida. Cuvintele ei păreau îndepărtate. Eram uluită. Priveliştea de dincolo de geam semăna cu Chin-kiang-ul. Mă simţeam de parcă aş fi pătruns într-unul din visele mele.

Exista un iaz ca o piatră nestemată înconjurat de dealuri domoale. Nori albi pluteau pe cerul albastru. Lângă iaz se înălţau arţari orientali, ca nişte ciuperci maronii uriaşe. Prin preajmă, mergeau clătinându-se raţe mandarine. Puii de raţă se ţineau după mamele lor şi se jucau în apă.

Asemenea lui Carie, care îşi crease o grădină americană în mijlocul Chin-kiang-ului, Pearl crease o grădină chinezească în jurul casei sale americane. Mi-am amintit cum se chinuia Carie să cultive trandafiri şi sângeri americani. Ajuta plantele să se adapteze la clima din sudul Chinei şi trebuia să lupte cu ciupercile vătămătoare şi cu bolile. Trandafirii lui Carie făceau muguri, dar nu flori. Folosea apă cu săpun şi oţet pentru a omorî gândacii şi îşi

făcea propriul compost cu așchii de lemn. Când, în cele din urmă, trandafirii ei au înflorit, a făcut din grădină o expoziție.

Până unde mersese Pearl pentru a se înconjura cu amintirile din China? Urmele eforturilor ei se zăreau pretutindeni. Pietrele și plantele erau aranjate în concordanță cu picturile chinezești clasice. Mi-o închipuiam pe Pearl explicându-le grădinarilor ei estetica chineză. Am zâmbit, gândindu-mă că era posibil să fi sfârșit prin a-i zăpăci.

Turul a continuat cu sera lui Pearl, care era plină de camelii. Deși avea o seră mare, cameliile stăteau înghesuite. Aducea mai mult cu o pepinieră. Ghida a zis că Pearl Buck era hotărâtă să vadă camelii înflorind în toiul iernii din Pennsylvania. Insista că acest lucru poate fi realizat, deoarece văzuse camelii înflorind în iernile din China.

Într-adevăr, cameliile o duceau bine în timpul anotimpului de iarnă din sudul Chinei. Ramurile lor înflorite se puteau vedea pe dealurile de țară și pe străzile orașelor. Familiilor chineze le plăcea foarte mult să aibă camelii pe post de ornamente în camerele de zi. Cameliile se aflau printre subiectele cele mai populare ale artiștilor chinezi.

— Grădinarul a propus înlocuirea cameliilor aflate pe moarte cu plante de iarnă americane, dar Pearl a refuzat, a continuat ghida. A insistat să aibă camelii chinezești. O inspirau să scrie.

Am aflat că Pearl încercase să cultive arbori de ceai, lotuși și crini de apă chinezești, însă aceștia nu supraviețuiseră. Cine înțelegea oare că acesta era modul lui Pearl de a se întoarce acasă, în China?

Cameliile lui Pearl care au supraviețuit ajunseseră acum copaci maturi. Erau optsprezece în seră, foarte înghesuite. Se aflau doar la jumătate de metru distanță, când ar fi trebuit să fie la trei metri. Nu mai aveau unde să crească. Priveliștea m-a amuzat, deoarece îmi dădeam seama că prietena mea fusese cu adevărat disperată. Întocmai ca o

chinezoaică, iubea atât de mult cameliile, încât și-a făcut rost de toate varietățile și culorile și a umplut sera cu ele. Judecând după mărimea trunchiului, copacii aveau mai mult de douăzeci de ani. Mi-am închipuit-o pe prietena mea udându-i dimineața. Parcă o vedeam alergând pe acolo, încercând să smulgă buruienile, să afâneze solul și să împrăștie îngrășământ. Îi plăcea la nebunie să-și folosească mâinile. Unghiile ei trebuie să fi arătat ca ale țăranilor chinezi, pline cu pământ.

Ghida a arătat vizitatorilor felul în care Pearl Buck a făcut în permanență modificări la casă. Pentru a crea o bucătărie în stil chinezesc, a dărâmat pereții și a rearanjat stâlpii și căpriorii. A pus să i se facă o masă mare din lemn, cu bănci lungi pe toate laturile.

— Pe locul bucătăriei au fost cândva patru dormitoare, a zis ghida arătând unde fuseseră pereții. Pearl a făcut modificări fiindcă voia o bucătărie spațioasă.

Când era copil, bucătăria era locul de joacă al lui Pearl. Acolo își petrecea timpul, ascultând poveștile spuse de Wang Ah-ma și de ceilalți servitori. Tot acolo se juca de-a v-ați ascunselea cu mine.

Am fost impresionată de designul ușii. Avea sculptate pe ea caractere chinezești ce reprezentau numele Piatră Prețioasă, care era traducerea chineză a numelui lui Pearl. Nu am văzut obiecte de artă sau obiecte meșteșugărești americane. De asemenea, nu am văzut imagini ale lui Isus Cristos. În schimb, prin toată casa erau obiecte de artă și alte obiecte chinezești. Minunate covoare indigo, sticle chinezești pictate cu simboluri ale norocului, cu modele cu nori. Pe pereți atârnau picturi în tuș și pensulă și caligrafii chinezești. Sub un lotus cu o singură tijă se afla un vers dintr-un poem chinezesc clasic: *„Răsare din nămol, rămâne pură și nobilă“*. Ghida a arătat spre pasajul acoperit care lega reședința principală de căsuță și a zis:

— Pearl le-a spus muncitorilor că Împărăteasa Văduvă a Chinei avea un pasaj acoperit în Palatul de Vară.

M-am întrebat cum s-a simțit Pearl când a primit setul de cutiuțe chinezești – un dar făcut de președintele Nixon la întoarcerea din China. Pearl trebuie să se fi simțit încântată și îndurerată în același timp. Darul i-a dat oare speranță? Mai credea oare că într-o zi se va întoarce pe pământul visurilor ei? Sau a făcut-o să-și dea seama că nu va mai exista alt prilej?

Am zărit raftul pe care erau așezate cărțile lui Pearl. Printre ele se afla romanul lui Dickens pe care Pearl îl ținea sub braț când ne-am cunoscut. Aș fi scos cartea ca să-i sărut coperta, dacă n-ar fi existat un semn pe care scria VĂ RUGĂM NU ATINGEȚI.

În dormitor, am văzut trusa de cusut a lui Carie așezată pe masă. Vederea ei a avut un efect atât de puternic asupra mea, încât am fost aruncată înapoi în timp cu toată ființa.

„Solul e pregătit și tu nu plantezi!“, îl puteam auzi pe Absalom țipând la Carie. Voia ca ea să-l ajute să convertească oameni atunci când aceștia veneau să-i mulțumească pentru că le vindecase copiii cu medicamente occidentale. Absalom nu putea face pe nimeni să-l asculte, fiindcă era văzut ca un nebun. Le învinuia pe Carie și pe Pearl că nu-și dădeau toată silința. „Creștinii nu sunt Cristos!“, le spunea el tot timpul. Cusutul era modul lui Carie de-a scăpa de Absalom. Ea cosea în tăcere în timp ce Absalom răbufnea.

Deși Pearl își apăra tatăl în public, mie îmi spunea că Absalom își merita înfrângerile. Pearl nu putea suporta tristețea mamei sale, mai ales atunci când vedea lacrimile lui Carie udând haina pe care o cosea. „Imperfecțiunea lui Absalom e prea mare ca să o poată depăși, zicea ea. Mamei și mie ne este teamă să-l ajutăm.“

Capitolul 36

Dacă n-ar fi fost geanta grea pe care o căram, n-aş fi crezut că păşesc pe pământ american. Se lăsa seara. Turul se încheiase şi ceilalţi vizitatori plecaseră. Aerul era înviorător şi cerul se întuneca. Pământul şi copacii se amestecau într-o singură culoare cenuşie, asemenea umbrelor. Era limpede că Pearl cumpărase această casă şi terenul din jurul ei fiindcă locul îi amintise de Chin-kiang. Pentru tot restul vieţii ei, aceasta a fost China cu care a trăit.

De câte ori se plimbase pe cărarea pe care mă aflam? Aproape că se lăsase întunericul când am ieşit din casă. Am plecat să caut mormântul lui Pearl, însă îmi era din ce în ce mai greu să văd. Mergeam ca o fantomă, urmând poteca abia vizibilă. Drumul lăturalnic m-a condus înapoi la motelul la care stăteam.

Proprietara motelului, o femeie între două vârste, m-a întrebat dacă avusesem parte de o vizită plăcută.

— N-am reuşit să văd mormântul lui Pearl, i-am spus eu.

— În mod sigur aţi trecut chiar pe lângă el, a zis ea. E uşor să-ţi scape.

— Nu exista un indicator. Sau şi acesta mi-a scăpat?

De când sosisem în America, învăţasem că americanii sunt buni la indicatoare.

— Păi, aşa a vrut Pearl Buck, a răspuns femeia scoţând cheile şi conducându-mă în camera mea. Vreţi să vă chem un taxi mâine-dimineaţă? La ce oră este trenul sau avionul dumneavoastră?

— Nu plec până nu văd mormântul lui Pearl, i-am răspuns eu.

Femeia s-a uitat la mine și am văzut întrebările din ochii ei.

— Am niște treabă la mormânt, am încercat să-i explic, sperând că va pricepe engleza mea.

— Ce fel de treabă?

Părea precaută, puţin suspicioasă.

Am desfăcut fermoarul rucsacului şi am scos tămâia şi săculeţul cu pământ. Am schiţat gestul de a împrăştia pământ şi mi-am pus mâinile împreunate sub bărbie.

N-a părut să înţeleagă, dar a spus:

— Uitaţi, daţi-mi voie să vă desenez o hartă.

Eram trează de multă vreme, aşteptând ivirea zorilor. La prima geană de lumină m-am dat jos din pat. Am urmat cu atenţie harta femeii de la motel. După ce am ieșit de pe drumul principal, am mers pe o cărăruie de pământ.

Soarele trasa contururile munţilor și copacilor şi îmbrăca frunzele în auriu. Priveliștea era nefamiliară, dar cu toate astea mă simţeam ca și cum mai fusesem acolo. Auzeam sunetul paşilor mei pe pământul nisipos. După o vreme, mi s-a părut că aud susurul unei ape. Să fi fost oare imaginaţia mea, fiindcă oraşul Chin-kiang era renumit pentru pâraiele sale? Nu mă aşteptam să-mi fie dor de casă, nu încă. Dar nu, nu-mi imaginasem zgomotul apei. Iată-l acolo, în faţa mea, la picioarele mele, un mic pârâu.

M-am hotărât să cercetez pârâul și apoi să continui căutarea mormântului.

Lumina soarelui juca pe oglinda apei. Am urmat cărarea de-a lungul pârâului, aşa cum şerpuia printre dealuri. De cealaltă parte a pârâului, în depărtare, se aflau niște pini uriași.

S-a ivit un luminiş. În faţa mea era un pâlc de bambuși – același fel de bambus auriu pe care îl aveam în Chin-kiang.

Apoi am zărit mormântul prietenei mele, ascuns printre bambuși.

M-au părăsit puterile. Am căzut în genunchi.

Nu era scris nimic în engleză. Mormântul avea sculptate în piatră trei caractere chinezeşti – 賽 珍 珠 –, însemnând Pearl Sydenstricker.

Ochii mi s-au umplut de lacrimi de fericire şi de data asta m-am lăsat în voia lor. Înţelegeam intenţia lui Pearl. Rădăcinile ei chineze nu muriseră. China a fost ultimul lucru din mintea ei. China a fost ceea ce a luat cu ea în eternitate. I-a fost imposibil să scape de dragostea sa, căci ea, după propriile cuvinte, „cunoscuse plenitudinea unei asemenea iubiri, care era absolută în măreţie şi profunzime". Un occidental nu avea să înţeleagă semnificaţia acestor caractere chinezeşti, dar lui Pearl nu i-a păsat. Nu era de mirare că femeia de la motel spusese că mormântul era uşor de ratat.

Mă simţeam ca şi cum Pearl m-ar fi salutat. Puteam să-i aud vocea. „Cum a fost călătoria?"

Cele trei caractere chinezeşti erau stampa cu semnătura lui Pearl, pe care o primise de la domnul Kung. Pearl îmi explicase odată numele ei, atunci când eram mici. Prima literă se pronunţa *Sy* ca în Sydenstricker. Dintre multele caractere care sunau în acelaşi ton, domnul Kung l-a ales pe cel cu „o vilă care are un acoperiş impunător" şi un „copilaş care se joacă dedesubt".

— Numele meu de familie în chineză înseamnă „o păpuşă drăguţă în vilă", îmi explica Pearl cu mândrie. Îţi place?

— Da, îmi aminteam că i-am răspuns, deşi nu ştiam să citesc şi mă străduiam să ascund asta cercetând forma primului caracter, 賽. Uite, i-am spus eu, nu e o vilă obişnuită. E simbolul banilor.

— Ăia nu sunt bani, a râs prietena mea. Aia e forma oamenilor.

— Patru oameni sub acoperiş!

— Patru muncitori. Tata a spus că suntem cu toţii muncitorii Domnului.

— Copilaşul are burta mare, am strigat eu.

— Îi place mâncarea la nebunie! a râs Pearl.

Al doilea caracter chinezesc, 珍, era imaginea unei stridii, dar când se combina cu al treilea caracter, 珠, înțelesul se schimba în *Pearl*.

Prietena mea își alesese în mod intenționat locul de odihnă veşnică lângă pârâu. Mormântul era orientat spre est, fapt care demonstra că urmase regulile *feng shui*-lui. Grădina înconjurătoare era împrejmuită de pini și chiparoși ca de niște ziduri. Pe lângă bambuși, mai erau arțari, tufe veșnic verzi și flori. De-a lungul pârâului erau împrăștiați crini sălbatici. Un copac bătrân, aparent mort, arăta ca și cum s-ar fi prăbușit peste pârâu. Trunchiul lui avea vreo șaizeci de centimetri în diametru și era putred și gol pe dinăuntru. Ceea ce m-a uimit a fost că arborele avea un frunziş verde bogat. În mijlocul trunchiului putred era o creangă tânără, sănătoasă și robustă. Lui Pearl i-ar fi plăcut cu siguranță acest copac. Se potrivea cu un vers dintr-un poem chinezesc: *„Primăvara îşi arată puterea în lemnul putred şi copacii aflaţi pe moarte“*.

Am atins piatra rece și mi-am odihnit obrazul pe ea.

Dragă Pearl,

Fiindcă n-ai putut să mergi în China, am adus China la tine.

Nu este reîntâlnirea pe care mi-am dorit-o de atât de multă vreme, dar mă simt binecuvântată că am această șansă. Pentru că mă lasă memoria și pentru că nu am vrut să uit nici măcar un singur lucru, am scris șase însemnări pe care să le ard împreună cu tămâia la mormântul tău.

Prima se referă la sfârşitul doamnei Mao. Când ţi-a refuzat viza, era sigură de puterea ei. Credea că va conduce China după soțul ei. Însă n-a rezistat. După ce Mao a murit, a fost arestată şi condamnată la moarte. Asta se întâmpla la mai puţin de patru ani după vizita lui Nixon.

A doua însemnare se referă la mormântul mamei tale. Aproape că nu a supravieţuit în timpul Revoluţiei Culturale. Bandele de adolescenţi ale lui Mao au venit să-l distrugă. Floare de Liliac a mutat lespedea de piatră şi i-a păcălit. Cu alte cuvinte, ceea ce a distrus Garda Roşie nu a fost mormântul mamei tale. În prezent, oraşul Chin-kiang a revendicat statutul lui Carie. Este recunoscută în mod oficial ca fondatoarea şcolii gimnaziale din Chin-kiang. Spiritul ei e celebrat şi cinstit la fiecare Festival Comemorativ de Primăvară.

A treia însemnare te priveşte pe tine. Casa în care a trăit mama ta a fost transformată în Reşedinţa Pearl Buck. Parcă te aud spunând: „Dar aia nu a fost casa mea!". E adevărat, însă este important ca reşedinţa dedicată ţie să fie prezentabilă. Ar trebui să înţelegi că, pentru un chinez, locul care îţi adăposteşte spiritul trebuie să fie un templu. Exemplare din fotografiile, scrisorile şi cărţile tale sunt expuse în permanenţă. Nu am fost încântată de expoziţia caligrafiilor tale, fiindcă liniile nu îţi aparţineau. Scrisul tău a fost imitat de un profesor de la Facultatea de Artă şi Caligrafie din Beijing. Acest lucru a făcut parte din acţiunea de transformare a ta într-o zeiţă, astfel încât oamenii să te poată venera. Nu m-am deranjat să mă împotrivesc, deoarece am crezut că era mai bine decât să ţi se spună „imperialistă culturală americană".

A patra însemnare se referă la oamenii care te-au cunoscut şi care, atâta timp cât au trăit, s-au întrebat ce faci în America. Aş vrea să încep cu Dick, deoarece te-a cunoscut bine şi a avut soarta cea mai rea. Era prea apropiat de Mao şi a murit de o moarte groaznică. Te rog să mă ierţi că nu sunt în stare să-ţi povestesc mai multe despre el. Dick ştia că Hsu Chih-mo te iubea. A vrut să te felicite personal când

a aflat că ai câştigat Premiul Nobel. Nu ni s-a dat voie să trimitem o telegramă în America. Dick spunea că Hsu Chih-mo ar fi fost foarte mândru. Ar fi dansat în cap. Vei fi încântată să afli că în prezent poemele lui Hsu Chih-mo sunt extrem de populare. Tinerii îl venerează ca pe un poet a cărui voce vorbeşte generaţiei lor. Ziarele continuă să tipărească poveşti despre aventurile lui amoroase ca şi cum ar fi avut loc ieri şi, bineînţeles, continuă să rateze ţinta reală.

Tata a menţinut biserica în funcţiune până la moartea sa. A devenit un înger luptător asemenea lui Absalom, doar că el lupta în stilul gherilei. Sunt sigură că ţi-a fost dor de Chan Tâmplarul şi de Floare de Liliac. Ştiai că Chan Tâmplarul a devenit creştin, convertit de Absalom, dar poate nu ai ştiut că s-a alăturat comuniştilor după ce Mao a ajuns la putere. Mai târziu, Chan s-a întors la Dumnezeu şi a lucrat pentru tata. Nu cred că americanii sunt în stare să înţeleagă o astfel de viaţă, dar tu ai fi. Tu ai trăit în China şi ştiai cum pot fi lucrurile.

Lui Floare de Liliac îi era atât de dor de tine, încât niciodată nu înceta să vorbească despre Pearl a ei. Este vedeta de longevitate a oraşului şi are peste nouăzeci de ani. Cei trei fii ai ei au moştenit meşteşugul tatălui lor. Mare păcat că n-ai putut să vezi cum au reconstruit biserica lui Absalom, care se numeşte Biserica Creştină din Chin-kiang. Floare de Liliac încă se mai ceartă cu Avangardă, fiul cerşetoarei Soo-ching, cel al cărui nume era cândva Confucius. E vorba de mama şi fiul pe care i-ai găsit în grădina ta cu foarte mult timp în urmă. El a trădat pe toată lumea ca să o mulţumească pe doamna Mao. Soo-ching a vrut să-l renege pe fiul ei, însă tata a convins-o ca mai bine să-l ierte, căci altfel nu va ajunge în rai.

Nu o cunoşti pe fiica mea, Rouge, dar ea ştie totul despre tine. În prezent este primarul oraşului

Chin-kiang și se ocupă de Bursa de studii Pearl Buck şi de Bursa de studii Hsu Chih-mo. A născut o fetiță şi a adoptat două fete din căsătoria anterioară a soțului ei. Toate nepoatele mele au un al doilea prenume, Pearl. Se numesc Încântătoarea Pearl, Senina Pearl şi Avântata Pearl.

Îl mai ții minte pe Împăratul Țopârlan, căpetenia războinică? A devenit un creştin înfocat şi pastorul bisericii noastre. Eşti uimită. Cine n-ar fi? Asemenea tatălui tău, Împăratul Țopârlan a fost obsedat de convertirea oamenilor. A încercat să-i salveze aşa cum l-a salvat tatăl tău pe el. Împăratul Țopârlan te-a ținut minte ca fata rea, cu părul ca paiele. Nu obosea niciodată să le povestească oamenilor cum l-ai prostit cu găleata aia de cerneală. Editura Populară l-a abordat cu ideea de a publica o carte de benzi desenate pentru copii bazată pe această poveste.

A cincea însemnare a mea se referă la pământul pe care l-am adus aici. E de la mormântul mamei tale. Îl voi împrăştia deasupra. Între timp, dacă îmi permiți, voi lua nişte pământ de aici, doar un pic, cât să umplu săculețul. Îl voi duce la mormântul mamei tale de îndată ce mă voi întoarce şi îl voi presăra peste el. Îmi face mare plăcere să unesc spiritele voastre.

Ultima însemnare se referă la propria mea dorință. Dacă nu te deranjează, voi aduna nişte semințe din copacii tăi de aici. N-am nici o idee despre numele tuturor copacilor, în afară de faptul că sunt copaci americani. După forma semințelor, sunt copaci care înfloresc. Importanța lor este că provin din locul unde eşti îngropată. Nu m-ar mira să-i fi plantat chiar tu. Îmi imaginez că ai făcut-o. Tu înțelegeai că spiritele se adună prin intermediul naturii. Îți aud vocea vorbind prin mijlocirea pârâului, pinilor, arțarilor, bambuşilor, păsărilor și albinelor. Voi planta

semințele acolo unde voi fi îngropată când îmi va veni sorocul. Atunci ne vom însoți una pe alta veşnic. Ți-am adus poemul tău preferat din dinastia Tang, Cântecul lui Posaman. *„Fluviul Albastru" ar trebui schimbat cu „Oceanul Pacific", însă eu îl las aşa cum e. Ştiu că ai preferat întotdeauna originalul.*

Eu trăiesc lângă Fluviul Albastru, aproape de izvoare,
Pe când tu locuieşti departe, lângă gurile lui de vărsare.
Tu şi eu bem apă din acelaşi fluviu chinez,
Nu te-am văzut niciodată, deşi în fiecare zi te visez.

Oare când apa acestui fluviu să curgă va-nceta?
Oare când nu te voi mai iubi aşa cum te iubesc?
Numai ca inimile noastre să bată ca una îmi doresc,
Şi ca tu să nu mă dezamăgeşti în dragostea mea.

Fericirea, recunoştința şi sentimentul de pace sunt ceea ce reprezintă acest moment pentru mine. Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru norocul de-a te fi cunoscut.

Pârâul cântă o melodie veselă. Vântul şopteşte, asemenea vechilor noastre conversații, printre frunzele tremurânde. Aerul e curat şi soarele – cald. Încă o dată, te văd alergând spre mine cu lumina soarelui pe chip. În rochia ta chinezească, indigo cu motive florale, cu părul auriu săltând, semeni cu un nor care sare.

Te aud strigându-mă:

— Salcia, grăbeşte-te, a venit omul cu floricele de porumb!

Nota autoarei

În China mi s-a ordonat să o critic în mod public pe Pearl Buck. Era în anul 1971. Eram o adolescentă care frecventa Școala Gimnazială nr. 51 din Shanghai. Încercând să obțină sprijin internațional pentru respingerea acordării vizei de intrare în China lui Pearl Buck (pentru a-l însoți pe președintele Nixon în vizita sa), doamna Mao a organizat o campanie națională de criticare a acesteia ca „imperialistă culturală americană".

Am ascultat ordinul și nu m-am întrebat niciodată dacă doamna Mao era sinceră sau nu. Pe vremea aceea aveam creierul spălat, deși țin minte că am avut dificultăți în a compune criticile. Îmi doream să fi avut prilejul să citesc *Pământ bun*. Mi s-a spus că această carte e atât de „toxică", încât era periculos chiar și să fie tradusă. Mi s-a spus să copiez fraze din ziare : „Pearl Buck i-a insultat pe țăranii chinezi și, prin urmare, China". „Ea ne urăște, prin urmare este dușmanca noastră." Eram mândră să-mi pot apăra țara și poporul.

N-am mai întâlnit numele lui Pearl Buck decât atunci când am emigrat în America. Era în anul 1996 și țineam o lectură din *Azaleea Roșie*, autobiografia mea, la o librărie din Chicago. După aceea, o doamnă a venit la mine și m-a întrebat dacă am cunoscut-o pe Pearl Buck. Înainte să apuc să răspund, ea a spus – pe un ton foarte emoționat și spre surpriza mea – că Pearl Buck a învățat-o să iubească poporul chinez. Mi-a pus o carte în mâini, zicându-mi că e un dar. Era *Pământ bun*.

Am citit cartea în avionul care mă ducea de la Chicago la Los Angeles. Când am terminat-o, am izbucnit într-un plâns sfâşietor. Nu mă puteam opri, fiindcă îmi aminteam cum o criticasem pe autoare. Îmi aminteam cum doamna Mao convinsese întreaga naţiune să o urască pe Pearl Buck. Cât de mult greşiserăm ! Nu am întâlnit niciodată vreun autor, nici măcar printre cei mai respectaţi scriitori chinezi, care să scrie despre ţăranii noştri cu asemenea admiraţie, afecţiune şi umanism.

Acela a fost momentul în care a fost concepută *Perla Chinei*.

Când m-am apucat să spun povestea lui Pearl Buck, m-am lovit de multe provocări. Voiam să transmit întregul cuprins al vieţii ei şi, de asemenea, să-i spun povestea dintr-o perspectivă chineză. Există, desigur, multe surse în limba engleză despre viaţa lui Pearl, dar voiam să o văd aşa cum o vedeau compatrioţii mei chinezi. Pentru a face acest lucru, mi-am propus să spun povestea lui Pearl prin intermediul relaţiilor cu prietenii ei chinezi care au existat în realitate. Ca romancieră, ştiam că povestea unei singure prietenii, de-a lungul multor ani, este cea mai bună alegere. Chiar am sentimentul că o asemenea prietenie a existat cu adevărat. Cu toate acestea, din câte ştiu eu, deşi Pearl a avut mulţi prieteni chinezi, nu a existat nici un prieten de-o viaţă care să fie atestat istoric.

Folosindu-mă de licenţa poetică în calitatea mea de scriitoare de ficţiune, am combinat câţiva dintre prietenii reali ai lui Pearl din diferite faze ale vieţii ei pentru a crea personajul Salcia. Pentru a respecta intimitatea familiilor aflate în viaţă ale acestor persoane şi pentru a proteja reputaţia lor actuală în China, unde cărţile mele sunt încă interzise, nu divulg aici numele lor. Celelalte două circumstanţe majore în care am modificat adevărul istoric sunt data la care a murit Absalom Sydenstricker, tatăl lui Pearl Buck, 1931, şi data Incidentului de la Nanking,

care a avut loc cu câţiva ani mai devreme decât în roman. Mi-am luat aceste libertăţi de dragul poveştii.

De asemenea, aş vrea să clarific faptul că Pearl şi Lossing Buck au fost căsătoriţi optsprezece ani, din 1917 până în 1935, şi că motivul divorţului lor nu este cunoscut în mod public. Lossing Buck a fost un agronom misionar care a lucrat în China din 1915 până în 1944 şi care a realizat primul studiu de utilizare a terenurilor al ţării, acesta fiind încă foarte preţuit în China.

BIBLIOTECA POLIROM
PROZĂ XXI

„După propria mărturisire, Anchee Min a fost obligată să o «demaşte» pe Pearl S. Buck, în plină Revoluţie Culturală, drept «imperialistă» şi «plină de ură la adresa marii naţiuni chineze». Prozatoarei americane, prima femeie din SUA care a primit Premiul Nobel, i se refuză intrarea în China, iar romanele ei sunt interzise în şcoli. Abia în 1996, după ce reuşeşte să ajungă în America şi învaţă singură englezeşte, Anchee Min citeşte pentru prima dată un roman al lui Pearl S. Buck. «Am plâns în hohote», îşi aminteşte scriitoarea chineză, la rândul ei interzisă în ţara de origine.“

Los Angeles Times

„Un roman al cărui dramatism atinge până şi cel mai mic detaliu şi o viaţă a cărei profunzime psihologică vine dintr-un destin extraordinar. Descrierea unei vieţi cu totul deosebite a unui personaj-scriitor, nimeni altul decât Pearl S. Buck, devine o poveste de neuitat despre adevăr, compasiune şi căutarea dreptăţii.“

The Independent

„***Perla Chinei*** face din Anchee Min o scriitoare paradoxală: admirată până la adoraţie în China, dar niciodată citită, ea e, dimpotrivă, foarte citită în America, unde însă nu va fi niciodată admirată.“

New York Times

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-1816-3

www.polirom.ro